ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

12.10.2026 12:08:39
ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
ΨΗΦΙΑΚΑ
ΥΠΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΟ
ΑΠΟ
FRANTZESKA LAVDA

Ministry of Digital Governance

Digitally signed by Ministry of Digital Governance
Date: 2026.10.12 12:11:23 EEST
Reason:
Location: Athens



**ΥΠΕΘΟΟ 12/10/2026**
**Α. Π.: 163854 ΕΞ 2026**

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**
**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**
**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**
**ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**
**Τμήμα Ε'**

Ταχ. Δ/νση: Καραγεώργη Σερβίας 10
Ταχ. Κώδικας: 10184 ΑΘΗΝΑ
Πληροφορίες: Σ. Ρηγοπούλου
Τηλ: 210-3375065
E-mail: dfp@minfin.gr

Αθήνα, 6 /10/2026

ΘΕΜΑ: Κοινοποίηση Διοικητικής Κωδικοποίησης του ν.5144/2024 για τον Κώδικα του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας σύμφωνα με την παρ.55 του άρθρ.83 του ν.5104/2024

Η φορολογία του φόρου Προστιθέμενης Αξίας των φυσικών προσώπων, των νομικών προσώπων και των κάθε είδους νομικών οντοτήτων ρυθμίζεται από τον Κώδικα του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, ο οποίος κυρώθηκε με το νόμο 5144/2024 (ΦΕΚ Α΄162/11.10.2024). Από την ημερομηνία δημοσίευσής του μέχρι σήμερα το βασικό νομοθέτημα έχει υποστεί τροποποιήσεις με τελευταία την τροποποίηση που επήλθε με τον Ν. 5313/2026 (Α' 102/25.6.2026).

Σύμφωνα με την παράγραφο 55 του άρθρου 83 του Ν. 5104/2024 (Α΄58/19.04.2024) σε συνδυασμό με το άρθρο 54 του Ν.4955/2022 κοινοποιούμε στους φορολογούμενους και τη Φορολογική Διοίκηση την Κωδικοποίηση του Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας , η οποία υλοποιήθηκε από την αρμόδια Διεύθυνση Φορολογικής Πολιτικής του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας & Οικονομικών, όπως ισχύει έως 18/9/2026 (ενημερωμένη μέχρι και το Ν.5313/2026).

Προκειμένου η κωδικοποίηση αυτή να είναι εύχρηστη και αποτελεσματική, παρατίθενται υπό μορφή υποσημειώσεων και οι αλλαγές που έχουν γίνει στη σχετική νομοθεσία, με αναφορά στο περιεχόμενο των σχετικών διατάξεων των νόμων καθώς και στην ημερομηνία έναρξης ισχύος τους.

Η κωδικοποίηση ακολουθεί ως παράρτημα. Τα κωδικοποιημένα κείμενα δημοσιοποιούνται μέσω της ιστοσελίδας του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών

**Ο Υφυπουργός**
**Εθνικής Οικονομίας και**
**Οικονομικών**

**Δημήτριος Μαρκόπουλος**

# ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ

**ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗ**
**ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΟ Ν. 5313/2026 (ΦΕΚ Α' 102/25-06-2026)**

## ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 5144 (ΦΕΚ Α' 162/11-10-2024) Κώδικας Φόρου Προστιθέμενης Αξίας.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ


| **Άρθρο πρώτο** | **Κύρωση Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας** |
|---|---|
| ΤΜΗΜΑ Ι | ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α’ | ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ |
| Άρθρο 1 | Επιβολή του φόρου |
| Άρθρο 2 | Αντικείμενο του φόρου |
| Άρθρο 3 | Υποκείμενοι στον φόρο |
| Άρθρο 4 | Οικονομική δραστηριότητα |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β’ | ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ |
| Άρθρο 5 | Παράδοση αγαθών |
| Άρθρο 6 | Ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών και εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες |
| Άρθρο 7 | Υποκείμενοι στον φόρο που διευκολύνουν ορισμένες παραδόσεις αγαθών μέσω ηλεκτρονικής διεπαφής |
| Άρθρο 8 | Παράδοση ακινήτων |
| Άρθρο 9 | Πράξεις θεωρούμενες ως παράδοση αγαθών |
| Άρθρο 10 | Παράδοση αποθεμάτων στη διάθεση συγκεκριμένου αποκτώντα σε άλλο κράτος μέλος |
| Άρθρο 11 | Παροχή υπηρεσιών |
| Άρθρο 12 | Πράξεις θεωρούμενες ως παροχή υπηρεσιών |
| Άρθρο 13 | Εισαγωγή αγαθών |
| Άρθρο 14 | Ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών |
| Άρθρο 15 | Πράξεις θεωρούμενες ως ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών |
| Άρθρο 16 | Κουπόνια |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ’ | ΤΟΠΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ |

| | |
|---|---|
| Άρθρο 17 | Τόπος παράδοσης αγαθών |
| Άρθρο 18 | Τόπος παροχής υπηρεσιών |
| Άρθρο 19 | Όριο για υποκειμένους στον φόρο που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών και διασυνοριακές παροχές τηλεπικοινωνιακών, ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών και ηλεκτρονικά παρεχόμενων υπηρεσιών προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα |
| Άρθρο 20 | Τόπος ενδοκοινοτικής απόκτησης αγαθών |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ’ | ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΤΟ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ |
| Άρθρο 21 | Χρόνος γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης και απαιτητό του φόρου στην παράδοση αγαθών και στην παροχή υπηρεσιών |
| Άρθρο 22 | Χρόνος γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης στην εισαγωγή αγαθών και απαιτητό του φόρου |
| Άρθρο 23 | Χρόνος γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών και απαιτητό του φόρου |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε’ | ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑ ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ |
| Άρθρο 24 | Φορολογητέα αξία στην παράδοση αγαθών, στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών και στην παροχή υπηρεσιών |
| Άρθρο 25 | Φορολογητέα αξία στην εισαγωγή αγαθών |
| Άρθρο 26 | Συντελεστές - Υπολογισμός του φόρου |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ’ | ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΟΡΟ |
| Άρθρο 27 | Απαλλαγές στο εσωτερικό της χώρας |
| Άρθρο 28 | Απαλλαγές στην εισαγωγή αγαθών |
| Άρθρο 29 | Απαλλαγές των πράξεων κατά την εξαγωγή, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, των εξομοιούμενων προς αυτές πράξεων και των διεθνών μεταφορών |
| Άρθρο 30 | Απαλλαγές στη διεθνή διακίνηση αγαθών |
| Άρθρο 31 | Απαλλαγές στο καθεστώς των φορολογικών αποθηκών, άλλων από αυτές της τελωνειακής νομοθεσίας |
| Άρθρο 32 | Ειδικές απαλλαγές |
| Άρθρο 33 | Απαλλαγές στην παράδοση αγαθών σε άλλο κράτος μέλος |
| Άρθρο 34 | Απαλλαγές στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ’ | ΕΚΠΤΩΣΗ - ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ |
| Άρθρο 35 | Δικαίωμα έκπτωσης του φόρου |
| Άρθρο 36 | Προσδιορισμός του εκπιπτόμενου φόρου |
| Άρθρο 37 | Άσκηση του δικαιώματος έκπτωσης του φόρου |
| Άρθρο 38 | Διακανονισμός εκπτώσεων |
| Άρθρο 39 | Επιστροφή του φόρου |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η’ | ΥΠΟΧΡΕΟΙ ΣΤΟΝ ΦΟΡΟ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΥΤΩΝ |
| Άρθρο 40 | Υπόχρεοι στον φόρο |

| | |
|---|---|
| Άρθρο 41 | Υποχρεώσεις των υποκειμένων στον φόρο |
| Άρθρο 42 | Υποχρεώσεις άλλων προσώπων |
| Άρθρο 43 | Δήλωση και συναφείς υποχρεώσεις |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ’ | ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ |
| Άρθρο 44 | Ειδικό καθεστώς μικρών επιχειρήσεων |
| Άρθρο 44α<br>►Προστέθηκε με το άρθρο 227 του ν.5222/2025 | Χορήγηση απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων σε υποκείμενους στον φόρο εγκατεστημένους στο εσωτερικό |
| Άρθρο 44β<br>►Προστέθηκε με το άρθρο 228 του ν.5222/2025 | Χορήγηση απαλλαγής σε υποκείμενους εγκατεστημένους σε άλλο κράτος μέλος |
| Άρθρο 44γ<br>►Προστέθηκε με το άρθρο 229 του ν.5222/2025 | Χορήγηση απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων από άλλα κράτη μέλη σε υποκείμενους εγκατεστημένους στο εσωτερικό της χώρας |
| Άρθρο 44δ<br>►Προστέθηκε με το άρθρο 230 του ν.5222/2025 | Υπέρβαση του ενωσιακού ή/και του εσωτερικού ορίου κύκλου εργασιών |
| Άρθρο 44ε<br>►Προστέθηκε με το άρθρο 231 του ν.5222/2025 | Απαλλαγή από ορισμένες υποχρεώσεις των υποκειμένων που κάνουν χρήση της απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων σε κράτος μέλος στο οποίο δεν είναι εγκατεστημένοι |
| Άρθρο 44στ<br>►Προστέθηκε με το άρθρο 232 του ν.5222/2025 | Λοιπές ενέργειες της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων |
| Άρθρο 44ζ<br>►Προστέθηκε με το άρθρο 233 του ν.5222/2025 | Εξουσιοδοτική διάταξη |
| Άρθρο 45 | Ειδικό καθεστώς καταβολής του φόρου από τον λήπτη αγαθών και υπηρεσιών |
| Άρθρο 46 | Ειδικό καθεστώς καταβολής του φόρου κατά τον χρόνο είσπραξης της αντιπαροχής |
| Άρθρο 47 | Ειδικό καθεστώς κατ’ αποκοπή καταβολής του φόρου |
| Άρθρο 48 | Ειδικό καθεστώς αγροτών |
| Άρθρο 49 | Αγρότες, αγροτικά προϊόντα, αγροτικές εκμεταλλεύσεις και υπηρεσίες |
| Άρθρο 50 | Ειδικό καθεστώς πρακτορείων ταξιδιών |
| Άρθρο 51 | Ειδικό καθεστώς φορολογίας βιομηχανοποιημένων καπνών |
| Άρθρο 52 | Ειδικό καθεστώς φορολογίας των υποκειμένων στον φόρο μεταπωλητών που παραδίδουν μεταχειρισμένα αγαθά και αντικείμενα καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας |
| Άρθρο 53 | Ειδικό καθεστώς φορολογίας για τις πωλήσεις σε δημοπρασία |
| Άρθρο 54 | Ειδικό καθεστώς επενδυτικού χρυσού |

| | |
|---|---|
| Άρθρο 55 | Γενικός ορισμός για την εφαρμογή των ειδικών καθεστώτων σύμφωνα με τα άρθρα 56, 57 και 58 |
| Άρθρο 56 | Ειδικό καθεστώς για υπηρεσίες που παρέχονται από υποκείμενους στον φόρο μη εγκατεστημένους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης |
| Άρθρο 57 | Ειδικό καθεστώς για ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών, για παραδόσεις αγαθών εντός κράτους μέλους, που πραγματοποιούνται μέσω ηλεκτρονικών διεπαφών που διευκολύνουν τις παραδόσεις αυτές και για υπηρεσίες που παρέχονται από υποκείμενους στον φόρο εγκατεστημένους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά μη εγκατεστημένους στο κράτος μέλος κατανάλωσης |
| Άρθρο 58 | Ειδικό καθεστώς για εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτες χώρες ή τρίτα εδάφη |
| Άρθρο 59 | Ειδικές ρυθμίσεις για τη δήλωση και την πληρωμή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας κατά την εισαγωγή |
| Άρθρο 60 | Ειδικές ρυθμίσεις για τις εξ αποστάσεως πωλήσεις ορισμένων αγαθών που υπάγονται σε Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης και Φόρο Κατανάλωσης |
| ΤΜΗΜΑ ΙΙ | ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α’ | ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΠΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ |
| Άρθρο 61 | Έλεγχος, πράξη προσδιορισμού φόρου επί ειδικής δήλωσης Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ακινήτων και κοινοποίηση αυτής |
| Άρθρο 62 | Αποδοχή της βάσει ελέγχου διαφοράς επί ειδικής δήλωσης Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ακινήτων |
| Άρθρο 63 | Ακύρωση ή τροποποίηση πράξης προσδιορισμού φόρου επί ειδικής δήλωσης Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ακινήτων |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β’ | ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ |
| Άρθρο 64 | Χρόνος καταβολής του φόρου |
| Άρθρο 65 | Ευθύνη εις ολόκληρον καταβολής του φόρου |
| Άρθρο 66 | Εξουσιοδοτικές διατάξεις |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ’ | ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ |
| Άρθρο 67 | Βεβαίωση και είσπραξη του φόρου κατά την εισαγωγή |
| ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ’ | ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΑ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΣΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ ΕΔΑΦΗ |
| Άρθρο 68 | Διαδικασία για συναλλαγές με τα εδάφη του Παραρτήματος ΙΙ |
| ΤΜΗΜΑ ΙΙΙ | ΛΟΙΠΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ - ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ - ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ |
| Άρθρο 69 | Λοιπές ρυθμίσεις |

| | |
|---|---|
| Άρθρο 70 | Μεταβατικές διατάξεις |
| Άρθρο 71 | Τελικές διατάξεις |
| **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ** | |
| Άρθρο δεύτερο | Έναρξη ισχύος |
| **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ** | ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ |


# Άρθρο πρώτο Κύρωση Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας

Κυρώνεται με τη διαδικασία της παρ. 6 του άρθρου 76 του Συντάγματος ο παρών Κώδικας νομοθεσίας που αφορά στον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας.

# ΤΜΗΜΑ Ι ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α' ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

### Άρθρο 1. Επιβολή του φόρου

Επιβάλλεται φόρος κύκλου εργασιών με την ονομασία «φόρος προστιθέμενης αξίας» (εφεξής: ΦΠΑ) σύμφωνα με τον παρόντα Κώδικα.

Ο φόρος αυτός επιρρίπτεται από τον κατά νόμο υπόχρεο σε βάρος του αντισυμβαλλομένου.

### Άρθρο 2. Αντικείμενο του φόρου

1. Αντικείμενο του φόρου είναι:

α) η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών, εφόσον πραγματοποιούνται από επαχθή αιτία στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στον φόρο που ενεργεί με αυτή την ιδιότητα,

β) η εισαγωγή αγαθών στο εσωτερικό της χώρας,

γ) η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών που πραγματοποιείται από επαχθή αιτία στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος ενεργεί με αυτή την ιδιότητα ή από μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο, όταν ο πωλητής είναι υποκείμενος στον φόρο εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, ενεργεί με αυτή την ιδιότητα και δεν απαλλάσσεται από τον φόρο λόγω ύψους πραγματοποιηθέντος ετήσιου κύκλου εργασιών, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας του, ούτε υπάγεται στις παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 17. Ειδικά η ενδοκοινοτική απόκτηση καινούργιων μεταφορικών μέσων υπάγεται στον φόρο, ανεξάρτητα από την ιδιότητα του εγκατεστημένου στο εσωτερικό της χώρας προσώπου,

δ) η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, τα οποία υπάγονται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, που πραγματοποιείται από υποκείμενο στον φόρο ή από μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εμπίπτουν στην παρ. 2 του άρθρου 14.

2. Για την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα θεωρούνται:

α) ως «εσωτερικό της χώρας» η ελληνική επικράτεια, εκτός της περιοχής του Αγίου Όρους,

β) ως «έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και ως «τρίτο έδαφος», όπως αυτά καθορίζονται στο Παράρτημα ΙΙ του παρόντος Κώδικα,

γ) ως «κράτος μέλος» ή «κράτη μέλη», το κράτος μέλος ή τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντίστοιχα,

δ) ως «ενδοκοινοτική» απόκτηση, παράδοση, συναλλαγή, πώληση, μεταφορά ή άλλη συναφή πράξη, η αντίστοιχη «ενδοενωσιακή» και ως «ενδοκοινοτικό ταξίδι», το αντίστοιχο «ενδοενωσιακό».

## Άρθρο 3. Υποκείμενοι στον φόρο

1. Στον φόρο υπόκειται:

α) κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ημεδαπό και αλλοδαπό, ή νομική οντότητα του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58), εφόσον ασκεί κατά τρόπο ανεξάρτητο οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασης, τον επιδιωκόμενο σκοπό ή το αποτέλεσμα της δραστηριότητας αυτής,

β) κάθε πρόσωπο, το οποίο πραγματοποιεί περιστασιακά παράδοση ενός καινούργιου μεταφορικού μέσου, το οποίο αποστέλλεται ή μεταφέρεται προς άλλο κράτος μέλος,

γ) κάθε πρόσωπο, το οποίο πραγματοποιεί ευκαιριακά πράξεις του άρθρου 8, εφόσον με δήλωσή του ενταχθεί στο κανονικό καθεστώς Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ),

δ) η κοινοπραξία που κατασκευάζει ακίνητο με το σύστημα της αντιπαροχής, καθώς και η κοινωνία που κατασκευάζει ακίνητο σε οικόπεδο ή αγροτεμάχιο που ανήκει στα μέλη της, για τις παραδόσεις και αυτοπαραδόσεις που διενεργούνται από τα μέλη τους, σύμφωνα με τα άρθρα 8 και 9.

Δεν θεωρείται ότι ασκούν οικονομική δραστηριότητα κατά τρόπο ανεξάρτητο οι μισθωτοί και τα λοιπά φυσικά πρόσωπα, τα οποία συνδέονται με τον εργοδότη τους με σύμβαση εργασίας ή με οποιαδήποτε άλλη νομική σχέση που δημιουργεί δεσμούς εξάρτησης, όσον αφορά στους όρους εργασίας ή την αμοιβή και συνεπάγεται την ευθύνη του εργοδότη.

Οι εσωτερικές πράξεις που διενεργούνται μεταξύ της εταιρείας ειδικού σκοπού διαχείρισης οικογενειακής περιουσίας του άρθρου 71Η του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013, Α' 167) και των προσώπων που συμμετέχουν σε αυτή, αποτελούν πράξεις που διενεργούνται εντός ενιαίας οντότητας και εκτός του πεδίου εφαρμογής του ΦΠΑ.

2. Το Ελληνικό Δημόσιο, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και τα άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου δεν θεωρούνται υποκείμενοι στον φόρο για τις πράξεις παράδοσης αγαθών και παροχής υπηρεσιών τις οποίες ενεργούν κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας, ακόμη και αν για τις πράξεις αυτές εισπράττουν τέλη, δικαιώματα ή εισφορές.

Τα πρόσωπα του προηγούμενου εδαφίου θεωρούνται ως υποκείμενοι, εφόσον η μη υπαγωγή στον φόρο των πράξεών τους θα οδηγούσε σε στρέβλωση των όρων του ανταγωνισμού.

Τα πρόσωπα αυτά έχουν οπωσδήποτε την ιδιότητα του υποκειμένου στον φόρο, εφόσον ασκούν τις δραστηριότητες που απαριθμούνται στο Παράρτημα Ι του παρόντος Κώδικα, εκτός αν αυτές είναι ασήμαντες.

## Άρθρο 4. Οικονομική δραστηριότητα

1. Οικονομική δραστηριότητα, κατά την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 3, θεωρείται οποιαδήποτε από τις δραστηριότητες του παραγωγού, του εμπόρου ή αυτού που παρέχει υπηρεσίες.

Στις δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνονται και η εξόρυξη, οι δραστηριότητες των αγροτών και των ελεύθερων επαγγελματιών, καθώς και η εκμετάλλευση ενός ενσώματου ή άυλου αγαθού με σκοπό την απόκτηση από αυτό εσόδων.

2. Οικονομική δραστηριότητα θεωρείται ότι ασκεί η κοινωνία επί ακινήτου που κατασκευάζει οικοδομή προς πώληση στο κοινόκτητο οικόπεδο ή αγροτεμάχιο, εφόσον:

α) οι κοινωνοί διενεργούν κατ' επάγγελμα κατασκευή οικοδομών προς πώληση,

β) κάποιος ή κάποιοι εκ των κοινωνών διενεργούν κατ' επάγγελμα κατασκευή οικοδομών προς πώληση, ενώ κάποιος ή κάποιοι δεν διενεργούν τέτοιες πράξεις κατά συνήθη δραστηριότητα,

γ) όλοι ή κάποιοι εκ των κοινωνών διενεργούν κατά συνήθη δραστηριότητα κατασκευή οικοδομών προς πώληση ακόμη και αν δεν έχουν δηλώσει τη δραστηριότητα αυτή, σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58).

Η κοινωνία δεν θεωρείται ότι ασκεί οικονομική δραστηριότητα στις περ. β' και γ', εφόσον οι κοινωνοί, οι οποίοι δεν διενεργούν κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθη δραστηριότητα κατασκευή οικοδομών προς πώληση, έχουν αποκτήσει το εμπράγματο δικαίωμά τους,

γα) πριν από την 1 η.1.2006 ανεξαρτήτως αιτίας κτήσης ή

γβ) μετά την 1 η.1.2006 λόγω κληρονομικής διαδοχής ή γονικής παροχής.

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β’ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

## Άρθρο 5. Παράδοση αγαθών

1. Παράδοση αγαθών, κατά την έννοια του άρθρου 2, θεωρείται κάθε πράξη με την οποία μεταβιβάζεται το δικαίωμα να διαθέτει κάποιος ως κύριος ενσώματα κινητά αγαθά, καθώς και τα ακίνητα του άρθρου 8. Εξομοιώνονται με ενσώματα αγαθά η ηλεκτρική ενέργεια, το αέριο, η θερμότητα ή το ψύχος και παρόμοια αγαθά.

2. Κατά την πώληση ή αγορά αγαθών από παραγγελιοδόχο που ενεργεί στο όνομά του, θεωρείται ότι συντελείται παράδοση αγαθών μεταξύ αυτού και του παραγγελέα. Στην περίπτωση αυτή ο παραγγελιοδόχος θεωρείται, κατά περίπτωση, αγοραστής ή πωλητής ως προς τον παραγγελέα.

3. Ως παράδοση λογίζεται επίσης:

α) η πώληση αγαθών με τον όρο της παρακράτησης της κυριότητας μέχρι την αποπληρωμή του τιμήματος,

β) η μεταβίβαση, με καταβολή αποζημίωσης, της κυριότητας αγαθού, που ενεργείται κατόπιν επιταγής δημόσιας αρχής ή στο όνομά της ή σε εκτέλεση νόμου.

4. Δεν θεωρείται ως παράδοση αγαθών η μεταβίβαση αγαθών επιχείρησης ως συνόλου, κλάδου ή μέρους της από επαχθή ή χαριστική αιτία ή με τη μορφή εισφοράς σε υφιστάμενο ή συνιστώμενο νομικό πρόσωπο. Στην περίπτωση αυτή το πρόσωπο που αποκτά τα αγαθά θεωρείται, για την εφαρμογή του νόμου αυτού, ότι υπεισέρχεται ως διάδοχος στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του προσώπου που μεταβιβάζει.

Η παρούσα δεν εφαρμόζεται αν το πρόσωπο που μεταβιβάζει ή το πρόσωπο που αποκτά τα αγαθά ενεργεί πράξεις για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου.

## Άρθρο 6. Ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών και εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες

Για τους σκοπούς εφαρμογής του παρόντος Κώδικα ισχύουν οι εξής ορισμοί:

α) Ως «ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών» νοούνται οι παραδόσεις αγαθών που αποστέλλονται ή μεταφέρονται από τον προμηθευτή ή από πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό του, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης που ο προμηθευτής παρεμβαίνει έμμεσα στην αποστολή ή τη μεταφορά των αγαθών, από κράτος μέλος άλλο από εκείνο της άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς στον αποκτώντα πελάτη, όταν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

αα) η παράδοση αγαθών πραγματοποιείται για πρόσωπο υποκείμενο στον φόρο ή νομικό πρόσωπο μη υποκείμενο στον φόρο, τα οποία δεν θεωρείται ότι πραγματοποιούν ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών, σύμφωνα είτε με την παρ. 2 και το πρώτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 14 είτε με αντίστοιχες διατάξεις που ισχύουν σε άλλο κράτος μέλος, ή για οποιοδήποτε άλλο μη υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο, και

αβ) τα παραδιδόμενα αγαθά δεν είναι καινούργια μεταφορικά μέσα ούτε αγαθά που παραδίδονται έπειτα από συναρμολόγηση ή εγκατάσταση, με ή χωρίς δοκιμή λειτουργίας, από τον προμηθευτή ή για λογαριασμό του.

β) Ως «εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών, που εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες», νοούνται οι παραδόσεις αγαθών που αποστέλλονται ή μεταφέρονται από τον προμηθευτή ή από πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό του, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης που ο προμηθευτής παρεμβαίνει έμμεσα στην αποστολή ή τη μεταφορά των αγαθών, από τρίτο έδαφος ή τρίτη χώρα, προς πελάτη σε κράτος μέλος, όταν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

βα) η παράδοση αγαθών πραγματοποιείται για πρόσωπο υποκείμενο στον φόρο ή νομικό πρόσωπο μη υποκείμενο στον φόρο, τα οποία δεν θεωρείται ότι πραγματοποιούν ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών, σύμφωνα είτε με την παρ. 2 και το πρώτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 14 είτε με αντίστοιχες διατάξεις που ισχύουν

σε άλλο κράτος μέλος, ή για οποιοδήποτε άλλο μη υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο, και

ββ) τα παραδιδόμενα αγαθά δεν είναι καινούργια μεταφορικά μέσα ούτε αγαθά που παραδίδονται έπειτα από συναρμολόγηση ή εγκατάσταση, με ή χωρίς δοκιμή λειτουργίας, από τον προμηθευτή ή για λογαριασμό του.

## Άρθρο 7. Υποκείμενοι στον φόρο που διευκολύνουν ορισμένες παραδόσεις αγαθών μέσω ηλεκτρονικής διεπαφής

1. Όταν υποκείμενος στον φόρο διευκολύνει, μέσω της χρήσης ηλεκτρονικής διεπαφής, όπως αγοράς, πλατφόρμας, διαδικτυακής πύλης ή παρόμοιων μέσων, τις εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών εισαγόμενων από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες σε δέματα με εσωτερική αξία που δεν υπερβαίνει τα εκατόν πενήντα (150) ευρώ, τότε θεωρείται ότι ο εν λόγω υποκείμενος στον φόρο έχει παραλάβει και παραδώσει αυτά τα αγαθά.

2. Όταν υποκείμενος στον φόρο διευκολύνει, μέσω της χρήσης ηλεκτρονικής διεπαφής, όπως αγοράς, πλατφόρμας, διαδικτυακής πύλης ή παρόμοιων μέσων, την παράδοση αγαθών, προς άλλο κράτος μέλος, ή εντός της χώρας, από υποκείμενο στον φόρο μη εγκατεστημένο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς μη υποκείμενο στον φόρο, τότε θεωρείται ότι ο εν λόγω υποκείμενος στον φόρο έχει παραλάβει και παραδώσει αυτά τα αγαθά.

## Άρθρο 8. Παράδοση ακινήτων

1. Παράδοση ακινήτων είναι η μεταβίβαση αποπερατωμένων ή ημιτελών κτιρίων ή τμημάτων τους και του οικοπέδου που μεταβιβάζεται μαζί με αυτά ως ενιαία ιδιοκτησία ή ιδανικών μεριδίων οικοπέδου επί των οποίων εφαρμόζεται το αμάχητο τεκμήριο της παρ. 1 του άρθρου 2 του α.ν. 1521/1950 (Α' 245) που κυρώθηκε με τον ν. 1587/1950 (Α' 294), εφόσον πραγματοποιείται από επαχθή αιτία πριν από την πρώτη εγκατάσταση σε αυτά.

Για την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα θεωρούνται:

α) ως κτίρια, τα κτίσματα γενικά και οι κάθε είδους κατασκευές που συνδέονται με τα κτίσματα ή με το έδαφος κατά τρόπο σταθερό και μόνιμο,
β) ως πρώτη εγκατάσταση, η πρώτη χρησιμοποίηση με οποιονδήποτε τρόπο των κτιρίων ύστερα από την ανέγερσή τους, όπως είναι η ιδιοκατοίκηση, η ιδιόχρηση, η μίσθωση ή άλλη χρήση.

2. Παράδοση ακινήτων θεωρείται επίσης:

α) η μεταβίβαση της ψιλής κυριότητας, η σύσταση, η μεταβίβαση ή η παραίτηση από το δικαίωμα προσωπικής ή πραγματικής δουλείας, η παραχώρηση του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης επί κοινόκτητων κυρίων, βοηθητικών ή ειδικών χώρων

κτισμάτων ή επί κοινόκτητου τμήματος οικοπέδου, καθώς και η μεταβίβαση του δικαιώματος άσκησης της επικαρπίας των ακινήτων της παρ. 1,

β) η εκτέλεση εργασιών στα ακίνητα, με μίσθωση έργου, ανεξάρτητα από το αν διαθέτει τα υλικά ο εργοδότης ή ο εργολάβος. Εργασίες κατά την πιο πάνω έννοια είναι και οι εκσκαφές, οι κατεδαφίσεις, η κατασκευή οικοδομών, οδών, γεφυρών, υδραγωγείων, υδραυλικών και αποχετευτικών έργων, ηλεκτρολογικών και μηχανολογικών εγκαταστάσεων και τεχνικών γενικά έργων, καθώς και οι συμπληρώσεις, επεκτάσεις, διαρρυθμίσεις και επισκευές, εκτός από τις εργασίες συνήθους συντήρησης των έργων αυτών.

3. Στις περιπτώσεις της παρ. 1 και στην περ. α) της παρ. 2, στις οποίες επιβάλλεται ο ΦΠΑ, δεν επιβάλλεται φόρος μεταβίβασης ακινήτων.

4. Η παρ. 1 και η περ. α) της παρ. 2 εφαρμόζονται για ακίνητα, των οποίων η άδεια κατασκευής εκδίδεται ή αναθεωρείται από 1ης Ιανουαρίου 2006, εφόσον μέχρι την ημερομηνία αναθεώρησης δεν έχουν αρχίσει οι εργασίες κατασκευής. Εφόσον έχει κατατεθεί πλήρης φάκελος στην πολεοδομία και έχουν υπογραφεί προσύμφωνο και εργολαβικό συμβόλαιο κατασκευής μέχρι την 25η.11.2005, μπορεί να χορηγηθεί εξαίρεση από την εφαρμογή της παραγράφου αυτής, με αίτηση των ενδιαφερομένων.

5. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, μετά από εισήγηση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, μπορεί να ορίζεται κάθε διαδικαστικό θέμα και λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 9. Πράξεις θεωρούμενες ως παράδοση αγαθών

1. Ως παράδοση αγαθών, κατά την έννοια του άρθρου 2, θεωρείται η διάθεση από υποκείμενο στον φόρο αγαθών της επιχείρησής του για τις ανάγκες της, εφόσον πρόκειται για αγαθά της παρ. 4 του άρθρου 35, για τα οποία δεν δημιουργείται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου σε περίπτωση απόκτησής τους από άλλον υποκείμενο στον φόρο.

2. Επίσης, ως παράδοση αγαθών θεωρούνται οι ακόλουθες πράξεις, εφόσον η απόκτηση των αγαθών ή κατά περίπτωση των υλικών ή των υπηρεσιών από τα οποία έχουν παραχθεί αυτά, δημιούργησε δικαίωμα έκπτωσης του φόρου:

α) Η διάθεση αγαθών από υπαγόμενη στον φόρο δραστηριότητα σε άλλη μη υπαγόμενη του ίδιου υποκειμένου.

β) Η ανάληψη από υποκείμενο στον φόρο αγαθών της επιχείρησής του για την ικανοποίηση αναγκών του ή του προσωπικού της επιχείρησης και γενικά η δωρεάν διάθεση αγαθών για σκοπούς ξένους προς την άσκηση της επιχείρησης. Εξαιρούνται τα δώρα αξίας μέχρι δέκα (10) ευρώ και τα δείγματα που διαθέτει ο υποκείμενος στον φόρο για την εκπλήρωση των σκοπών της επιχείρησής του.
Στο πλαίσιο της πρόληψης της δημιουργίας αποβλήτων, της περιβαλλοντικής προστασίας, υπό την έννοια της αποτροπής της διάθεσης των προϊόντων προς υγειονομική ταφή πριν αυτά καταστούν απόβλητα, καθώς και της ανακούφισης των κοινωνικά ευπαθών και ευάλωτων ομάδων, ως δώρα, που επίσης εξαιρούνται, θεωρούνται:
βα) τα τρόφιμα, φάρμακα, ρούχα ή άλλα αγαθά, πλην εκείνων που υπόκεινται σε

ειδικούς φόρους κατανάλωσης που διατίθενται δωρεάν σε υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, σε Οργανισμούς Τοπικούς Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ), σε νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), καθώς και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που έχουν συσταθεί νόμιμα στην Ελλάδα και έχουν φιλανθρωπικό ή κοινωφελή σκοπό, στα εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα των κλιμάτων της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας στην Ελλάδα ή στα θρησκευτικά και εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα του άρθρου 13 του ν. 4301/2014 (Α' 223) ή στο νομικό πρόσωπο του άρθρου 1 του ν. 3512/2006 (Α' 264) ή στα Βακούφια Ρόδου και Κω, καθώς και στα Ν.Π.Ι.Δ. ή στις οντότητες που εποπτεύονται από τους παραπάνω φορείς, προ-κειμένου να διανεμηθούν αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση ή την ανακούφιση ευπαθών κοινωνικών ομάδων χωρίς αντάλλαγμα, εφόσον τα αγαθά αυτά δεν θέτουν σε κίνδυνο τη δημόσια υγεία.

Ως τέτοια αγαθά θεωρούνται αυτά τα οποία δεν είναι κατάλληλα προς πώληση ή αξιοποίηση, ιδίως λόγω λαθών ή ελαττωμάτων ή ελλείψεων στη συσκευασία, την επισήμανση ή το βάρος, ή λόγω απόσυρσης από την αγορά ή λόγω εγγύτητας προς την ημερομηνία λήξης ή λόγω αστοχιών σε σχέση με τις προδιαγραφές του παρασκευαστή ή του πελάτη, ιδίως διαφοροποίησης ως προς το χρώμα, το μέγεθος, το σχήμα και τη σύσταση. Ο περιορισμός της παρούσας δεν ισχύει για την αντιμετώπιση καταστάσεων που κηρύσσονται ως έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας λόγω φυσικών καταστροφών.

ββ) Τα αγαθά που παραδίδονται στις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, στους ΟΤΑ, στα Ν.Π.Δ.Δ., όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143), στα εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα των κλιμάτων της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας στην Ελλάδα ή στα θρησκευτικά και εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα του άρθρου 13 του ν. 4301/2014 ή στο νομικό πρόσωπο του άρθρου 1 του ν. 3512/2006 ή στα Βακούφια Ρόδου και Κω, καθώς και στα Ν.Π.Ι.Δ. ή τις οντότητες, που εποπτεύονται από τους παραπάνω φορείς, προκειμένου να διατεθούν για την κάλυψη των αναγκών των προσφύγων, ανεξαρτήτως της αξίας και των προδιαγραφών κατασκευής αυτών.

βγ) Τα είδη σίτισης που παραδίδονται στο Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, προκειμένου να διανεμηθούν άνευ ανταλλάγματος για την κάλυψη των αναγκών σίτισης των μαθητών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας δημόσιας εκπαίδευσης.

βδ) Τα αγαθά που παραδίδονται στις υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, στους ΟΤΑ και στα Ν.Π.Δ.Δ., όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 14 του ν. 4270/2014, προκειμένου να διατεθούν για την κάλυψη των αναγκών των πληγέντων από ακραία φυσικά φαινόμενα, ανεξαρτήτως της αξίας και των προδιαγραφών κατασκευής αυτών.
γ) Η ιδιοκατοίκηση, η παράδοση σε μη φορολογητέα δραστηριότητα του ιδίου υποκειμένου, η μίσθωση, η δωρεάν παραχώρηση της χρήσης ή η χρησιμοποίηση για οποιονδήποτε σκοπό ξένο προς την επιχείρηση, των ακινήτων που προβλέπει το άρθρο 8.

δ) Η ανάληψη μερίδας σε αγαθά από εταίρο, μέτοχο ή κληρονόμο, σε περίπτωση διακοπής των εργασιών, λύσης της εταιρείας, αποχώρησης ή θανάτου εταίρου. Η περίπτωση αυτή εφαρμόζεται και για τις νομικές οντότητες του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58) υπό τις ίδιες προϋποθέσεις.

ε) Η περιέλευση στον υποκείμενο στον φόρο ή στους κληρονόμους του αγαθών της επιχείρησής του, κατά την παύση των εργασιών της ή κατά τον θάνατο του υποκειμένου.

3. Προκειμένου για πάγια περιουσιακά στοιχεία του υποκειμένου, όπως ορίζονται από το άρθρο 38, η παρ. 2 του παρόντος δεν εφαρμόζεται, εφόσον δεν έχει παρέλθει η πενταετής περίοδος διακανονισμού του φόρου αυτών.

4. Θεωρείται, επίσης, ως παράδοση αγαθών η μεταφορά από έναν υποκείμενο στον φόρο αγαθών της επιχείρησής του προς ένα άλλο κράτος μέλος. Θεωρείται ως μεταφερόμενο προς ένα άλλο κράτος μέλος, κάθε ενσώματο αγαθό που αποστέλλεται ή μεταφέρεται εκτός του εσωτερικού της χώρας, αλλά εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τον υποκείμενο στον φόρο στο εσωτερικό της χώρας ή από άλλον που ενεργεί για λογαριασμό του, για τις ανάγκες της επιχείρησής του. Δεν θεωρείται παράδοση αγαθών η μεταφορά από έναν υποκείμενο στον φόρο αγαθών της επιχείρησής του προς ένα άλλο κράτος μέλος, εφόσον προορίζονται για την πραγματοποίηση μιας από τις ακόλουθες πράξεις:

α) παράδοση αγαθού που πραγματοποιείται από τον υποκείμενο στον φόρο εντός του κράτους μέλους άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς, σύμφωνα με την περ. β) της παρ. 1 και τις παρ. 2 και 5 του άρθρου 17,

β) παράδοση αγαθού που πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας από τον υποκείμενο στον φόρο, σύμφωνα με τα άρθρα 29, 32 και 33,

γ) παροχή υπηρεσιών στον υποκείμενο στον φόρο, που έχουν ως αντικείμενο πραγματογνωμοσύνες ή εργασίες, οι οποίες αφορούν σε αυτό το αγαθό και πραγματοποιούνται υλικώς στο κράτος μέλος άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς του αγαθού, εφόσον μετά την εκτέλεση των εργασιών τα αγαθά επαναποστέλλονται στον ίδιο υποκείμενο στον φόρο στο εσωτερικό της χώρας,

δ) προσωρινή χρησιμοποίηση του αγαθού στο έδαφος του κράτους μέλους άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς για τις ανάγκες παροχής υπηρεσιών, οι οποίες πραγματοποιούνται από τον υποκείμενο στον φόρο που είναι εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας,

ε) προσωρινή χρησιμοποίηση του αγαθού, για περίοδο μέχρι είκοσι τέσσερις (24) μήνες στο έδαφος άλλου κράτους μέλους, εντός του οποίου η εισαγωγή του ίδιου αυτού αγαθού από τρίτη χώρα, με σκοπό την προσωρινή χρησιμοποίησή του, θα υπαγόταν στο καθεστώς προσωρινής εισαγωγής με πλήρη απαλλαγή από εισαγωγικούς δασμούς,

στ) παράδοση αερίου μέσω συστήματος φυσικού αερίου ευρισκόμενου στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέσω οποιουδήποτε δικτύου συνδεδεμένου με τέτοιο σύστημα, την παράδοση ηλεκτρικής ενέργειας ή θερμότητας ή ψύχους μέσω των δικτύων θέρμανσης ή ψύξης, σύμφωνα με τις περ. α) ή β) της παρ. 3 του άρθρου 17.

Σε περίπτωση που μια από τις προϋποθέσεις που αναφέρονται στις ανωτέρω περιπτώσεις παύει να υφίσταται, θεωρείται ότι πραγματοποιείται παράδοση αγαθού κατά τον χρόνο που παύει να υφίσταται η εν λόγω προϋπόθεση.

4Α. [1] Για τις εταιρείες ύδρευσης δεν θεωρούνται πράξεις παράδοσης αγαθών οι τεχνικές, φυσικές ή λειτουργικές απώλειες νερού που προκύπτουν κατά την παραγωγή, επεξεργασία, μεταφορά ή διανομή αυτού, και δεν συνιστούν διάθεση αγαθών για ίδια χρήση ή για σκοπούς ξένους προς την επιχειρηματική δραστηριότητα.

5. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζονται κατά περίπτωση η διαδικασία και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 10. Παράδοση αποθεμάτων στη διάθεση συγκεκριμένου αποκτώντα σε άλλο κράτος μέλος

1. Η μεταφορά από υποκείμενο στον φόρο αγαθών της επιχείρησής του σε άλλο κράτος μέλος, δεν θεωρείται παράδοση αγαθών από επαχθή αιτία στο πλαίσιο των ρυθμίσεων για τα αποθέματα στη διάθεση συγκεκριμένου αποκτώντος.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, οι ρυθμίσεις για τα αποθέματα στη διάθεση συγκεκριμένου αποκτώντος υφίστανται, όταν πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) τα αγαθά αποστέλλονται ή μεταφέρονται σε άλλο κράτος μέλος από υποκείμενο στον φόρο ή από τρίτο που ενεργεί για λογαριασμό του, ώστε τα εν λόγω αγαθά να παραδοθούν στο κράτος αυτό σε μεταγενέστερο στάδιο και μετά την άφιξή τους σε άλλον υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος δικαιούται να αποκτήσει την κυριότητα των εν λόγω αγαθών βάσει ισχύουσας συμφωνίας μεταξύ των δύο υποκειμένων στον φόρο,

β) ο υποκείμενος στον φόρο που αποστέλλει ή μεταφέρει τα αγαθά δεν έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας ούτε μόνιμη εγκατάσταση στο κράτος μέλος στο οποίο αποστέλλονται ή μεταφέρονται τα αγαθά,

γ) ο υποκείμενος στον φόρο στον οποίο πρόκειται να παραδοθούν τα αγαθά διαθέτει Αριθμό Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΑΦΜ/ΦΠΑ) στο κράτος μέλος στο οποίο αποστέλλονται ή μεταφέρονται τα αγαθά και τα στοιχεία του, συμπεριλαμβανομένου του ΑΦΜ/ΦΠΑ που του έχει αποδοθεί στο εν λόγω κράτος μέλος, είναι γνωστά στον υποκείμενο στον φόρο που αποστέλλει ή μεταφέρει τα αγαθά, κατά τον χρόνο της αναχώρησης της αποστολής ή της μεταφοράς,

δ) ο υποκείμενος στον φόρο που αποστέλλει ή μεταφέρει τα αγαθά καταγράφει τη μεταφορά τους, διακριτά στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) κατά τρόπο που να είναι ευχερής για τις φορολογικές αρχές το ακριβές ποσό του ΦΠΑ σύμφωνα με την περ. ζ) της παρ. 3 του άρθρου 41 και περιλαμβάνει στον ανακεφαλαιωτικό πίνακα της περ. α) της παρ. 4 του ιδίου άρθρου, τον ΑΦΜ/ΦΠΑ του υποκειμένου στον φόρο που αποκτά τα αγαθά και ο οποίος του έχει αποδοθεί από το κράτος μέλος στο οποίο αυτά αποστέλλονται ή μεταφέρονται.

3. Όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις της παρ. 2, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες, κατά τον χρόνο της μεταβίβασης του δικαιώματος διάθεσης των αγαθών με την ιδιότητα του κυρίου στον υποκείμενο στον φόρο της περ. γ' της παρ. 2, υπό την προϋπόθεση ότι η μεταβίβαση εκτελείται εντός της προθεσμίας δώδεκα (12) μηνών από την άφιξη των αγαθών στο κράτος μέλος στο οποίο έχουν αποσταλεί ή μεταφερθεί:

α) θεωρείται ότι πραγματοποιείται παράδοση αγαθών, σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 33, από τον υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος απέστειλε ή μετέφερε τα αγαθά είτε ο ίδιος είτε μέσω τρίτου, ο οποίος ενήργησε για λογαριασμό του στο κράτος μέλος από το οποίο αυτά απεστάλησαν ή μεταφέρθηκαν,

β) θεωρείται ότι πραγματοποιείται ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών από τον υποκείμενο στον φόρο, στον οποίο παραδίδονται τα εν λόγω αγαθά στο κράτος μέλος, στο οποίο αποστέλλονται ή μεταφέρονται.

4. Η μεταφορά από τον υποκείμενο στον φόρο της περ. β) της παρ. 2 αγαθών της επιχείρησής του προς το άλλο κράτος μέλος, δεν θεωρείται ως παράδοση αγαθών κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 9, αν μέσα στο διάστημα των δώδεκα (12) μηνών από την άφιξη των αγαθών στο κράτος μέλος στο οποίο έχουν αποσταλεί ή μεταφερθεί, ο υποκείμενος στον φόρο της περ. γ) της παρ. 2 αντικατασταθεί από άλλον υποκείμενο στον φόρο, εφόσον:

α) πληρούνται και οι άλλες προϋποθέσεις της παρ. 2, και

β) ο υποκείμενος στον φόρο της περ. β) της παρ. 2 καταχωρίζει την αντικατάσταση στα λογιστικά του αρχεία σύμφωνα με την περ. ζ) της παρ. 3 του άρθρου 41.

Κατ' αναλογία δεν θεωρείται ότι πραγματοποιείται ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, σύμφωνα με την περ. γ) του άρθρου 15.

5. Η μεταφορά από τον υποκείμενο στον φόρο της περ. β) της παρ. 2 αγαθών της επιχείρησής του προς το άλλο κράτος μέλος θεωρείται ως παράδοση αγαθών κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 9, από την επομένη ημέρα της λήξης της περιόδου των δώδεκα (12) μηνών, αν:

α) τα αγαθά δεν έχουν παραδοθεί ούτε στον υποκείμενο στον φόρο της περ. γ' της παρ. 2, για τον οποίο προορίζονται, ούτε σε άλλον υποκείμενο στον φόρο, από τον οποίο αυτός έχει αντικατασταθεί, σύμφωνα με την παρ. 4, μέσα στο διάστημα των δώδεκα (12) μηνών από την άφιξή τους στο κράτος μέλος, στο οποίο έχουν αποσταλεί ή μεταφερθεί, και β) δεν συντρέχει καμία από τις περ. α) έως και γ) της παρ. 7.

Αν εντός του χρονικού διαστήματος των δώδεκα (12) μηνών παύσει να πληρούται οποιαδήποτε από τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις παρ. 2 και 4, η μεταφορά από τον υποκείμενο στον φόρο της περ. β) της παρ. 2 αγαθών της επιχείρησής του προς το άλλο κράτος μέλος, θεωρείται ως παράδοση αγαθών, κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 9, κατά τον χρόνο παύσης της σχετικής προϋπόθεσης.

6. Η μεταφορά από τον υποκείμενο στον φόρο της περ. β' της παρ. 2 αγαθών της επιχείρησής του προς το άλλο κράτος μέλος, δεν θεωρείται ως παράδοση αγαθών κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 9, αν:

α) το δικαίωμα διάθεσης των αγαθών δεν έχει μεταβιβασθεί και τα εν λόγω αγαθά επιστρέφονται στο κράτος μέλος από το οποίο έχουν αποσταλεί ή μεταφερθεί εντός του διαστήματος των δώδεκα (12) μηνών, και

β) ο υποκείμενος στον φόρο, ο οποίος απέστειλε ή μετέφερε τα αγαθά, καταχωρίζει την επιστροφή τους στα λογιστικά του αρχεία, σύμφωνα με την περ. ζ) της παρ. 3 του άρθρου 41.

7. Οι προϋποθέσεις που ορίζονται στις παρ. 2 και 4 παύουν να πληρούνται, όταν:

α) τα αγαθά παραδοθούν σε άλλο πρόσωπο, εκτός από τον υποκείμενο στον φόρο της περ. γ της παρ. 2 ή τον υποκείμενο στον φόρο της παρ. 4, αμέσως πριν από την εν λόγω παράδοση,

β) τα αγαθά αποστέλλονται ή μεταφέρονται σε χώρα διαφορετική από το κράτος μέλος από το οποίο μετακινήθηκαν αρχικά, αμέσως πριν από την έναρξη της εν λόγω αποστολής ή μεταφοράς,

γ) υφίσταται καταστροφή, απώλεια ή κλοπή των αγαθών.

Ειδικά για την περ. γ), θεωρείται ότι οι εν λόγω προϋποθέσεις παύουν να πληρούνται κατά την ημερομηνία στην οποία τα αγαθά πράγματι αφαιρέθηκαν ή καταστράφηκαν ή, αν είναι αδύνατο να καθοριστεί η ημερομηνία αυτή, την ημερομηνία στην οποία διαπιστώθηκε η καταστροφή ή η απώλειά τους.

8. Οι παρ. 1 έως 7 έχουν ανάλογη εφαρμογή στη μεταφορά αγαθών στο εσωτερικό της χώρας από άλλο κράτος μέλος, στο πλαίσιο ρύθμισης αποθεμάτων στη διάθεση συγκεκριμένου αποκτώντος.

9. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κατόπιν εισήγησης του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, ρυθμίζεται κάθε ειδικότερο θέμα για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 11. Παροχή υπηρεσιών

1. Παροχή υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 2, θεωρείται κάθε πράξη που δεν συνιστά παράδοση αγαθών, σύμφωνα με τα άρθρα 5 έως 10. Η πράξη αυτή μπορεί να συνίσταται ιδίως σε:

α) μεταβίβαση ή παραχώρηση της χρήσης ενός άυλου αγαθού,

β) υποχρέωση για παράλειψη ή ανοχή μιας πράξης ή κατάστασης.

2. Ως παροχή υπηρεσιών λογίζονται επίσης:

α) η εκμετάλλευση ξενοδοχείων, επιπλωμένων δωματίων και οικιών, κατασκηνώσεων και παρόμοιων εγκαταστάσεων, ακινήτων για βραχυχρόνια διαμονή, αν ο εκμισθωτής είναι νομικό πρόσωπο ή φυσικό πρόσωπο που διαθέτει τουλάχιστον τρία (3) ακίνητα για βραχυχρόνια διαμονή, χώρων στάθμευσης κάθε είδους μεταφορικών μέσων και τροχόσπιτων,

β) η διάθεση τροφής και ποτών από εστιατόρια, ζαχαροπλαστεία, κέντρα διασκέδασης και παρόμοιες επιχειρήσεις για επιτόπια κατανάλωση,

γ) η εκτέλεση υπηρεσίας με καταβολή αποζημίωσης ύστερα από επιταγή δημόσιας αρχής ή στο όνομά της ή σε εκτέλεση νόμου,

δ) δα) η εκμίσθωση βιομηχανοστασίων και χρηματοθυρίδων,

δβ) η εκμίσθωση χώρων για άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας σε μισθωτή υποκείμενο στον φόρο, αυτοτελώς ή στο πλαίσιο μικτών συμβάσεων, εφόσον ο εκμισθωτής το επιλέγει. Για τους σκοπούς εφαρμογής της παρούσας υποπερίπτωσης, ο εκμισθωτής υποβάλλει αίτηση επιλογής φορολόγησης στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) είτε πριν από την έναρξη χρησιμοποίησης του ακινήτου είτε και μετά την έναρξη, οποτεδήποτε. Αν η αίτηση υποβληθεί μετά την έναρξη χρησιμοποίησης του ακινήτου, η επιλογή φορολόγησης ισχύει από την επόμενη

φορολογική περίοδο. Η επιλογή φορολόγησης μπορεί να αφορά στο σύνολο ή μέρος του οικοδομικού συγκροτήματος. Με την αίτηση προσδιορίζονται οι χώροι για τους οποίους γίνεται επιλογή φορολόγησης. Η επιλογή φορολόγησης μπορεί να ανακληθεί με υποβολή σχετικής αίτησης στην ΑΑΔΕ και η ανάκληση ισχύει από την επόμενη φορολογική περίοδο,

ε) οι εργασίες φασόν επί ενσώματων κινητών αγαθών.

Ως εργασία φασόν νοείται η εκτέλεση εργασιών παραγωγής, κατασκευής ή συναρμολόγησης ενσώματων κινητών αγαθών, με σύμβαση μίσθωσης έργου, από υλικά και αντικείμενα που παραδίδονται από τον εργοδότη στον εργολάβο για τον σκοπό αυτόν, ανεξάρτητα αν ο εργολάβος χρησιμοποιεί και δικά του υλικά. Η παρούσα περίπτωση εφαρμόζεται και όταν ο εργοδότης είναι υποκείμενος στον φόρο εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, εφόσον τα υλικά και αντικείμενα αποστέλλονται από το κράτος του εργοδότη και τα αγαθά που παράγονται ή κατασκευάζονται ή συναρμολογούνται από τον εργολάβο μεταφέρονται ή αποστέλλονται στον εργοδότη στο κράτος μέλος, στο οποίο αυτός είναι εγκατεστημένος.

3. Αν ο υποκείμενος στον φόρο μεσολαβεί σε παροχή υπηρεσιών, ενεργώντας στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό άλλων προσώπων, θεωρείται ότι λαμβάνει και παρέχει τις υπηρεσίες αυτές.

4. Η παρ. 4 του άρθρου 5 εφαρμόζεται αναλόγως και στις περιπτώσεις παροχής υπηρεσιών.

5. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και οι λεπτομέρειες άσκησης της επιλογής της υποπερ. δβ) της περ. δ) της παρ. 2, καθώς και οποιαδήποτε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 12. Πράξεις θεωρούμενες ως παροχή υπηρεσιών

1. Θεωρείται ως παροχή υπηρεσιών, κατά την έννοια του άρθρου 2, η από υποκείμενο στον φόρο:

α) χρησιμοποίηση αγαθών της επιχείρησής του, για την ικανοποίηση αναγκών του ή του προσωπικού της επιχείρησης ή για σκοπούς ξένους προς αυτή, εφόσον κατά την απόκτηση των αγαθών αυτών δημιουργήθηκε δικαίωμα έκπτωσης του φόρου,

β) παροχή υπηρεσιών για τις ανάγκες του ή για τις ανάγκες του προσωπικού του ή για σκοπούς ξένους προς την επιχείρησή του,

γ) χρησιμοποίηση δικών του υπηρεσιών για δραστηριότητα του ίδιου του υποκειμένου που απαλλάσσεται από τον φόρο, καθώς επίσης η χρησιμοποίηση δικών του υπηρεσιών για τις ανάγκες της επιχείρησής του, εφόσον πρόκειται για υπηρεσίες της παρ. 4 του άρθρου 35, για τις οποίες η απόκτησή τους δεν δημιουργεί δικαίωμα έκπτωσης του φόρου.

2. Δεν θεωρείται παροχή υπηρεσιών εξ επαχθούς αιτίας η χωρίς αντάλλαγμα παροχή υπηρεσιών από υποκείμενο στον φόρο για ανθρωπιστικούς λόγους. Με απόφαση του

Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών εξειδικεύονται οι κατά περίπτωση όροι και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του προηγούμενου εδαφίου.

## Άρθρο 13. Εισαγωγή αγαθών

1. Ως εισαγωγή αγαθών, κατά την έννοια του άρθρου 2, θεωρείται:

α) η είσοδος στο εσωτερικό της χώρας αγαθών που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 24 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας,

β) εκτός από την πράξη της περ. α), η είσοδος στο εσωτερικό της χώρας αγαθών που έχουν τεθεί σε ελεύθερη κυκλοφορία στα ειδικά φορολογικά εδάφη που αποτελούν μέρος του τελωνειακού εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με το Παράρτημα ΙΙ του παρόντος Κώδικα και προέρχονται από τα εδάφη αυτά.

2. Η εισαγωγή αγαθών πραγματοποιείται στην Ελλάδα, εφόσον τα αγαθά βρίσκονται στο εσωτερικό της χώρας κατά τον χρόνο της εισόδου τους στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Κατά παρέκκλιση από την παρ. 2, αν τα αγαθά που εμπίπτουν στην περ. α) της παρ. 1 έχουν υπαχθεί από τη στιγμή της εισόδου τους στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ένα από τα καθεστώτα των υποπερ. βα), ββ), βγ) και βδ) της περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 30, σε καθεστώς προσωρινής εισαγωγής με πλήρη απαλλαγή από εισαγωγικούς δασμούς ή σε καθεστώς εξωτερικής διαμετακόμισης, η εισαγωγή των αγαθών αυτών πραγματοποιείται στην Ελλάδα, εφόσον τα αγαθά αυτά εξέρχονται από τα καθεστώτα αυτά στο εσωτερικό της χώρας.

Επίσης, αν αγαθά που εμπίπτουν στην περ. β' της παρ. 1 έχουν τεθεί από τον χρόνο της εισόδου τους στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα καθεστώτα προσωρινής εισαγωγής ή εσωτερικής ενωσιακής διαμετακόμισης, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 68, η εισαγωγή των αγαθών αυτών πραγματοποιείται στην Ελλάδα, εφόσον τα αγαθά εξέρχονται από τα καθεστώτα αυτά στο εσωτερικό της χώρας.

## Άρθρο 14. Ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών

1. Ενδοκοινοτική απόκτηση, κατά την έννοια του άρθρου 2, θεωρείται η απόκτηση της εξουσίας να διαθέτει κάποιος ως κύριος ενσώματα κινητά αγαθά, που αποστέλλονται ή μεταφέρονται στον αποκτώντα από τον πωλητή ή τον αποκτώντα ή από πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό τους, στο εσωτερικό της χώρας από άλλο κράτος μέλος, από το οποίο αναχώρησε η αποστολή ή η μεταφορά του αγαθού.

2. Κατά παρέκκλιση της παρ. 1, δεν θεωρείται ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών η απόκτηση αγαθών κατά το άρθρο 2 εφόσον:

α) πραγματοποιείται από υποκείμενο στον φόρο που υπάγεται στο ειδικό καθεστώς των αγροτών του άρθρου 48, ή από υποκείμενο στον φόρο που πραγματοποιεί μόνο παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών που δεν του παρέχουν κανένα δικαίωμα έκπτωσης, ή από μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο, και

β) το ύψος των συναλλαγών αυτών, χωρίς τον ΦΠΑ, που οφείλεται στο κράτος μέλος της αναχώρησης της αποστολής ή της μεταφοράς, δεν έχει υπερβεί κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ και δεν υπερβαίνει το ποσό αυτό και κατά το τρέχον ημερολογιακό έτος.

Η παρέκκλιση της παρούσας παραγράφου δεν εφαρμόζεται για καινούρια μεταφορικά μέσα και προϊόντα που υπάγονται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης.

Τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πρώτο εδάφιο μπορούν να επιλέγουν τη φορολόγησή τους, σύμφωνα με την παρ. 1. Η επιλογή αυτή γίνεται με την υποβολή δήλωσης, η οποία ισχύει τουλάχιστον για δύο (2) πλήρη φορολογικά έτη, μετά την πάροδο των οποίων μπορεί να ανακληθεί. Η ανάκληση ισχύει από το επόμενο φορολογικό έτος.

3. Κατά παρέκκλιση, επίσης, της παρ. 1, δεν θεωρείται ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών η απόκτηση αγαθών κατά το άρθρο 2 των οποίων η παράδοση απαλλάσσεται στο εσωτερικό της χώρας από τον φόρο, σύμφωνα με τις περ. α), β), γ), στ), ζ), ιζ), ιη) και ιθ) της παρ. 1 του άρθρου 32.

Ομοίως, δεν θεωρείται ενδοκοινοτική απόκτηση η απόκτηση μεταχειρισμένων αγαθών και αντικειμένων καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας, εφόσον ο πωλητής είναι υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής ή διοργανωτής δημοπρασίας, που ενεργεί με την ιδιότητά του αυτή και το αποκτηθέν αγαθό φορολογήθηκε στο κράτος μέλος αναχώρησης της αποστολής ή της μεταφοράς, σύμφωνα με τις διατάξεις του κράτους αυτού για τη φορολόγηση των μεταχειρισμένων αγαθών και των αντικειμένων καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας.

4. Για την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα:

α) νοούνται ως «προϊόντα υποκείμενα σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης» τα ενεργειακά προϊόντα, η αλκοόλη και τα αλκοολούχα ποτά και τα βιομηχανοποιημένα καπνά, όπως ορίζονται από τις ισχύουσες ενωσιακές διατάξεις, εκτός από το αέριο που παραδίδεται μέσω συστήματος φυσικού αερίου ευρισκόμενου στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μέσω οποιουδήποτε δικτύου συνδεδεμένου με τέτοιο σύστημα,

β) θεωρούνται ως «μεταφορικά μέσα», τα σκάφη μήκους άνω των επτά και ήμισυ (7,5) μέτρων, τα αεροσκάφη των οποίων το συνολικό βάρος κατά την απογείωση υπερβαίνει τα χίλια πεντακόσια πενήντα (1.550) χιλιόγραμμα και τα χερσαία οχήματα με κινητήρα κυβισμού άνω των σαράντα οκτώ (48) κυβικών εκατοστών ή ισχύος άνω των επτά κόμμα δύο (7,2) ΙΜ, τα οποία προορίζονται για τη μεταφορά προσώπων ή εμπορευμάτων, με εξαίρεση τα σκάφη και τα αεροσκάφη του άρθρου 32,

γ) θεωρούνται ως «καινούρια», τα μεταφορικά μέσα της περ. β) στις εξής περιπτώσεις:

γα) για τα χερσαία οχήματα με κινητήρα, εφόσον παραδίδονται εντός έξι (6) μηνών από την πρώτη τους θέση σε κυκλοφορία ή προτού το όχημα διανύσει έξι χιλιάδες (6.000) χιλιόμετρα,

γβ) για τα πλοία, εφόσον παραδίδονται εντός τριών (3) μηνών από την πρώτη τους θέση σε κυκλοφορία ή προτού το πλοίο πραγματοποιήσει εκατό (100) ώρες πλεύσης,

γγ) για τα αεροσκάφη, εφόσον παραδίδονται εντός τριών (3) μηνών από την πρώτη τους θέση σε κυκλοφορία ή προτού το αεροσκάφος πραγματοποιήσει σαράντα (40) ώρες πτήσης.

5. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 15. Πράξεις θεωρούμενες ως ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών

Θεωρείται ως ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, κατά την έννοια του άρθρου 2:

α) η παραλαβή αγαθού στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στον φόρο για τις ανάγκες της επιχείρησής του, το οποίο αποστέλλεται ή μεταφέρεται από τον ίδιον ή από άλλο πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό του, από ένα άλλο κράτος μέλος εντός του οποίου έχει παραχθεί, εξορυχθεί, μεταποιηθεί, αγορασθεί, αποκτηθεί ή έχει εισαχθεί σε αυτό το κράτος μέλος από τον ίδιον, στο πλαίσιο της επιχείρησής του,

β) η παραλαβή αγαθών στο εσωτερικό της χώρας από νομικό πρόσωπο μη υποκείμενο στον φόρο, τα οποία αποστέλλονται ή μεταφέρονται από το ίδιο πρόσωπο από άλλο κράτος μέλος, στο οποίο είχαν εισαχθεί από το πρόσωπο αυτό,

γ) η μετακίνηση αγαθών από άλλο κράτος μέλος στο εσωτερικό της χώρας, κατά ανάλογη εφαρμογή του δεύτερου και τρίτου εδαφίου της παρ. 4 του άρθρου 9,

δ) η χρησιμοποίηση από τις Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις που συμμετέχουν σε αμυντική προσπάθεια για την υλοποίηση ενωσιακής δραστηριότητας στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας ή από το πολιτικό προσωπικό που τις συνοδεύει, αγαθών τα οποία δεν αγόρασαν με τους γενικούς όρους φορολόγησης, που ισχύουν στην εσωτερική αγορά άλλου κράτους μέλους, εφόσον η εισαγωγή των αγαθών αυτών δεν τυγχάνει της απαλλαγής που προβλέπεται στην περ. ιη) της παρ. 1 του άρθρου 32.

## Άρθρο 16. Κουπόνια

1. Ορισμοί

Για τον σκοπό εφαρμογής του παρόντος Κώδικα:

α) ως «κουπόνι» νοείται ένα μέσο, για το οποίο υπάρχει υποχρέωση αποδοχής του ως ανταλλάγματος ή μέρους ανταλλάγματος για μία παράδοση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών και όπου τα αγαθά που θα παραδοθούν ή οι υπηρεσίες που θα παρασχεθούν ή οι ταυτότητες των ενδεχόμενων προμηθευτών αναγράφονται είτε στο ίδιο το μέσο είτε στη σχετική τεκμηρίωση, συμπεριλαμβανομένων των όρων και των προϋποθέσεων χρήσης αυτού του μέσου,

β) ως «κουπόνι συγκεκριμένου σκοπού» νοείται ένα κουπόνι, όταν ο τόπος παράδοσης των αγαθών ή παροχής των υπηρεσιών που αφορά στο κουπόνι και ο ΦΠΑ που οφείλεται για τα εν λόγω αγαθά ή υπηρεσίες, είναι γνωστά κατά τον χρόνο έκδοσης του κουπονιού,

γ) ως «κουπόνι πολλαπλών σκοπών» νοείται ένα κουπόνι διαφορετικό από το κουπόνι συγκεκριμένου σκοπού.

2. Κάθε μεταβίβαση κουπονιού συγκεκριμένου σκοπού που πραγματοποιείται από υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος ενεργεί εξ ιδίου ονόματος, θεωρείται ως παράδοση των αγαθών ή παροχή των υπηρεσιών που αφορά στο κουπόνι. Η πραγματική παράδοση των αγαθών ή η πραγματική παροχή των υπηρεσιών έναντι κουπονιού συγκεκριμένου σκοπού, το οποίο γίνεται αποδεκτό από τον προμηθευτή ως αντάλλαγμα ή μέρος ανταλλάγματος, δεν θεωρείται ως ανεξάρτητη συναλλαγή.

Όταν μια μεταβίβαση κουπονιού συγκεκριμένου σκοπού διενεργείται από υποκείμενο στον φόρο που ενεργεί εξ ονόματος άλλου υποκειμένου στον φόρο, η μεταβίβαση αυτή θεωρείται ως παράδοση των αγαθών ή παροχή των υπηρεσιών με τα οποία σχετίζεται το κουπόνι, πραγματοποιούμενη από τον άλλο υποκείμενο στον φόρο, εξ ονόματος του οποίου ενεργεί ο υποκείμενος στον φόρο.

Αν ο προμηθευτής αγαθών ή υπηρεσιών δεν είναι ο υποκείμενος στον φόρο που, ενεργώντας εξ ιδίου ονόματος, εξέδωσε το κουπόνι συγκεκριμένου σκοπού, ο εν λόγω προμηθευτής θεωρείται, παρ' όλα αυτά, ότι έχει προμηθεύσει τα αγαθά ή έχει παράσχει τις υπηρεσίες που αφορούν στο κουπόνι στον εν λόγω υποκείμενο στον φόρο.

3. Η πραγματική παράδοση των αγαθών ή η πραγματική παροχή των υπηρεσιών, έναντι κουπονιού πολλαπλών σκοπών που γίνεται αποδεκτό ως αντάλλαγμα ή μέρος ανταλλάγματος από τον προμηθευτή υπόκειται σε ΦΠΑ, σύμφωνα με το άρθρο 2, ενώ κάθε προηγούμενη μεταβίβαση του εν λόγω κουπονιού πολλαπλών σκοπών δεν υπόκειται σε ΦΠΑ.

Όταν ένα κουπόνι πολλαπλών σκοπών μεταβιβάζεται από έναν υποκείμενο στον φόρο διαφορετικό από τον υποκείμενο στον φόρο που διενεργεί τη συναλλαγή που υπόκειται στον ΦΠΑ, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο, οποιαδήποτε παροχή υπηρεσιών που μπορεί να προσδιορισθεί, όπως υπηρεσίες διανομής ή υπηρεσίες προώθησης, υπόκειται σε ΦΠΑ.

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ’ ΤΟΠΟΣ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

## Άρθρο 17. Τόπος παράδοσης αγαθών

1. Η παράδοση αγαθών θεωρείται ότι πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας, εφόσον κατά τον χρόνο γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης τα αγαθά βρίσκονται:

α) στο εσωτερικό της χώρας,

β) πάνω σε πλοίο, αεροπλάνο ή τραίνο και παραδίδονται προς επιβάτες κατά τη διάρκεια τμήματος μεταφοράς που πραγματοποιείται στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον η αναχώρηση πραγματοποιείται από το εσωτερικό της χώρας.

Για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου θεωρούνται:

- «τμήμα της μεταφοράς επιβατών το οποίο λαμβάνει χώρα στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης», το τμήμα που πραγματοποιείται, χωρίς σταθμό εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ του τόπου αναχώρησης και του τόπου άφιξης της μεταφοράς επιβατών,

- «τόπος αναχώρησης μεταφοράς επιβατών», το πρώτο σημείο επιβίβασης των επιβατών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενδεχομένως μετά από προσέγγιση εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

- «τόπος άφιξης μιας μεταφοράς επιβατών», το τελευταίο σημείο αποβίβασης των επιβατών που επιβιβάστηκαν εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο βρίσκεται στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενδεχομένως πριν από προσέγγιση εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αν πρόκειται για μεταφορά μετ' επιστροφής, η διαδρομή της επιστροφής θεωρείται αυτοτελής μεταφορά.

2. Σε περίπτωση παράδοσης αγαθών μετά από εγκατάσταση ή συναρμολόγηση, με ή χωρίς δοκιμή λειτουργίας, ως τόπος παράδοσης θεωρείται ο τόπος όπου γίνεται η εγκατάσταση ή η συναρμολόγηση.

3. Στην περίπτωση παράδοσης αερίου μέσω συστήματος διανομής φυσικού αερίου, ευρισκόμενου στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή οποιουδήποτε άλλου δικτύου συνδεδεμένου με τέτοιο σύστημα, ηλεκτρικής ενέργειας ή θερμότητας ή ψύχους μέσω δικτύων θέρμανσης ή ψύξης:

α) Σε μεταπωλητή υποκείμενο στον φόρο, ως τόπος παράδοσης θεωρείται ο τόπος όπου ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής έχει την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του ή τη μόνιμη εγκατάστασή του για την οποία παραδίδονται τα αγαθά ή, σε περίπτωση έλλειψης έδρας ή μόνιμης εγκατάστασης, ο τόπος όπου έχει τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του.

Για τους σκοπούς της παρούσας περίπτωσης, ως «μεταπωλητής υποκείμενος στον φόρο» νοείται ο υποκείμενος στον φόρο του οποίου η κύρια δραστηριότητα όσον αφορά στις αγορές αερίου, ηλεκτρικής ενέργειας, θερμότητας ή ψύχους, είναι η μεταπώληση των ανωτέρω προϊόντων και του οποίου η ίδια κατανάλωση των προϊόντων αυτών είναι αμελητέα.

β) Εφόσον η παράδοση δεν καλύπτεται από την περ. α), ως τόπος παράδοσης θεωρείται ο τόπος πραγματικής χρησιμοποίησης και κατανάλωσης των αγαθών από τον πελάτη.

Όταν το σύνολο ή μέρος των αγαθών δεν καταναλώνεται πραγματικά από τον εν λόγω πελάτη, τεκμαίρεται ότι αυτά τα μη καταναλωθέντα αγαθά έχουν χρησιμοποιηθεί και καταναλωθεί στον τόπο όπου έχει την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του ή τη μόνιμη εγκατάστασή του για την οποία παραδίδονται τα αγαθά. Σε περίπτωση έλλειψης της εν λόγω έδρας οικονομικής δραστηριότητας ή μόνιμης εγκατάστασης, τεκμαίρεται ότι χρησιμοποίησε και κατανάλωσε τα αγαθά στον τόπο όπου έχει τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του.

4. Ο τόπος παράδοσης στις ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον κατά τον χρόνο άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς στον αποκτώντα πελάτη, τα αγαθά βρίσκονται στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον κατά τον χρόνο άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς στον αποκτώντα πελάτη, τα αγαθά δεν βρίσκονται στο εσωτερικό της χώρας.

5. Ο τόπος παράδοσης στις εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, στην περίπτωση κατά την οποία τα αγαθά εισάγονται σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς στον αποκτώντα πελάτη, εφόσον κατά τον χρόνο άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς στον αποκτώντα πελάτη τα αγαθά βρίσκονται στο εσωτερικό της χώρας,
β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, στην περίπτωση κατά την οποία τα αγαθά εισάγονται στη χώρα και ο τόπος άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς στον αποκτώντα πελάτη είναι σε διαφορετικό κράτος μέλος,

γ) είναι το εσωτερικό της χώρας, στην περίπτωση κατά την οποία ο τόπος εισαγωγής και ο τόπος άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς στον αποκτώντα πελάτη βρίσκονται στο εσωτερικό της χώρας και ο ΦΠΑ επί των εν λόγω αγαθών δηλώνεται δυνάμει του ειδικού καθεστώτος του άρθρου 58 ή αντίστοιχου καθεστώτος που εφαρμόζεται σε άλλο κράτος μέλος.

6. Σε περίπτωση διαδοχικής παράδοσης των ίδιων αγαθών, τα οποία αποστέλλονται ή μεταφέρονται από ένα κράτος μέλος σε άλλο κράτος μέλος, απευθείας από τον πρώτο προμηθευτή στον τελευταίο παραλήπτη της αλυσίδας, η αποστολή ή μεταφορά αποδίδεται μόνο στην παράδοση προς τον ενδιάμεσο φορέα εκμετάλλευσης.

Κατά παρέκκλιση του προηγούμενου εδαφίου, αν ο ενδιάμεσος φορέας εκμετάλλευσης κοινοποιήσει στον προμηθευτή του τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας που έχει λάβει από το κράτος μέλος από το οποίο αποστέλλονται ή μεταφέρονται τα αγαθά, η αποστολή ή μεταφορά αποδίδεται μόνο στην παράδοση αγαθών από τον ενδιάμεσο φορέα εκμετάλλευσης.

Για τους σκοπούς της παρούσας, ως «ενδιάμεσος φορέας εκμετάλλευσης» νοείται ένας προμηθευτής διαφορετικός από τον πρώτο προμηθευτή στην αλυσίδα, ο οποίος αποστέλλει ή μεταφέρει τα αγαθά είτε ο ίδιος είτε μέσω τρίτου που ενεργεί για λογαριασμό του.

Η παρούσα δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που καλύπτονται από το άρθρο 7.

7. Όταν υποκείμενος στον φόρο θεωρείται ότι έχει παραλάβει και παραδώσει αγαθά σύμφωνα με το άρθρο 7, η αποστολή ή η μεταφορά των αγαθών αποδίδεται στην παράδοση που πραγματοποιείται από τον εν λόγω υποκείμενο στον φόρο.

8. Το άρθρο αυτό δεν εφαρμόζεται στις παραδόσεις αγαθών που υπάγονται σε φόρο, σύμφωνα με τα άρθρα 52 και 53. Για τις παραδόσεις αγαθών των άρθρων 52 και 53 ως τόπος παράδοσής τους θεωρείται ο τόπος εγκατάστασης του υποκείμενου στον φόρο μεταπωλητή και του διοργανωτή της δημοπρασίας, αντίστοιχα.

9. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 18. Τόπος παροχής υπηρεσιών

1. Ορισμοί

Για τον σκοπό της εφαρμογής του παρόντος άρθρου:

α) Υποκείμενος στον φόρο ο οποίος ασκεί, επίσης, δραστηριότητες ή πραγματοποιεί συναλλαγές που δεν θεωρούνται φορολογητέες παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 2 θεωρείται ως υποκείμενος στον φόρο για όλες τις υπηρεσίες που παρέχονται σε αυτόν.

β) Μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο το οποίο διαθέτει Αριθμό Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας θεωρείται ως υποκείμενος στον φόρο.

γ) Για την εφαρμογή της παρ. 6:

γα) Ως «ενδοκοινοτική μεταφορά αγαθών» νοείται κάθε μεταφορά αγαθών της οποίας ο τόπος αναχώρησης και ο τόπος άφιξης βρίσκονται στα εδάφη δύο διαφορετικών κρατών μελών.

γβ) Ως «τόπος αναχώρησης ενδοκοινοτικής μεταφοράς αγαθών» νοείται ο τόπος όπου αρχίζει πραγματικά η μεταφορά των αγαθών, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι διαδρομές που πραγματοποιούνται προς τον τόπο όπου βρίσκονται τα αγαθά, και ως «τόπος άφιξης ενδοκοινοτικής μεταφοράς αγαθών» νοείται ο τόπος όπου περατώνεται πραγματικά η μεταφορά των αγαθών.

δ) Για την εφαρμογή των παρ. 11 και 12:

δα) Ως «τμήμα μεταφοράς επιβατών που διενεργείται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης» νοείται το τμήμα της μεταφοράς που πραγματοποιείται, χωρίς ενδιάμεση στάση εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ του σημείου αναχώρησης και του σημείου άφιξης της μεταφοράς επιβατών.

δβ) Ως «σημείο αναχώρησης της μεταφοράς επιβατών» νοείται το πρώτο προγραμματισμένο σημείο επιβίβασης επιβατών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενδεχομένως μετά από ενδιάμεση στάση εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως «σημείο άφιξης της μεταφοράς επιβατών» νοείται το τελευταίο προγραμματισμένο σημείο αποβίβασης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβατών που έχουν επιβιβασθεί εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενδεχομένως πριν από ενδιάμεση στάση εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αν πρόκειται για μεταφορά με επιστροφή, η διαδρομή της επιστροφής θεωρείται ως αυτοτελής μεταφορά.

ε) Για την εφαρμογή της παρ. 13, ως «βραχυχρόνια μίσθωση» νοείται η συνεχής κατοχή ή χρήση μεταφορικού μέσου για διάστημα που δεν υπερβαίνει τις τριάντα (30) ημέρες, ενώ, όσον αφορά στα πλωτά μέσα, η συνεχής κατοχή ή χρήση για διάστημα που δεν υπερβαίνει τις ενενήντα (90) ημέρες.

2. Γενικοί κανόνες

Με την επιφύλαξη των επόμενων παραγράφων:

α) Ο τόπος παροχής υπηρεσιών προς υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο, που ενεργεί με την ιδιότητα αυτή, είναι ο τόπος όπου το εν λόγω πρόσωπο έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας. Ωστόσο, αν οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται σε μόνιμη εγκατάσταση του υποκείμενου στον φόρο προσώπου που βρίσκεται σε τόπο

διαφορετικό από τον τόπο όπου έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας, ως τόπος παροχής των υπηρεσιών αυτών θεωρείται ο τόπος όπου βρίσκεται η μόνιμη εγκατάστασή του. Ελλείψει τέτοιας έδρας ή μόνιμης εγκατάστασης, ως τόπος παροχής υπηρεσιών θεωρείται ο τόπος της μόνιμης κατοικίας ή της συνήθους διαμονής του υποκείμενου στον φόρο στον οποίο παρέχονται οι υπηρεσίες.

β) Ο τόπος παροχής υπηρεσιών προς μη υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο είναι ο τόπος της έδρας της οικονομικής δραστηριότητας του παρέχοντος τις υπηρεσίες. Ωστόσο, αν οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται από μόνιμη εγκατάσταση του παρέχοντος που βρίσκεται σε τόπο διαφορετικό από τον τόπο της έδρας της οικονομικής του δραστηριότητας, ως τόπος παροχής των υπηρεσιών αυτών θεωρείται ο τόπος όπου βρίσκεται η μόνιμη αυτή εγκατάσταση. Ελλείψει τέτοιας έδρας ή μόνιμης εγκατάστασης, ως τόπος παροχής υπηρεσιών θεωρείται ο τόπος της μόνιμης κατοικίας ή της συνήθους διαμονής του παρέχοντος.

3. Παροχή υπηρεσιών από μεσάζοντες προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα
Ο τόπος παροχής υπηρεσιών που πραγματοποιούνται από πρόσωπα που μεσολαβούν, ενεργώντας στο όνομα και για λογαριασμό άλλων προσώπων, σε περίπτωση που ο λήπτης των υπηρεσιών αυτών είναι μη υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο τόπος πραγματοποίησης της πράξης στην οποία αφορά η μεσολάβηση είναι το εσωτερικό της χώρας, σύμφωνα με τον παρόντα Κώδικα,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο τόπος πραγματοποίησης της πράξης στην οποία αφορά η μεσολάβηση δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, σύμφωνα με τον παρόντα Κώδικα.

4. Παροχή υπηρεσιών σχετικών με ακίνητα

Ο τόπος παροχής υπηρεσιών σχετικών με ακίνητα, περιλαμβανομένων των υπηρεσιών εμπειρογνωμόνων και κτηματομεσιτών, της παροχής καταλύματος στον ξενοδοχειακό τομέα ή σε τομείς παρεμφερούς χαρακτήρα, όπως σε κατασκηνώσεις διακοπών ή σε τοποθεσίες που έχουν διαμορφωθεί, για να χρησιμοποιηθούν ως κατασκήνωση, της παροχής του δικαιώματος χρήσης ακινήτου και της παροχής υπηρεσιών για την προετοιμασία και τον συντονισμό κατασκευαστικών εργασιών, όπως οι υπηρεσίες αρχιτεκτόνων ή επιχειρήσεων επίβλεψης:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον αφορούν σε ακίνητο το οποίο βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον αφορούν σε ακίνητο το οποίο δεν βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας.

5. Παροχή υπηρεσιών μεταφοράς επιβατών

Ο τόπος παροχής υπηρεσιών μεταφοράς επιβατών:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, κατά το μέρος της διαδρομής που πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, κατά το μέρος της διαδρομής που πραγματοποιείται εκτός του εσωτερικού της χώρας.

6. Παροχή υπηρεσιών μεταφοράς αγαθών προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα
α) Ο τόπος παροχής υπηρεσιών μεταφοράς αγαθών προς μη υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο, εκτός της ενδοκοινοτικής μεταφοράς αγαθών:

αα) είναι το εσωτερικό της χώρας, κατά το μέρος της διαδρομής που πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας,

αβ) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, κατά το μέρος της διαδρομής που πραγματοποιείται εκτός του εσωτερικού της χώρας.

β) Ο τόπος παροχής υπηρεσιών ενδοκοινοτικής μεταφοράς αγαθών προς μη υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο:

βα) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο τόπος αναχώρησης βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας,

ββ) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο τόπος αναχώρησης βρίσκεται εκτός του εσωτερικού της χώρας.

7. Υπηρεσίες παρεπόμενες της μεταφοράς προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα

Ο τόπος παροχής παρεπόμενων της μεταφοράς υπηρεσιών προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα, όπως η φόρτωση, εκφόρτωση και διευθέτηση των μεταφερόμενων ειδών και παρόμοιες δραστηριότητες:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές εκτελούνται πράγματι στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές εκτελούνται πράγματι εκτός του εσωτερικού της χώρας.

8. Δικαίωμα πρόσβασης σε πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές, επιστημονικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές και παρόμοιες εκδηλώσεις προς υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα.

Ο τόπος παροχής υπηρεσιών που αφορούν στο δικαίωμα πρόσβασης σε πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές, επιστημονικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές ή παρόμοιες εκδηλώσεις, όπως οι εμπορικές και άλλες εκθέσεις, καθώς και παρεπόμενων υπηρεσιών σχετικά με την πρόσβαση, που παρέχονται σε υποκείμενους στον φόρο:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται εκτός του εσωτερικού της χώρας.

Τα ανωτέρω δεν εφαρμόζονται στην πρόσβαση στις εκδηλώσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, όταν η συμμετοχή είναι εικονική. *[2]

9. Παροχή πολιτιστικών, καλλιτεχνικών, αθλητικών, επιστημονικών, εκπαιδευτικών, ψυχαγωγικών και παρόμοιων υπηρεσιών προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα.

Ο τόπος παροχής υπηρεσιών οι οποίες αφορούν σε πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές, επιστημονικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές ή παρόμοιες δραστηριότητες, όπως εμπορικές και άλλες εκθέσεις, περιλαμβανομένων των υπηρεσιών των

διοργανωτών τέτοιων δραστηριοτήτων, καθώς και της παροχής παρεπόμενων προς τις υπηρεσίες αυτές υπηρεσιών που παρέχονται σε μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται εκτός του εσωτερικού της χώρας.

Όταν οι υπηρεσίες και οι παρεπόμενες υπηρεσίες αφορούν δραστηριότητες σε μετάδοση συνεχούς ροής ή που διατίθενται εικονικά με άλλον τρόπο, τόπος παροχής των υπηρεσιών είναι ο τόπος στον οποίο ο μη υποκείμενος στον φόρο είναι εγκατεστημένος, έχει τη μόνιμη κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του. *3

10. Πραγματογνωμοσύνες ή εργασίες που αφορούν σε κινητά ενσώματα αγαθά προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα

Ο τόπος παροχής υπηρεσιών με αντικείμενο πραγματογνωμοσύνες ή εργασίες που αφορούν σε κινητά ενσώματα αγαθά και παρέχονται προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές εκτελούνται πράγματι στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές εκτελούνται πράγματι εκτός του εσωτερικού της χώρας.

11. Παροχή υπηρεσιών εστιατορίου και εστίασης

Ο τόπος παροχής υπηρεσιών εστιατορίου και εστίασης (catering), εκτός από αυτές που πράγματι εκτελούνται επί πλοίων, αεροπλάνων ή τρένων κατά τη διάρκεια τμήματος μεταφοράς επιβατών που διενεργείται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές εκτελούνται πράγματι στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές εκτελούνται πράγματι εκτός του εσωτερικού της χώρας.

12. Παροχή υπηρεσιών εστιατορίου και εστίασης επί μεταφορικού μέσου κατά τη διάρκεια ενδοκοινοτικού ταξιδιού

Ο τόπος παροχής υπηρεσιών εστιατορίου και εστίασης (catering), που πράγματι εκτελούνται επί πλοίων, αεροπλάνων ή τρένων κατά τη διάρκεια τμήματος μεταφοράς επιβατών που διενεργείται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον το σημείο αναχώρησης της μεταφοράς βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον το σημείο αναχώρησης της μεταφοράς βρίσκεται εκτός του εσωτερικού της χώρας.

13. Μίσθωση μεταφορικών μέσων

α) Ο τόπος βραχυχρόνιας μίσθωσης μεταφορικού μέσου:

αα) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον το μεταφορικό μέσο τίθεται πράγματι στη διάθεση του πελάτη στο εσωτερικό της χώρας,

αβ) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον το μεταφορικό μέσο τίθεται πράγματι στη διάθεση του πελάτη εκτός του εσωτερικού της χώρας.

β) Ο τόπος μίσθωσης, εκτός από τη βραχυχρόνια μίσθωση, μεταφορικού μέσου σε μη υποκείμενο στον φόρο:

βα) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο μη υποκείμενος στον φόρο λήπτης είναι εγκατεστημένος ή έχει τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στο εσωτερικό της χώρας,

ββ) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο μη υποκείμενος στον φόρο λήπτης δεν είναι εγκατεστημένος ή δεν έχει τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στο εσωτερικό της χώρας.

Ειδικά σε περίπτωση σκάφους αναψυχής που μισθώνεται σε μη υποκείμενο στον φόρο, εκτός από τη βραχυχρόνια μίσθωση, ο τόπος μίσθωσης:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας σε περίπτωση που το σκάφος τίθεται πράγματι στη διάθεση του λήπτη στο εσωτερικό της χώρας και η υπηρεσία παρέχεται πράγματι από την έδρα ή μια μόνιμη εγκατάσταση του παρέχοντος στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας σε περίπτωση που το σκάφος τίθεται πράγματι στη διάθεση του λήπτη εκτός του εσωτερικού της χώρας και η υπηρεσία παρέχεται πράγματι από την έδρα ή μια μόνιμη εγκατάσταση του παρέχοντος στον ίδιον τόπο της διάθεσης του σκάφους.

14. Παροχή τηλεπικοινωνιακών, ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών και ηλεκτρονικά παρεχόμενων υπηρεσιών προς μη υποκείμενους στον φόρο
Ο τόπος παροχής τηλεπικοινωνιακών, ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών και ηλεκτρονικά παρεχόμενων υπηρεσιών, ιδίως εκείνων που προβλέπονται στο Παράρτημα VII, προς μη υποκείμενο στον φόρο:

α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο μη υποκείμενος στον φόρο λήπτης είναι εγκατεστημένος ή έχει τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στο εσωτερικό της χώρας,

β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο μη υποκείμενος στον φόρο λήπτης είναι εγκατεστημένος ή έχει τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του εκτός του εσωτερικού της χώρας.

Το γεγονός ότι ο παρέχων την υπηρεσία και ο λήπτης επικοινωνούν μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου δεν συνεπάγεται υποχρεωτικά ότι πρόκειται για υπηρεσία παρεχόμενη ηλεκτρονικά.

15. Τόπος παροχής ορισμένων υπηρεσιών που παρέχονται προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα εγκατεστημένα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο τόπος παροχής των κατωτέρω υπηρεσιών δεν είναι το εσωτερικό της χώρας σε περίπτωση που παρέχονται από υποκείμενο στον φόρο που έχει την έδρα της επιχείρησής του στο εσωτερικό της χώρας ή διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στο

εσωτερικό της χώρας από την οποία παρέχεται η υπηρεσία ή, ελλείψει τέτοιας έδρας ή μόνιμης εγκατάστασης, έχει τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του στο εσωτερικό της χώρας και ο λήπτης είναι μη υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο ο οποίος είναι εγκατεστημένος ή έχει τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή του εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης:

α) μεταβίβαση και παραχώρηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, δικαιωμάτων εκ διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, αδειών εκμετάλλευσης, βιομηχανικών και εμπορικών σημάτων και άλλων παρόμοιων δικαιωμάτων,

β) διαφημιστικές υπηρεσίες,

γ) παροχή υπηρεσιών από συμβούλους, μηχανικούς, γραφεία μελετών, δικηγόρους, λογιστές και άλλες παρόμοιες υπηρεσίες, καθώς και επεξεργασία δεδομένων και παροχή πληροφοριών,

δ) ανάληψη υποχρέωσης για μη άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, εν όλω ή εν μέρει, ή δικαιώματος προβλεπόμενου στο παρόν άρθρο,

ε) τραπεζικές, χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές εργασίες, συμπεριλαμβανομένων των εργασιών αντασφάλισης, με εξαίρεση τη μίσθωση χρηματοθυρίδων,

στ) διάθεση προσωπικού,

ζ) μίσθωση ενσώματων κινητών αγαθών, με εξαίρεση όλα τα μεταφορικά μέσα,

η) παροχή πρόσβασης σε σύστημα φυσικού αερίου ευρισκόμενου στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε δίκτυο συνδεδεμένο με αυτό το σύστημα, στο σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας ή στα δίκτυα θέρμανσης ή ψύξης, καθώς και μεταφοράς ή διανομής μέσω των συστημάτων ή των δικτύων αυτών και παροχή άλλων υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με αυτές.

16. Τόπος παροχής ορισμένων υπηρεσιών για την αποφυγή διπλής φορολόγησης, μη φορολόγησης ή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού

Με σκοπό την αποφυγή διπλής φορολόγησης, μη φορολόγησης ή την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού:

α) Για τις υπηρεσίες για τις οποίες ο τόπος παροχής είναι εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τις παρ. 13, 14 και την περ. ζ) της παρ. 15, ο τόπος παροχής είναι το εσωτερικό της χώρας, σε περίπτωση που η χρήση και εκμετάλλευση των υπηρεσιών αυτών πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας. Ειδικά για τις υπηρεσίες μίσθωσης μεταφορικών μέσων και ενσώματων κινητών αγαθών, η χρήση και εκμετάλλευση θεωρείται ότι πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας κατά το μέρος που τα μισθωμένα αγαθά χρησιμοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας. Για τις υπηρεσίες της παρ. 14, η χρήση και εκμετάλλευση θεωρείται ότι πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας, εφόσον κατά τον χρόνο παροχής ο λήπτης της υπηρεσίας βρίσκεται στην Ελλάδα.

β) Ο τόπος παροχής θεωρείται ότι είναι εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

βα) για τις υπηρεσίες μεταφοράς αγαθών σε υποκειμένους στον φόρο, για τις οποίες ο τόπος παροχής είναι, σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 2, το εσωτερικό της χώρας, αν οι υπηρεσίες αυτές εκτελούνται υλικά εξ ολοκλήρου εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

ββ) για τις υπηρεσίες βραχυχρόνιας μίσθωσης επαγγελματικών πλοίων αναψυχής, για τις οποίες ο τόπος παροχής είναι, σύμφωνα με την υποπερ. αα) της περ. α) της παρ. 13, το εσωτερικό της χώρας, κατά το μέρος που τα μισθωμένα πλοία χρησιμοποιούνται εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και του τυχόν συναρμόδιου κατά περίπτωση Υπουργού, μετά από εισήγηση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), εξειδικεύονται περαιτέρω τα κριτήρια χρήσης και εκμετάλλευσης, που προβλέπονται στην παρούσα παράγραφο και ορίζεται ο τρόπος απόδειξης της πλήρωσης των κριτηρίων αυτών.

17. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ρυθμίζεται η διαδικασία και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 19. Όριο για υποκειμένους στον φόρο που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών και διασυνοριακές παροχές τηλεπικοινωνιακών, ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών και ηλεκτρονικά παρεχόμενων υπηρεσιών προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα

1. Κατά παρέκκλιση της περ. β) της παρ. 4 του άρθρου 17 και της περ. β) της παρ. 14 του άρθρου 18, ο τόπος παράδοσης των αγαθών και ο τόπος παροχής των υπηρεσιών είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) ο παρέχων τις υπηρεσίες ή παραδίδων τα αγαθά έχει την εγκατάστασή του ή, ελλείψει εγκατάστασης, τη μόνιμη κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του στο εσωτερικό της χώρας και όχι και εντός άλλου κράτους μέλους,

β) οι υπηρεσίες παρέχονται σε μη υποκείμενους στον φόρο που είναι εγκατεστημένοι ή έχουν τη μόνιμη κατοικία ή τη συνήθη διαμονή τους σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος ή τα αγαθά αποστέλλονται ή μεταφέρονται από το εσωτερικό της χώρας προς οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος,

γ) το συνολικό ποσό, χωρίς ΦΠΑ, των πράξεων που αναφέρονται στην περ. β) δεν υπερβαίνει κατά τη διάρκεια του εκάστοτε τρέχοντος ημερολογιακού έτους το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ, ούτε υπερέβη το ποσό αυτό κατά τη διάρκεια του προηγούμενου ημερολογιακού έτους.

Αν οι πράξεις έχουν πραγματοποιηθεί σε άλλα νομίσματα, για τον υπολογισμό του ποσού σε ευρώ, λαμβάνεται υπόψη η συναλλαγματική ισοτιμία που έχει δημοσιευθεί από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα στις 5 Δεκεμβρίου 2017.

Αν κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους, το συνολικό ποσό, χωρίς ΦΠΑ των ανωτέρω πράξεων υπερβεί το όριο των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ, από το εν λόγω χρονικό σημείο εφαρμόζονται η περ. β) της παρ. 4 του άρθρου 17 και η περ. β) της παρ. 14 του άρθρου 18.

2. Οι υποκείμενοι στον φόρο που καλύπτονται από την παρ. 1, οι οποίοι διενεργούν ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών, τα οποία κατά τον χρόνο αναχώρησης της αποστολής ή της μεταφοράς βρίσκονται στο εσωτερικό της χώρας, ή

οι οποίοι παρέχουν τηλεπικοινωνιακές, ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές και ηλεκτρονικά παρεχόμενες υπηρεσίες, έχουν το δικαίωμα να επιλέγουν τον τόπο παράδοσης των αγαθών και παροχής των υπηρεσιών τους σύμφωνα με την περ. β) της παρ. 4 του άρθρου 17 και την περ. β) της παρ. 14 του άρθρου 18, αντίστοιχα.

Η επιλογή γίνεται με υποβολή δήλωσης, η οποία ισχύει τουλάχιστον για δύο (2) ημερολογιακά έτη, μετά την πάροδο των οποίων μπορεί να ανακληθεί. Η ανάκληση ισχύει από το επόμενο ημερολογιακό έτος.

3. Κατά παρέκκλιση της περ. α) της παρ. 4 του άρθρου 17 και της περ. α) της παρ. 14 του άρθρου 18, ο τόπος παράδοσης των ενδοκοινοτικών εξ αποστάσεως πωλήσεων αγαθών και ο τόπος παροχής των τηλεπικοινωνιακών, ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών και ηλεκτρονικά παρεχόμενων υπηρεσιών, δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο υποκείμενος στον φόρο παρέχων τις υπηρεσίες ή παραδίδων τα αγαθά που είναι εγκατεστημένος ή, ελλείψει εγκατάστασης, έχει τη μόνιμη κατοικία του ή τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος μέλος πληροί στο κράτος μέλος αυτό προϋποθέσεις ανάλογες αυτών που ορίζονται στην παρ. 1, εκτός αν ο εν λόγω υποκείμενος στον φόρο επιλέξει τον καθορισμό του τόπου παράδοσης των αγαθών και παροχής των υπηρεσιών του σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 4 του άρθρου 17 και την περ. α) της παρ. 14 του άρθρου 18, αντίστοιχα.

4. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζονται η διαδικασία και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 20. Τόπος ενδοκοινοτικής απόκτησης αγαθών

1. Η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών θεωρείται ότι πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας, εφόσον τα αγαθά κατά τον χρόνο της άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς προς τον αποκτώντα βρίσκονται στο εσωτερικό της χώρας.

2. Επίσης, θεωρείται ότι πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, από υποκείμενο στον φόρο στον οποίο χορηγήθηκε Αριθμός Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΑΦΜ/ΦΠΑ) στο εσωτερικό της χώρας με τον οποίο πραγματοποίησε την απόκτηση, εφόσον το εν λόγω πρόσωπο δεν αποδεικνύει ότι τα αγαθά αυτά φορολογήθηκαν σε άλλο κράτος μέλος.

Για την εφαρμογή της παρούσας θεωρείται ότι η ενδοκοινοτική απόκτηση φορολογήθηκε στο άλλο κράτος μέλος, όπου πραγματοποιήθηκε η άφιξη των αγαθών, εφόσον:

α) ο αποκτών αποδεικνύει ότι πραγματοποίησε την απόκτηση αυτή με σκοπό την πραγματοποίηση μεταγενέστερης παράδοσης αγαθών εντός του άλλου κράτους μέλους και για την οποία παράδοση υπόχρεος για την καταβολή του φόρου έχει οριστεί ο παραλήπτης των αγαθών, ο οποίος διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ εντός του άλλου κράτους μέλους, και

β) ο αποκτών έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από την περ. α) της παρ. 4 του άρθρου 41.

3. Κατά παρέκκλιση της παρ. 1, δεν θεωρείται ότι πραγματοποιείται ενδοκοινοτική απόκτηση στο εσωτερικό της χώρας, όταν συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

α) η ενδοκοινοτική απόκτηση πραγματοποιείται από υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος δεν είναι εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας και διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ εντός άλλου κράτους μέλους,

β) τα αγαθά αποστέλλονται ή μεταφέρονται στο εσωτερικό της χώρας από κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό εντός του οποίου ο υποκείμενος στον φόρο της περ. α) διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ,

γ) η ενδοκοινοτική απόκτηση πραγματοποιείται με σκοπό τη διενέργεια μεταγενέστερης παράδοσης αγαθών στο εσωτερικό της χώρας από τον υποκείμενο στον φόρο της περ. α), για την οποία παράδοση υπόχρεος για την καταβολή του φόρου είναι ο παραλήπτης των αγαθών, σύμφωνα με την περ. ε) της παρ. 1 του άρθρου 40,

δ) ο παραλήπτης των αγαθών της περ. γ) είναι υποκείμενος στον φόρο ή μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο, που διαθέτουν ΑΦΜ/ΦΠΑ στο εσωτερικό της χώρας.

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ’ ΓΕΝΕΣΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΑΙΤΗΤΟ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

## Άρθρο 21. Χρόνος γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης και απαιτητό του φόρου στην παράδοση αγαθών και στην παροχή υπηρεσιών

1. Η φορολογική υποχρέωση γεννάται και ο φόρος γίνεται απαιτητός από το Ελληνικό Δημόσιο κατά τον χρόνο που πραγματοποιείται η παράδοση των αγαθών και η παροχή των υπηρεσιών.

Η παράδοση των αγαθών συντελείται κατά τον χρόνο κατά τον οποίο τα αγαθά τίθενται στη διάθεση του προσώπου που τα αποκτά.

Όταν ο προμηθευτής των αγαθών αναλαμβάνει την υποχρέωση αποστολής τους, η παράδοση συντελείται κατά τον χρόνο κατά τον οποίο αρχίζει η αποστολή, εκτός αν ο προμηθευτής αναλαμβάνει και την υποχρέωση συναρμολόγησης ή εγκατάστασης των αγαθών, οπότε η παράδοση συντελείται κατά τον χρόνο αποπεράτωσης των εργασιών αυτών.

Σε περίπτωση παροχής υπηρεσιών που συνεπάγονται τμηματικές καταβολές έναντι λογαριασμού ή διαδοχικές πληρωμές, η παροχή των υπηρεσιών θεωρείται ότι πραγματοποιείται κατά τη λήξη των χρονικών περιόδων, στις οποίες αναφέρονται οι τμηματικές καταβολές ή διαδοχικές πληρωμές.

2. Κατ' εξαίρεση, ο φόρος γίνεται απαιτητός:

α) Κατά τον χρόνο έκδοσης του τιμολογίου ή άλλου στοιχείου που επέχει θέση τιμολογίου, σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, με εξαίρεση τις παροχές υπηρεσιών, οι οποίες φορολογούνται στον τόπο εγκατάστασης του λήπτη σύμφωνα

με την περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 18 και παρέχονται από μη εγκατεστημένο στον τόπο φορολογίας υποκείμενο στον φόρο.

β) Κατά τον χρόνο έκδοσης του τιμολογίου ή άλλου στοιχείου που επέχει θέση τιμολογίου και το αργότερο τη δέκατη πέμπτη (15η) ημέρα του επόμενου μήνα εκείνου κατά τον οποίο γεννήθηκε η φορολογική υποχρέωση, προκειμένου για παραδόσεις αγαθών που απαλλάσσονται από τον φόρο σύμφωνα με το άρθρο 33.

γ) Κατά τον χρόνο είσπραξης της προκαταβολής που πραγματοποιείται πριν από την ολοκλήρωση της παροχής των υπηρεσιών, οι οποίες φορολογούνται στον τόπο εγκατάστασης του λήπτη σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 18 και παρέχονται από μη εγκατεστημένο στον τόπο φορολογίας υποκείμενο στον φόρο.

δ) Κατά τη λήξη κάθε ημερολογιακού έτους, προκειμένου για υπηρεσίες, οι οποίες φορολογούνται στον τόπο εγκατάστασης του λήπτη σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 18 και παρέχονται από μη εγκατεστημένο στον τόπο φορολογίας υποκείμενο στον φόρο, εφόσον πρόκειται για υπηρεσίες που παρέχονται συνεχώς και η παροχή τους συνεχίζεται και μετά τη λήξη του ημερολογιακού έτους και δεν έχουν οριστεί ή πραγματοποιηθεί τμηματικές καταβολές έναντι λογαριασμού ή πληρωμές στη διάρκεια της περιόδου παροχής τους.

ε) Κατά τον χρόνο είσπραξης της αντιπαροχής, στην περίπτωση παράδοσης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών που πραγματοποιούνται ύστερα από επιταγή δημόσιας αρχής ή στο όνομά της ή σε εκτέλεση νόμου.

3. Ειδικά για τις πράξεις της παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8, καθώς και της περ. γ) της παρ. 2 του άρθρου 9, η φορολογική υποχρέωση γεννάται και ο φόρος καθίσταται απαιτητός κατά τον χρόνο:

α) υπογραφής του οριστικού συμβολαίου,

β) σύνταξης της έκθεσης κατακύρωσης στην περίπτωση εκούσιου ή αναγκαστικού πλειστηριασμού και μέχρι τη σύνταξη της περίληψης κατακυρωτικής έκθεσης,

γ) μεταγραφής στις λοιπές περιπτώσεις που δεν απαιτείται η κατάρτιση συμβολαιογραφικού εγγράφου,

δ) πραγματοποίησης των πράξεων της περ. γ) της παρ. 2 του άρθρου 9,

ε) υπογραφής προσυμφώνου, με τον όρο της αυτοσύμβασης του άρθρου 235 του Αστικού Κώδικα εφόσον καταβλήθηκε ολόκληρο το τίμημα και παραδόθηκε η νομή του ακινήτου.

4. Κατά παρέκκλιση των παρ. 1 και 2, σε περίπτωση που υποκείμενος στον φόρο θεωρείται ότι έχει λάβει και παραδώσει αγαθά σύμφωνα με το άρθρο 7, η φορολογική υποχρέωση γεννάται και ο φόρος γίνεται απαιτητός, τόσο για την παράδοση των αγαθών στον εν λόγω υποκείμενο στον φόρο, όσο και για την παράδοση των αγαθών από τον εν λόγω υποκείμενο στον φόρο, κατά τον χρόνο αποδοχής της πληρωμής. Ως χρόνος αποδοχής της πληρωμής νοείται ο χρόνος κατά τον οποίο η επιβεβαίωση πληρωμής, το μήνυμα για έγκριση πληρωμής ή η ανάληψη υποχρέωσης πληρωμής από τον λήπτη λαμβάνεται από τον προμηθευτή που παραδίδει αγαθά μέσω της ηλεκτρονικής διεπαφής ή για λογαριασμό του, ανεξαρτήτως του χρόνου που πραγματοποιήθηκε η πραγματική καταβολή των χρημάτων, ανάλογα με το ποιο είναι προγενέστερο.

5. Με αποφάσεις του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ορίζεται κάθε διαδικαστικό θέμα και λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.

## Άρθρο 22. Χρόνος γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης στην εισαγωγή αγαθών και απαιτητό του φόρου

1. Η φορολογική υποχρέωση γεννάται και ο φόρος γίνεται απαιτητός από το Δημόσιο, κατά τον χρόνο που πραγματοποιείται η εισαγωγή των αγαθών, σύμφωνα με το άρθρο 13.

Όταν αγαθά τίθενται από τη στιγμή της εισαγωγής τους, σε ένα από τα καθεστώτα, που προβλέπονται στις υποπερ. βα), ββ), βγ) και βδ) της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 30, σε καθεστώς προσωρινής εισαγωγής με πλήρη απαλλαγή από εισαγωγικούς δασμούς, σε καθεστώς εξωτερικής διαμετακόμισης ή σε ένα από τα καθεστώτα που προβλέπονται από το άρθρο 68, η φορολογική υποχρέωση γεννάται και ο φόρος γίνεται απαιτητός κατά τον χρόνο κατά τον οποίο τα αγαθά εξέρχονται από τα καθεστώτα αυτά στο εσωτερικό της χώρας.

2. Όταν τα εισαγόμενα αγαθά υπόκεινται σε δασμούς, γεωργικές εισφορές ή φόρους ισοδυνάμου αποτελέσματος, που έχουν θεσπισθεί στο πλαίσιο κοινής πολιτικής, η φορολογική υποχρέωση γεννάται και ο φόρος γίνεται απαιτητός κατά τον χρόνο που η φορολογική υποχρέωση γεννάται και γίνονται απαιτητές από το Δημόσιο οι παραπάνω επιβαρύνσεις.

3. Όταν τα εισαγόμενα αγαθά δεν υπόκεινται σε καμία από τις επιβαρύνσεις της παρ. 2, η φορολογική υποχρέωση γεννάται κατά την είσοδο των αγαθών στο τελωνειακό έδαφος και ο φόρος γίνεται απαιτητός κατά τον χρόνο που λαμβάνεται υπόψη για την επιβολή των δασμών, σύμφωνα με την τελωνειακή νομοθεσία.

## Άρθρο 23. Χρόνος γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών και απαιτητό του φόρου

1. Η φορολογική υποχρέωση γεννάται κατά τον χρόνο που πραγματοποιείται η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών.

Η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών πραγματοποιείται κατά τον χρόνο που τα αγαθά τίθενται στη διάθεση του προσώπου που τα αποκτά.

Όταν ο προμηθευτής των αγαθών αναλαμβάνει την υποχρέωση αποστολής τους, η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών πραγματοποιείται κατά τον χρόνο κατά τον οποίο αρχίζει η αποστολή.

2. Ο φόρος γίνεται απαιτητός από το Δημόσιο κατά τον χρόνο έκδοσης του τιμολογίου ή άλλου στοιχείου που επέχει θέση τιμολογίου και το αργότερο τη δέκατη πέμπτη (15η) ημέρα του επόμενου μήνα από αυτόν κατά τον οποίο γεννήθηκε η φορολογική υποχρέωση.

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε' ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑ ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

## Άρθρο 24. Φορολογητέα αξία στην παράδοση αγαθών, στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών και στην παροχή υπηρεσιών

1. Στην παράδοση αγαθών, στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, καθώς και στην παροχή υπηρεσιών, ως φορολογητέα αξία λαμβάνεται η αντιπαροχή που έλαβε ή πρόκειται να λάβει για τις πράξεις αυτές ο προμηθευτής των αγαθών ή αυτός που παρέχει τις υπηρεσίες από τον αγοραστή, τον λήπτη ή τρίτο πρόσωπο, προσαυξημένη με οποιαδήποτε παροχή που συνδέεται άμεσα με αυτή.

Με την επιφύλαξη του προηγούμενου εδαφίου, η φορολογητέα αξία της παράδοσης αγαθών ή της παροχής υπηρεσιών που πραγματοποιείται έναντι κουπονιού πολλαπλών σκοπών, όπως ορίζεται στο άρθρο 16, πρέπει να είναι ίση με το αντάλλαγμα που έχει καταβληθεί για το κουπόνι ή ελλείψει στοιχείων, σχετικά με το εν λόγω αντάλλαγμα, με τη χρηματική αξία που αναγράφεται στο ίδιο το κουπόνι πολλαπλών σκοπών ή στη σχετική τεκμηρίωση, μειωμένη κατά το ποσό του ΦΠΑ, που αναλογεί στα παραδιδόμενα αγαθά ή τις παρεχόμενες υπηρεσίες.

2. Κατ' εξαίρεση, στις πιο κάτω περιπτώσεις, ως φορολογητέα αξία λαμβάνεται:
α) Για τις πράξεις παράδοσης αγαθών που αναφέρονται στο άρθρο 9, καθώς και για τις ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών που αναφέρονται στην περ. α) του άρθρου 15, η τρέχουσα τιμή αγοράς των αγαθών ή παρόμοιων αγαθών ή, αν δεν υπάρχει τιμή αγοράς, το κόστος των αγαθών, κατά τον χρόνο πραγματοποίησης των πράξεων αυτών.
β) Για τις προβλεπόμενες από τις περ. α) και β) της παρ. 1 του άρθρου 12 παροχές υπηρεσιών, το σύνολο των εξόδων που αναλογούν στην εκτέλεση της παροχής των υπηρεσιών αυτών.

γ) Για την παροχή υπηρεσιών, που προβλέπει η περ. γ) της παρ. 1 του άρθρου 12, για την ανταλλαγή αγαθών, καθώς και για κάθε περίπτωση που η αντιπαροχή δεν συνίσταται σε χρήμα, η κανονική αξία τους.

δ) Για την παράδοση αγαθών και την παροχή υπηρεσιών μεταξύ συγγενικών ή/και συνδεδεμένων προσώπων, όπως αυτά ορίζονται στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, η κανονική αξία, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες:

δα) η αντιπαροχή είναι κατώτερη της κανονικής αξίας και ο λήπτης των αγαθών ή των υπηρεσιών δεν έχει πλήρες δικαίωμα έκπτωσης,

δβ) η αντιπαροχή είναι κατώτερη της κανονικής αξίας και ο προμηθευτής των αγαθών ή ο πάροχος των υπηρεσιών δεν έχει πλήρες δικαίωμα έκπτωσης ενώ η φορολογητέα πράξη απαλλάσσεται από τον φόρο στο εσωτερικό της χώρας σύμφωνα με τις περ. α) έως και κη), λ), λα) και λγ) της παρ. 1 του άρθρου 27 και χωρίς δικαίωμα έκπτωσης σύμφωνα με το άρθρο 35,

δγ) η αντιπαροχή είναι ανώτερη της κανονικής αξίας και ο προμηθευτής των αγαθών ή ο πάροχος των υπηρεσιών δεν έχει πλήρες δικαίωμα έκπτωσης.

Τα θέματα που αφορούν στην υποπερ. δα) εφαρμόζονται αναλόγως και στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών.

ε) Για τις πράξεις της παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8, ως φορολογητέα αξία λαμβάνεται το τίμημα που έλαβε ή πρόκειται να λάβει για τις πράξεις αυτές ο υποκείμενος από τον αγοραστή, τον λήπτη ή τρίτο πρόσωπο, προσαυξημένο με οποιαδήποτε παροχή που συνδέεται με τις πράξεις αυτές.

Για τις παραδόσεις ακινήτων στον κύριο του οικοπέδου που αναθέτει σε εργολάβο την ανέγερση οικοδομής με το σύστημα της αντιπαροχής, ως φορολογητέα αξία λαμβάνεται η αξία των κτισμάτων που παραδίδονται σε αυτόν, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η αξία του ιδανικού μεριδίου του οικοπέδου που αντιστοιχεί σε αυτά. Η αξία αυτή δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την αξία των ποσοστών του οικοπέδου που μεταβιβάζονται από τον κύριο του οικοπέδου στον εργολάβο κατασκευαστή ή στον από αυτόν υποδεικνυόμενο τρίτο.

Σε περίπτωση διαχωρισμού της επικαρπίας από την κυριότητα, η αξία της επικαρπίας προσδιορίζεται σε ποσοστό της αξίας της πλήρους κυριότητας, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Κώδικα Κληρονομιών, Δωρεών, Γονικών Παροχών, Προικών και Κερδών από Λαχεία (ν. 2961/2001, Α' 266).

στ) Για τις περιπτώσεις πλειστηριασμού ως φορολογητέα αξία λαμβάνεται το εκπλειστηρίασμα.

Ως «κανονική αξία», για την εφαρμογή των περ. γ) και δ), θεωρείται το συνολικό ποσό το οποίο αυτός που αποκτά αγαθά ή λαμβάνει υπηρεσίες, ευρισκόμενος στο ίδιο στάδιο εμπορίας με το στάδιο κατά το οποίο πραγματοποιείται η παράδοση των αγαθών ή η παροχή των υπηρεσιών, θα έπρεπε να καταβάλει κατά τον χρόνο της εν λόγω παράδοσης ή παροχής σε ανεξάρτητο προμηθευτή αγαθού ή πάροχο υπηρεσίας στο εσωτερικό της χώρας, υπό συνθήκες πλήρους ανταγωνισμού, προκειμένου να αποκτήσει το εν λόγω αγαθό ή την υπηρεσία.

Αν δεν μπορεί να διαπιστωθεί ανάλογη παράδοση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών, η «κανονική αξία», για την εφαρμογή των περ. γ) και δ), δεν μπορεί να είναι κατώτερη της τιμής της αγοράς των αγαθών αυτών ή παρόμοιων αγαθών ή ελλείψει τιμής αγοράς, του κόστους των αγαθών κατά τον χρόνο της παράδοσης και προκειμένου περί υπηρεσιών, από το συνολικό κόστος που συνεπάγεται για τον υποκείμενο στον φόρο η παροχή των υπηρεσιών.

3. Όταν τα στοιχεία προσδιορισμού της φορολογητέας αξίας εκφράζονται σε νόμισμα άλλο από το ευρώ, για τον προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας λαμβάνεται υπόψη η ισοτιμία του νομίσματος αυτού προς το ευρώ, όπως αυτή προσδιορίζεται από την παρ. 3 του άρθρου 25.

4. Στη φορολογητέα αξία περιλαμβάνονται:

α) οι τόκοι των επί πιστώσει πωλήσεων, καθώς και τα παρεπόμενα έξοδα με τα οποία ο προμηθευτής επιβαρύνει τον αγοραστή των αγαθών ή τον λήπτη των υπηρεσιών, όπως τα έξοδα προμήθειας, μεσιτείας, συσκευασίας, ασφάλισης, μεταφοράς, φορτοεκφόρτωσης, ακόμη και αν αποτελούν αντικείμενο ιδιαίτερης συμφωνίας,

β) οι κάθε είδους φόροι, τα δικαιώματα, οι εισφορές, τα τέλη υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων και τα τέλη χαρτοσήμου, με εξαίρεση τον φόρο του παρόντος Κώδικα.

5. Στη φορολογητέα αξία δεν περιλαμβάνονται:

α) οι χορηγούμενες στον αγοραστή ή τον λήπτη εκπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων των εκπτώσεων λόγω κύκλου εργασιών,

β) οι επιστροφές του τιμήματος, σε περίπτωση ολικής ή μερικής ακύρωσης της παράδοσης αγαθών ή της παροχής υπηρεσιών,

γ) τα ποσά τα οποία λαμβάνει ο υποκείμενος στον φόρο από τον αγοραστή των αγαθών ή τον λήπτη των υπηρεσιών, για κάλυψη δαπανών που πραγματοποιεί στο όνομα και για λογαριασμό τους, εφόσον:

γα) έχουν καταχωρισθεί σε λογαριασμό στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία), σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 3 του ν. 4308/2014 (Α' 251),

γβ) τα οικεία παραστατικά έχουν εκδοθεί στο όνομα του αγοραστή των αγαθών ή του λήπτη των υπηρεσιών, από τα οποία προκύπτει το πραγματικό ποσό των δαπανών και παραδίδονται στον αγοραστή των αγαθών ή τον λήπτη των υπηρεσιών που αφορούν.

6. Η φορολογητέα αξία μειώνεται κατά την αξία των ειδών συσκευασίας που επιστρέφονται από τους αγοραστές. Προκειμένου για παραδόσεις αγαθών που διατίθενται σε συσκευασία η οποία επιστρέφεται, η αξία του περιεχομένου και της συσκευασίας αναγράφεται χωριστά κατά συντελεστή φόρου, εφόσον υπάγονται σε διαφορετικό συντελεστή.

Στην περίπτωση του προηγούμενου εδαφίου, δύναται ο υποκείμενος στον φόρο να μην αναγράφει φόρο για την αξία της συσκευασίας τόσο κατά την παράδοση όσο και κατά την επιστροφή αυτής. Οφείλεται, όμως, ο φόρος στην αξία της συσκευασίας, όταν αυτή δεν επιστρέφεται.

7. Στην περίπτωση ενδοκοινοτικής απόκτησης αγαθών, που πραγματοποιήθηκε από υποκείμενο εγκατεστημένο στο εσωτερικό της χώρας, η οποία αποδεδειγμένα φορολογήθηκε σε άλλο κράτος μέλος κατά τον χρόνο της άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς στο κράτος αυτό, η φορολογητέα αξία μειώνεται αναλόγως.

Ειδικά για αγαθά που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, η φορολογητέα αξία μειώνεται επίσης με το ποσό του φόρου αυτού, ο οποίος καταβλήθηκε σε άλλο κράτος μέλος και αποδεδειγμένα επιστράφηκε από αυτό το άλλο κράτος μέλος.

8. Στην παράδοση εφημερίδων και περιοδικών που ενεργούν οι εκδοτικές και εισαγωγικές επιχειρήσεις, καθώς και οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικές αποκτήσεις, ως φορολογητέα αξία λαμβάνεται η τιμή λιανικής πώλησης αυτών χωρίς ΦΠΑ.

Οι υποκείμενοι που μεσολαβούν στη διάθεση αυτών στο κοινό δεν επιβαρύνουν με φόρο την παράδοση αυτή, έχουν όμως δικαίωμα έκπτωσης του φόρου σύμφωνα με το άρθρο 35.

9. Ειδικά στην πώληση καρτών τηλεπικοινωνίας και εισιτηρίων μεταφοράς προσώπων των οποίων προβλέπεται η ακύρωση σε ειδικά μηχανήματα, ως φορολογητέα αξία λαμβάνεται η τιμή λιανικής πώλησής τους χωρίς ΦΠΑ. Ο φόρος που αναλογεί για τις πωλήσεις αυτές καταβάλλεται από την επιχείρηση παροχής των υπηρεσιών κατά τον χρόνο διάθεσης αυτών.

Οι υποκείμενοι που μεσολαβούν στη διάθεση αυτών στο κοινό δεν επιβαρύνουν με φόρο την παράδοση αυτή, έχουν όμως δικαίωμα έκπτωσης του φόρου σύμφωνα με το άρθρο 35.

Το προηγούμενο εδάφιο εφαρμόζεται και για την προμήθεια που καταβάλλεται από διαχειριστές συστήματος ελεγχόμενης στάθμευσης σε άλλα πρόσωπα που μεσολαβούν για τη διάθεση καρτών στο κοινό.

Η παρούσα εφαρμόζεται ανάλογα και σε κάθε περίπτωση προμήθειας για διάθεση πιστωτικών καρτών.

10. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζονται η διαδικασία και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 25. Φορολογητέα αξία στην εισαγωγή αγαθών

1. Στην εισαγωγή αγαθών η φορολογητέα αξία διαμορφώνεται:

α) από τη δασμολογητέα αξία των εισαγόμενων αγαθών, όπως αυτή προσδιορίζεται από τις ισχύουσες διατάξεις της ενωσιακής τελωνειακής νομοθεσίας,

β) από τους δασμούς, φόρους, τέλη, εισφορές και δικαιώματα που οφείλονται εκτός του εσωτερικού της χώρας, καθώς και όσα οφείλονται λόγω της εισαγωγής υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων, εκτός από τον φόρο του παρόντος Κώδικα,

γ) από τα παρεπόμενα έξοδα της εισαγωγής αγαθών, όπως τα έξοδα προμήθειας, μεσιτείας, τόκων, συσκευασίας, φόρτωσης, εκφόρτωσης, ασφάλισης και μεταφοράς μέχρι του πρώτου τόπου του προορισμού τους στο εσωτερικό της χώρας, εφόσον και κατά το μέρος που δεν έχουν συμπεριληφθεί στη δασμολογητέα αξία,

δ) από τα αναφερόμενα στην περ. γ) έξοδα, τα οποία πραγματοποιούνται, για μεταφορά των αγαθών από τον πρώτο τόπο προορισμού σε άλλο τόπο στο εσωτερικό της χώρας ή στο εσωτερικό άλλου κράτους μέλους, αν είναι γνωστός κατά τον χρόνο θέσης τους σε ελεύθερη κυκλοφορία και ανάλωση.

Ως πρώτος τόπος προορισμού νοείται ο τόπος, ο οποίος αναγράφεται στη φορτωτική ή σε οποιοδήποτε έγγραφο με το οποίο εισάγονται τα αγαθά στη χώρα. Αν δεν υπάρχει τέτοια ένδειξη, ως πρώτος τόπος προορισμού θεωρείται ο τόπος της πρώτης εκφόρτωσης των αγαθών στο εσωτερικό της χώρας.

2. Σε περίπτωση εισαγωγής αγαθών, τα οποία είχαν εξαχθεί προσωρινά εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τελειοποίηση και επανεισαγωγή, η φορολογητέα αξία, που προβλέπει η παρ. 1, διαμορφώνεται με βάση τις ισχύουσες διατάξεις της ενωσιακής τελωνειακής νομοθεσίας.

3. Όταν τα στοιχεία προσδιορισμού της φορολογητέας αξίας κατά την εισαγωγή εκφράζονται σε νόμισμα άλλο από το ευρώ, για τον προσδιορισμό της φορολογητέας αξίας λαμβάνεται υπόψη η ισοτιμία του νομίσματος αυτού προς το ευρώ, σύμφωνα με τις ισχύουσες ενωσιακές διατάξεις, για τον υπολογισμό της δασμολογητέας αξίας.

4. Προκειμένου περί πετρελαιοειδών προϊόντων υπαγόμενων σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης ανεξάρτητα με την προέλευσή τους και με την επιφύλαξη της περ. α) του

άρθρου 7 του ν. 1038/1980 (Α' 67), για τη διαμόρφωση της βάσης επιβολής του ΦΠΑ, πέραν των στοιχείων της παρ. 1, συνυπολογίζεται και το κατά περίπτωση καθοριζόμενο κόστος τήρησης των αποθεμάτων ασφαλείας.

## Άρθρο 26. Συντελεστές - Υπολογισμός του φόρου

1. *[4] Ο συντελεστής του Φ.Π.Α. ορίζεται σε είκοσι τέσσερα τοις εκατό (24%) στη φορολογητέα αξία. Για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του παρόντος Κώδικα, ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε δεκατρία τοις εκατό (13%). Για τα αγαθά και τις υπηρεσίες για τα οποία υπάρχει ειδική πρόβλεψη στο Παράρτημα ΙΙΙ του παρόντος Κώδικα, ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%) και σε τέσσερα τοις εκατό (4%) κατά περίπτωση. Ο συντελεστής Φ.Π.Α. που ορίζεται για τα αγαθά και τις υπηρεσίες του Παραρτήματος ΙΙΙ δεν εφαρμόζεται στις ηλεκτρονικά παρεχόμενες υπηρεσίες, με την εξαίρεση εκείνων που εμπίπτουν στην παρ. 11 του Κεφαλαίου Β. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ του Παραρτήματος ΙΙΙ.

Κατ’ εξαίρεση, για τα εμβόλια της ΔΚ ΕΧ 3002 κατά του κορωνοϊού COVID-19, που έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή από τα κράτη μέλη, ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε μηδέν τοις εκατό (0%).

Οι μειωμένοι συντελεστές που αναφέρονται στο δεύτερο και τρίτο εδάφιο, δεν εφαρμόζονται στις παραδόσεις αντικειμένων καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας, στις οποίες εφαρμόζεται το ειδικό καθεστώς των άρθρων 52 και 53.

2. Για τον υπολογισμό του φόρου στην παράδοση αγαθών, στην παροχή υπηρεσιών και στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, εφαρμόζονται οι συντελεστές που ισχύουν κατά τον χρόνο που ο φόρος γίνεται απαιτητός, σύμφωνα με τα άρθρα 21 και 23.

3. *[5] Για τα εισαγόμενα αγαθά εφαρμόζονται οι συντελεστές που ισχύουν κατά τον χρόνο που ο φόρος γίνεται απαιτητός, σύμφωνα με το άρθρο 22. Ο συντελεστής που εφαρμόζεται στα εισαγόμενα αγαθά είναι ο συντελεστής που ισχύει στο εσωτερικό της χώρας για την παράδοση του ίδιου αγαθού.

4. *[6] Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, είναι δυνατή η μείωση κατά τριάντα τοις εκατό (30%) των συντελεστών του Φ.Π.Α. για τα νησιά Λέσβο, Κω, Σάμο και Χίο, εφόσον:

α) έχουν συσταθεί και λειτουργούν εντός της περιφέρειάς τους κέντρα και δομές της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 4375/2016 (Α' 51), όπως αυτό προκύπτει από σχετική βεβαίωση, που εκδίδεται από την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, και

β) πρόκειται για αγαθά τα οποία, κατά τον χρόνο που ο φόρος γίνεται απαιτητός:

βα) βρίσκονται στα νησιά αυτά και παραδίδονται από υποκείμενο στον φόρο που είναι εγκατεστημένος στα νησιά αυτά,

ββ) πωλούνται με προορισμό τα νησιά αυτά από υποκείμενο στον φόρο, εγκατεστημένο σε οποιοδήποτε μέρος του εσωτερικού της χώρας, προς αγοραστή

υποκείμενο ή προς μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο, εγκατεστημένο στα νησιά αυτά,

βγ) αποστέλλονται ή μεταφέρονται προς υποκείμενο στον φόρο ή προς μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο που είναι εγκατεστημένο στα νησιά αυτά, στο πλαίσιο της ενδοκοινοτικής απόκτησης αγαθών,

βδ) εισάγονται στα νησιά αυτά.

Η απόφαση του πρώτου εδαφίου ανακαλείται αυτοδικαίως εντός τριών (3) μηνών από την παύση λειτουργίας κέντρου ή δομής της περ. α).

4Α. *[7] Μειώνονται κατά τριάντα τοις εκατό (30%) οι συντελεστές Φ.Π.Α. στα νησιά της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, της Περιφερειακής Ενότητας Έβρου (Σαμοθράκη) και του νομού Δωδεκανήσου, εφόσον έχουν πληθυσμό, σύμφωνα με την πλέον πρόσφατη απογραφή, έως είκοσι χιλιάδες (20.000) κατοίκους. Η μείωση αφορά σε αγαθά για τα οποία συντρέχουν αναλόγως οι προϋποθέσεις της περ. β) της παρ. 4.

4Β. Η μείωση των συντελεστών των παρ. 4 και 4Α δεν ισχύει για τα καπνοβιομηχανικά προϊόντα και τα μεταφορικά μέσα.

5. *[8] Η μείωση των παρ. 4 και 4Α ισχύει και για τις υπηρεσίες που εκτελούνται υλικά στην περιοχή αυτήν από υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος κατά τον χρόνο που ο φόρος γίνεται απαιτητός είναι εγκαταστημένος στην περιοχή αυτή.

6. *[9] Οι συντελεστές που προκύπτουν από τη μείωση των παρ. 4, 4Α και 5 στρογγυλοποιούνται στην πλησιέστερη ακέραιη μονάδα. Το μηδέν κόμμα πέντε (0,5) της μονάδας στρογγυλοποιείται στην ανώτερη ακέραια μονάδα.

7. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζονται η διαδικασία και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ’ ΑΠΑΛΛΑΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΟΡΟ

## Άρθρο 27. Απαλλαγές στο εσωτερικό της χώρας

1. Απαλλάσσονται από τον φόρο:

α) η παροχή ταχυδρομικών υπηρεσιών από τον Φορέα Παροχής Καθολικής Υπηρεσίας, οι οποίες περιλαμβάνονται στην καθολική υπηρεσία σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες, καθώς και οι παρεπόμενες των υπηρεσιών αυτών παραδόσεις αγαθών. Στην απαλλαγή δεν συμπεριλαμβάνονται οι υπηρεσίες, των οποίων οι τιμές και οι όροι με τους οποίους προσφέρονται, έχουν αποτελέσει αντικείμενο μεμονωμένης διαπραγμάτευσης ή εμπορικής συμφωνίας ή ειδικής προσφοράς στο πλαίσιο διαγωνιστικών διαδικασιών ή άλλου είδους αναθέσεων στον φορέα παροχής καθολικής υπηρεσίας, καθώς και οι παρεπόμενες αυτών παραδόσεις αγαθών,

β) οι δραστηριότητες των εθνικών δικτύων ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, με εξαίρεση τις δραστηριότητες εμπορικού χαρακτήρα,

γ) οι ανταποδοτικές εισφορές που επιβάλλουν οι Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων (Ειδικοί Οργανισμοί, Γενικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων, Τοπικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων) στα μέλη τους για την παροχή αρδευτικού ύδατος και οι λοιπές παροχές που συνδέονται άμεσα με τις πράξεις αυτές,

δ) η παροχή υπηρεσιών νοσοκομειακής και ιατρικής περίθαλψης και διάγνωσης, καθώς και οι στενά συνδεόμενες με αυτές παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών, που ενεργούνται από οργανισμούς δημοσίου δικαίου.

Με τις υπηρεσίες αυτές εξομοιώνονται και οι υπηρεσίες που παρέχονται στις εγκαταστάσεις θεραπευτικών λουτρών και ιαματικών πηγών.

Η εν λόγω απαλλαγή ισχύει και για λοιπούς οργανισμούς, με την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω οργανισμοί:

δα) δεν έχουν ως σκοπό τη συστηματική επιδίωξη του κέρδους, τα ενδεχόμενα δε κέρδη τους δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να διανέμονται αλλά να διατίθενται για τη διατήρηση ή τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών,

δβ) η διοίκηση και διαχείριση των εν λόγω οργανισμών πρέπει να ασκείται από πρόσωπα που δεν έχουν, είτε αυτά τα ίδια είτε μέσω τρίτων προσώπων, άμεσο ή έμμεσο συμφέρον από τα αποτελέσματα της εκμετάλλευσης των σχετικών δραστηριοτήτων,

δγ) οι απαλλαγές δεν πρέπει να δημιουργούν κίνδυνο στρέβλωσης των όρων του ανταγωνισμού,

ε) οι παροχές ιατρικής περίθαλψης, οι οποίες πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της άσκησης ιατρικών επαγγελμάτων, καθώς και οι παροχές υπηρεσιών από ψυχολόγους, μαίες, νοσοκόμους, φυσικοθεραπευτές, λογοθεραπευτές και εργοθεραπευτές,

στ) η παροχή υπηρεσιών από οδοντοτεχνίτες, καθώς και η παράδοση ειδών οδοντικής προσθετικής που ενεργείται από τους οδοντιάτρους και τους οδοντοτεχνίτες,

ζ) η παράδοση ανθρώπινων οργάνων, ανθρώπινου αίματος και ανθρώπινου γάλακτος,

η) η παροχή υπηρεσιών από σωματεία ή ενώσεις προσώπων προς τα μέλη τους, τα οποία μέλη ασκούν δραστηριότητα απαλλασσόμενη από τον φόρο ή μη υποκείμενη στον φόρο, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές είναι άμεσα αναγκαίες για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής και παρέχονται έναντι συνεισφοράς στα κοινά έξοδα,

θ) η παροχή υπηρεσιών και η παράδοση αγαθών που συνδέονται στενά με την κοινωνική πρόνοια και ασφάλιση, καθώς και την προστασία των παιδιών και των νέων, που πραγματοποιούνται από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ή άλλους οργανισμούς ή ιδρύματα, αναγνωρισμένα από το κράτος,

ι) η μεταφορά ασθενών ή τραυματιών με οχήματα ειδικά κατασκευασμένα ή διαρρυθμισμένα για τον σκοπό αυτόν, εφόσον για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής έχει δοθεί έγκριση από την αρμόδια δημόσια αρχή,

ια) η παροχή υπηρεσιών εκπαίδευσης γενικά και οι στενά συνδεόμενες με αυτή παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών, που παρέχονται από δημόσια εκπαιδευτήρια ή από άλλα πρόσωπα αναγνωρισμένα από την, κατά περίπτωση, αρμόδια αρχή,

ιβ) η παράδοση ιδιαίτερων μαθημάτων όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης,

ιγ) η παροχή υπηρεσιών που συνδέεται στενά με τον αθλητισμό ή τη σωματική αγωγή, από νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα σε πρόσωπα που ασχολούνται με τον αθλητισμό ή τη σωματική αγωγή,

ιδ) η παροχή υπηρεσιών και η στενά συνδεόμενη με αυτές παράδοση αγαθών προς τα μέλη τους, έναντι καταβολής συνδρομής, από μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα και οργανισμούς, που επιδιώκουν στο πλαίσιο του συλλογικού τους συμφέροντος σκοπούς πολιτικούς, συνδικαλιστικούς, θρησκευτικούς, φιλοσοφικούς, φιλανθρωπικούς ή εθνικούς, εφόσον δεν οδηγούν σε στρέβλωση των όρων του ανταγωνισμού,

ιε) η παροχή υπηρεσιών πολιτιστικής ή μορφωτικής φύσης και η στενά συνδεόμενη με αυτές παράδοση αγαθών, από νομικά πρόσωπα ή άλλους οργανισμούς ή ιδρύματα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία λειτουργούν νόμιμα και έχουν σκοπούς πολιτιστικούς ή μορφωτικούς, εφόσον δεν οδηγούν σε στρέβλωση των όρων του ανταγωνισμού. Στις υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνονται ιδίως οι παρεχόμενες σε επισκέπτες μουσείων, μνημείων, αρχαιολογικών ή άλλων παρόμοιων χώρων, καθώς και η οργάνωση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, εκθέσεων και διαλέξεων,

ιστ) η διάθεση προσωπικού από νομικά πρόσωπα θρησκευτικού ή φιλοσοφικού χαρακτήρα, για τις δραστηριότητες των περ. δ), θ) και ια), με σκοπό την πνευματική αρωγή και ανάπτυξη,

ιζ) η παροχή υπηρεσιών και η παράδοση αγαθών από τα πρόσωπα που αναφέρονται στις περ. δ), θ), ια), ιγ), ιδ) και ιε), με την ευκαιρία εκδηλώσεων που οργανώνονται από αυτά για την οικονομική τους ενίσχυση, και οι οποίες οργανώνονται προς αποκλειστικό όφελός τους, με τον όρο ότι η απαλλαγή των εκδηλώσεων δεν υπερβαίνει τις τέσσερις (4) κατ' έτος και εφόσον:

α) υποβάλλεται σχετική υπεύθυνη δήλωση προς τον Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) τουλάχιστον πέντε (5) εργάσιμες ημέρες πριν από την εκδήλωση και

β) η απαλλαγή αυτή δεν προκαλεί κίνδυνο στρέβλωσης των όρων του ανταγωνισμού. Ειδικά για τα πρόσωπα των περ. θ), ιγ), ιδ), και ιε), η απαλλαγή του πρώτου εδαφίου ισχύει με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις για την παροχή υπηρεσιών και την παράδοση αγαθών που πραγματοποιείται για καθεμία από τις δηλωθείσες στην ΑΑΔΕ εγκαταστάσεις των προσώπων αυτών,

ιη) οι ασφαλιστικές και αντασφαλιστικές εργασίες, καθώς και οι συναφείς με αυτές εργασίες που παρέχονται από ασφαλειομεσίτες και ασφαλιστικούς πράκτορες, συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών οδικής βοήθειας έναντι συνδρομής, που παρέχονται από ασφαλιστικές επιχειρήσεις, καθώς και από φυσικά πρόσωπα ή νομικά πρόσωπα παροχής οδικής βοήθειας,

ιθ) οι εργασίες, στις οποίες περιλαμβάνεται και η διαπραγμάτευση, που αφορούν σε συνάλλαγμα, χαρτονομίσματα και νομίσματα, τα οποία αποτελούν νόμιμα μέσα πληρωμής, με εξαίρεση τα νομίσματα και χαρτονομίσματα για συλλογές,

κ) οι εργασίες, στις οποίες περιλαμβάνεται και η διαπραγμάτευση, εκτός από τη φύλαξη και διαχείριση, που αφορούν σε μετοχές ανώνυμων εταιρειών, μερίδια, ομολογίες και λοιπούς τίτλους, με εξαίρεση τους τίτλους παραστατικούς εμπορευμάτων,

κα) η διαχείριση των Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων σε Κινητές Αξίες (ΟΣΕΚΑ) και των λοιπών οργανισμών συλλογικών επενδύσεων που αποσκοπούν στη συλλογή επενδυτικών κεφαλαίων από το ευρύ κοινό,

κβ) η χορήγηση και η διαπραγμάτευση πιστώσεων, καθώς και η διαχείρισή τους από το πρόσωπο που τις χορηγεί,

κγ) η ανάληψη υποχρεώσεων, προσωπικών ή χρηματικών εγγυήσεων και λοιπών ασφαλειών, η διαπραγμάτευση για την ανάληψη των εργασιών αυτών και η διαχείριση εγγυήσεων πιστώσεων, που ενεργείται από το πρόσωπο που τις χορηγεί,

κδ) οι εργασίες, στις οποίες περιλαμβάνεται και η διαπραγμάτευση, που αφορούν σε καταθέσεις, τρεχούμενους λογαριασμούς, πληρωμές, μεταφορές καταθέσεων και εμβάσματα, απαιτήσεις, πιστωτικούς τίτλους, επιταγές και λοιπά αξιόγραφα, με εξαίρεση την είσπραξη απαιτήσεων τρίτων, καθώς και τις εργασίες που αφορούν στην πρακτορεία επιχειρηματικών απαιτήσεων που ενεργείται από τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με τις εργασίες αυτές,

κε) οι μισθώσεις ακινήτων, εκτός αυτών της περ. δ) της παρ. 2 του άρθρου 11,

κστ) τα κρατικά λαχεία και τα τυχερά παίγνια και στοιχήματα που διεξάγονται από τις εταιρίες Οργανισμός Προγνωστικών Αγώνων Ποδοσφαίρου Ανώνυμη Εταιρεία και Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομίων Ελλάδος Ανώνυμη Εταιρεία, καθώς και τα τυχερά παίγνια που διεξάγονται με παιγνιομηχανήματα ή μέσω διαδικτύου, με βάση τη νομοθεσία για τη ρύθμιση της αγοράς παιγνίων,

κζ) η παράδοση στην ονομαστική τους αξία γραμματοσήμων που βρίσκονται σε κυκλοφορία, κινητού επισήματος και λοιπών ενσήμων, καθώς και ταινιών ή ενσήμων ασφαλιστικών οργανισμών και λοιπών παρόμοιων αξιών, εκτός από αυτήν που προορίζεται για συλλογές,

κη) η παράδοση αγαθού ή αγαθών επιχείρησης ως συνόλου, κλάδου ή μέρους αυτής από επαχθή ή χαριστική αιτία ή με τη μορφή εισφοράς σε υφιστάμενο ή συνιστώμενο νομικό πρόσωπο, από δραστηριότητα αποκλειστικά απαλλασσόμενη ή εξαιρούμενη από τον φόρο ή από αγρότη του ειδικού καθεστώτος του άρθρου 48, εφόσον για τα αγαθά αυτά δεν έχει παρασχεθεί ούτε ασκηθεί άμεσα, δικαίωμα έκπτωσης, καθώς επίσης η παράδοση αγαθών των οποίων η κτήση ή η διάθεση έχει εξαιρεθεί από το δικαίωμα έκπτωσης, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 35,

κθ) η παροχή υπηρεσιών των οποίων η αξία περιλαμβάνεται στη φορολογητέα αξία κατά την εισαγωγή αγαθών, όπως αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 25,

λ) η παράδοση ακινήτων, εκτός από τις παραδόσεις του άρθρου 8 και της περ. γ) της παρ. 2 του άρθρου 9,

λα) η παράδοση ακινήτων σε δικαιούχους απαλλαγής από τον φόρο μεταβίβασης κατά την απόκτηση πρώτης κατοικίας, καθώς και η παραχώρηση του δικαιώματος αποκλειστικής χρήσης επί κοινόκτητων κύριων, βοηθητικών ή ειδικών χώρων κτισμάτων ή επί κοινόκτητου τμήματος οικοπέδου που συνίσταται υπέρ των ανωτέρω ακινήτων. Η απαλλαγή αυτή από τον ΦΠΑ κρίνεται οριστικά κατά τον χρόνο της παράδοσης του ακινήτου,

λβ) η παράδοση αγαθών, των οποίων η εισαγωγή απαλλάσσεται από τον ΦΠΑ, εκτός των περιπτώσεων που ρυθμίζονται διαφορετικά από τον παρόντα Κώδικα,

λγ) τα έσοδα που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις του ν. 2206/1994 (Α' 62) από τα παιχνίδια που αναφέρονται στην παρ. 7 του άρθρου 3 του ίδιου νόμου και τα οποία διεξάγονται σύμφωνα με αυτόν τον νόμο,

λδ) η θεωρούμενη ως παράδοση αγαθών στον υποκείμενο στον φόρο ο οποίος θεωρείται ότι έχει παραλάβει και παραδώσει αγαθά, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 7.

2. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και του, κατά περίπτωση, αρμόδιου Υπουργού, καθορίζονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα πρόσωπα που υπάγονται στις περ. δ), η), θ), ια), ιγ), ιδ), ιε) και ιστ) της παρ. 1.

## Άρθρο 28. Απαλλαγές στην εισαγωγή αγαθών

1. Απαλλάσσονται από τον φόρο:

α) η επανεισαγωγή αγαθών από το πρόσωπο που τα εξήγαγε και στην ίδια κατάσταση στην οποία ήταν όταν είχαν εξαχθεί, εφόσον απαλλάσσονται από εισαγωγικούς δασμούς σύμφωνα με την τελωνειακή νομοθεσία,

β) η οριστική εισαγωγή αγαθών, η παράδοση των οποίων απαλλάσσεται από τον φόρο και στο εσωτερικό της χώρας.

Η παρούσα περίπτωση αφορά και στις εισαγωγές αγαθών που εμπίπτουν στην περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 13, οι οποίες θα ετύγχαναν της απαλλαγής της παρούσας, αν είχαν πραγματοποιηθεί κατά την έννοια της περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 13,

γ) η εισαγωγή προϊόντων αλιείας από επιχειρήσεις θαλάσσιας αλιείας, στην κατάσταση που αλιεύτηκαν ή αφού υποβλήθηκαν σε εργασίες συντήρησης με σκοπό την εμπορία τους και πριν από την παράδοσή τους,

δ) η εισαγωγή αγαθών, τα οποία στη συνέχεια αποστέλλονται ή μεταφέρονται από τον εισαγωγέα ή από άλλο πρόσωπο που ενεργεί στο όνομα και για λογαριασμό του σε άλλο κράτος μέλος, εφόσον η παράδοσή τους απαλλάσσεται κατ' εφαρμογή της παρ. 1 του άρθρου 33. Η απαλλαγή της παρούσας περίπτωσης εφαρμόζεται μόνον αν ο εισαγωγέας παρέχει στις αρμόδιες αρχές, κατά την εισαγωγή, τις ακόλουθες τουλάχιστον πληροφορίες:

δα) τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΑΦΜ/ΦΠΑ) που έχει χορηγηθεί στον εισαγωγέα στο εσωτερικό της χώρας, και τον ΑΦΜ/ΦΠΑ του φορολογικού του αντιπροσώπου, αν υπάρχει υποχρέωση ορισμού ή αυτός έχει οριστεί,

δβ) τον ΑΦΜ/ΦΠΑ του αποκτώντος, στον οποίο παραδίδονται τα αγαθά, που του έχει χορηγηθεί σε άλλο κράτος μέλος ή τον δικό του ΑΦΜ/ΦΠΑ, ο οποίος έχει χορηγηθεί στο κράτος μέλος άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς των αγαθών, όταν τα αγαθά αποτελούν αντικείμενο μεταφοράς κατ' εφαρμογή της παρ. 1 του άρθρου 33,

δγ) την απόδειξη ότι τα εισαγόμενα αγαθά προορίζονται να μεταφερθούν ή να αποσταλούν από τη χώρα μας σε άλλο κράτος μέλος,

ε) η εισαγωγή αερίου μέσω συστήματος φυσικού αερίου ή οποιουδήποτε άλλου δικτύου συνδεδεμένου με τέτοιο σύστημα ή που εισάγεται από πλοίο μεταφοράς αερίου σε σύστημα φυσικού αερίου ή σε ανάντη δίκτυο αγωγών, ηλεκτρικής ενέργειας, θερμότητας ή ψύχους μέσω των δικτύων θέρμανσης ή ψύξης,

στ) η εισαγωγή αγαθών, όταν εφαρμόζεται το ειδικό καθεστώς εισαγωγής του άρθρου 58 ή αντίστοιχο ειδικό καθεστώς άλλου κράτους μέλους. Η απαλλαγή κατά την εισαγωγή χορηγείται υπό την προϋπόθεση ότι έγκυρος ατομικός ΑΦΜ/ΦΠΑ του προμηθευτή ή του μεσάζοντος που ενεργεί για λογαριασμό του, όπως έχει χορηγηθεί για την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος δυνάμει των περ. α) ή γ) της παρ. 6 του άρθρου 58 ή αντίστοιχων διατάξεων που ισχύουν σε άλλα κράτη μέλη, έχει δηλωθεί το αργότερο κατά την υποβολή της διασάφησης εισαγωγής στην αρμόδια τελωνειακή αρχή εισαγωγής.

2. Στην εισαγωγή εφημερίδων και περιοδικών αναστέλλεται η είσπραξη του οφειλόμενου φόρου. Ο φόρος αυτός καταβάλλεται, όταν οι εφημερίδες και τα περιοδικά διανέμονται στην Ελλάδα από τον εισαγωγέα ή, αν δεν υπάρχει εισαγωγέας, από το πρακτορείο διανομής και σε περίπτωση που δεν υπάρχει ούτε πρακτορείο διανομής, από τον παραλήπτη τους.

3. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 29. Απαλλαγές των πράξεων κατά την εξαγωγή, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, των εξομοιούμενων προς αυτές πράξεων και των διεθνών μεταφορών

1. Απαλλάσσονται από τον φόρο:

α) η παράδοση αγαθών που εξάγονται, εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τον πωλητή ή από άλλο πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό του πωλητή,

β) η παράδοση αγαθών που εξάγονται εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον μη εγκατεστημένο στο εσωτερικό της χώρας αγοραστή ή από άλλο πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό του αγοραστή.

Εξαιρούνται από την απαλλαγή τα αγαθά που μεταφέρονται από τον ίδιον τον αγοραστή και προορίζονται για τον εξοπλισμό ή εφοδιασμό σκαφών αναψυχής και ιδιωτικών αεροσκαφών ή οποιουδήποτε άλλου μεταφορικού μέσου ιδιωτικής χρήσης.

Για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου θεωρούνται:

βα) ως «αγαθά για τον εξοπλισμό», τα ενσωματούμενα ή χρησιμοποιούμενα σε μεταφορικό μέσο ιδιωτικής χρήσης,

ββ) ως «αγαθά για τον εφοδιασμό», κυρίως τα καύσιμα, τα λιπαντικά και τα τροφοεφόδια των μέσων αυτών.

Ειδικά για λιανικές πωλήσεις αγαθών σε ταξιδιώτες, τα οποία μεταφέρονται στις προσωπικές τους αποσκευές, η απαλλαγή εφαρμόζεται, εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

- ο ταξιδιώτης δεν είναι εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας ή στο εσωτερικό άλλου κράτους μέλους,

- τα αγαθά μεταφέρονται εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από την παρέλευση του τρίτου μήνα που ακολουθεί τον μήνα κατά τον οποίο πραγματοποιήθηκε η παράδοση.

- η εξαγωγή των αγαθών αποδεικνύεται με την προσκόμιση παραστατικού πώλησης (φορολογικού στοιχείου), θεωρημένου από την αρμόδια τελωνειακή αρχή του κράτους μέλους εξόδου των αγαθών από την Ευρωπαϊκή Ένωση,

- η συνολική αξία της παράδοσης συμπεριλαμβανομένου και του ΦΠΑ υπερβαίνει το ποσό που ορίζεται κάθε φορά με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ).

Για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου θεωρείται:

- ως «ταξιδιώτης μη εγκατεστημένος στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης», ο ταξιδιώτης του οποίου η κατοικία ή η συνήθης διαμονή δεν βρίσκεται στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κατ' εξαίρεση, εξομοιώνεται με ταξιδιώτη μη εγκατεστημένο στο εσωτερικό της χώρας ο αγοραστής που διαμένει στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφόσον αποδεδειγμένα πρόκειται να εγκατασταθεί σε τρίτη χώρα,

- ως «κατοικία ή συνήθης διαμονή», ο τόπος που αναγράφεται ως τέτοιος στο διαβατήριο, στο δελτίο ταυτότητας ή σε οποιοδήποτε άλλο δημόσιο έγγραφο που αναπληρώνει νόμιμα το δελτίο ταυτότητας,

γ) η παροχή υπηρεσιών που αφορά στην επεξεργασία κινητών αγαθών, τα οποία έχουν αποκτηθεί ή εισαχθεί για τον σκοπό αυτόν στο εσωτερικό της χώρας και στη συνέχεια εξάγονται, εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από αυτόν που παρέχει τις υπηρεσίες ή από τον εγκατεστημένο εκτός της χώρας λήπτη ή από άλλο πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό τους,

δ) η παράδοση αγαθών σε αναγνωρισμένα σωματεία, ιδρύματα και λοιπά μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα, εφόσον τα αγαθά εξάγονται, εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τα πρόσωπα αυτά, στο πλαίσιο των ανθρωπιστικών, φιλανθρωπικών ή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων τους,

ε) η παροχή υπηρεσιών, στις οποίες περιλαμβάνονται οι μεταφορές και οι βοηθητικές εργασίες τους, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές συνδέονται άμεσα με εξαγωγές αγαθών, καθώς και με αγαθά που υπάγονται στην παρ. 3 του άρθρου 13 και την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 30. Ως μεταφορές για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου νοούνται και οι μεταφορές αγαθών μέσω αγωγών ή η παροχή πρόσβασης σε τέτοιους αγωγούς. Στις υπηρεσίες αυτές δεν περιλαμβάνονται οι προβλεπόμενες από το άρθρο 27. Βοηθητικές εργασίες των μεταφορών για την εφαρμογή του πρώτου εδαφίου της παρούσας συνιστούν και οι χρεώσεις που διενεργούνται από νομίμως αδειοδοτημένες διαμεταφορικές εταιρείες στην Ελλάδα προς αεροπορικές εταιρείες σε σχέση με τις αντίστοιχες μεταφορές, *[10]

στ) η παροχή υπηρεσιών από μεσίτες ή άλλα πρόσωπα που μεσολαβούν, ενεργώντας στο όνομα και για λογαριασμό άλλου προσώπου, οι οποίες αφορούν στις πράξεις του παρόντος άρθρου και του άρθρου 32 ή πράξεις που πραγματοποιούνται εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξαιρείται η παροχή υπηρεσιών των πρακτορείων ταξιδίων που

ενεργούν στο όνομα και για λογαριασμό των ταξιδιωτών, εφόσον αυτή πραγματοποιείται σε άλλο κράτος μέλος,

ζ) η εισαγωγή και η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών που πραγματοποιείται από υποκείμενο στον φόρο, καθώς και η παράδοση αγαθών προς υποκείμενο στον φόρο, με σκοπό να εξαχθούν εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αυτούσια ή μεταποιημένα, καθώς και οι παροχές υπηρεσιών, που συνδέονται άμεσα με την εξαγωγική του δραστηριότητα και μέχρι του ποσού των εξαγωγών που πραγματοποίησε ο υποκείμενος στον φόρο κατά την προηγούμενη δωδεκάμηνη χρονική περίοδο.

2. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 30. Απαλλαγές στη διεθνή διακίνηση αγαθών

1. Απαλλάσσονται από τον φόρο:

α) η εισαγωγή και η παράδοση αγαθών που προορίζονται να υπαχθούν σε καθεστώς αποθήκευσης, εκτός της τελωνειακής αποταμίευσης,

β) η παράδοση και η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, που προορίζονται:

βα) να προσκομιστούν στο τελωνείο και να τεθούν σε προσωρινή εναπόθεση,

ββ) να τεθούν σε ελεύθερη ζώνη ή ελεύθερη αποθήκη,

βγ) να υπαχθούν σε καθεστώς τελωνειακής αποταμίευσης ή τελειοποίησης προς επανεξαγωγή (ενεργητική τελειοποίηση),

βδ) να γίνουν δεκτά στα χωρικά θαλάσσια ύδατα, για να ενσωματωθούν σε εξέδρες γεωτρήσεων ή εκμετάλλευσης, με σκοπό την κατασκευή, επισκευή, συντήρηση, μετασκευή ή τον εξοπλισμό τους ή για τη σύνδεση των εξεδρών αυτών με την ξηρά, καθώς και για τον ανεφοδιασμό αυτών των εξεδρών γεωτρήσεων ή εκμετάλλευσης,

βε) να τεθούν σε καθεστώς φορολογικής αποθήκης του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα (ν. 2960/2001, Α' 265), εφόσον πρόκειται για προϊόντα του άρθρου 53 του ίδιου Κώδικα για τα οποία οι ενωσιακές διατάξεις προβλέπουν ότι υπάγονται στο καθεστώς των φορολογικών αποθηκών της Οδηγίας 2008/118/ΕΚ ή για άλλα προϊόντα που υπάγονται στον Εθνικό Τελωνειακό Κώδικα,

βστ) να τεθούν σε καθεστώς τελωνειακής επίβλεψης, ελεύθερου τελωνειακώς χώρου, ελεύθερου τελωνειακού συγκροτήματος, Καταστημάτων Αφορολόγητων Ειδών.

Τα αναφερόμενα στις υποπερ. βα), ββ) και βγ) καθεστώτα νοούνται όπως αυτά ορίζονται από τις ισχύουσες εθνικές και ενωσιακές τελωνειακές διατάξεις,

γ) οι παροχές υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με τις παραδόσεις αγαθών, οι οποίες αναφέρονται στην περ. β),

δ) οι παραδόσεις και ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών, καθώς και οι παροχές υπηρεσιών οι οποίες πραγματοποιούνται στους χώρους που απαριθμούνται στην περ. β), με διατήρηση μιας από τις καταστάσεις που αναφέρονται στην εν λόγω περίπτωση,

ε) οι παραδόσεις αγαθών που προβλέπουν οι:

εα) περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 13, με διατήρηση των καθεστώτων προσωρινής εισαγωγής, με πλήρη απαλλαγή από εισαγωγικούς δασμούς, ή εξωτερικής διαμετακόμισης,
εβ) περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 13, με διατήρηση της διαδικασίας της εσωτερικής ενωσιακής διαμετακόμισης, που προβλέπεται από το άρθρο 68, καθώς και οι παροχές υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με τις παραδόσεις αυτές. Οι προβλεπόμενες από το άρθρο αυτό απαλλαγές εφαρμόζονται και για τα ισχύοντα και λειτουργούντα στην Ελλάδα καθεστώτα της τελωνειακής επίβλεψης, του ελεύθερου τελωνειακώς χώρου, και των ελεύθερων τελωνειακών συγκροτημάτων.

2. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 31. Απαλλαγές στο καθεστώς των φορολογικών αποθηκών, άλλων από αυτές της τελωνειακής νομοθεσίας

1. Με το παρόν άρθρο καθιερώνεται καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης. Ως καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης νοείται το φορολογικό καθεστώς αναστολής της καταβολής ΦΠΑ, σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

2. Για τον σκοπό εφαρμογής του παρόντος άρθρου θεωρούνται ως:

α) «φορολογική αποθήκη», κάθε τόπος που ορίζεται ως τέτοιος με άδεια της αρμόδιας αρχής της παρ. 3, όπου αποθηκεύονται αγαθά από τον εκμεταλλευτή φορολογικής αποθήκης κατά την άσκηση της δραστηριότητάς του,

β) «εκμεταλλευτής φορολογικής αποθήκης», το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει λάβει άδεια από την αρμόδια αρχή να αποθηκεύει σε φορολογική αποθήκη αγαθά δικής του κυριότητας ή τρίτων,

γ) «εναποθέτης», το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που δεν έχει την ιδιότητα του εκμεταλλευτή φορολογικής αποθήκης, έχει όμως άδεια από την αρμόδια αρχή να παραλαμβάνει κατά την άσκηση της δραστηριότητάς του αγαθά που προορίζονται να τεθούν σε φορολογική αποθήκη.

3. Για τη λειτουργία των φορολογικών αποθηκών χορηγείται άδεια από τη Διεύθυνση Εφαρμογής Έμμεσης Φορολογίας της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται με την απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών της περ. α) της παρ. 14. Η άδεια αυτή ανακαλείται από την ίδια αρχή με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην υπουργική απόφαση του προηγούμενου εδαφίου.

4. Αρμόδια αρχή για την εποπτεία, τον έλεγχο και γενικά για την παρακολούθηση του καθεστώτος φορολογικής αποθήκευσης είναι η υπηρεσία της ΑΑΔΕ, στη χωρική αρμοδιότητα της οποίας βρίσκεται η έδρα ή το κεντρικό κατάστημα του εκμεταλλευτή φορολογικής αποθήκης. Ειδικά προκειμένου για φορολογικές αποθήκες του ίδιου εκμεταλλευτή που βρίσκονται στη χωρική αρμοδιότητα διαφορετικών υπηρεσιών, ως αρμόδια αρχή μπορεί να ορίζονται οι υπηρεσίες της ΑΑΔΕ στη χωρική αρμοδιότητα των οποίων βρίσκεται κάθε φορολογική αποθήκη.

5. Στο καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης μπορούν να υπαχθούν τόσο αγαθά κυριότητας του εκμεταλλευτή φορολογικής αποθήκης όσο και αγαθά τρίτων, με την προϋπόθεση ότι τα πρόσωπα αυτά έχουν λάβει άδεια αποθήκευσης αγαθών με αναστολή της καταβολής ΦΠΑ σε λειτουργούσα νόμιμα φορολογική αποθήκη άλλου προσώπου, κατ' ανάλογη εφαρμογή της παρ. 3.

6. Απαλλάσσονται από τον φόρο:

α) οι παραδόσεις και οι ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών τα οποία προορίζονται να τεθούν στο εσωτερικό της χώρας σε καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης, εκτός της τελωνειακής αποταμίευσης και των αποθηκών του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα,

β) οι παροχές υπηρεσιών που συνδέονται άμεσα με τις παραδόσεις αγαθών οι οποίες, αναφέρονται στην περ. α),

γ) οι παραδόσεις αγαθών και οι παροχές υπηρεσιών εκτός από αυτές που αφορούν σε παραγωγή ή κατασκευή των αγαθών, οι οποίες πραγματοποιούνται στους χώρους που προβλέπονται στην περ. α), εφόσον τα αγαθά εξακολουθούν να παραμένουν στο εσωτερικό της χώρας στο ίδιο καθεστώς.

7. Στο καθεστώς του παρόντος άρθρου μπορούν να υπαχθούν τα αγαθά που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα VI του παρόντος Κώδικα, εφόσον αυτά δεν προορίζονται να παραδοθούν στο στάδιο του λιανικού εμπορίου.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών δύνανται να εντάσσονται και άλλα αγαθά στο Παράρτημα VI. Στο καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης δύνανται να υπαχθούν οποιαδήποτε αγαθά, εφόσον προορίζονται να παραδοθούν σε:

α) καταστήματα αφορολόγητων ειδών για τις ανάγκες παραδόσεων που πραγματοποιούν προς ταξιδιώτες που μεταβαίνουν σε τρίτη χώρα, με αεροπορική πτήση ή θαλάσσια διαδρομή, και απαλλάσσονται από τον φόρο σύμφωνα με το άρθρο 29,

β) υποκειμένους στον φόρο για τις ανάγκες παραδόσεων που πραγματοποιούν προς επιβάτες πάνω σε πλοίο ή αεροπλάνο κατά τη διάρκεια μεταφοράς της οποίας ο τόπος άφιξης βρίσκεται εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

γ) υποκειμένους στον φόρο για τις ανάγκες παραδόσεων που πραγματοποιούν με απαλλαγή από τον φόρο σύμφωνα με τις περ. στ) και ζ) της παρ. 1 του άρθρου 32.

Δεν υπάγονται στο καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης του παρόντος άρθρου τα είδη που καλύπτονται από την υποπερ. βε) της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 30.

8. Για την υπαγωγή των αγαθών στο καθεστώς του παρόντος άρθρου υποβάλλονται στην αρμόδια αρχή της παρ. 4 από τον υπόχρεο στον φόρο, όπως αυτός ορίζεται στην παρ. 12:

α) δήλωση εισόδου των αγαθών ανεξάρτητα από την έκδοση και άλλων παραστατικών ή συνοδευτικών τίτλων αυτών, στην οποία περιλαμβάνονται τουλάχιστον τα στοιχεία του εκμεταλλευτή φορολογικής αποθήκης ή του εναποθέτη κυρίου των αγαθών, η ημερομηνία αποθήκευσης, το είδος, η ποιότητα και η ποσότητα των αγαθών, οι όροι αποθήκευσης, ο ανώτατος χρόνος παραμονής των αγαθών στη φορολογική αποθήκη, οι εργασίες που θα γίνονται στα αγαθά, το είδος και το ύψος των σχετικών εγγυήσεων,

β) δήλωση εξόδου των αγαθών στην οποία περιλαμβάνονται εκτός από τα αναφερόμενα στην περ. α) στοιχεία, τα πλήρη στοιχεία του παραλήπτη των αγαθών, ο προορισμός των αγαθών, όπως αυτός αναφέρεται στην παρ. 10 και σε ειδικό χώρο γίνεται η εκκαθάριση του καθεστώτος φορολογικής αποθήκευσης, υπολογίζεται ο φόρος που αναλογεί σύμφωνα με την παρ. 13 και αναγράφονται ο χρόνος παραμονής των αγαθών στη φορολογική αποθήκη, η ημερομηνία εξόδου των αγαθών από το καθεστώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στη δήλωση εισόδου και τη δήλωση εξόδου των αγαθών επαληθεύονται κατά την είσοδο και την έξοδο των αγαθών από τη φορολογική αποθήκη, από τις υπηρεσίες της παρ. 4, οι οποίες καταχωρίζουν τις δηλώσεις σε ειδικό βιβλίο.

9. Ο εκμεταλλευτής φορολογικής αποθήκης υποχρεούται να:

α) τηρεί για κάθε αποθήκη διακριτό λογιστικό αρχείο (βιβλίο) φορολογικής αποθήκης για την παρακολούθηση των εργασιών του, στο οποίο καταχωρίζονται τόσο τα αγαθά κυριότητάς του όσο και κατά εναποθέτη όλα τα αγαθά που εισέρχονται και εξέρχονται από αυτήν. Οι πληροφορίες του προηγούμενου εδαφίου μπορούν εναλλακτικά να καταχωρίζονται σε διακριτές στήλες στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία),

β) επιδεικνύει τα προϊόντα κάθε φορά που ζητείται από την αρμόδια υπηρεσία,

γ) δέχεται οποιονδήποτε έλεγχο,

δ) παρέχει εγγύηση προς το Δημόσιο. Ως εγγυήσεις δύνανται να παρέχονται χρηματικό ποσό, τραπεζική επιστολή, ασφαλιστήριο συμβόλαιο, εμπράγματες ασφάλειες ή αξιόχρεη επιστολή τρίτου προσώπου,

ε) συμμορφώνεται με άλλες υποχρεώσεις που επιβάλλει ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και οι αρμόδιες αρχές,

στ) διαθέτει μέσα στις φορολογικές αποθήκες και χωρίς δαπάνη για το Δημόσιο κατάλληλο και ασφαλή στεγασμένο χώρο για την εγκατάσταση των αρμόδιων αρχών προς διενέργεια των κατά περίπτωση απαιτούμενων εργασιών και διατυπώσεων.

10. Το καθεστώς της φορολογικής αποθήκευσης λήγει, όταν τα αγαθά εξέρχονται από τη φορολογική αποθήκη, για να λάβουν έναν από τους παρακάτω προορισμούς:

α) να αναλωθούν στο εσωτερικό της χώρας,

β) να αποτελέσουν αντικείμενο ενδοκοινοτικής παράδοσης,

γ) να τεθούν σε ένα από τα καθεστώτα του άρθρου 30, και

δ) να εξαχθούν εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

11. Κατά τον χρόνο εξόδου των αγαθών από το καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης ο φόρος που αναλογεί καταβάλλεται με έκτακτη δήλωση.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να ορίζεται διαφορετικός χρόνος καταβολής του φόρου. Ο φόρος δεν καταβάλλεται, εφόσον τα αγαθά εξέρχονται από τη φορολογική αποθήκη σύμφωνα με τα άρθρα 29, 30 και 33.

12. Με την επιφύλαξη του άρθρου 41, υπόχρεος στον φόρο που οφείλεται κατά την έξοδο των αγαθών από το καθεστώς του παρόντος άρθρου είναι καταρχήν ο εκμεταλλευτής φορολογικής αποθήκης ή ο εναποθέτης των αγαθών, κατά περίπτωση. Όταν η έξοδος των αγαθών δεν γίνεται από τα πρόσωπα αυτά, υπόχρεο στον φόρο είναι το πρόσωπο που πραγματοποιεί την έξοδο των αγαθών από το καθεστώς αυτό, ανεξάρτητα αν ενεργεί για δικό του λογαριασμό ή για λογαριασμό τρίτου. Ωστόσο ο εκμεταλλευτής φορολογικής αποθήκης ευθύνεται έναντι του Δημοσίου, για τον οφειλόμενο φόρο, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, όταν δεν είναι ο ίδιος κύριος των αγαθών που εξέρχονται από τη φορολογική αποθήκη.

13. Για τη διαμόρφωση της φορολογητέας αξίας κατά την έξοδο των αγαθών από το καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης λαμβάνεται η αξία παράδοσης των αγαθών, όπως αυτή προσδιορίζεται στο άρθρο 24 και το ποσό του φόρου που προκύπτει με την εφαρμογή του οικείου συντελεστή δεν μπορεί να είναι μικρότερο από:

α) το ποσό του φόρου με το οποίο θα είχε επιβαρυνθεί η αρχική πράξη, δηλαδή η παράδοση ή η ενδοκοινοτική απόκτηση που πραγματοποιήθηκε με απαλλαγή από τον φόρο σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 6, προσαυξημένο με το ποσό του φόρου που θα είχε επιβληθεί σε κάθε παροχή υπηρεσιών που απαλλάσσεται σύμφωνα με τις περ. β) και γ) της παρ. 6, όταν τα αγαθά δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παράδοσης κατά την παραμονή τους στο καθεστώς αυτό,

β) το ποσό του φόρου που θα είχε επιβληθεί στην τελευταία από αυτές τις παραδόσεις, προσαυξημένο με το ποσό του φόρου που θα είχε επιβληθεί σε κάθε παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκε μετά την παράδοση αυτή και που απαλλάσσεται σύμφωνα με τις περ. β) και γ) της παρ. 6, όταν τα αγαθά αποτέλεσαν αντικείμενο παραδόσεων κατά την παραμονή τους στο καθεστώς αυτό.

Η παρούσα παράγραφος δεν εφαρμόζεται, όταν κατά τη διάρκεια παραμονής των αγαθών στο καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης υπάρχει καταστροφή, απώλεια ή κλοπή αυτών που αποδεικνύονται ή δικαιολογούνται.

14. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται:

α) οι προϋποθέσεις με τις οποίες χορηγείται η άδεια λειτουργίας των φορολογικών αποθηκών, καθώς και οι λόγοι ανάκλησης αυτής,

β) οι όροι και οι προϋποθέσεις λειτουργίας των φορολογικών αποθηκών, η λογιστική παρακολούθηση των αγαθών που αποθηκεύονται, ο χρόνος διάρκειας της λειτουργίας αυτών, καθώς και ο τρόπος ενημέρωσης του βιβλίου φορολογικής αποθήκης της παρ. 9,

γ) η διαδικασία εισόδου και εξόδου των αγαθών στο και από το καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης, καθώς και ο τρόπος της άσκησης του ελέγχου αυτών,

δ) ο ανώτατος χρόνος παραμονής των αγαθών κατά κατηγορία στη φορολογική αποθήκη,

ε) η διαδικασία αναγνώρισης των απωλειών ή καταστροφών που υφίστανται τα αγαθά κατά τη διάρκεια παραμονής τους στο καθεστώς φορολογικής αποθήκευσης που οφείλεται σε ανωτέρα βία ή στην ίδια τη φύση των αγαθών,

στ) οι παρεχόμενες εγγυήσεις, το είδος και το ύψος αυτών προς διασφάλιση των οφειλόμενων κάθε φορά στο Δημόσιο αναλογούντων φόρων επί των αποθηκευμένων αγαθών,

ζ) η διαδικασία εφαρμογής των περ. α), β), και γ) της παρ. 7,

η) ο τύπος και το περιεχόμενο, καθώς και ο χρόνος υποβολής της δήλωσης της παρ. 8, και

θ) κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 32. Ειδικές απαλλαγές

1. Απαλλάσσονται από τον φόρο:

α) Η παράδοση και η εισαγωγή πλοίων που εμπίπτουν στις ακόλουθες κατηγορίες:

αα) πλοία που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν στη ναυσιπλοΐα ανοικτής θαλάσσης και τα οποία εκτελούν μεταφορά επιβατών με κόμιστρο ή με τα οποία ασκείται εμπορική, βιομηχανική ή αλιευτική δραστηριότητα,

αβ) πλοία παράκτιας αλιείας,

αγ) πλοία που προορίζονται για διάλυση,

αδ) πολεμικά πλοία και πλοία του Δημοσίου,

αε) ναυαγοσωστικά και άλλα πλοία επιθαλάσσιας αρωγής.

Εξαιρούνται τα πλοία ιδιωτικής χρήσης που προορίζονται για αναψυχή ή αθλητισμό

Απαλλάσσονται, επίσης, η παράδοση και εισαγωγή αντικειμένων και υλικών, εφόσον προορίζονται να ενσωματωθούν ή να χρησιμοποιηθούν στα πλοία και πλωτά μέσα της παρούσας περίπτωσης.

Για την εφαρμογή της απαλλαγής της υποπερ. αα), ως πλοία που προορίζονται για τη ναυσιπλοΐα ανοικτής θαλάσσης θεωρούνται τα πλοία που πληρούν σωρευτικά τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

i) έχουν ναυπηγηθεί για την ανοικτή θάλασσα, των οποίων δηλαδή το μέγιστο εξωτερικό μήκος του κύτους είναι ίσο ή ανώτερο των δώδεκα (12) μέτρων και τα οποία υπάγονται στις δασμολογικές διακρίσεις 8901 10 10, 8901 20 10, 8901 30 10, 8901 90 10, 8902 00 10, 8903 22 10, 8903 23 10, 8903 32 10, 8903 33 10, 8904 00 91 και 8906 90 10 του Κοινού Δασμολογίου της Ε·Ε· (Καν. (ΕΟΚ) 2658/87 του Συμβουλίου), και

ii) αναπτύσσουν δραστηριότητα κυρίως στην ανοικτή θάλασσα.

Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής ορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της υποπερ. ii).

β) Η παράδοση και η εισαγωγή αεροσκαφών που προορίζονται για χρήση από τις Ένοπλες Δυνάμεις και το Δημόσιο γενικά ή για εκμετάλλευση από αεροπορικές εταιρείες, οι οποίες εκτελούν κυρίως διεθνείς μεταφορές με κόμιστρο ή που προορίζονται για διάλυση, καθώς και αντικειμένων και υλικών, εφόσον προορίζονται να ενσωματωθούν ή να χρησιμοποιηθούν σε αυτά.

Ως κυρίως διεθνείς μεταφορές θεωρούνται αυτές που εκτελούν οι αεροπορικές εταιρίες από και προς το εξωτερικό, εφόσον τα έσοδα από τις διεθνείς μεταφορές υπερβαίνουν το πενήντα τοις εκατό (50%) των συνολικών ετήσιων ακαθάριστων εσόδων τους από αεροπορικές μεταφορές κατά το προηγούμενο της παράδοσης ή της εισαγωγής φορολογικό έτος. Ειδικά για νεοσύστατες εταιρείες, για τις οποίες δεν μπορεί να εφαρμοστεί το προηγούμενο εδάφιο, αυτές, κατά το πρώτο έτος της λειτουργίας τους, θεωρείται ότι εκτελούν διεθνείς μεταφορές, εφόσον το πιστοποιητικό του αερομεταφορέα και η σχετική άδεια εκμετάλλευσης προβλέπουν τη διενέργεια αερομεταφορών παγκοσμίως.

γ) η παράδοση και η εισαγωγή καυσίμων, λιπαντικών, τροφοεφοδίων και λοιπών αγαθών που προορίζονται για τον εφοδιασμό:

γα) των πλοίων και των αεροσκαφών, τα οποία απαλλάσσονται σύμφωνα με τις περ. α) και β),

γβ) των πολεμικών πλοίων άλλων χωρών που υπάγονται στον κωδικό συνδυασμένης ονοματολογίας (ΣΟ)8906 10 00, τα οποία εγκαταλείπουν το έδαφος της χώρας με προορισμό λιμάνι ή όρμο εκτός Ελλάδας,

γγ) των πλοίων με σημαία τρίτης χώρας που διενεργούν περιηγητικά ταξίδια (κρουαζιέρες) σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 3872/2010 (Α’ 148) και των αντίστοιχων πλοίων με ελληνική ή ενωσιακή σημαία που διενεργούν περιηγητικά ταξίδια, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 165 του Κώδικα Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου (ν.δ. 187/1973, Α’ 261), και χρησιμοποιούνται στη ναυσιπλοΐα ανοικτής θαλάσσης, ανεξαρτήτως ενδιάμεσων προορισμών σε ελληνικούς λιμένες και ανεξαρτήτως λιμένα εφοδιασμού, υπό την προϋπόθεση ότι τουλάχιστον ένας προορισμός είναι σε τρίτη χώρα.

Η εισαγωγή τροφοεφοδίων από ή η παράδοση προς επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παροχή υπηρεσιών εστίασης ή ψυχαγωγίας επί των πλοίων του προηγούμενου εδαφίου και τα οποία πωλούνται και αναλώνονται επί του πλοίου, απαλλάσσεται από Φόρο Προστιθέμενης Αξίας. Από την απαλλαγή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας εξαιρούνται τα λοιπά είδη προς κατανάλωση επί του πλοίου της περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 36 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα, τα βιομηχανοποιημένα καπνά του άρθρου 96 και τα προϊόντα των περ. α), στ), ζ) και η) της παρ. 1 του άρθρου 50 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα.

Προκειμένου για πλοία και πλωτά μέσα της εμπορικής ναυσιπλοΐας εσωτερικού ή άλλης εκμετάλλευσης εσωτερικού, που δεν εμπίπτουν στην παρούσα υποπερίπτωση, καθώς και για αλιευτικά σκάφη που αλιεύουν στα ελληνικά χωρικά ύδατα, η απαλλαγή περιορίζεται στα καύσιμα και λιπαντικά. *[11]

δ) Η ναύλωση πλοίων και η μίσθωση αεροσκαφών, τα οποία απαλλάσσονται σύμφωνα με τις περ. α) και β), εφόσον προορίζονται για την περαιτέρω ενέργεια φορολογητέων πράξεων ή πράξεων απαλλασσόμενων με δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών.

Εξαιρείται η ναύλωση ή η μίσθωση σκαφών ή αεροσκαφών ιδιωτικής χρήσης που προορίζονται για αναψυχή ή αθλητισμό. Η ναύλωση επαγγελματικών πλοίων αναψυχής του ν. 4926/2022 (Α' 82) απαλλάσσεται, εφόσον αυτά προσεγγίζουν κατά την πραγματοποίηση των πλόων τους και σε λιμένες εκτός Ελλάδας.

Απαλλάσσονται επίσης οι εργασίες κατασκευής, μετατροπής, επισκευής και συντήρησης των μέσων αυτών, για τα οποία προβλέπεται απαλλαγή στις περ. α) και

β), καθώς και των αντικειμένων που είναι ενσωματωμένα σε αυτά ή χρησιμοποιούνται για την εκμετάλλευσή τους.

Οι διατάξεις αυτής της περίπτωσης που αφορούν στα πλοία του ν. 4926/2022 εφαρμόζονται και για τα λοιπά επαγγελματικά πλοία.

ε) Η παροχή υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση των άμεσων αναγκών των πλοίων, πλωτών μέσων και αεροσκαφών, για τα οποία προβλέπεται απαλλαγή στις περ. α) και β), όπως η ρυμούλκηση, η πλοήγηση, η πρόσδεση, η διάσωση, η πραγματογνωμοσύνη, η χρήση λιμανιών και αεροδρομίων. Η απαλλαγή επεκτείνεται και στην παροχή υπηρεσιών εξυπηρέτησης του φορτίου των μεταφορικών αυτών μέσων.

στ) Η παράδοση και η εισαγωγή αγαθών, καθώς και η παροχή υπηρεσιών που πραγματοποιούνται:

στα) στο πλαίσιο των ρυθμίσεων των διπλωματικών και προξενικών σχέσεων,

στβ) για τις ανάγκες διεθνών οργανισμών, άλλων από αυτούς που αναφέρονται στην υποπερ. στδ), οι οποίοι αναγνωρίζονται ως διεθνείς οργανισμοί από τις δημόσιες αρχές του κράτους μέλους υποδοχής, καθώς και για τις ανάγκες των μελών των οργανισμών αυτών, με βάση τα όρια και με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από τις διεθνείς συμβάσεις για την ίδρυση των οργανισμών αυτών ή από τις συμφωνίες για την έδρα τους,

στγ) στο πλαίσιο της Συνθήκης της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας, για χρήση από τις Ένοπλες Δυνάμεις των άλλων κρατών μελών της Συμμαχίας και των πολιτικών υπηρεσιών που τις συνοδεύουν ή για τον εφοδιασμό των κυλικείων και λεσχών τους, εφόσον αυτές ενεργούνται σύμφωνα με τη Συνθήκη,

στδ) για τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ή της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, ή των οργανισμών που έχουν συσταθεί από τις Κοινότητες, για τους οποίους ισχύει το πρωτόκολλο της 8ης Απριλίου 1965 περί προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και οι συμφωνίες για την εφαρμογή του ή οι συμφωνίες για την έδρα τους, ιδίως στο μέτρο που αυτό δεν προκαλεί στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

ζ) Η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών προς άλλο κράτος μέλος που προορίζονται για τις Ένοπλες Δυνάμεις οποιουδήποτε από τα κράτη που συμμετέχουν στο Βορειοατλαντικό Σύμφωνο, εκτός από το ίδιο το κράτος μέλος προορισμού, για τη χρήση των Ενόπλων Δυνάμεων αυτών ή του πολιτικού προσωπικού που τις συνοδεύει ή για τον εφοδιασμό των λεσχών και των κυλικείων τους, εφόσον οι Ένοπλες αυτές Δυνάμεις υπηρετούν τον κοινό αμυντικό σκοπό.

η) Οι υπηρεσίες ενδοκοινοτικής μεταφοράς αγαθών από ή προς τα νησιά, που απαρτίζουν τις αυτόνομες περιοχές των Αζορών και της Μαδέρας.

θ) Η παράδοση χρυσού στην Τράπεζα της Ελλάδας, καθώς και η εισαγωγή χρυσού που ενεργείται από αυτήν.

ι) Οι αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές προσώπων από το εσωτερικό της χώρας στο εξωτερικό και αντίστροφα, καθώς και οι στενά συνδεόμενες με αυτές βοηθητικές υπηρεσίες.

ια) Η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών σε υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος έχει σκοπό να τα διαθέσει περαιτέρω άνευ ανταλλάγματος στους φορείς της υποπερ. ββ) της περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 9, για την κάλυψη των αναγκών των προσφύγων.

ιβ) Η παράδοση αγαθών σε πλοία και πλωτά μέσα του ελληνικού δημοσίου και σε πολεμικά πλοία των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ, για την κάλυψη αναγκών των προσφύγων που περισυλλέγουν.

ιγ) Η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς, σε φιλανθρωπικούς οργανισμούς εγχώριους ή άλλων χωρών, καθώς και σε πρεσβείες κρατών, με σκοπό να διατεθούν περαιτέρω άνευ ανταλλάγματος στους φορείς της υποπερ. ββ) της περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 9, για την κάλυψη των αναγκών των προσφύγων.

ιδ) Η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών σε υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος έχει σκοπό να τα διαθέσει περαιτέρω άνευ ανταλλάγματος στους φορείς της υποπερ. βδ) της περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 9, για την κάλυψη των αναγκών των πληγέντων από ακραία φυσικά φαινόμενα.

ιε) Η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών από υποκείμενο στον φόρο προμηθευτή προς δωρητή, ο οποίος τα χρησιμοποιεί στο πλαίσιο σύμβασης δωρεάς που συνάπτει με φορέα του δημοσίου τομέα, όπως αυτός ορίζεται στην περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α’ 143), ή με νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που έχουν συσταθεί με ειδικό νόμο για το δημόσιο συμφέρον ή με άλλες οντότητες που εποπτεύονται από τους παραπάνω φορείς, εφόσον:

ιεα) η σύμβαση δωρεάς κυρώνεται με νόμο ή η πρόταση δωρεάς του δωρητή γίνεται αποδεκτή με βάση την κείμενη νομοθεσία περί δωρεών προς το Δημόσιο, και

ιεβ) το συνολικό ποσό της παράδοσης αγαθών και της παροχής υπηρεσιών ανέρχεται έως του ποσού της δωρεάς. Ο υποκείμενος στον φόρο προμηθευτής έχει δικαίωμα έκπτωσης του Φ.Π.Α. εισροών σχετικά με τις εν λόγω πράξεις, δεν χρεώνει φόρο στα εκδιδόμενα φορολογικά στοιχεία και υποχρεούται να αναγράφει σε αυτά τη σχετική απαλλακτική διάταξη, την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης δωρεάς και τα συμβαλλόμενα μέρη, καθώς και την ημερομηνία κύρωσής της με νόμο ή αποδοχής της.

Η παρούσα περίπτωση εφαρμόζεται και σε παράδοση αγαθών και παροχή υπηρεσιών από υποκείμενο σε φόρο προμηθευτή προς δωρητή, ο οποίος τα χρησιμοποιεί στο πλαίσιο σύμβασης δωρεάς που συνάπτει με τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Εκκλησία της Ελλάδος», «Εκκλησία της Κρήτης», «Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών», «Ιερά Αρχιεπισκοπή Κρήτης», «Πατριαρχική Εξαρχία Πάτμου», με τις Ιερές Μητροπόλεις της Εκκλησίας της Ελλάδος, τις Ιερές Μητροπόλεις της Εκκλησίας της Κρήτης, τις Ιερές Μητροπόλεις Δωδεκανήσου, τις Ιερές Ενορίες και τις Ιερές Μονές τους, τις Ισραηλιτικές Κοινότητες του άρθρου 1 του ν. 2456/1920 (Α’ 173), το Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο» του άρθρου 1 του ν.δ. 301/1969 (Α’ 195) και τις Ισραηλιτικές Κοινότητες Δωδεκανήσου του άρθρου 5 του ν.δ. 301/1969, για τον σκοπό της ανέγερσης, κατασκευής, επισκευής, επέκτασης χώρων λατρείας ή θρησκευτικών μνημείων ή χώρων που ανήκουν κατά κυριότητα στα νομικά αυτά πρόσωπα και εντός των οποίων στεγάζονται και λειτουργούν υπό τον έλεγχό τους ιδρύματα που επιτελούν είτε φιλανθρωπικό σκοπό είτε σκοπό παροχής των αναγκαίων θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων σχετικών με την αγιογραφία είτε σκοπό διδασκαλίας της βυζαντινής μουσικής και ψαλτικής τέχνης. Στις περιπτώσεις

αυτές, η σύμβαση δωρεάς εγκρίνεται από τον Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. *[12]

ιστ) Η παράδοση αγαθών και η συνδεόμενη με αυτά παροχή υπηρεσιών στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ), καθώς και η εισαγωγή και ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών από τον οργανισμό και η συνδεόμενη με αυτά παροχή υπηρεσιών προς αυτόν, με σκοπό τα αγαθά αυτά και οι υπηρεσίες να διατεθούν περαιτέρω άνευ ανταλλάγματος προς το Δημόσιο, τους ΟΤΑ, τα ΝΠΔΔ, όπως προσδιορίζονται στο άρθρο 14 του ν. 4270/2014, σε δημόσιες δομές πρωτοβάθμιας φροντίδας ή δομές δημόσιας υγείας, καθώς και την Ανώνυμη Εταιρεία Μονάδων Υγείας (ΑΕΜΥ ΑΕ), στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά μέσω του Εργαλείου Υποστήριξης Έκτακτης Ανάγκης (Emergency Support Instrument - ESI), προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των Ελλήνων πολιτών και των πολιτών τρίτων χωρών αιτούντων διεθνή προστασία, οι οποίες προέκυψαν λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

ιζ) Η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή οργανισμό ή φορέα που έχει συσταθεί βάσει του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εισαγωγή αγαθών από τα πρόσωπα αυτά, όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή ο οργανισμός ή ο φορέας εισάγει ή αγοράζει τα αγαθά ή λαμβάνει τις υπηρεσίες κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί από το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με σκοπό την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19, εκτός αν τα εισαγόμενα αγαθά ή τα αγαθά ή οι υπηρεσίες που αγοράζονται, χρησιμοποιούνται, είτε αμέσως είτε σε μεταγενέστερη ημερομηνία, για περαιτέρω παραδόσεις ή παροχές εξ επαχθούς αιτίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή από τον εν λόγω οργανισμό ή φορέα. Όταν παύσουν να ισχύουν οι προϋποθέσεις απαλλαγής της παρούσας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή ο οργανισμός ή ο φορέας που εισήγαγε τα αγαθά με απαλλαγή ή που έλαβε την απαλλασσόμενη παράδοση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών, ενημερώνει την κατά περίπτωση αρμόδια εθνική τελωνειακή ή φορολογική αρχή και η εισαγωγή ή η παράδοση των εν λόγω αγαθών, καθώς και η παροχή των εν λόγω υπηρεσιών υπόκεινται σε ΦΠΑ υπό τους όρους που ισχύουν κατά τον χρόνο παύσης των προϋποθέσεων της απαλλαγής.

ιη) Η εισαγωγή αγαθών στην Ελλάδα που πραγματοποιούν οι Ένοπλες Δυνάμεις άλλων κρατών μελών, καθώς και η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών στο εσωτερικό της χώρας που προορίζονται είτε για χρήση από τις Ένοπλες Δυνάμεις των άλλων κρατών μελών ή από το πολιτικό προσωπικό που τις συνοδεύει είτε για εφοδιασμό των λεσχών ή των κυλικείων τους, εφόσον οι δυνάμεις αυτές συμμετέχουν σε αμυντική προσπάθεια για την υλοποίηση ενωσιακής δραστηριότητας στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) εκτός του κράτους μέλους στο οποίο ανήκουν.

ιθ) Η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών από την Ελλάδα προς άλλο κράτος μέλος, που προορίζονται για τις Ένοπλες Δυνάμεις οποιουδήποτε κράτους μέλους, εκτός από το ίδιο το κράτος μέλος προορισμού, για χρήση από αυτές τις Ένοπλες Δυνάμεις ή από το πολιτικό προσωπικό που τις συνοδεύει ή για τον εφοδιασμό των λεσχών και των κυλικείων τους, εφόσον οι δυνάμεις αυτές συμμετέχουν σε αμυντική προσπάθεια για την υλοποίηση ενωσιακής δραστηριότητας στο πλαίσιο της ΚΠΑΑ.

2. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και του Διοικητή της ΑΑΔΕ μπορεί να καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής των ανά περίπτωση απαλλαγών, οι διαδικασίες και τα δικαιολογητικά για την εφαρμογή των απαλλαγών από τον ΦΠΑ, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 33. Απαλλαγές στην παράδοση αγαθών σε άλλο κράτος μέλος

1. Απαλλάσσονται από τον φόρο:

α) η παράδοση αγαθών, κατά την έννοια του άρθρου 5, τα οποία αποστέλλονται ή μεταφέρονται σε άλλο κράτος μέλος από τον πωλητή ή τον αποκτώντα ή από άλλο πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό τους, εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

αα) τα αγαθά παραδίδονται σε άλλον υποκείμενο στον φόρο ή σε νομικό πρόσωπο μη υποκείμενο στον φόρο που ενεργεί με αυτή την ιδιότητα σε άλλο κράτος μέλος,

αβ) ο υποκείμενος στον φόρο ή το μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο για τους οποίους πραγματοποιείται η παράδοση, διαθέτει Αριθμό Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας σε άλλο κράτος μέλος και τον έχει γνωστοποιήσει στον προμηθευτή.

Η ως άνω απαλλαγή δεν εφαρμόζεται στις παραδόσεις αγαθών προς υποκείμενους στον φόρο ή νομικά πρόσωπα μη υποκείμενα στον φόρο, των οποίων οι ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών δεν υπόκεινται στον ΦΠΑ με βάση τα δύο πρώτα εδάφια της παρ. 2 του άρθρου 14.

β) Η παράδοση:

βα) καινούργιων μεταφορικών μέσων, τα οποία αποστέλλονται ή μεταφέρονται σε άλλο κράτος μέλος προς τον αποκτώντα, από τον πωλητή ή τον αποκτώντα ή από άλλο πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό τους, εφόσον ο αποκτών είναι πρόσωπο που εμπίπτει στις διατάξεις του δεύτερου εδαφίου της περ. α), ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο μη υποκείμενο στον φόρο, και

ββ) αγαθών που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, τα οποία αποστέλλονται ή μεταφέρονται σε άλλο κράτος μέλος προς τον αποκτώντα, από τον πωλητή ή τον αποκτώντα ή από άλλο πρόσωπο που ενεργεί για λογαριασμό τους, εφόσον ο αποκτών είναι πρόσωπο που εμπίπτει στο δεύτερο εδάφιο της περ. α) και τα αγαθά αυτά διακινούνται υπό καθεστώς αναστολής καταβολής των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

γ) Η παράδοση αγαθών κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 9, η οποία θα καλυπτόταν από την προβλεπόμενη στις περ. α) και β) της παρούσας απαλλαγή, αν είχε πραγματοποιηθεί προς άλλον υποκείμενο στον φόρο.

δ) Η εισαγωγή και η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών που πραγματοποιούνται από υποκείμενο στον φόρο και η παράδοση αγαθών προς υποκείμενο στον φόρο, με σκοπό την παράδοσή τους με τους όρους της περ. α), καθώς και η παροχή υπηρεσιών που αφορούν σε αυτές τις παραδόσεις αγαθών με προορισμό ένα άλλο κράτος μέλος, μέχρι του ποσού των παραδόσεων αυτών, που πραγματοποίησε ο υποκείμενος στον φόρο, κατά την προηγούμενη δωδεκάμηνη χρονική περίοδο.

Η παρούσα απαλλαγή, καθώς και η απαλλαγή που προβλέπεται στην περ. ζ) της παρ. 1 του άρθρου 29, παρέχεται συνολικά μέχρι του κοινού ορίου, που προβλέπεται από τις διατάξεις αυτές.

2. Η απαλλαγή που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της περ. α) της παρ. 1 δεν εφαρμόζεται, όταν ο προμηθευτής δεν έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις σχετικά με την υποβολή ανακεφαλαιωτικού πίνακα ή όταν ο ανακεφαλαιωτικός πίνακας, που έχει υποβάλει, δεν περιέχει τις ορθές πληροφορίες σχετικά με την εν λόγω παράδοση, εκτός αν ο προμηθευτής μπορεί να αιτιολογήσει δεόντως την παράλειψή του κατά τρόπο ικανοποιητικό στις αρμόδιες αρχές.

3. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις παραδόσεις αγαθών που πραγματοποιούνται από υποκείμενους στον φόρο, σύμφωνα με τα άρθρα 52 και 53. Η απαλλαγή που προβλέπεται στην περ. α) και στην υποπερ. ββ) της περ. β) της παρ. 1, δεν εφαρμόζεται στις παραδόσεις αγαθών και στις παραδόσεις προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης, αντίστοιχα, που πραγματοποιούνται από υποκείμενους στον φόρο οι οποίοι, στο κράτος μέλος στο οποίο πραγματοποιούνται οι παραδόσεις, υπάγονται στην απαλλαγή των μικρών επιχειρήσεων των άρθρων 44 έως 44ζ. *[13]

4. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

### Άρθρο 34. Απαλλαγές στην ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών

1. Απαλλάσσονται από τον φόρο:

α) η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών των οποίων η εισαγωγή ή η παράδοση απαλλάσσεται από τον φόρο στο εσωτερικό της χώρας,

β) η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, για τα οποία, κατ' εφαρμογή των παρ. 2 και 3 του άρθρου 39, ο αποκτών τα αγαθά (αγοραστής) στο εσωτερικό της χώρας δικαιούται, σε κάθε περίπτωση, ολική επιστροφή του ΦΠΑ.

2. Στην ενδοκοινοτική απόκτηση εφημερίδων και περιοδικών αναστέλλεται η είσπραξη του οφειλόμενου φόρου. Ο φόρος αυτός καταβάλλεται όταν οι εφημερίδες και τα περιοδικά διανέμονται στην Ελλάδα από τον υποκείμενο στον φόρο ή από το πρακτορείο διανομής και σε περίπτωση που δεν υπάρχει ούτε πρακτορείο διανομής, από τον παραλήπτη τους.

3. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ’ ΕΚΠΤΩΣΗ - ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

### Άρθρο 35. Δικαίωμα έκπτωσης του φόρου

1. Ο υποκείμενος δικαιούται να εκπέσει από τον φόρο που αναλογεί στις ενεργούμενες από αυτόν πράξεις παράδοσης αγαθών, παροχής υπηρεσιών και ενδοκοινοτικής απόκτησης αγαθών, τον φόρο με τον οποίο έχουν επιβαρυνθεί η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών που έγιναν σε αυτόν και η εισαγωγή αγαθών, που πραγματοποιήθηκε από αυτόν, καθώς και τον φόρο που οφείλεται για τις ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών που πραγματοποιήθηκαν από αυτόν.

Η έκπτωση αυτή παρέχεται κατά το μέρος που τα αγαθά και οι υπηρεσίες χρησιμοποιούνται για την πραγματοποίηση πράξεων που υπάγονται στον φόρο.

Ειδικά, για τα αγαθά επένδυσης, το δικαίωμα έκπτωσης κρίνεται κατά τον χρόνο έναρξης χρησιμοποίησης των αγαθών αυτών.

Σε περίπτωση που αγαθά επένδυσης χρησιμοποιούνται, τόσο για τους σκοπούς των δραστηριοτήτων του υποκειμένου στον φόρο, όσο και για ιδιωτική χρήση του ίδιου ή του προσωπικού του, ή, γενικότερα για σκοπούς άλλους από της επιχείρησης, ο ΦΠΑ που βαρύνει τις δαπάνες που συνδέονται με τα επενδυτικά αυτά αγαθά εκπίπτει μόνο κατ' αναλογία του ποσοστού της χρησιμοποίησής τους για τους σκοπούς των δραστηριοτήτων της επιχείρησης.

Οι μεταβολές στην αναλογία χρήσης των αγαθών επένδυσης που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο λαμβάνονται υπόψη υπό τους όρους του άρθρου 38.

2. Δικαίωμα έκπτωσης του φόρου παρέχεται, επίσης, στον υποκείμενο κατά το μέρος που τα αγαθά ή οι υπηρεσίες χρησιμοποιούνται:

α) για την πραγματοποίηση στο εξωτερικό των δραστηριοτήτων του άρθρου 4, εκτός από εκείνες που απαλλάσσονται σύμφωνα με τα άρθρα 44 έως 44ζ, εφόσον αυτές θα παρείχαν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου, αν είχαν πραγματοποιηθεί στο εσωτερικό της χώρας, ***14**

β) για την παροχή υπηρεσιών και την παράδοση αγαθών που απαλλάσσονται από τον φόρο, σύμφωνα με τις περ. κθ) και λβ) της παρ. 1 του άρθρου 27, αντίστοιχα,

γ) για τις πράξεις που απαλλάσσονται από τον φόρο, σύμφωνα με την περ. λδ) της παρ. 1 του άρθρου 27 και τα άρθρα 29, 30, 31,32 και 33,

δ) για τις εργασίες που απαλλάσσονται από τον φόρο, σύμφωνα με τις περ. ιη), ιθ), κ), κβ), κγ) και κδ) της παρ. 1 του άρθρου 27, εφόσον ο λήπτης είναι εγκατεστημένος εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή οι εργασίες αυτές συνδέονται άμεσα με αγαθά που εξάγονται σε χώρα εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

ε) για τη διάθεση δώρων αξίας μέχρι δέκα (10) ευρώ και δειγμάτων,

στ) για την πραγματοποίηση πράξεων του τρίτου εδαφίου της παρ. 9 του άρθρου 24.

3. Το δικαίωμα έκπτωσης γεννάται κατά τον χρόνο που ο φόρος καθίσταται απαιτητός, σύμφωνα με τα άρθρα 21,22 και 23.

Ειδικά για περιστασιακή παράδοση καινούργιων μεταφορικών μέσων, η οποία απαλλάσσεται σύμφωνα με την υποπερ. βα) της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 33, το δικαίωμα έκπτωσης γεννάται κατά τον χρόνο της παράδοσης.

4. Δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου με τον οποίο έχουν επιβαρυνθεί οι δαπάνες:

α) αγοράς, εισαγωγής ή ενδοκοινοτικής απόκτησης καπνοβιομηχανικών προϊόντων,

β) αγοράς, εισαγωγής ή ενδοκοινοτικής απόκτησης οινοπνευματωδών ή αλκοολούχων ποτών, εφόσον αυτά προορίζονται για την πραγματοποίηση μη φορολογητέων πράξεων,

γ) δεξιώσεων, ψυχαγωγίας και φιλοξενίας γενικά,

δ) στέγασης, τροφής, ποτών, μετακίνησης και ψυχαγωγίας για το προσωπικό ή τους εκπροσώπους της επιχείρησης,

ε) αγοράς, εισαγωγής ή ενδοκοινοτικής απόκτησης επιβατικών αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσης μέχρι εννέα (9) θέσεων, μοτοσυκλετών και μοτοποδηλάτων, σκαφών και αεροσκαφών ιδιωτικής χρήσης που προορίζονται για αναψυχή ή αθλητισμό, καθώς και οι δαπάνες καυσίμων, επισκευής, συντήρησης, μίσθωσης και κυκλοφορίας αυτών γενικά.

Η παρούσα περίπτωση δεν εφαρμόζεται, εφόσον τα μεταφορικά μέσα προορίζονται για πώληση, μίσθωση ή μεταφορά προσώπων με κόμιστρο.

5. Δικαίωμα έκπτωσης δεν παρέχεται για εισροές που αφορούν σε πράξεις που πραγματοποιούνται από υποκείμενους στον φόρο οι οποίοι εντάσσονται σε αντίστοιχα των άρθρων 56, 57 και 58 ειδικά καθεστώτα των άλλων κρατών μελών. Ειδικότερα:

α) Στην περίπτωση υποκειμένων οι οποίοι εντάσσονται στο αντίστοιχο του άρθρου 56 ειδικό καθεστώς άλλου κράτους μέλους, ο ΦΠΑ των εν λόγω εισροών επιστρέφεται σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 39 και χωρίς να απαιτείται η πλήρωση του σε αυτή προβλεπόμενου όρου περί αμοιβαιότητας.

Κατ' εξαίρεση, αν ο εν λόγω υποκείμενος απαιτείται να διαθέτει Αριθμό Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΑΦΜ/ΦΠΑ) στην Ελλάδα για δραστηριότητες μη υπαγόμενες στο αντίστοιχο του άρθρου 56 ειδικό καθεστώς άλλου κράτους μέλους, τότε παρέχεται σε αυτόν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών που κατέβαλε στην Ελλάδα και αφορά στις φορολογητέες δραστηριότητές του, που υπάγονται στο αντίστοιχο καθεστώς. Το δικαίωμα έκπτωσης του προηγούμενου εδαφίου ασκείται με τη δήλωση ΦΠΑ, που υποβάλλεται σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 43.

β) Στην περίπτωση υποκειμένων που εντάσσονται στο αντίστοιχο του άρθρου 57 ειδικό καθεστώς άλλου κράτους μέλους, ο ΦΠΑ των εν λόγω εισροών επιστρέφεται σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 39 και χωρίς την πλήρωση των προϋποθέσεων που αναφέρονται στην εν λόγω παράγραφο.

Κατ' εξαίρεση, αν ο εν λόγω υποκείμενος απαιτείται να διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ στην Ελλάδα για δραστηριότητες μη υπαγόμενες στο αντίστοιχο του άρθρου 57 ειδικό καθεστώς άλλου κράτους μέλους, τότε παρέχεται σε αυτόν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών που κατέβαλε στην Ελλάδα και αφορά στις φορολογητέες δραστηριότητές του που υπάγονται στο εν λόγω καθεστώς. Το δικαίωμα έκπτωσης του προηγούμενου εδαφίου ασκείται με τη δήλωση ΦΠΑ, που υποβάλλεται σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 43.

γ) Στην περίπτωση υποκειμένων που εντάσσονται στο αντίστοιχο του άρθρου 58 ειδικό καθεστώς σε άλλο κράτος μέλος, ο ΦΠΑ των εν λόγω εισροών επιστρέφεται, σύμφωνα με τις παρ. 2 και 8 του άρθρου 39 και χωρίς να απαιτείται η πλήρωση των προϋποθέσεων που αναφέρονται στις εν λόγω παραγράφους. Κατ' εξαίρεση, αν ο εν λόγω υποκείμενος στον φόρο απαιτείται να διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ στην Ελλάδα για

δραστηριότητες μη υπαγόμενες στο αντίστοιχο του άρθρου 58 ειδικό καθεστώς άλλου κράτους μέλους, τότε παρέχεται σε αυτόν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών που κατέβαλε στην Ελλάδα και αφορά στις φορολογητέες δραστηριότητές του που υπάγονται στο εν λόγω καθεστώς. Το δικαίωμα έκπτωσης του προηγούμενου εδαφίου ασκείται με τη δήλωση ΦΠΑ, που υποβάλλεται σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 43.

## Άρθρο 36. Προσδιορισμός του εκπιπτόμενου φόρου

1. Σε περίπτωση που ο υποκείμενος στον φόρο χρησιμοποιεί αγαθά και υπηρεσίες για την πραγματοποίηση πράξεων, για μερικές από τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης, ο εκπιπτόμενος φόρος ορίζεται σε ποσοστό επί τοις εκατό του συνολικού ποσού του φόρου των κοινών αυτών εισροών. Το ποσοστό αυτό ανευρίσκεται με βάση κλάσμα που έχει ως αριθμητή το ποσό του ετήσιου κύκλου εργασιών, χωρίς ΦΠΑ, που αφορά σε πράξεις για τις οποίες παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης του φόρου και ως παρονομαστή το ποσό των πράξεων που αναφέρονται στον αριθμητή, καθώς και των πράξεων για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης. Στον παρονομαστή του κλάσματος συμπεριλαμβάνονται οι επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις, οικονομικές ενισχύσεις, οι οποίες δεν αποτελούν μέρος της φορολογητέας αξίας, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 24.

2. Το δεκαδικό μέρος του ποσοστού που προκύπτει από το κλάσμα της παρ. 1 στρογγυλοποιείται στην αμέσως μεγαλύτερη ακέραια μονάδα.

3. Για τον προσδιορισμό του ποσοστού της παρ. 1 δεν λαμβάνονται υπόψη τα ποσά που προέρχονται:

α) από παράδοση αγαθών που χρησιμοποιούνται από υποκείμενο στον φόρο για πάγια εκμετάλλευση στην επιχείρηση,

β) από παρεπόμενες πράξεις σε ακίνητα, ή από χρηματοδοτικές εργασίες ή πράξεις των περ. ιθ), κ), κα), κβ), κγ) και κδ) της παρ. 1 του άρθρου 27, εφόσον αυτές είναι παρεπόμενες της κύριας δραστηριότητας,

4. Το ποσοστό που βρίσκεται με την εφαρμογή των παρ. 1 έως 3 λαμβάνεται υπόψη για την εκκαθάριση του εκπιπτόμενου φόρου του έτους στο οποίο αφορά και για την υποβολή των δηλώσεων του επόμενου έτους.

5. Σε περίπτωση που κατά τον χρόνο υποβολής των δηλώσεων δεν υπάρχουν σχετικά στοιχεία ή αυτά που υπάρχουν δεν είναι πλήρη, ο προσδιορισμός του ποσοστού γίνεται προσωρινά από τον υποκείμενο στον φόρο.

6. Κατά παρέκκλιση των προηγούμενων παραγράφων, με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, μπορεί:

α) να επιτραπεί στον υποκείμενο στον φόρο ή να υποχρεωθεί αυτός να προσδιορίσει ένα ποσοστό για κάθε τομέα της δραστηριότητάς του, εφόσον για καθέναν από αυτούς τηρούνται διακριτοί λογαριασμοί στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία),

β) να επιτραπεί στον υποκείμενο στον φόρο ή να υποχρεωθεί αυτός να ενεργήσει την έκπτωση, ανάλογα με την πραγματική διάθεση των αγαθών ή τη χρήση των υπηρεσιών, εφόσον τηρούνται διακριτοί λογαριασμοί στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία).

7. Προκειμένου για τις προβλεπόμενες από το άρθρο 8 πράξεις σε ακίνητα, η έκπτωση του φόρου εισροών ενεργείται σύμφωνα με το ποσοστό συμμετοχής της κάθε ιδιοκτησίας στον συνολικό φόρο εισροών, ο οποίος διαμορφώνεται με βάση την πραγματική διάθεση των αγαθών και υπηρεσιών ανά οικοδομή, όπως προκύπτει από τα τηρούμενα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) για το κόστος των οικοδομών σύμφωνα με το άρθρο 41 και τα εκδιδόμενα παραστατικά πωλήσεων.

8. Ο φόρος που αναλογεί σε πράξεις που δεν παρέχουν δικαίωμα έκπτωσης εκπίπτει ολόκληρος, εφόσον, για κάθε φορολογικό έτος, δεν υπερβαίνει το ποσό των τριάντα (30) ευρώ.

9. Στην περίπτωση περιστασιακής παράδοσης καινούργιου μεταφορικού μέσου, που απαλλάσσεται, σύμφωνα με την υποπερ. βα) της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 33, ο προς έκπτωση φόρος δεν μπορεί να υπερβεί τον φόρο που αναλογεί στην αξία παράδοσης.

## Άρθρο 37. Άσκηση του δικαιώματος έκπτωσης του φόρου

1. Το δικαίωμα έκπτωσης του φόρου μπορεί να ασκηθεί, εφόσον ο υποκείμενος στον φόρο:

α) έχει πραγματοποιήσει έναρξη εργασιών σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58),

β) κατέχει νόμιμο τιμολόγιο ή άλλο παραστατικό που επέχει θέση τιμολογίου, από το οποίο αποδεικνύονται οι παραδόσεις αγαθών και οι παροχές υπηρεσιών που γίνονται σε αυτόν και ο φόρος με τον οποίο επιβαρύνθηκαν,

γ) κατέχει στοιχεία από τα οποία αποδεικνύεται η εισαγωγή αγαθών από αυτόν, καθώς και ο φόρος με τον οποίο επιβαρύνθηκαν τα αγαθά,

δ) κατέχει νόμιμο τιμολόγιο ή άλλο παραστατικό που επέχει θέση τιμολογίου ή, αν δεν κατέχει τέτοιο, έχει υποβάλει δήλωση ΦΠΑ για την οικεία φορολογική περίοδο για τις πραγματοποιούμενες ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών, καθώς και τις λήψεις αγαθών και υπηρεσιών για τις οποίες είναι ο ίδιος υπόχρεος στον φόρο, εφόσον οι πράξεις αυτές έχουν καταχωρισθεί στα τηρούμενα λογιστικά του αρχεία (βιβλία),

ε) κατέχει αντίγραφο της έκτακτης δήλωσης ΦΠΑ ή της ειδικής δήλωσης της υποπερ. γα) της περ. γ) της παρ. 3 του άρθρου 41 και το αποδεικτικό καταβολής του φόρου.

2. Όταν το ποσό της έκπτωσης είναι μεγαλύτερο από το ποσό του οφειλόμενου φόρου στην ίδια περίοδο, η επιπλέον διαφορά μεταφέρεται για έκπτωση σε επόμενη περίοδο ή επιστρέφεται, σύμφωνα με το άρθρο 39, με την επιφύλαξη των διατάξεων περί παραγραφής.

## Άρθρο 38. Διακανονισμός εκπτώσεων

1. Η έκπτωση του φόρου που ενεργείται με βάση τις υποβαλλόμενες δηλώσεις ΦΠΑ υπόκειται σε τελικό διακανονισμό σύμφωνα με τα συνολικά στοιχεία του φορολογικού έτους, εφόσον:

α) η έκπτωση αυτή είναι μεγαλύτερη ή μικρότερη από εκείνη που είχε δικαίωμα να ενεργήσει ο υποκείμενος στον φόρο,

β) μετά την υποβολή των ανωτέρω δηλώσεων ΦΠΑ, έγιναν μεταβολές που δεν είχαν ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του ποσού των εκπτώσεων, ιδίως σε περίπτωση έκπτωσης στο τίμημα ή ακύρωσης αγορών. Δεν ενεργείται διακανονισμός σε περιπτώσεις καταστροφής, απώλειας ή κλοπής που αποδεικνύονται ή δικαιολογούνται, καθώς και σε περιπτώσεις χορήγησης δώρων αξίας μέχρι δέκα (10) ευρώ και δειγμάτων τα οποία διατίθενται για τον σκοπό της επιχείρησης. Οι διακανονισμοί που αφορούν σε εκπτώσεις που διενεργήθηκαν σε ένα φορολογικό έτος περιλαμβάνονται σε δήλωση ΦΠΑ που υποβάλλεται το αργότερο μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του τέταρτου μήνα από το τέλος του φορολογικού έτους.

2. Ειδικά για τα αγαθά επένδυσης, η έκπτωση του φόρου που ενεργήθηκε υπόκειται σε πενταετή διακανονισμό με αφετηρία το έτος χρησιμοποίησής τους. Ο διακανονισμός ενεργείται κάθε έτος για το ένα πέμπτο (1/5) του φόρου που επιβάρυνε το αγαθό, ανάλογα με τις μεταβολές του δικαιώματος έκπτωσης.

Για τα ακίνητα, η μίσθωση των οποίων υπάγεται στον φόρο, κατόπιν της επιλογής που προβλέπεται στην περ. δ) της παρ. 2 του άρθρου 11, η έκπτωση του φόρου που ενεργήθηκε υπόκειται σε δεκαετή διακανονισμό με αφετηρία το έτος χρησιμοποίησής τους. Ο διακανονισμός ενεργείται κάθε έτος για το ένα δέκατο (1/10) του φόρου που επιβάρυνε το αγαθό, ανάλογα με τις μεταβολές του δικαιώματος έκπτωσης. Το ποσό του φόρου που εναπομένει για διακανονισμό κατά τον χρόνο άσκησης της επιλογής φορολόγησης, διακανονίζεται με βάση συνολική περίοδο δέκα (10) ετών.

3. Σε περίπτωση παράδοσης αγαθών επένδυσης ή οριστικής παύσης της χρησιμοποίησης αυτών σε φορολογητέες πράξεις, κατά τη διάρκεια πενταετίας ή δεκαετίας, προκειμένου για ακίνητα της παρ. 2, ενεργείται εφάπαξ διακανονισμός μέσα στο ίδιο έτος και τα αγαθά αυτά θεωρούνται, για τα έτη που απομένουν, ότι χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά και μόνο:

α) σε φορολογητέες δραστηριότητες, εφόσον πρόκειται:

αα) για παράδοση η οποία υπάγεται στον φόρο,

αβ) για καταστροφή, απώλεια ή κλοπή, που αποδεικνύονται ή δικαιολογούνται με νόμιμα παραστατικά,

αγ) για παράδοση ακινήτων με σύμβαση πώλησης και επαναμίσθωσης (sale and lease back), σύμφωνα με την περ. γ) της παρ. 8 του άρθρου 6 του ν. 1665/1986 (Α' 194),

αδ) για παράδοση έργων σύνδεσης σταθμών αυτοπαραγωγής ή ανεξάρτητης παραγωγής μέχρι το Ελληνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) ή το Ελληνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ), σύμφωνα με τις περ. ιδ) και ιε) της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 4001/2011 (Α' 179),

β) σε αφορολόγητες δραστηριότητες, στις λοιπές περιπτώσεις.

Αν εντός πενταετίας ή δεκαετίας, κατά περίπτωση, από την πραγματοποίηση της δαπάνης για απόκτηση ή κατασκευή επενδυτικών αγαθών δεν έχει γίνει έναρξη της χρησιμοποίησής τους, θεωρείται ότι αυτά διατέθηκαν αποκλειστικά και μόνο σε αφορολόγητες πράξεις και ενεργείται εφάπαξ διακανονισμός με τη δήλωση του τρίτου εδαφίου της παρ. 1 για το οικείο φορολογικό έτος.

Εξαιρείται του ανωτέρω περιορισμού η πραγματοποίηση της δαπάνης για την απόκτηση ή την κατασκευή επενδυτικών αγαθών από οργανισμούς, επιχειρήσεις και εταιρείες κοινής ωφέλειας.

4. Ως αγαθά επένδυσης, για την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα, θεωρούνται:

α) Τα ενσώματα αγαθά, που ανήκουν κατά κυριότητα στην επιχείρηση και τίθενται από αυτή σε διαρκή εκμετάλλευση, καθώς και τα κτίσματα ή άλλου είδους κατασκευές που κατασκευάζονται από την υποκείμενη στον φόρο επιχείρηση σε ακίνητο που δεν ανήκει κατά κυριότητα σε αυτήν, αλλά έχει, βάσει οποιασδήποτε έννομης σχέσης, τη χρήση του ακινήτου αυτού. Αν κατά τη διάρκεια της περιόδου του διακανονισμού λήξει η χρήση του ακινήτου, στο οποίο κατασκευάστηκαν τα ανωτέρω κτίσματα ή άλλου είδους κατασκευές, ενεργείται εφάπαξ διακανονισμός κατά την παρ. 3. Στην αξία των αγαθών επένδυσης δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες επισκευής και συντήρησης.

Ως αγαθά επένδυσης νοούνται και εκείνα που εκμεταλλεύονται, σύμφωνα με τον σκοπό τους, οι εταιρείες του άρθρου 2 του ν. 1665/1986, καθώς και οι δαπάνες που καταβάλλει η επιχείρηση, για την κατασκευή μη ιδιόκτητου δικτύου σύνδεσης του σταθμού αυτοπαραγωγής ή ανεξάρτητης παραγωγής μέχρι το Ελληνικό Δίκτυο Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΔΔΗΕ) ή το Ελληνικό Σύστημα Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΕΣΜΗΕ), σύμφωνα με τις περ. ιδ) και ιε) της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν. 4001/2011.

β) Τα δικαιώματα χρησιμοποίησης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, σχεδίου, υποδείγματος, εμπορικού ή βιομηχανικού σήματος και άλλων παρόμοιων, εφόσον εξυπηρετούν περισσότερα από ένα φορολογικά έτη.

5. Η διαφορά του φόρου που προκύπτει για τα αγαθά επένδυσης με βάση τον τελικό ετήσιο διακανονισμό δεν καταβάλλεται ούτε εκπίπτει, εφόσον δεν υπερβαίνει το ποσό των τριάντα (30) ευρώ.

## Άρθρο 39. Επιστροφή του φόρου

1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων περί παραγραφής, ο φόρος επιστρέφεται εφόσον καταβλήθηκε στο Δημόσιο αχρεώστητα.

2. Επίσης επιστρέφεται στον υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, ο φόρος που επιβάρυνε τις παραδόσεις αγαθών ή τις παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν προς αυτόν από άλλους υποκειμένους στον φόρο στο εσωτερικό της χώρας, καθώς και τις εισαγωγές αγαθών που πραγματοποίησε στο εσωτερικό της χώρας, εφόσον ο υποκείμενος εκπληρώνει τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Κατά την περίοδο επιστροφής σύμφωνα με την παρ. 5, δεν διατηρούσε στην Ελλάδα την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας ή μόνιμη εγκατάσταση από την οποία

πραγματοποιούσε οικονομικές δραστηριότητες ή, σε περίπτωση μη ύπαρξης τέτοιας έδρας ή μόνιμης εγκατάστασης, την κατοικία ή τον τόπο της συνήθους διαμονής του.

β) Κατά την περίοδο επιστροφής σύμφωνα με την παρ. 5 δεν πραγματοποίησε παράδοση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών για τις οποίες ο τόπος φορολογίας βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας, με εξαίρεση τις ακόλουθες πράξεις:

βα) παροχή υπηρεσιών μεταφοράς και συναφείς προς αυτές υπηρεσίες, οι οποίες απαλλάσσονται σύμφωνα με την περ. κθ) της παρ. 1 του άρθρου 27 και τα άρθρα 29, 30 και 32,

ββ) παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών σε πρόσωπο που έχει οριστεί ως υπόχρεο για την καταβολή του φόρου σύμφωνα με τις περ. ε), στ) και η) της παρ. 1 του άρθρου 40.

γ) Τα αγαθά που παραδόθηκαν ή οι υπηρεσίες που παρασχέθηκαν σε αυτόν χρησιμοποιήθηκαν για φορολογητέες πράξεις που υπάγονται στον φόρο στο κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένος και για τις οποίες θα είχε δικαίωμα έκπτωσης του φόρου, αν αυτές ενεργούνταν στην Ελλάδα ή χρησιμοποιήθηκαν για πράξεις που απαλλάσσονται του φόρου σύμφωνα με την περ. κθ) της παρ. 1 του άρθρου 27 και τα άρθρα 29, 30, 32, 33 και 54.

3. Η επιστροφή του φόρου της παρ. 2 πραγματοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 35 και κατά το μέρος που ο υποκείμενος στον φόρο ενεργεί πράξεις με δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών του στο κράτος μέλος εγκατάστασής του.

4. Δεν παρέχεται δικαίωμα επιστροφής σύμφωνα με την παρ. 2:

α) Σε περίπτωση που ο αιτών στο κράτος μέλος στο οποίο είναι εγκατεστημένος:

αα) δεν είναι υποκείμενος στον ΦΠΑ,

αβ) πραγματοποιεί αποκλειστικά και μόνο παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών που απαλλάσσονται από τον φόρο χωρίς δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών του,

αγ) υπάγεται στο αντίστοιχο καθεστώς απαλλαγής για μικρές επιχειρήσεις των άρθρων 44 έως 44ζ του παρόντος, *[15]

αδ) υπάγεται στο αντίστοιχο του άρθρου 48 ειδικό καθεστώς αγροτών.

β) Για ποσά φόρου με τα οποία επιβαρύνονται οι παραδόσεις αγαθών που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας, οι οποίες υπάγονται ή πρέπει να υπάγονται στην απαλλαγή του άρθρου 29 και των περ. α), β) και γ) της παρ. 1 του άρθρου 33.

γ) Για ποσά φόρου τα οποία έχουν τιμολογηθεί εσφαλμένα.

5. Η επιστροφή του φόρου της παρ. 2 γίνεται κατόπιν υποβολής αίτησης και δεν μπορεί να αφορά σε περίοδο μικρότερη των τριών (3) μηνών ή μεγαλύτερη ενός (1) ημερολογιακού έτους, εκτός αν η περίοδος αυτή αφορά στο υπόλοιπο ενός ημερολογιακού έτους.

6. Οι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος υποκείμενοι στον φόρο υποβάλλουν την αίτηση επιστροφής με χρήση ηλεκτρονικών μέσων στο κράτος μέλος εγκατάστασής τους και την απευθύνουν στην Ελλάδα, στην οποία επιβαρύνθηκαν με ΦΠΑ.

7. Οι υποκείμενοι στον φόρο που είναι εγκατεστημένοι στην Ελλάδα έχουν δικαίωμα επιστροφής από άλλο κράτος μέλος, κατ' ανάλογο τρόπο των παρ. 2, 3, 4 και 5, υποβάλλοντας τη σχετική αίτηση επιστροφής με ηλεκτρονικά μέσα στην αρμόδια αρχή της χώρας, η οποία απευθύνεται στο κράτος μέλος στο οποίο οι υποκείμενοι επιβαρύνθηκαν με ΦΠΑ.

8. Οι παρ. 2, 3, 4 και 5 εφαρμόζονται και για τον υποκείμενο στον φόρο που είναι εγκατεστημένος εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό τον όρο ότι το κράτος της εγκατάστασής του παρέχει στον υποκείμενο στον φόρο που είναι εγκατεστημένος στην Ελλάδα αντίστοιχο δικαίωμα επιστροφής του ΦΠΑ ή άλλου γενικού φόρου κατανάλωσης που ισχύει στο κράτος αυτό. Η αίτηση επιστροφής στην περίπτωση αυτή υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή της χώρας.

9. Για την εφαρμογή των παρ. 2 και 8, τα δικαιούχα πρόσωπα δεν θεωρείται ότι αποκτούν εγκατάσταση στο εσωτερικό της χώρας, όταν πραγματοποιούν στο εσωτερικό της χώρας παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών για τις οποίες υπόχρεος στον φόρο είναι ο λήπτης, σύμφωνα με τις περ. ε), στ) και η) της παρ. 1 του άρθρου 40.

10. Επίσης επιστρέφεται σε μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος ο φόρος που καταβλήθηκε κατά την εισαγωγή αγαθών, των οποίων ο τελικός προορισμός είναι το κράτος μέλος της εγκατάστασής του, εφόσον αποδεικνύει ότι καταβλήθηκε ο φόρος που αναλογεί για την ενδοκοινοτική απόκτηση στο κράτος μέλος άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς των αγαθών αυτών.

11. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να ορίζεται ότι, προκειμένου για αγαθά επένδυσης ορισμένων βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων, αντί έκπτωσης ή επιστροφής του φόρου, παρέχεται δικαίωμα αναστολής της πληρωμής του ή ρυθμίζεται με άλλο τρόπο. Με όμοια απόφαση ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την άσκηση του δικαιώματος αυτού.

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η’ ΥΠΟΧΡΕΟΙ ΣΤΟΝ ΦΟΡΟ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΥΤΩΝ

## Άρθρο 40. Υπόχρεοι στον φόρο

1. Για την παράδοση αγαθών, την ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών και την παροχή υπηρεσιών, υπόχρεοι στον φόρο είναι:

α) ο εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας υποκείμενος στον φόρο, για τις ενεργούμενες από αυτόν πράξεις, για τις οποίες ο τόπος φορολογίας βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας. Ειδικά, για την παράδοση του παραγγελέα προς τον παραγγελιοδόχο, στην περίπτωση παραγγελιοδοχικών πωλήσεων, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 5, αγροτικών προϊόντων για λογαριασμό αγροτών φυσικών προσώπων, αγροτικών συνεταιρισμών, καθώς και νομικών προσώπων με

αποκλειστικά αγροτική δραστηριότητα, για τις οποίες η εκκαθάριση εκδίδεται πέραν του μηνός κατ' εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας, υπόχρεος για την καταβολή του φόρου είναι ο παραγγελιοδόχος,

β) ο εγκατεστημένος στο εσωτερικό άλλου κράτους μέλους υποκείμενος στον φόρο, για τις ενεργούμενες από αυτόν πράξεις, για τις οποίες ο τόπος φορολογίας βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας, εκτός των πράξεων που αναφέρονται στις περ. ε) και στ), και εφόσον δεν έχει ορίσει φορολογικό αντιπρόσωπο, σύμφωνα με την περ. ε) της παρ. 3 του άρθρου 41,

γ) ο φορολογικός αντιπρόσωπος του εγκατεστημένου εκτός Ελλάδας υποκειμένου στον φόρο, για τις πραγματοποιούμενες από αυτόν πράξεις, για τις οποίες ο τόπος φορολογίας βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας, εκτός των πράξεων που αναφέρονται στις περ. ε) και στ),

δ) ο εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας λήπτης των αγαθών, στην περίπτωση παράδοσης αγαθών που πραγματοποιείται κατά την έννοια του άρθρου 45, καθώς και σε κάθε περίπτωση που ο αγοραστής ή εισαγωγέας αγαθών ή λήπτης υπηρεσιών έτυχε μερικής ή ολικής απαλλαγής από τον φόρο με υπουργικές αποφάσεις,

ε) ο λήπτης των αγαθών, εφόσον είναι υποκείμενος στον φόρο, για τις κατωτέρω πράξεις για τις οποίες ο τόπος φορολογίας βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι πράξεις αυτές πραγματοποιούνται από μη εγκατεστημένο στο εσωτερικό της χώρας υποκείμενο στον φόρο:

εα) παράδοση αγαθών κατά την έννοια της παρ. 3 του άρθρου 20, και στο τιμολόγιο ή άλλο ισοδύναμο με αυτό παραστατικό πωλήσεων που εκδίδεται, γίνεται ρητή αναφορά ότι πρόκειται για παράδοση αγαθών που πραγματοποιείται μετά από ενδοκοινοτική απόκτηση κατά την έννοια της παρ. 3 του άρθρου 20 και αναγράφεται τόσο ο Αριθμός Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΑΦΜ/ΦΠΑ), με τον οποίο ο υποκείμενος αυτός πραγματοποίησε την ενδοκοινοτική απόκτηση και τη μετέπειτα παράδοση αγαθών, όσο και ο ΑΦΜ/ΦΠΑ του παραλήπτη,

εβ) παράδοση αγαθών, που πραγματοποιείται στο εσωτερικό της χώρας κατά την έννοια της παρ. 3 του άρθρου 17,

στ) ο λήπτης των υπηρεσιών, εφόσον είναι υποκείμενος στον φόρο ή μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο το οποίο διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ στο εσωτερικό της χώρας, για τις παροχές υπηρεσιών για τις οποίες ο τόπος φορολογίας βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας, σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 18, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται από μη εγκατεστημένο στο εσωτερικό της χώρας υποκείμενο στον φόρο,

ζ) ο εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας λήπτης αγαθών και υπηρεσιών, για τις πράξεις για τις οποίες υπόχρεος, καταρχήν, είναι ο φορολογικός αντιπρόσωπος σύμφωνα με την περ. γ) και για τις οποίες δεν έχει οριστεί φορολογικός αντιπρόσωπος, σύμφωνα με την περ. δ) της παρ. 3 του άρθρου 41,

η) ο εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας λήπτης αγαθών και υπηρεσιών, για τις πράξεις για τις οποίες υπόχρεος, καταρχήν, είναι ο εγκατεστημένος στο εσωτερικό άλλου κράτους μέλους υποκείμενος στον φόρο σύμφωνα με την περ. β) και για τις οποίες ο τελευταίος δεν διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ στο εσωτερικό της χώρας.

Κατ' εξαίρεση, υπόχρεος στον φόρο είναι ο λήπτης των αγαθών υποκείμενος στον φόρο, που διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ, στο εσωτερικό της χώρας ανεξαρτήτως του τόπου

εγκατάστασής του, σε περίπτωση που ο προμηθευτής των αγαθών δεν είναι εγκατεστημένος στη χώρα και έχει λάβει άδεια ο ίδιος ή επιχείρηση που ανήκει στον ίδιον όμιλο για αναστολή καταβολής του φόρου κατά την εισαγωγή αγαθών στην Ελλάδα, σύμφωνα με την παρ. 4α του άρθρου 29 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα (ν. 2960/2001, Α' 265).

Για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου, καθώς και της παρ. 4α του άρθρου 29 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα, δεν ισχύει η υποχρέωση της περ. δ) της παρ. 3 του άρθρου 41.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών χορηγείται έγκριση στα πρόσωπα που εμπίπτουν στα δύο προηγούμενα εδάφια και καθορίζονται ο τρόπος, οι διαδικασίες και οι λεπτομέρειες καταβολής του φόρου, καθώς και τα στοιχεία που πρέπει να υποβάλλονται από τα πρόσωπα αυτά,

θ) το πρόσωπο που πραγματοποιεί ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών,

ι) οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, το οποίο αναγράφει τον φόρο στα τιμολόγια ή σε άλλα ισοδύναμα με αυτά παραστατικά πωλήσεων που εκδίδει:

ια) ο εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας, υποκείμενος στον φόρο με δραστηριότητα μεταφοράς φυσικού αερίου μέσω αγωγών για τα αγαθά και τις υπηρεσίες, που αποκλειστικά χρησιμοποιεί για την κατασκευή των αγωγών αυτών,

ιβ) στις περιπτώσεις του άρθρου 7 ο υποκείμενος στον φόρο, που θεωρείται ότι έχει παραδώσει τα αγαθά στον υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος διευκολύνει την παράδοση αγαθών μέσω της χρήσης ηλεκτρονικής διεπαφής, εφόσον ο υποκείμενος που έχει διευκολύνει την παράδοση των αγαθών δεν είναι υπόχρεος για την καταβολή του ΦΠΑ σύμφωνα με το άρθρο 5γ του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 282/2011,

ιγ) ο επί του πλειστηριασμού υπάλληλος στην περίπτωση του πλειστηριασμού.

2. Για την εφαρμογή της παρ. 1, υποκείμενος στον φόρο που έχει μόνιμη εγκατάσταση στο εσωτερικό της χώρας, θεωρείται ως υποκείμενος στον φόρο μη εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας, όταν σωρευτικά:

α) πραγματοποιεί φορολογητέα παράδοση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών στο εσωτερικό της χώρας,

β) η εγκατάσταση που ο προμηθευτής ή ο παρέχων διατηρεί στο εσωτερικό της χώρας δεν παρεμβαίνει στην εν λόγω παράδοση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών.

3. Οποιοδήποτε πρόσωπο χρεώνει φόρο σε παραστατικό πωλήσεων (φορολογικό στοιχείο) που εκδίδει, έστω και αν ο φόρος αυτός είναι μεγαλύτερος του προβλεπομένου, υποχρεούται στην απόδοση του φόρου αυτού στο Δημόσιο.

4. Για την εισαγωγή αγαθών, υπόχρεος στον φόρο είναι ο λογιζόμενος ως κύριος των εισαγόμενων αγαθών.

5. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών:

α) ορίζεται ο τρόπος καταβολής του φόρου στις περιπτώσεις που υπόχρεος είναι ο λήπτης υποκείμενος στον φόρο,

β) είναι δυνατόν να ορίζεται ότι υπόχρεος στον φόρο είναι ο εγκατεστημένος σε τρίτη χώρα υποκείμενος στον φόρο, εφόσον υπάρχει σύμβαση αμοιβαίας συνδρομής, μεταξύ της Ελλάδας και της χώρας εγκατάστασής του,

γ) είναι δυνατόν να ορίζεται ως υπόχρεος στον φόρο ο λήπτης αγαθών ή υπηρεσιών και σε άλλες περιπτώσεις, εκτός αυτών που αναφέρονται στην περ. δ) της παρ. 1,

δ) ορίζονται κάθε διαδικαστικό θέμα και λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 41. Υποχρεώσεις των υποκειμένων στον φόρο

1. Ο υποκείμενος στον φόρο υποχρεούται να υποβάλλει τις δηλώσεις που προβλέπονται στον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ΚΦΔ, ν. 5104/2024, Α' 58).

2. Για κάθε υποκείμενο στον φόρο χρησιμοποιείται ως Αριθμός Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΑΦΜ/ΦΠΑ) ο μοναδικός αριθμός φορολογικού μητρώου, ο οποίος χορηγείται, σύμφωνα με τον ΚΦΔ.

3. Ο υποκείμενος στον φόρο υποχρεούται επίσης:

α) να τηρεί λογιστικά αρχεία (βιβλία) και να εκδίδει παραστατικά πωλήσεων, σύμφωνα με τη νομοθεσία για τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα, εκτός αν είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος και δεν διαθέτει εγκατάσταση στην Ελλάδα.

Ειδικά:

αα) Ο υποκείμενος στον φόρο που παραλαμβάνει ενσώματα κινητά αγαθά, τα οποία του αποστέλλονται από άλλο κράτος μέλος από ή για λογαριασμό υποκείμενου στον φόρο που διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ σε αυτό το άλλο κράτος μέλος, με σκοπό την εκτέλεση υπηρεσιών πραγματογνωμοσύνης ή εργασιών σε αυτά, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι εργασίες της περ. ε) της παρ. 2 του άρθρου 11, υποχρεούται να καταχωρίζει τις σχετικές πληροφορίες στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) κατά τρόπο που να είναι δυνατή η εξακρίβωση των αγαθών αυτών,

αβ) ο υποκείμενος στον φόρο που παραδίδει ακίνητα του άρθρου 8 υποχρεούται να καταχωρίζει στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) αναλυτικά το κόστος ανά οικοδομή που υπάγεται στο άρθρο 8,

β) να υποβάλλει τις δηλώσεις του άρθρου 43.

Υποχρέωση υποβολής δήλωσης δεν υφίσταται, για υποκείμενους στον φόρο που πραγματοποιούν αποκλειστικά πράξεις που απαλλάσσονται από τον φόρο, χωρίς δικαίωμα έκπτωσης. Ειδικά για τη δήλωση της παρ. 10 του άρθρου 43, η υποχρέωση υφίσταται ανεξάρτητα από την ιδιότητα του προσώπου ως υποκείμενου ή μη στον φόρο,

γ) να υποβάλλει στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ):

γα) Ειδική δήλωση ΦΠΑ, όταν ενεργεί τις πράξεις που αναφέρονται στην παρ. 1 και στην περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8. Η δήλωση αυτή υποβάλλεται κατά τον χρόνο γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 21. Με

την υποβολή της δήλωσης αυτής, καταβάλλεται εφάπαξ ο αναλογών στην παράδοση του ακινήτου φόρος, αφού συμψηφισθεί ο φόρος εισροών κατά το ποσοστό που βαρύνει τη μεταβιβαζόμενη ιδιοκτησία, όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι τη χρονική στιγμή γένεσης της φορολογικής υποχρέωσης.

Η ίδια δήλωση υποβάλλεται και για τις πράξεις της περ. γ) της παρ. 2 του άρθρου 9, χωρίς την καταβολή του φόρου, ο οποίος καταβάλλεται με τη δήλωση ΦΠΑ της παρ. 1 του άρθρου 43 της οικείας φορολογικής περιόδου,

γβ) ειδικά έντυπα απεικόνισης του συνολικού κόστους της οικοδομής και κατανομής αυτού στις επί μέρους ιδιοκτησίες, προϋπολογιστικά και απολογιστικά,

γγ) γνωστοποίηση για τη χρησιμοποίηση ακινήτου, το οποίο κατασκευάστηκε ως εμπορεύσιμο στοιχείο επιχείρησης, ως παγίου σε φορολογητέα δραστηριότητα, καθώς και για ακίνητο το οποίο απαλλοτριώθηκε. Η γνωστοποίηση αυτή υποβάλλεται ταυτόχρονα με τη δήλωση της φορολογικής περιόδου κατά την οποία άρχισε η χρησιμοποίηση ή πραγματοποιήθηκε η απαλλοτρίωση,

γδ) υπεύθυνη δήλωση με την οποία γνωστοποιεί τις τυχόν αιτίες για τις οποίες πρόκειται να συνταχθεί έγγραφο με το οποίο διορθώνεται, συμπληρώνεται, τροποποιείται ή επαναλαμβάνεται άλλο έγγραφο το οποίο αφορά σε πράξεις της παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8.

Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ορίζονται ο τύπος, το περιεχόμενο και η διαδικασία υποβολής της ειδικής δήλωσης και των ειδικών εντύπων καθώς και ο χρόνος υποβολής των εντύπων αυτών και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου.

δ) να ορίζει φορολογικό αντιπρόσωπό του, πριν από την ενέργεια οποιασδήποτε φορολογητέας πράξης στο εσωτερικό της χώρας, εφόσον πρόκειται για υποκείμενο στον φόρο που δεν είναι μόνιμα εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας ή στο εσωτερικό άλλου κράτους μέλους και για την οποία είναι ο ίδιος υπόχρεος στον φόρο, σύμφωνα με το άρθρο 40.

Ο ορισμός του φορολογικού αντιπροσώπου γίνεται με την υποβολή αντιγράφου του σχετικού πληρεξούσιου εγγράφου στην υπηρεσία της ΑΑΔΕ, που είναι αρμόδια για τη φορολογία εισοδήματος του φορολογικού αντιπροσώπου. Το αντίγραφο αυτό πρέπει να είναι θεωρημένο από την ελληνική προξενική αρχή του τόπου, όπου είναι εγκατεστημένος ο υποκείμενος στον φόρο, ή από την Αρχή που έχει οριστεί για τη θεώρηση, σύμφωνα με την από 5.10.1961 Σύμβαση της Χάγης.

ε) Φορολογικό αντιπρόσωπο δύνανται να ορίζουν, σύμφωνα με την περ. δ) και οι υποκείμενοι στον φόρο που είναι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος και δεν διαθέτουν εγκατάσταση στην Ελλάδα. Ο φορολογικός αντιπρόσωπος της περίπτωσης αυτής δεν υποχρεούται στην τήρηση βιβλίων και έκδοση στοιχείων για τις πράξεις που πραγματοποιεί ο εντολέας του.

στ) Να τηρεί λεπτομερείς καταχωρίσεις στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) για τα αγαθά που απέστειλε ή μετέφερε ή τα οποία απεστάλησαν ή μεταφέρθηκαν για λογαριασμό του σε άλλο κράτος μέλος, για τις ανάγκες των πράξεων που αναφέρονται στις περ. γ), δ) και ε) της παρ. 4 του άρθρου 9, καθώς και για τα αγαθά που μετακινούνται από άλλο κράτος μέλος προς το εσωτερικό της χώρας, σύμφωνα με την περ. γ) του άρθρου 15.
ζ) Να τηρεί λεπτομερείς καταχωρίσεις στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) για τα αγαθά που μεταφέρονται σε άλλο κράτος μέλος, στο πλαίσιο των ρυθμίσεων για τα

αποθέματα στη διάθεση συγκεκριμένου αποκτώντα, σύμφωνα με το άρθρο 10. Επίσης, να τηρεί λεπτομερείς καταχωρίσεις στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) για τα αγαθά που παραδίδονται στο εσωτερικό της χώρας, στο πλαίσιο των ρυθμίσεων για τα αποθέματα στη διάθεση συγκεκριμένου αποκτώντα, σύμφωνα με το άρθρο 10.

4. Ο υποκείμενος στον φόρο που πραγματοποιεί ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών, σύμφωνα με τα άρθρα 14 και 15, καθώς και απαλλασσόμενες παραδόσεις αγαθών σύμφωνα με το άρθρο 33, υποχρεούται επίσης:

α) να υποβάλλει ανακεφαλαιωτικό πίνακα για τις παραδόσεις αγαθών που πραγματοποιεί, σύμφωνα με τις περ. α) και γ) της παρ. 1 του άρθρου 33 και το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 20, καθώς και να παρέχει στον ανακεφαλαιωτικό πίνακα πληροφορίες σχετικά με τον ΑΦΜ/ΦΠΑ των υποκείμενων στον φόρο, για τους οποίους προορίζονται τα αγαθά στο πλαίσιο των ρυθμίσεων για τα αποθέματα στη διάθεση συγκεκριμένου αποκτώντα, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 10, καθώς και σχετικά με οποιαδήποτε αλλαγή σε ό,τι αφορά τις πληροφορίες που έχει ήδη υποβάλει,

β) να χρησιμοποιεί για τις συναλλαγές αυτές τον ΑΦΜ του με το πρόθεμα «Ευ» πριν από αυτόν, καθώς επίσης να αναγράφει στα στοιχεία που εκδίδει τον ΑΦΜ/ΦΠΑ του συναλλασσόμενου με το ανάλογο πρόθεμα που ισχύει σε κάθε κράτος μέλος, και

γ) να υποβάλλει στατιστική δήλωση (INTRASTAT), για τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές που πραγματοποιεί για κάθε μήνα.

δ) να υποβάλλει ανακεφαλαιωτικό πίνακα για τις ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών που πραγματοποιεί, σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 14 και του άρθρου 15, καθώς και για τις αποκτήσεις που πραγματοποιεί και αποδεικνύει ότι έγιναν με σκοπό τη μεταγενέστερη παράδοση εντός άλλου κράτους μέλους, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 20.

Οι πληροφορίες που αναφέρονται στην περ. α) για τα αγαθά τα οποία αποστέλλονται ή μεταφέρονται στο πλαίσιο των ρυθμίσεων για τα αποθέματα στη διάθεση συγκεκριμένου αποκτώντα, σύμφωνα με την περ. δ) της παρ. 2 του άρθρου 10, καταχωρίζονται στους ανακεφαλαιωτικούς πίνακες που αφορούν στην ημερολογιακή περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας ξεκίνησε η μεταφορά ή η αποστολή τους προς το άλλο κράτος μέλος, ή αντίστροφα από το άλλο κράτος μέλος σε περίπτωση επιστροφής των αγαθών, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 10. Τυχόν μεταβολές στις προαναφερόμενες πληροφορίες καταχωρίζονται στους ανακεφαλαιωτικούς πίνακες την ημερολογιακή περίοδο κατά την οποία έλαβαν χώρα οι μεταβολές αυτές.

5. Ο υποκείμενος στον φόρο που πραγματοποιεί παροχές υπηρεσιών, για τις οποίες ο τόπος δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 18, και για τις οποίες ο λήπτης είναι υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο ή μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο που διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ σε άλλο κράτος μέλος, υποχρεούται:

α) να χρησιμοποιεί, για τις εν λόγω παροχές υπηρεσιών, τον ΑΦΜ του με το πρόθεμα «EL» πριν από αυτόν, καθώς επίσης να αναγράφει στα στοιχεία που εκδίδει τον ΑΦΜ/ΦΠΑ του συναλλασσόμενου με το ανάλογο πρόθεμα που ισχύει σε κάθε κράτος μέλος, και

β) να υποβάλλει ανακεφαλαιωτικό πίνακα για τις εν λόγω παροχές υπηρεσιών.

Οι ανωτέρω υποχρεώσεις δεν ισχύουν για υπηρεσίες οι οποίες απαλλάσσονται από τον φόρο στο κράτος μέλος του λήπτη των υπηρεσιών.

6. Ο υποκείμενος στον φόρο ή το μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο που διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ στο εσωτερικό της χώρας και λαμβάνει υπηρεσίες από υποκείμενο στον φόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, για τις οποίες ο τόπος φορολογίας είναι το εσωτερικό της χώρας, σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 18, και για τις οποίες είναι ο ίδιος υπόχρεος στον φόρο, υποχρεούται για τις εν λόγω υπηρεσίες:

α) να χρησιμοποιεί τον ΑΦΜ του με το πρόθεμα «EL» πριν από αυτόν,

β) να υποβάλλει ανακεφαλαιωτικό πίνακα.

Η υποχρέωση δεν ισχύει για υπηρεσίες οι οποίες απαλλάσσονται από τον φόρο στο εσωτερικό της χώρας.

7. Οι πράξεις που αναφέρονται στις παρ. 4, 5 και 6 καταχωρίζονται στους ανακεφαλαιωτικούς πίνακες την ημερολογιακή περίοδο κατά τη διάρκεια της οποίας ο φόρος καθίσταται απαιτητός, σύμφωνα με άρθρα 21 και 23 και στην περίπτωση μείωσης της φορολογητέας αξίας μετά την πραγματοποίηση της πράξης, την ημερολογιακή περίοδο που πραγματοποιείται η μείωση.

8. Όταν υποκείμενος στον φόρο διευκολύνει, μέσω της χρήσης ηλεκτρονικής διεπαφής, όπως αγοράς, πλατφόρμας, διαδικτυακής πύλης ή παρόμοιων μέσων, την παράδοση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών σε μη υποκείμενο στον φόρο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με το Κεφάλαιο Γ', ο υποκείμενος στον φόρο, ο οποίος διευκολύνει την παράδοση των αγαθών ή την παροχή των υπηρεσιών υποχρεούται να τηρεί καταχωρίσεις των εν λόγω πράξεων. Οι εν λόγω καταχωρίσεις είναι λεπτομερείς, ώστε να επιτρέπουν στις φορολογικές αρχές του κράτους μέλους όπου οι εν λόγω πράξεις φορολογούνται να επαληθεύουν την ακρίβεια του υπολογισμού του ΦΠΑ.

Οι καταχωρίσεις των προηγούμενων εδαφίων πρέπει να διατίθενται, κατόπιν αιτήματος, με ηλεκτρονικά μέσα στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και διαφυλάσσονται για διάστημα δέκα (10) ετών, το οποίο αρχίζει από τις 31 Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η πράξη.

9. Ο υποκείμενος στον φόρο ο οποίος ενεργεί αποκλειστικά πράξεις για τις οποίες δεν του παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης, τα νομικά πρόσωπα που δεν υπόκεινται στον φόρο και οι αγρότες του ειδικού καθεστώτος του άρθρου 48, εφόσον διενεργούν ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών, οι οποίες δεν καλύπτονται από την παρέκκλιση της παρ. 2 του άρθρου 14 υποχρεούνται:

α) να υποβάλλουν τις δηλώσεις που προβλέπονται από την παρ. 1 και να λαμβάνουν ΑΦΜ σύμφωνα με τον ΚΦΔ,

β) να υποβάλλουν δήλωση μεταβολών, με την οποία γνωστοποιούν στην ΑΑΔΕ τη διενέργεια φορολογητέων ενδοκοινοτικών αποκτήσεων αγαθών σύμφωνα με τον ΚΦΔ. Η δήλωση αυτή υποβάλλεται κατά τον χρόνο που διαπιστώνεται η συνδρομή των προϋποθέσεων για τη φορολόγηση, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 14,

γ) να υποβάλλουν τη δήλωση της παρ. 8 του άρθρου 43,

δ) να υποβάλλουν δήλωση μεταβολών σύμφωνα με τον ΚΦΔ, με την οποία γνωστοποιούν στην ΑΑΔΕ την παύση των φορολογητέων ενδοκοινοτικών αποκτήσεων αγαθών. Η δήλωση αυτή υποβάλλεται εντός τριάντα (30) ημερών από την έναρξη του έτους για το οποίο δεν προβλέπεται η πραγματοποίηση φορολογητέων ενδοκοινοτικών αποκτήσεων αγαθών, και ισχύει από την έναρξη αυτού.

ε) να υποβάλλουν τον ανακεφαλαιωτικό πίνακα της περ. δ) της παρ. 4, τη δήλωση της περ. γ) της ίδιας παραγράφου, καθώς και να εφαρμόζουν όσα προβλέπονται στην περ. β) αυτής.

10. Τις υποχρεώσεις που προβλέπει το παρόν άρθρο έχουν κατά περίπτωση και τα εξής πρόσωπα:

α) ο κηδεμόνας, ο εκκαθαριστής, ο προσωρινός διαχειριστής και ο μεσεγγυούχος, στις περιπτώσεις κληρονομίας και μεσεγγύησης,

β) ο επίτροπος, ο κηδεμόνας και ο δικαστικός συμπαραστάτης, στις περιπτώσεις ανηλίκων, απόντων και συμπαραστατούμενων,

γ) ο προσωρινός ή ο οριστικός σύνδικος, σε περίπτωση πτώχευσης του υποκείμενου στον φόρο,

δ) ο φορολογικός αντιπρόσωπος, στις περιπτώσεις που είναι υπόχρεος στον φόρο, σύμφωνα με το άρθρο 40,

ε) οι κληρονόμοι και οι δωρεοδόχοι του υποκείμενου στον φόρο για τις φορολογικές υποχρεώσεις του, μέχρι τον θάνατό του ή τη σύσταση της δωρεάς εν ζωή,

στ) κάθε πρόσωπο το οποίο, με βάση νόμο ή δικαστική απόφαση, υποκαθιστά τον υποκείμενο στον φόρο,

ζ) ο εκπρόσωπος ή μέλος της νομικής οντότητας, κατ' ανάλογη εφαρμογή του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013, Α' 167),

η) ο ιδρυτής της επιχείρησης για τις υποχρεώσεις αυτής μέχρι τον χρόνο έναρξης της λειτουργίας της επιχείρησης.

11. Απαλλάσσονται από τις υποχρεώσεις του παρόντος άρθρου, εκτός αν άλλως ορίζεται σε αυτό:

α) τα πρόσωπα, τα οποία καθίστανται υποκείμενα στον φόρο από περιστασιακή παράδοση καινούργιου μεταφορικού μέσου σε άλλο κράτος μέλος,

β) οι αγρότες του ειδικού καθεστώτος του άρθρου 48,

γ) τα νομικά πρόσωπα που δεν υπόκεινται στον φόρο,

δ) τα φυσικά πρόσωπα τα οποία πραγματοποιούν απαλλασσόμενες πράξεις της περ. κε) της παρ. 1 του άρθρου 27 και μόνο για τις πράξεις αυτές.

12. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται:

α) οι πληροφορίες και ο τρόπος που απαιτείται αυτές να καταχωρίζονται σύμφωνα με τις περ. α), στ) και ζ) της παρ. 3, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι φορολογικές αρχές δύνανται να επαληθεύσουν την ακρίβεια του υπολογισμού του ΦΠΑ, καθώς και κάθε σχετικό θέμα,

β) ο χρόνος υποβολής των ανακεφαλαιωτικών πινάκων, των περ. α) και δ) της παρ. 4, καθώς και των παρ. 5 και 6, και

γ) ο τύπος και το περιεχόμενο του παραστατικού πώλησης, προκειμένου για παράδοση καινούργιου μεταφορικού μέσου από μη υποκείμενο στον φόρο.

13. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται τα τυχόν πρόσθετα στοιχεία του ενωσιακού εντύπου INTRASTAT, η διαδικασία και ο χρόνος υποβολής της δήλωσης που προβλέπεται στην περ. γ) της παρ. 4.

14. Οι δηλώσεις της περ. β) της παρ. 3, καθώς και οι ανακεφαλαιωτικοί πίνακες των παρ. 4, 5 και 6, δύνανται να υποβάλλονται μέσω διαβίβασης του αρχείου με ηλεκτρονικά μέσα.

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, μπορεί να ορίζεται ως υποχρεωτική η ηλεκτρονική υποβολή των δηλώσεων και των πινάκων αυτών ή η διαβίβαση του αρχείου με ηλεκτρονικά μέσα και να καθορίζονται η διαδικασία και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

## Άρθρο 42. Υποχρεώσεις άλλων προσώπων

1. Οι συμβολαιογράφοι υποχρεούνται:

α) να μη συντάσσουν έγγραφα για πράξεις της παρ. 1 και της περ. α) της παρ 2 του άρθρου 8, πλην της περίπτωσης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, ή για πράξεις για τις οποίες ο φόρος καταβάλλεται με έκτακτη δήλωση, εφόσον δεν υποβάλλονται σε αυτούς θεωρημένο αντίγραφο της ειδικής δήλωσης της περ. γ) της παρ. 3 του άρθρου 41 ή της έκτακτης δήλωσης και τα σχετικά αποδεικτικά καταβολής του φόρου,

β) να μην συντάσσουν έγγραφα διορθωτικά, συμπληρωματικά, τροποποιητικά ή επαναληπτικά των εγγράφων που αναφέρονται στην περ. α), εφόσον δεν παραδίδεται σε αυτούς θεωρημένο αντίγραφο της πράξης προσδιορισμού του φόρου που εκδίδεται σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 61,

γ) να αναγράφουν στα έγγραφα των περ. α) και β) τον αύξοντα αριθμό της ειδικής δήλωσης της περ. γ) της παρ. 3 του άρθρου 41 ή της έκτακτης δήλωσης και των σχετικών αποδεικτικών καταβολής του φόρου.

2. Ο υποθηκοφύλακας ή ο προϊστάμενος του κτηματολογικού γραφείου είναι υποχρεωμένος να αρνηθεί τη μεταγραφή σύμβασης ή δικαστικής απόφασης ή οποιασδήποτε άλλης πράξης που αφορά σε πράξεις επί ακινήτων των παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8, πλην της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, αν δεν προσκομίζεται σε αυτόν αντίγραφο της ειδικής δήλωσης της περ. γ) της παρ. 3 του άρθρου 41 ή θεωρημένο αντίγραφο της πράξης προσδιορισμού του φόρου, η οποία εκδίδεται σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 61, προκειμένου για έγγραφα διορθωτικά, συμπληρωματικά, τροποποιητικά ή επαναληπτικά των παραπάνω εγγράφων.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών ορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 43. Δήλωση και συναφείς υποχρεώσεις

1. Οι υπόχρεοι στον φόρο, που ενεργούν φορολογητέες πράξεις ή πράξεις απαλλασσόμενες του φόρου για τις οποίες έχουν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών με βάση το άρθρο 35, οφείλουν να υποβάλλουν δήλωση ΦΠΑ για κάθε φορολογική περίοδο.

Η φορολογική περίοδος ορίζεται ως εξής:

α) ένας ημερολογιακός μήνας, προκειμένου για υπόχρεους οι οποίοι χρησιμοποιούν διπλογραφικό λογιστικό σύστημα, καθώς και για το Δημόσιο, όταν ασκεί δραστηριότητες για τις οποίες υπόκειται στον φόρο,

β) ένα ημερολογιακό τρίμηνο, προκειμένου για υπόχρεους οι οποίοι χρησιμοποιούν απλογραφικό λογιστικό σύστημα, καθώς και για μη υπόχρεους για την ενημέρωση λογιστικών αρχείων και την έκδοση παραστατικών πωλήσεων (στοιχείων).

2. Οι υπόχρεοι οι οποίοι ανήκουν στο ειδικό καθεστώς κατ' αποκοπή καταβολής του φόρου του άρθρου 47, υποβάλλουν έκτακτη δήλωση ΦΠΑ κάθε εξάμηνο.

3. Δήλωση ΦΠΑ δεν υποβάλλουν οι υπόχρεοι που δηλώνουν ότι βρίσκονται σε αδράνεια ή αναστολή εργασιών, από τον χρόνο υποβολής σχετικής δήλωσης σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58).

4. Οι δηλώσεις ΦΠΑ των παρ. 1 και 2 υποβάλλονται μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του μήνα που ακολουθεί τη λήξη της φορολογικής περιόδου.

Όταν ο υποκείμενος στον φόρο διακόπτει οριστικά τις εργασίες της επιχείρησής του και μεταφέρει εκτός της χώρας την οικονομική του δραστηριότητα, υποχρεούται κατά τον χρόνο της διακοπής να υποβάλει τις προβλεπόμενες δηλώσεις ΦΠΑ και να καταβάλει τον οφειλόμενο φόρο. Στην περίπτωση του προηγούμενου εδαφίου, η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) μπορεί να ζητά κάθε αναγκαία πρόσθετη εγγύηση.

5. Υποκείμενοι στον φόρο του δεύτερου εδαφίου της παρ. 8 του άρθρου 24, οι οποίοι μεσολαβούν στην παράδοση εφημερίδων και περιοδικών, μπορούν να μην υποβάλουν δηλώσεις ΦΠΑ, εφόσον επιλέξουν τη μη διενέργεια έκπτωσης του φόρου εισροών. Η σχετική δήλωση επιλογής υποβάλλεται μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την έναρξη του φορολογικού έτους και δεν μπορεί να ανακληθεί πριν από την παρέλευση πενταετίας.

6. Η διαφορά φόρου που προκύπτει στη δήλωση ΦΠΑ, αν είναι θετική και άνω των τριάντα (30) ευρώ, καταβάλλεται στο Δημόσιο, αν είναι θετική μέχρι τριάντα (30) ευρώ, μεταφέρεται για καταβολή στην επόμενη φορολογική περίοδο, και αν είναι αρνητική μεταφέρεται για έκπτωση ή επιστρέφεται, κατά περίπτωση, σύμφωνα με το άρθρο 39. Ο οφειλόμενος φόρος καταβάλλεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του μήνα κατά τον οποίο λήγει η προθεσμία υποβολής της δήλωσης. Εφόσον ο οφειλόμενος φόρος υπερβαίνει το ποσό των εκατό (100) ευρώ και η σχετική δήλωση έχει υποβληθεί εμπρόθεσμα, ο υποκείμενος στον φόρο μπορεί να επιλέξει την καταβολή του οφειλόμενου ποσού σε δύο (2) άτοκες ισόποσες δόσεις. Στην περίπτωση αυτή, το ποσό της δεύτερης δόσης καταβάλλεται μέχρι την τελευταία

εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα, από την υποβολή της εμπρόθεσμης δήλωσης.

7. Σε περίπτωση εισαγωγής αγαθών, ο υπόχρεος στον φόρο υποβάλλει τελωνειακό παραστατικό στο τελωνείο εισαγωγής, σύμφωνα με την τελωνειακή νομοθεσία.

8. Ο υποκείμενος στον φόρο, ο οποίος ενεργεί αποκλειστικά πράξεις για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης, τα νομικά πρόσωπα που δεν υπόκεινται στον φόρο, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 3, καθώς και οι αγρότες του ειδικού καθεστώτος του άρθρου 48, που πραγματοποιούν ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών ή λαμβάνουν αγαθά ή υπηρεσίες για τις οποίες είναι υπόχρεοι για την καταβολή του φόρου, υποχρεούνται να υποβάλουν δήλωση ΦΠΑ μόνο για τις φορολογικές περιόδους κατά τις οποίες πραγματοποιούν τις ως άνω φορολογητέες πράξεις.

9. Οποιοδήποτε πρόσωπο που πραγματοποιεί ενδοκοινοτική απόκτηση καινούργιου μεταφορικού μέσου, υποχρεούται να υποβάλει στην αρμόδια τελωνειακή αρχή ειδική δήλωση για την καταβολή του φόρου που αναλογεί στην απόκτηση αυτή.

Η δήλωση υποβάλλεται το αργότερο μέχρι τη δέκατη (10η) ημέρα του επόμενου μήνα από εκείνον κατά τον οποίο ο φόρος κατέστη απαιτητός και πάντως πριν από την έκδοση άδειας κυκλοφορίας του μεταφορικού μέσου στο εσωτερικό της χώρας από την, κατά περίπτωση, αρμόδια αρχή.

Την υποχρέωση αυτή έχουν και τα πρόσωπα, της παρ. 2 του άρθρου 14, σε περίπτωση που αποκτούν αγαθά, τα οποία υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης σε άλλο κράτος μέλος. Για προϊόντα υποκείμενα σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, μη εναρμονισμένους φόρους κατανάλωσης και τέλος ταξινόμησης, η καταβολή του φόρου πραγματοποιείται από τον υπόχρεο με δήλωση που υποβάλλεται στην αρμόδια τελωνειακή αρχή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην τελωνειακή νομοθεσία.

10. Τα πρόσωπα που καθίστανται υποκείμενα στον φόρο από περιστασιακή παράδοση καινούργιου μεταφορικού μέσου υποχρεούνται να υποβάλουν δήλωση ΦΠΑ, πριν από την άσκηση του δικαιώματος επιστροφής του φόρου, που προβλέπεται από το άρθρο 39.

11. Η ειδική δήλωση της περ. γ) της παρ. 3 του άρθρου 41 ανακαλείται σε περίπτωση ματαίωσης του συμβολαίου, ύστερα από αίτηση του υποκειμένου η οποία υποβάλλεται με την ίδια αίτηση για ακύρωση της πράξης προσδιορισμού του φόρου σύμφωνα με το άρθρο 63.

12. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ μπορεί:

α) να ορίζεται μεγαλύτερη ή μικρότερη φορολογική περίοδος για την υποβολή της δήλωσης ΦΠΑ, η οποία σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να είναι μικρότερη του ενός (1) μηνός, ούτε μεγαλύτερη του ενός (1) έτους,

β) σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας που επηρεάζουν την ΑΑΔΕ ή σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών ή άλλων αντίστοιχων εξαιρετικών και δυσμενών συμβάντων που επηρεάζουν φορολογούμενους, να χορηγείται διαφορετική προθεσμία για την υποβολή της δήλωσης ΦΠΑ, ή παράταση της προθεσμίας για την υποβολή της δήλωσης αυτής και των ανακεφαλαιωτικών πινάκων των περ. α) και δ) της παρ. 4 και των παρ. 5 και 6 του άρθρου 41, καθώς και διαφορετική προθεσμία καταβολής του φόρου. Η απόφαση παράτασης υπογράφεται το αργότερο μέχρι τη λήξη της προβλεπόμενης προθεσμίας και ισχύει από τον χρόνο υπογραφής της.

γ) να ορίζονται η διαδικασία υποβολής των δηλώσεων ΦΠΑ και καταβολής του φόρου σύμφωνα με την παρ. 4, το ύψος της εγγύησης, οι προϋποθέσεις επιστροφής της, και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου,

δ) να καθορίζεται ο τρόπος άσκησης της επιλογής της παρ. 5.

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ' ΕΙΔΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ

## Άρθρο 44. Ειδικό καθεστώς μικρών επιχειρήσεων *[16]

1. Η απαλλαγή του ειδικού καθεστώτος μικρών επιχειρήσεων εφαρμόζεται σε πράξεις παράδοσης αγαθών και παροχής υπηρεσιών, οι οποίες πραγματοποιούνται από μικρές επιχειρήσεις υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις των άρθρων 44α έως 44στ.

Για τους σκοπούς των άρθρων 44 έως 44ζ ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) Ως «απαλλασσόμενη μικρή επιχείρηση» νοείται κάθε υποκείμενος στον φόρο, εγκατεστημένος ή μη, που επιλέγει να ωφεληθεί από την απαλλαγή των άρθρων 44α και 44β για πράξεις παράδοσης αγαθών και παροχής υπηρεσιών στο εσωτερικό της χώρας,

β) ως «ετήσιος κύκλος εργασιών εντός του εσωτερικού της χώρας» ορίζεται η ετήσια συνολική αξία των παραδόσεων αγαθών και των παροχών υπηρεσιών, όπως ορίζονται στην παρ. 2, χωρίς Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), που πραγματοποιούνται από υποκείμενο στον φόρο κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους,

γ) ως «ετήσιος κύκλος εργασιών εντός της Ένωσης» ορίζεται η ετήσια συνολική αξία των παραδόσεων αγαθών και των παροχών υπηρεσιών, όπως ορίζονται στην παρ. 3, χωρίς Φ.Π.Α., που πραγματοποιούνται από υποκείμενο στον φόρο εντός του εδάφους της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του ετήσιου κύκλου εργασιών εντός του εσωτερικού της χώρας, κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους.

2. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών που λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή της απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων στο εσωτερικό της χώρας, αποτελείται από τις ακόλουθες αξίες, χωρίς Φ.Π.Α.:

α) την αξία των παραδόσεων αγαθών και των παροχών υπηρεσιών, κατά το μέτρο που θα φορολογούνταν εάν είχαν πραγματοποιηθεί από μη απαλλασσόμενο υποκείμενο στον φόρο,

β) την αξία των πράξεων που απαλλάσσονται με δικαίωμα έκπτωσης του Φ.Π.Α. που καταβλήθηκε στο προηγούμενο στάδιο, σύμφωνα με το πέμπτο εδάφιο της παρ. 1 του άρθρου 26,

γ) την αξία των απαλλασσόμενων πράξεων σύμφωνα με τα άρθρα 29 και 32,

δ) την αξία των απαλλασσόμενων πράξεων σύμφωνα με το άρθρο 33 όταν εφαρμόζεται η απαλλαγή που προβλέπεται στο εν λόγω άρθρο, και ε) την αξία των πράξεων επί ακινήτων, των χρηματοοικονομικών πράξεων των περ. ιθ) έως κδ) της παρ. 1 του άρθρου 27 και των υπηρεσιών ασφάλισης και αντασφάλισης, εκτός εάν οι πράξεις αυτές έχουν παρεπόμενο χαρακτήρα.

Οι μεταβιβάσεις ενσώματων ή άυλων αγαθών επένδυσης ενός υποκειμένου στον φόρο δεν λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του κύκλου εργασιών.

3. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών που λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του ενωσιακού ορίου απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων, αποτελείται από τις αξίες των πράξεων της παρ. 2, χωρίς Φ.Π.Α., και τις αξίες των αντίστοιχων πράξεων της παρ. 2, χωρίς Φ.Π.Α., που πραγματοποιούνται σε άλλο κράτος μέλος.

4. Το ειδικό καθεστώς μικρών επιχειρήσεων δεν εφαρμόζεται στις ακόλουθες πράξεις:

α) παραδόσεις ακινήτων του άρθρου 8 που πραγματοποιούνται ευκαιριακά,

β) παραδόσεις καινούργιων μεταφορικών μέσων σύμφωνα με την υποπερ. βα) της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 33.

5. Το ειδικό καθεστώς μικρών επιχειρήσεων εφαρμόζεται για υποκείμενους με έδρα της οικονομικής δραστηριότητας στο εσωτερικό της χώρας ή σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

## Άρθρο 44α Χορήγηση απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων σε υποκείμενους στον φόρο εγκατεστημένους στο εσωτερικό *17

1. Δύνανται να απαλλάσσονται από την υποχρέωση υποβολής δήλωσης και καταβολής του φόρου υποκείμενοι, των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών, που αναφέρεται σε πράξεις παράδοσης αγαθών και παροχής υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του προηγούμενου και του τρέχοντος φορολογικού έτους κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 44, χωρίς Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), δεν υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ.

Οι υποκείμενοι δύνανται να απαλλάσσονται και κατά τον χρόνο έναρξης των εργασιών τους.

2. Οι διατάξεις της παρ. 1 δεν έχουν εφαρμογή:

α) στους αγρότες του ειδικού καθεστώτος,

β) στην παράδοση καινούργιου μεταφορικού μέσου,

σύμφωνα με την υποπερ. βα) της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 33,

γ) στις παραδόσεις ακινήτων του άρθρου 8 που πραγματοποιούνται ευκαιριακά.

3. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου του πρώτου εδαφίου της παρ. 1, ο υποκείμενος στον φόρο εφαρμόζει υποχρεωτικά το κανονικό καθεστώς, αρχής γενομένης από την πράξη παράδοσης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών με την οποία πραγματοποιείται η υπέρβαση του ορίου και για το σύνολο της αξίας της πράξης αυτής.

4. Οι υποκείμενοι που απαλλάσσονται μπορούν να μεταταχθούν προαιρετικά στο κανονικό καθεστώς κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους υποβάλλοντας σχετικά δήλωση μεταβολών. Σε περίπτωση προαιρετικής μετάταξης, ο υποκείμενος στον φόρο δύναται να υπαχθεί εκ νέου στο καθεστώς του παρόντος άρθρου εντός του επόμενου φορολογικού έτους.

5. Αν υποκείμενος μετατάσσεται, υποχρεωτικά ή προαιρετικά, από το ένα καθεστώς στο άλλο, τα αποθέματα των εμπορεύσιμων αγαθών, τα οποία υπάρχουν κατά την τελευταία ημέρα πριν από τη μετάταξη, απογράφονται υποχρεωτικά ανά ισχύοντα συντελεστή φόρου, αποτιμώνται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και υπάρχει υποχρέωση απόδοσης του φόρου που έχει εκπέσει για τα αποθέματα, όταν ο υποκείμενος μετατάσσεται από το κανονικό καθεστώς στο απαλλασσόμενο και δικαίωμα έκπτωσης, αντίστοιχα, όταν μετατάσσεται από το απαλλασσόμενο στο κανονικό καθεστώς.

6. Σε κάθε περίπτωση μετάταξης, ο υποκείμενος υποχρεούται να συντάσσει απογραφή των αγαθών επένδυσης, για τα οποία δεν έχει παρέλθει ο χρόνος διακανονισμού, σύμφωνα με το άρθρο 38.

Τα εν λόγω αγαθά αποτιμώνται στην αξία κτήσης τους, η οποία προσαυξάνεται με τις δαπάνες βελτίωσης και επέκτασης, εκτός από τις δαπάνες επισκευής και συντήρησης. Οι μετατασσόμενοι υποκείμενοι, για τον εναπομένοντα χρόνο του διακανονισμού, έχουν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου ή, κατά περίπτωση, υποχρέωση διακανονισμού και καταβολής του φόρου, ανάλογα με το εάν πρόκειται για μετάταξη από το απαλλασσόμενο στο κανονικό καθεστώς ή αντίστροφα.

7. Για τα απογραφόμενα αγαθά των παρ. 5 και 6, υποβάλλεται, μέσα σε δύο (2) μήνες από τη μετάταξη, δήλωση που περιλαμβάνει την αξία των αποθεμάτων κατά συντελεστή φόρου και τον φόρο που αναλογεί.

Για τους υποκείμενους που μετατάσσονται στο κανονικό καθεστώς ο φόρος αυτός εκπίπτει με την προβλεπόμενη από το άρθρο 43 δήλωση Φ.Π.Α. της φορολογικής περιόδου κατά την οποία υποβάλλεται η δήλωση αποθεμάτων. Για τους υποκείμενους που μετατάσσονται στο απαλλασσόμενο καθεστώς, η δήλωση για την απόδοση του φόρου υποβάλλεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα από την υποβολή της δήλωσης αποθεμάτων μετάταξης του πρώτου εδαφίου.

8. Οι υποκείμενοι της παρ. 1, στις περιπτώσεις που έχουν υποχρέωση έκδοσης παραστατικών πωλήσεων (φορολογικών στοιχείων), αναγράφουν σε αυτά την ένδειξη «χωρίς φόρο προστιθέμενης αξίας-απαλλαγή μικρών επιχειρήσεων» και δεν δικαιούνται να εκπέσουν τον φόρο των εισροών τους.

## Άρθρο 44β Χορήγηση απαλλαγής σε υποκείμενους εγκατεστημένους σε άλλο κράτος μέλος *[18]

1. Υποκείμενοι εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος, των οποίων, κατά το τρέχον και το προηγούμενο φορολογικό έτος, ο ετήσιος κύκλος εργασιών εντός του εσωτερικού της χώρας δεν υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ και ο ετήσιος κύκλος εργασιών εντός της Ένωσης δεν υπερβαίνει τις εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ, μπορούν να κάνουν χρήση της απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων στο εσωτερικό της χώρας, εφόσον έχουν προβεί σε προηγούμενη κοινοποίηση της πρόθεσής τους αυτής στο κράτος μέλος εγκατάστασής τους και έχουν λάβει από το κράτος μέλος αυτό ατομικό αριθμό ταυτοποίησης με το επίθημα «ΕΧ» για τον σκοπό αυτό.

2. Η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), ως φορολογική αρχή του κράτους μέλους απαλλαγής, αφού λάβει την προηγούμενη κοινοποίηση ή την τυχόν

μετέπειτα επικαιροποίηση αυτής από το κράτος μέλος εγκατάστασης, επαληθεύει την ύπαρξη τυχόν Α.Φ.Μ./Φ.Π.Α. στο εσωτερικό και την τήρηση του ορίου του ετήσιου κύκλου εργασιών των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ και επιβεβαιώνει την απαλλαγή εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 37β του Κανονισμού (ΕΕ) 904/2010.

Σε ειδικές περιπτώσεις που αφορούν σε πρόληψη της φοροδιαφυγής ή της φοροαποφυγής, η Α.Α.Δ.Ε. γνωστοποιεί αμελλητί στο κράτος μέλος εγκατάστασης την ανάγκη μεγαλύτερου χρονικού διαστήματος για τη διενέργεια των απαραίτητων ελέγχων ή επαληθεύσεων.

3. Κατόπιν της γνωστοποίησης από το κράτος μέλος εγκατάστασης της ταυτοποίησης του υποκειμένου με τον ατομικό αριθμό ταυτοποίησης με επίθημα «ΕΧ», ή της επιβεβαίωσης της προσθήκης της Ελλάδας στα κράτη μέλη στα οποία αυτός απαλλάσσεται, η Α.Α.Δ.Ε. μεριμνά για τη μη δυνατότητα χρήσης του τυχόν Α.Φ.Μ./Φ.Π.Α. που έχει ήδη ο υποκείμενος για πράξεις που πραγματοποιεί ως απαλλασσόμενη μικρή επιχείρηση.

4. Σε περίπτωση οικειοθελούς παύσης, ο υποκείμενος στον φόρο δύναται να υπαχθεί εκ νέου στο καθεστώς του παρόντος άρθρου εντός του επόμενου φορολογικού έτους.

## Άρθρο 44γ Χορήγηση απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων από άλλα κράτη μέλη σε υποκείμενους εγκατεστημένους στο εσωτερικό της χώρας *19

1. Υποκείμενοι εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της χώρας μπορούν να κάνουν χρήση απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων σε άλλο ή άλλα κράτη μέλη στα οποία δεν είναι εγκατεστημένοι, εφόσον πληρούνται οι κάτωθι προϋποθέσεις:

α) ο ετήσιος κύκλος εργασιών του υποκείμενου εντός της Ε.Ε. δεν υπερβαίνει κατά το προηγούμενο και το τρέχον ημερολογιακό έτος τις εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ,

β) ο υποκείμενος υποβάλλει στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) προηγούμενη κοινοποίηση, με ηλεκτρονικά μέσα, η οποία περιέχει τουλάχιστον τις ακόλουθες πληροφορίες:

βα) ονοματεπώνυμο, δραστηριότητα, νομική μορφή και διεύθυνση του υποκειμένου στον φόρο,

ββ) κράτος μέλος ή κράτη μέλη στα οποία ο υποκείμενος προτίθεται να κάνει χρήση της απαλλαγής,

βγ) συνολική αξία των παραδόσεων αγαθών ή/και παροχών υπηρεσιών που έχουν πραγματοποιηθεί στο εσωτερικό της χώρας και σε καθένα από τα άλλα κράτη μέλη, κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Στην περίπτωση κρατών μελών που εφαρμόζουν τομεακά όρια απαλλαγής, οι παραπάνω αξίες δηλώνονται ανά τομέα,

βδ) συνολική αξία των παραδόσεων αγαθών ή/και παροχών υπηρεσιών που έχουν πραγματοποιηθεί στο εσωτερικό της χώρας και σε καθένα από τα άλλα κράτη μέλη κατά το τρέχον ημερολογιακό έτος πριν από την κοινοποίηση. Στην περίπτωση κρατών

μελών που εφαρμόζουν τομεακά όρια απαλλαγής, οι παραπάνω αξίες δηλώνονται ανά τομέα,

βε) τυχόν Α.Φ.Μ./Φ.Π.Α. που ήδη διαθέτουν σε άλλα κράτη μέλη.

γ) Η Α.Α.Δ.Ε., ως φορολογική αρχή του κράτους μέλους εγκατάστασης, λαμβάνοντας την προηγούμενη κοινοποίηση, επαληθεύει εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών το ύψος του κύκλου εργασιών που έχει δηλωθεί από τον υποκείμενο σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 37β του Κανονισμού (ΕΕ) 904/2010 του Συμβουλίου, της 7ης Οκτωβρίου 2010, για τη διοικητική συνεργασία και την καταπολέμηση της απάτης στον τομέα του φόρου προστιθέμενης αξίας (L 268) και, εφόσον δεν υπάρχει υπέρβαση του ορίου του ετησίου κύκλου εργασιών κατά το τρέχον και το προηγούμενο ημερολογιακό έτος εντός της Ένωσης, διαβιβάζει με ηλεκτρονικά μέσα τις πληροφορίες στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών απαλλαγής σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 37α του Κανονισμού (ΕΕ) 904/2010 και αναμένει την επιβεβαίωση από τα κράτη μέλη απαλλαγής εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 37β του ανωτέρω Κανονισμού, προκειμένου να ταυτοποιήσει τον υποκείμενο με τον Α.Φ.Μ. ταυτοποίησης που φέρει το επίθημα «ΕΧ» και να το γνωστοποιήσει σε αυτόν.

Η απαλλαγή στο άλλο κράτος μέλος ισχύει από την ημερομηνία γνωστοποίησης από την Α.Α.Δ.Ε. προς τον υποκείμενο του Α.Φ..Μ. ταυτοποίησής του με το επίθημα «ΕΧ», η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα πέντε (35) εργάσιμες ημέρες από την παραλαβή της προηγούμενης κοινοποίησης, εκτός από ειδικές περιπτώσεις στις οποίες, για την πρόληψη της φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής, τα κράτη μέλη για τη χορήγηση της απαλλαγής ενδέχεται να χρειάζονται μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για τη διενέργεια των απαραίτητων ελέγχων και έχουν γνωστοποιήσει την αναγκαιότητα αυτή στην Α.Α.Δ.Ε. ως φορολογική αρχή του κράτους μέλους εγκατάστασης.

Οι πληροφορίες που αναφέρονται στην υποπερ. βγ) της περ. β) παρέχονται και για καθένα από τα δύο προηγούμενα ημερολογιακά έτη για εκείνα τα κράτη μέλη που χορηγούν την απαλλαγή, λαμβανομένου υπόψη του κύκλου εργασιών των δύο τελευταίων ημερολογιακών ετών.

Οι αξίες των υποπερ. βγ) και βδ) της περ. β) εκφράζονται σε ευρώ ή στο εθνικό νόμισμα των κρατών μελών που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ, εφόσον τα κράτη μέλη απαιτούν να εκφράζονται οι αξίες στο δικό τους νόμισμα. Εάν οι παραδόσεις ή οι παροχές έχουν πραγματοποιηθεί σε άλλα νομίσματα, ο υποκείμενος χρησιμοποιεί τη συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει την πρώτη ημέρα του ημερολογιακού έτους. Η μετατροπή γίνεται σύμφωνα με τη συναλλαγματική ισοτιμία που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την ημέρα εκείνη ή, εάν δεν υπήρξε δημοσίευση τη συγκεκριμένη ημέρα, τις ισοτιμίες της επόμενης ημέρας δημοσίευσης.

2. Οι υποκείμενοι ενημερώνουν την Α.Α.Δ.Ε. με ηλεκτρονικά μέσα εκ των προτέρων, με επικαιροποίηση της προηγούμενης κοινοποίησης της παρ. 1, που περιλαμβάνει τον ΑΦΜ ταυτοποίησης με επίθημα «ΕΧ» που τους έχει χορηγηθεί, αν επέρχονται αλλαγές στις πληροφορίες που είχαν παρασχεθεί με την προηγούμενη κοινοποίηση, συμπεριλαμβανομένης της πρόθεσής τους να κάνουν χρήση της απαλλαγής σε κράτος μέλος ή κράτη μέλη διαφορετικά από αυτά που υποδεικνύονται στην προηγούμενη κοινοποίηση και της απόφασής τους να παύσουν να εφαρμόζουν το καθεστώς απαλλαγής σε κράτος μέλος ή κράτη μέλη στα οποία δεν είναι εγκατεστημένοι. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η παύση τίθεται σε ισχύ από την πρώτη μέρα του επόμενου ημερολογιακού τριμήνου μετά την παραλαβή των πληροφοριών από την Α.Α.Δ.Ε. ή, αν αυτές παραλαμβάνονται τον τελευταίο μήνα του ημερολογιακού τριμήνου, από την πρώτη μέρα του δεύτερου μήνα του επόμενου ημερολογιακού τριμήνου.

Η επικαιροποίηση της προηγούμενης κοινοποίησης ισχύει από την ημερομηνία κατά την οποία η Α.Α.Δ.Ε., αφού προβεί στις ενέργειες της περ. γ) της παρ. 1, επιβεβαιώνει τον Α.Φ.Μ. ταυτοποίησης με το επίθημα «ΕΧ» στον υποκείμενο μέσω γνωστοποίησης, η οποία δεν υπερβαίνει τις τριάντα πέντε (35) εργάσιμες ημέρες από την παραλαβή της επικαιροποίησης της προηγούμενης κοινοποίησης, εκτός από ειδικές περιπτώσεις στις οποίες, για την πρόληψη της φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής, τα κράτη μέλη για τη χορήγηση της απαλλαγής ενδέχεται να χρειάζονται μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για τη διενέργεια των απαραίτητων ελέγχων και έχουν γνωστοποιήσει την αναγκαιότητα αυτή στην Α.Α.Δ.Ε. ως φορολογική αρχή του κράτους μέλους εγκατάστασης.

Όταν ο υποκείμενος ενημερώνει την Α.Α.Δ.Ε. ότι προτίθεται να κάνει χρήση της απαλλαγής σε κράτος μέλος ή κράτη μέλη διαφορετικά από εκείνα που αναφέρονται στην προηγούμενη κοινοποίηση ή την επικαιροποίηση της προηγούμενης κοινοποίησης, δεν υποχρεούται να παράσχει τις πληροφορίες της περ. β) της παρ. 1, εφόσον αυτές έχουν συμπεριληφθεί ήδη σε αναφορές στοιχείων που έχουν υποβληθεί σε προηγούμενο χρόνο σύμφωνα με την παρ. 1 και την παρούσα παράγραφο.

3. Υποκείμενοι εγκατεστημένοι στο εσωτερικό που κάνουν χρήση της απαλλαγής σε άλλα κράτη μέλη, έχουν υποχρέωση υποβολής στην Α.Α.Δ.Ε., για κάθε ημερολογιακό τρίμηνο, αναφοράς που περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία, συμπεριλαμβανομένου και του Α.Φ.Μ. ταυτοποίησής τους με το επίθημα «ΕΧ»:

α) τη συνολική αξία των παραδόσεων ή παροχών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού τριμήνου στο εσωτερικό της χώρας ή την ένδειξη «0» εάν δεν έχουν πραγματοποιηθεί παραδόσεις ή παροχές,

β) τη συνολική αξία των παραδόσεων ή παροχών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού τριμήνου σε καθένα από τα κράτη μέλη, εκτός του εσωτερικού της χώρας ή την ένδειξη «0» εάν δεν έχουν πραγματοποιηθεί παραδόσεις ή παροχές. Στην περίπτωση κρατών μελών που εφαρμόζουν τομεακά όρια απαλλαγής, οι παραπάνω αξίες δηλώνονται ανά τομέα.

Η αναφορά υποβάλλεται στην Α.Α.Δ.Ε. εντός ενός μηνός από το τέλος του ημερολογιακού τριμήνου με ηλεκτρονικά μέσα και αποτελεί δήλωση πληροφοριακού χαρακτήρα. Οι αξίες εκφράζονται σε ευρώ ή στο εθνικό νόμισμα των κρατών μελών που δεν έχουν υιοθετήσει το ευρώ, εφόσον τα κράτη μέλη απαιτούν να εκφράζονται οι αξίες στο δικό τους νόμισμα. Εάν οι παραδόσεις ή οι παροχές έχουν πραγματοποιηθεί σε άλλα νομίσματα, ο υποκείμενος χρησιμοποιεί τη συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει την πρώτη ημέρα του ημερολογιακού έτους. Η μετατροπή γίνεται σύμφωνα με τη συναλλαγματική ισοτιμία που δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα την ημέρα εκείνη ή, εάν δεν υπήρξε δημοσίευση τη συγκεκριμένη ημέρα, τις ισοτιμίες της επόμενης ημέρας δημοσίευσης.

4. Αν ο ετήσιος κύκλος εργασιών εντός της Ένωσης υπερβεί τις εκατό χιλιάδες (100.000) ευρώ, οι υποκείμενοι ενημερώνουν εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών την Α.Α.Δ.Ε.. Παράλληλα, εντός της ίδιας προθεσμίας, υποβάλλουν τα στοιχεία της παρ. 3 για την αξία παραδόσεων αγαθών και παροχών υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την έναρξη του τρέχοντος ημερολογιακού τριμήνου εντός του οποίου πραγματοποιήθηκε η υπέρβαση έως την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε χώρα η υπέρβαση.

## Άρθρο 44δ Υπέρβαση του ενωσιακού ή/και του εσωτερικού ορίου κύκλου εργασιών *[20]

1. Υποκείμενοι που απαλλάσσονται λόγω κύκλου εργασιών στο εσωτερικό της χώρας, είτε είναι εγκατεστημένοι είτε όχι, οι οποίοι υπερέβησαν κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος το εθνικό όριο των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ, δεν δύνανται να κάνουν χρήση της απαλλαγής για διάστημα ενός ημερολογιακού έτους.

Όταν η υπέρβαση πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους, η ισχύς της απαλλαγής παύει από τη στιγμή της υπέρβασης του ορίου.

2. Οι μη εγκατεστημένοι στο εσωτερικό υποκείμενοι δεν μπορούν να υπαχθούν, ούτε να συνεχίσουν να υπάγονται στο απαλλασσόμενο καθεστώς στο εσωτερικό, εάν, κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος, υπερέβησαν το όριο του ετήσιου κύκλου εργασιών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) των εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ. Όταν η υπέρβαση του ορίου αυτού πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους, η ισχύς της απαλλαγής παύει από την στιγμή της υπέρβασης του ορίου.

3. Οι υποκείμενοι που είναι εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της χώρας, οι οποίοι υπερβαίνουν, στη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους, το όριο του ετήσιου κύκλου

εργασιών εντός της Ε.Ε., αλλά δεν έχουν υπερβεί το εσωτερικό όριο των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ, μπορούν να συνεχίσουν να διενεργούν απαλλασσόμενες πράξεις στο εσωτερικό μέχρι τη συμπλήρωση του εθνικού ορίου.

## Άρθρο 44ε Απαλλαγή από ορισμένες υποχρεώσεις των υποκειμένων που κάνουν χρήση της απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων σε κράτος μέλος στο οποίο δεν είναι εγκατεστημένοι *[21]

1. Υποκείμενοι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη που κάνουν χρήση της απαλλαγής στο εσωτερικό της χώρας δεν έχουν υποχρέωση να αποκτήσουν Α.Φ.Μ./Φ.Π.Α. ούτε να υποβάλουν δηλώσεις Φ.Π.Α. για τις πράξεις που πραγματοποιούν ως απαλλασσόμενες μικρές επιχειρήσεις.

2. Υποκείμενοι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη, οι οποίοι κάνουν χρήση της απαλλαγής στο εσωτερικό της χώρας και δεν συμμορφώνονται με την υποχρέωση υποβολής, στο κράτος μέλος εγκατάστασής τους, των αντίστοιχων με τις οριζόμενες στην παρ. 3 του άρθρου 44γ προβλεπόμενων τριμηνιαίων αναφορών, υποχρεούνται να αποκτήσουν Α.Φ.Μ./Φ.Π.Α. και να υποβάλλουν δηλώσεις ΦΠΑ σύμφωνα με το άρθρο 41.

## Άρθρο 44στ Λοιπές ενέργειες της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων *[22]

Πέραν των ενεργειών στις οποίες προβαίνει η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 44γ, προβαίνει, επίσης, αμελλητί σε απενεργοποίηση του ατομικού αριθμού ταυτοποίησης με το επίθημα «ΕΧ» που έχει χορηγήσει σε υποκείμενους εγκατεστημένους στο εσωτερικό, προκειμένου οι τελευταίοι να κάνουν χρήση της απαλλαγής μικρών επιχειρήσεων σε άλλο κράτος μέλος ή άλλα κράτη μέλη, ή, αν ο υποκείμενος εξακολουθεί να κάνει χρήση της απαλλαγής σε άλλο κράτος μέλος ή άλλα κράτη μέλη, προσαρμόζει τα στοιχεία που έχει παραλάβει στο πλαίσιο προηγούμενης κοινοποίησης ή επικαιροποίησης της κοινοποίησης, στις παρακάτω περιπτώσεις:

α) αν η συνολική αξία των παραδόσεων και παροχών εντός της Ένωσης που δηλώθηκε από τον υποκείμενο υπερβαίνει το όριο των εκατό χιλιάδων (100.000) ευρώ,

β) αν το κράτος μέλος που χορηγεί την απαλλαγή έχει κοινοποιήσει ότι ο υποκείμενος δεν δικαιούται να κάνει χρήση της απαλλαγής ή η απαλλαγή έχει παύσει να ισχύει στο εν λόγω κράτος μέλος,

γ) αν ο υποκείμενος στον φόρο έχει γνωστοποιήσει την απόφασή του να παύσει να εφαρμόζει την απαλλαγή ή δ) αν ο υποκείμενος στον φόρο έχει ενημερώσει, ή μπορεί να συναχθεί με άλλον τρόπο, ότι οι δραστηριότητές του έχουν παύσει.»

## Άρθρο 44ζ Εξουσιοδοτική διάταξη *[23]

Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζονται οι διαδικασίες και οι λεπτομέρειες εγγραφής στο καθεστώς των μικρών επιχειρήσεων, της παύσης και της εξαίρεσης από αυτό, οι λεπτομέρειες εφαρμογής των τριμηνιαίων αναφορών, καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή των άρθρων 44, 44α, 44β, 44γ, 44δ, 44ε και 44στ.

## Άρθρο 45. Ειδικό καθεστώς καταβολής του φόρου από τον λήπτη αγαθών και υπηρεσιών

1. Οι υποκείμενοι στον φόρο που πραγματοποιούν παραδόσεις σε άλλους υποκειμένους ανακυκλώσιμων απορριμμάτων, όπως αυτά καθορίζονται στην παρ. 2, θεωρείται ότι διενεργούν πράξεις απαλλασσόμενες με δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών τους και δεν επιβαρύνουν με ΦΠΑ το παραστατικό πωλήσεων (φορολογικό στοιχείο) που εκδίδουν. Υποχρεούνται ωστόσο να αναγράφουν στο στοιχείο αυτό την ένδειξη «Υπόχρεος για την καταβολή του φόρου είναι ο αγοραστής των αγαθών - άρθρο 45 Κώδικα ΦΠΑ».

2. Ως παραδόσεις ανακυκλώσιμων απορριμμάτων, για την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα, θεωρούνται οι κατωτέρω παραδόσεις εφόσον προορίζονται για ανακύκλωση:

α) παραδόσεις απορριμμάτων σιδηρούχων και μη σιδηρούχων μετάλλων, αποκομμάτων και άλλων χρησιμοποιημένων υλικών,

β) παραδόσεις ημικατεργασμένων προϊόντων από σιδηρούχα και μη σιδηρούχα μέταλλα,

γ) παραδόσεις υπολειμμάτων και λοιπών ανακυκλώσιμων υλικών αποτελούμενων από σιδηρούχα και μη σιδηρούχα μέταλλα, κράματα, σκουριές, φολίδες ή τέφρα και βιομηχανικών υπολειμμάτων που περιέχουν μέταλλα ή κράματα μετάλλων,

δ) παραδόσεις ξεσμάτων και αποκομμάτων, απορριμμάτων και χρησιμοποιούμενων ανακυκλώσιμων υλικών αποτελούμενων από υαλοθραύσματα, γυαλί, χαρτί, χαρτόνι, ράκη, οστά, δέρμα φυσικό ή τεχνητό, διφθέρες, ακατέργαστα δέρματα και δορές, τένοντες και νεύρα, σπάγκους, σχοινιά και παλαμάρια, καλώδια, καουτσούκ και πλαστικές ύλες,

ε) παραδόσεις αποκομμάτων και απορριμμάτων που προκύπτουν από την επεξεργασία πρώτων υλών,

στ) παραδόσεις των υλικών που αναφέρονται στις περ. α) έως και ε) μετά από καθαρισμό, στίλβωση, διαλογή, κοπή, τεμαχισμό και συμπίεση.

3. Αν μεταβιβαστούν σε άλλον υποκείμενο στον φόρο εγκατεστημένο στο εσωτερικό της χώρας δικαιώματα εκπομπής αερίων θερμοκηπίου, σύμφωνα με την Οδηγία 2003/87/ΕΚ (L 275/25.10.2003), ο φόρος καταβάλλεται από τον λήπτη. Ο παρέχων τις υπηρεσίες αυτές έχει δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών για τις εν λόγω πράξεις, δεν χρεώνει φόρο στα εκδιδόμενα παραστατικά πωλήσεων (φορολογικά στοιχεία) και υποχρεούται να αναγράφει σε αυτά «Υπόχρεος για την καταβολή του φόρου είναι ο λήπτης των υπηρεσιών - άρθρο 45 Κώδικα ΦΠΑ».

4. [24] Στις περιπτώσεις εκτέλεσης εργασιών σε ακίνητα σύμφωνα με την περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 8, προς αναθέτουσες αρχές κατά την έννοια του ν. 4412/2016 (Α' 147), ο φόρος καταβάλλεται από τον λήπτη, υπό την προϋπόθεση ότι οι ως άνω αρχές είναι κύριοι των έργων και υποκείμενοι στον φόρο με δικαίωμα έκπτωσης. Ο υποκείμενος που εκτελεί τις εργασίες του πρώτου εδαφίου έχει δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών που αντιστοιχεί στις εν λόγω πράξεις, δεν χρεώνει φόρο στα εκδιδόμενα παραστατικά πωλήσεων (φορολογικά στοιχεία) και υποχρεούται να αναγράφει σε αυτά «Άρθρο 45, υπόχρεος για την καταβολή του φόρου είναι ο λήπτης».

Η παρούσα δεν εφαρμόζεται για τα μεγάλα συγχρηματοδοτούμενα έργα του άρθρου 100 του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013, καθώς και για τα μεγάλα έργα του άρθρου 39 του Κανονισμού 1083/2006 του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2006. Ομοίως, δεν εφαρμόζεται στα έργα που αναθέτει η εταιρεία με την επωνυμία «Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτευούσης Ανώνυμη Εταιρεία» (Ε.ΥΔ.Α.Π. Α.Ε.) ή η «Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Θεσσαλονίκης Ανώνυμη Εταιρεία» (Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.), συγχρηματοδοτούμενα ή μη.

5. Για τις παραδόσεις από υποκείμενο στον φόρο σε άλλον υποκείμενο κινητών τηλεφώνων, δηλαδή συσκευών που έχουν κατασκευαστεί ή προσαρμοστεί για χρήση σε αναγνωρισμένο δίκτυο και λειτουργούν σε συγκεκριμένες συχνότητες, ανεξαρτήτως του αν χρησιμοποιούνται ή όχι για άλλους σκοπούς, καθώς και κονσολών για παιχνίδια, ταμπλετών ηλεκτρονικών υπολογιστών και φορητών υπολογιστών, ο φόρος καταβάλλεται από τον αγοραστή των αγαθών, υπό την προϋπόθεση ότι αυτός έχει δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών. Ο υποκείμενος που παραδίδει τα αγαθά του προηγούμενου εδαφίου έχει δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών που αντιστοιχεί στις εν λόγω πράξεις, δεν χρεώνει φόρο στα εκδιδόμενα παραστατικά πωλήσεων

(φορολογικά στοιχεία) και υποχρεούται να αναγράφει σε αυτά τη φράση «Άρθρο 45, υπόχρεος για την καταβολή του φόρου είναι ο αγοραστής».

Οι υποκείμενοι στον φόρο που παραδίδουν ή αγοράζουν τα αγαθά της παρούσας παραγράφου, υποχρεούνται σε αναφορά στοιχείων για τις εν λόγω παραδόσεις ή αγορές.

6. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 46. Ειδικό καθεστώς καταβολής του φόρου κατά τον χρόνο είσπραξης της αντιπαροχής

1. [25] Κατά παρέκκλιση των γενικών διατάξεων του παρόντος Κώδικα, οι υποκείμενοι των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών, όπως ορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 44, δεν υπερβαίνει τα δύο εκατομμύρια (2.000.000) ευρώ, μπορούν να επιλέξουν την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος του παρόντος άρθρου. Για τους υποκείμενους που δεν έχουν λειτουργήσει επί ένα πλήρες φορολογικό έτος, ο ετήσιος κύκλος εργασιών υπολογίζεται με αναγωγή του ήδη πραγματοποιηθέντος κύκλου εργασιών σε ετήσια βάση.

2. Για τα πρόσωπα που εντάσσονται στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου:

α) Ο φόρος καθίσταται απαιτητός κατά τον χρόνο είσπραξης του τιμήματος ή μέρους αυτού που αφορά στις πραγματοποιούμενες από τα πρόσωπα αυτά φορολογητέες πράξεις.

β) Ο φόρος εισροών εκπίπτει κατά τον χρόνο πληρωμής του τιμήματος ή μέρους αυτού που αφορά στις φορολογητέες πράξεις που λαμβάνουν από άλλους υποκείμενους στον φόρο.

3. Οι εφαρμοζόμενοι συντελεστές είναι, σε κάθε περίπτωση, οι ισχύοντες κατά τον χρόνο που σύμφωνα με τη νομοθεσία για τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα εκδίδεται το παραστατικό πωλήσεων (φορολογικό στοιχείο).

4. Οι υποκείμενοι στον φόρο λήπτες παράδοσης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών από τα πρόσωπα που έχουν ενταχθεί στο ειδικό καθεστώς, εκπίπτουν τον φόρο που αναλογεί στις πράξεις αυτές κατά τον χρόνο πληρωμής του τιμήματος.

5. Στο ειδικό καθεστώς δεν υπάγονται οι ακόλουθες πράξεις:

α) παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών οι οποίες απαλλάσσονται από τον φόρο, σύμφωνα με τα άρθρα 27 έως 33,

β) εισαγωγές αγαθών,

γ) ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών,

δ) πράξεις για τις οποίες υπόχρεος για την καταβολή του φόρου είναι ο λήπτης των αγαθών ή υπηρεσιών,

ε) λιανικές πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών,

στ) πράξεις για τις οποίες ο τόπος φορολογίας δεν βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας.

6. Η ένταξη στο καθεστώς πραγματοποιείται με υποβολή δήλωσης στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), ισχύει από την έναρξη της επόμενης φορολογικής περιόδου και δεν μπορεί να παύσει πριν από το πέρας του επόμενου φορολογικού έτους. Η δήλωση ένταξης στο ειδικό καθεστώς μπορεί να ανακληθεί με υποβολή δήλωσης εξόδου, μέχρι την τελευταία ημέρα πριν από την έναρξη της φορολογικής περιόδου για την οποία ισχύει.

7. Στο ειδικό καθεστώς δεν μπορεί να ενταχθεί υποκείμενος στον φόρο, ο οποίος αποδεδειγμένα κατά τη διάρκεια των δύο (2) προηγούμενων φορολογικών ετών δεν έχει υποβάλει δηλώσεις ΦΠΑ και εισοδήματος.

8. Οι υποκείμενοι στον φόρο που εντάσσονται στο ειδικό καθεστώς υποχρεούνται να αναγράφουν στα παραστατικά πωλήσεων (φορολογικά στοιχεία) που εκδίδουν την ένδειξη «Ειδικό καθεστώς καταβολής του φόρου κατά τον χρόνο είσπραξης της αντιπαροχής - άρθρο 46 Κώδικα ΦΠΑ».

9. Οι υποκείμενοι στον φόρο που εντάσσονται στο ειδικό καθεστώς υποχρεούνται να τηρούν τα λογιστικά αρχεία τους με τρόπο που να διαπιστώνονται οι εισπράξεις και οι πληρωμές του τιμήματος για παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών που πραγματοποιούν ή λαμβάνουν και να παρέχουν ηλεκτρονικά πληροφορίες στην ΑΑΔΕ για τις εν λόγω εισπράξεις και πληρωμές. Επίσης, οι υποκείμενοι στον φόρο, που λαμβάνουν παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών, από υποκείμενους του ειδικού καθεστώτος, υποχρεούνται να τηρούν τα λογιστικά αρχεία τους με τρόπο που να διαπιστώνονται οι πληρωμές που πραγματοποιούν για τις εν λόγω πράξεις και να παρέχουν ηλεκτρονικά πληροφορίες στην ΑΑΔΕ για τις εν λόγω πληρωμές.

10. Ο υποκείμενος στον φόρο δεν μπορεί να παραμείνει στο ειδικό καθεστώς σε περίπτωση που δεν εκπληρώνει τις υποχρεώσεις, όπως ορίζονται από αυτό. Στην περίπτωση αυτή η ΑΑΔΕ ενημερώνει αιτιολογημένα τον υποκείμενο για την έξοδό του από το καθεστώς, καθώς και για τη φορολογική περίοδο υπαγωγής του στο κανονικό καθεστώς.
Στην περίπτωση υπέρβασης του ορίου της παρ. 1, ο υποκείμενος οφείλει να υποβάλει στην ΑΑΔΕ αίτηση εξόδου από το καθεστώς. Η ένταξη στο κανονικό καθεστώς ισχύει από το φορολογικό έτος που ακολουθεί το φορολογικό έτος εντός του οποίου πραγματοποιήθηκε η εν λόγω υπέρβαση.

Ο υποκείμενος στον φόρο μπορεί να ζητήσει την έξοδό του με δήλωση που υποβάλλει στην ΑΑΔΕ και η έξοδος ισχύει από τη φορολογική περίοδο που έπεται της φορολογικής περιόδου κατά την οποία υποβάλλεται η εν λόγω δήλωση εξόδου, υπό την προϋπόθεση ότι έχει εξαντληθεί το χρονικό διάστημα της υποχρεωτικής παραμονής στο ειδικό καθεστώς.

Οι υποκείμενοι στον φόρο που εξέρχονται από το ειδικό καθεστώς οφείλουν με τη δήλωση της τελευταίας πριν από την έξοδό τους φορολογικής περιόδου να αποδώσουν τον φόρο για όλα τα ανεξόφλητα παραστατικά πωλήσεων (φορολογικά στοιχεία) που έχουν εκδώσει, με αντίστοιχη άσκηση δικαιώματος έκπτωσης των ανεξόφλητων παραστατικών που έχουν λάβει από μη ενταγμένους στο ειδικό καθεστώς προμηθευτές τους. Κατά τον ίδιον χρόνο ασκείται το δικαίωμα έκπτωσης των πελατών των ανωτέρω προσώπων για τα ανεξόφλητα παραστατικά που έχουν λάβει από τα πρόσωπα αυτά, μέχρι το τέλος της φορολογικής αυτής περιόδου.

11. Με αποφάσεις του Διοικητή της ΑΑΔΕ καθορίζονται:

α) ο τύπος, το περιεχόμενο και ο χρόνος υποβολής της δήλωσης ένταξης ή εξόδου από το ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου,

β) ο τρόπος τήρησης των λογιστικών αρχείων, ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχος της είσπραξης ή πληρωμής του οφειλόμενου φόρου, καθώς και ο τρόπος είσπραξης και πληρωμής,

γ) ο τρόπος ηλεκτρονικής ενημέρωσης της ΑΑΔΕ,

δ) κάθε άλλο θέμα για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 47. Ειδικό καθεστώς κατ' αποκοπή καταβολής του φόρου

1. Καθιερώνεται ειδικό κατ' αποκοπή καθεστώς καταβολής του φόρου, για ορισμένους κλάδους μικρών επιχειρήσεων, για τις οποίες, λόγω της φύσης άσκησης της δραστηριότητάς τους, της δομής τους και της οργάνωσής τους, η τήρηση των υποχρεώσεων υπαγωγής στο κανονικό καθεστώς του φόρου, συνεπάγεται δυσανάλογα υψηλό διοικητικό κόστος.

2. Η υπαγωγή στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου γίνεται κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας και μετά από σύμφωνη γνώμη των εκπροσώπων των οικείων κλάδων.

3. Το ειδικό καθεστώς συνίσταται στον προσδιορισμό ενός κατ' αποκοπή ετήσιου ποσού ΦΠΑ για καταβολή στο Δημόσιο, από τις επιχειρήσεις που εντάσσονται στο καθεστώς αυτό. Το κατ' αποκοπή αυτό ποσό ΦΠΑ προσδιορίζεται λαμβάνοντας υπόψη μακροοικονομικά και στατιστικά στοιχεία των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας σε συνεργασία με τις συναρμόδιες υπηρεσίες άλλων Υπουργείων, καθώς και των επαγγελματικών τάξεων, όσον αφορά κυρίως:

α) στις εισροές της δραστηριότητας και στον αντίστοιχο φόρο που τις επιβαρύνει,

β) στις εκροές της δραστηριότητας και στον αντίστοιχο φόρο, που αναλογεί,

γ) στο ποσοστό επί τοις εκατό (%) λιανικών πωλήσεων ή παροχής υπηρεσιών προς τελικούς καταναλωτές.

4. Στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου δεν μπορούν να ενταχθούν επιχειρήσεις που ασκούν τη δραστηριότητα υπό μορφή εταιρείας οποιουδήποτε τύπου, εκτός από τις κοινωνίες αστικού δικαίου και τις συνιδιοκτησίες (συμπλοιοκτησίες κ.λπ.).

Επίσης, από το καθεστώς αυτό μπορούν να αποκλείονται επιχειρήσεις που πραγματοποιούν εξαγωγές ή ενδοκοινοτικές παραδόσεις, καθώς και επιχειρήσεις που ασκούν παράλληλα άλλη δραστηριότητα και εκ του λόγου αυτού δεν μπορούν να χαρακτηριστούν μικρές επιχειρήσεις.

5. Η εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος δεν είναι υποχρεωτική για τις επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν με δήλωσή τους να υπάγονται στο κανονικό καθεστώς του φόρου. Η δήλωση υποβάλλεται εντός τριάντα (30) ημερών από την έναρξη του φορολογικού

έτους εντός του οποίου γίνεται η ένταξη στο κανονικό καθεστώς του φόρου και δεν μπορεί να ανακληθεί πριν από την παρέλευση πενταετίας.

6. Οι επιχειρήσεις που εντάσσονται στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου έχουν υποχρέωση υποβολής έκτακτης δήλωσης σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 43 και δεν έχουν δικαίωμα έκπτωσης ή επιστροφής του φόρου των εισροών τους.

7. Η ένταξη στο καθεστώς θεσπίζεται με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων μετά από τη σύμφωνη γνώμη των αρμόδιων οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την απόφαση αυτή καθορίζονται το ετήσιο κατ' αποκοπή ποσό ΦΠΑ, ο τρόπος καταβολής του, καθώς και λεπτομέρειες για τον υπόχρεο καταβολής.

## Άρθρο 48. Ειδικό καθεστώς αγροτών

1. Οι αγρότες, οι οποίοι κατά το προηγούμενο φορολογικό έτος πραγματοποίησαν προς οποιοδήποτε πρόσωπο παραδόσεις αγροτικών προϊόντων καθώς και παροχές αγροτικών υπηρεσιών, σύμφωνα με το άρθρο 49, των οποίων η αξία αθροιστικά ήταν κατώτερη των δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ και έλαβαν επιδοτήσεις των οποία η αξία ήταν κατώτερη των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ, δύνανται, αντί της εφαρμογής του κανονικού καθεστώτος, να εντάσσονται στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου με την επιφύλαξη της παρ. 2.

Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου ως αξία για τις παραδόσεις αγροτικών προϊόντων και τις παροχές αγροτικών υπηρεσιών λαμβάνεται αυτή που προκύπτει από τα οικεία νόμιμα λογιστικά στοιχεία (παραστατικά), εφόσον η παραγωγή προϊόντων και η παροχή υπηρεσιών προέρχονται από εκμετάλλευση περιουσιακών στοιχείων που είτε ανήκουν στον αγρότη κατά κυριότητα είτε ο αγρότης έχει το δικαίωμα εκμετάλλευσης με οποιαδήποτε έννομη σχέση. Σε περίπτωση παράδοσης αγροτικών προϊόντων από τρίτους υποκείμενους στον φόρο, για λογαριασμό των παραγωγών αγροτών, η παραπάνω αξία λαμβάνεται χωρίς φόρο και προμήθεια. Για τον προσδιορισμό της αξίας λαμβάνεται υπόψη και αυτή που αναγράφεται στο ειδικό στοιχείο της παρ. 5.

2. Δεν εντάσσονται στο καθεστώς του παρόντος άρθρου, αλλά στο κανονικό καθεστώς, οι αγρότες που:

α) ασκούν τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις και παρέχουν τις αγροτικές υπηρεσίες του άρθρου 49, με τη μορφή εταιρείας οποιουδήποτε τύπου ή αγροτικών συνεταιρισμών,

β) πωλούν αγροτικά προϊόντα παραγωγής τους ύστερα από επεξεργασία που μπορεί να προσδώσει σε αυτά χαρακτήρα βιομηχανικών ή βιοτεχνικών προϊόντων,

γ) ασκούν παράλληλα και άλλη οικονομική δραστηριότητα, για την οποία έχουν υποχρέωση να τηρούν λογιστικά αρχεία (βιβλία),

δ) παραδίδουν προϊόντα παραγωγής τους από λαϊκές αγορές ή από δικό τους κατάστημα ή πραγματοποιούν εξαγωγές ή παραδόσεις των προϊόντων τους προς άλλο κράτος μέλος, κατ' εφαρμογή των άρθρων 29 και 33 αντίστοιχα.

3. Οι αγρότες που εντάσσονται στο καθεστώς του παρόντος άρθρου δεν επιβαρύνουν με ΦΠΑ τις παραδόσεις των αγαθών και τις παροχές των υπηρεσιών της παρ. 1 και

δικαιούνται επιστροφής του ΦΠΑ που επιβάρυνε τις αγορές αγαθών ή λήψεις υπηρεσιών, τις οποίες πραγματοποίησαν για την άσκηση της αγροτικής τους εκμετάλλευσης ή την παροχή αγροτικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τις παρ. 4 και 5.

4. Το ποσό της επιστροφής προκύπτει με την εφαρμογή κατ' αποκοπή συντελεστή έξι τοις εκατό (6%) στην αξία των παραδιδόμενων αγαθών και των παρεχόμενων υπηρεσιών της παρ. 1 προς άλλους υποκείμενους στον φόρο. Για την επιστροφή υποβάλλεται δήλωση - αίτηση επιστροφής.

5. Η παρ. 4 δεν εφαρμόζεται για παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών της παρ. 1 προς άλλους αγρότες ενταγμένους στο καθεστώς του παρόντος άρθρου, ή προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα. Για τις πράξεις του πρώτου εδαφίου εκδίδεται ειδικό στοιχείο που περιλαμβάνει το είδος, την ποσότητα και την αξία των παραδιδόμενων αγαθών, ή το είδος και την αξία των παρεχόμενων υπηρεσιών.

6. Οι αγρότες που επιθυμούν την ένταξή τους στο καθεστώς του παρόντος άρθρου, κατά την έναρξη αγροτικών εκμεταλλεύσεων και υπηρεσιών του άρθρου 49, υποβάλλουν δήλωση ένταξης σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ΚΦΔ, ν. 5104/2024, Α' 58).

Οι αγρότες του κανονικού καθεστώτος που επιθυμούν την υπαγωγή στο καθεστώς του παρόντος άρθρου υποβάλλουν δήλωση μεταβολών σύμφωνα με τον ΚΦΔ αποκλειστικά από την έναρξη του φορολογικού έτους, με την προϋπόθεση ότι πληρούνται τα κριτήρια της παρ. 1 και δεν υφίστανται οι περιορισμοί της παρ. 2.

Η υποχρέωση των προηγούμενων εδαφίων καταλαμβάνει και τους αγρότες που πραγματοποιούν αποκλειστικά τις πράξεις της παρ. 5.

Η δήλωση ένταξης στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου υποβάλλεται πριν από την υποβολή της δήλωσης - αίτησης επιστροφής της παρ. 4. Προκειμένου να παρέχεται δικαίωμα επιστροφής για παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών της παρ. 1 που πραγματοποιήθηκαν κατά το προηγούμενο φορολογικό έτος η δήλωση ένταξης στο καθεστώς υποβάλλεται με δηλούμενη ημερομηνία τουλάχιστον την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου φορολογικού έτους.

Οι αγρότες του ειδικού καθεστώτος του παρόντος άρθρου υποβάλλουν δήλωση για την απένταξή τους από αυτό, η οποία μπορεί να έχει και αναδρομική ισχύ, με την επιφύλαξη της διακοπής της αγροτικής εκμετάλλευσης κατά τον χρόνο απένταξης.

7. Κατά τη μετάταξη από το κανονικό καθεστώς στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου οι μετατασσόμενοι έχουν υποχρέωση:

α) Να υποβάλλουν, μέσα σε δύο (2) μήνες από τη μετάταξη, δήλωση αποθεμάτων μετάταξης, που να περιλαμβάνει:

αα) τα αποθέματα των αγροτικών προϊόντων, στα οποία περιλαμβάνονται όσα έχουν συλλεχθεί, οι ηρτημένοι καρποί και οι καλλιέργειες που βρίσκονται σε εξέλιξη,

αβ) τα αποθέματα των πρώτων υλών της αγροτικής παραγωγής, όπως σπόρων, λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων, ζωοτροφών και λοιπών συναφών, κατά συντελεστή φόρου,

αγ) τα αγαθά επένδυσης, εφόσον χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς της επιχείρησης και δεν παρήλθε η πενταετής περίοδος του διακανονισμού του άρθρου 38.

Τα αποθέματα της υποπερ. αα) απογράφονται σε τιμές πώλησης κατά τον χρόνο της μετάταξης και τα αποθέματα των υποπερ. αβ) και αγ) απογράφονται σε τιμές κόστους.

β) Να καταβάλλουν τον φόρο:

βα) που αναλογεί στα αποθέματα των αγροτικών προϊόντων, τα οποία θεωρούνται ως παραδόσεις αγαθών κατά τον χρόνο της μετάταξης, υποκείμενων στον φόρο με την εφαρμογή του κατ' αποκοπή συντελεστή,

ββ) που έχουν επιβαρυνθεί τα αποθέματα των πρώτων υλών της αγροτικής παραγωγής, καθώς και τα αγαθά επένδυσης κατά το μέρος του φόρου που αναλογεί στα υπόλοιπα έτη του διακανονισμού.

γ) Να υποβάλλουν έκτακτη δήλωση ΦΠΑ για την καταβολή του φόρου που προκύπτει σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περ. β), μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα από αυτόν που υποβάλλεται η δήλωση αποθεμάτων μετάταξης.

8. Τα άρθρα 35, 36 και 37 δεν εφαρμόζονται για τους αγρότες που υπάγονται στο καθεστώς του παρόντος άρθρου. Το ίδιο ισχύει και για τα άρθρα 41 και 43, με εξαίρεση τις υποχρεώσεις που αφορούν σε ενδοκοινοτικές αποκτήσεις αγαθών ή λήψεις υπηρεσιών.

9. Οι αγρότες που αρχίζουν για πρώτη φορά τις εργασίες τους και επιθυμούν να υπαχθούν στο κανονικό καθεστώς υποβάλλουν δήλωση έναρξης σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ΚΦΔ. Οι αγρότες που εντάσσονται στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου μετατάσσονται στο κανονικό καθεστώς, προαιρετικά ή υποχρεωτικά, με υποβολή δήλωσης μεταβολών σύμφωνα με τον ΚΦΔ. Η μη υποβολή της δήλωσης μεταβολών δεν επηρεάζει την υποχρεωτική μετάταξη στο κανονικό καθεστώς. Η μετάταξη στο κανονικό καθεστώς πραγματοποιείται υποχρεωτικά, από την έναρξη του επόμενου φορολογικού έτους σε περίπτωση μη πλήρωσης των προϋποθέσεων που αναφέρονται στην παρ. 1 εντός του τρέχοντος φορολογικού έτους, ή από τον χρόνο που συντρέχει μία από τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις περ. α) έως δ) της παρ. 2. Η μετάταξη στο κανονικό καθεστώς πραγματοποιείται προαιρετικά σε οποιοδήποτε χρόνο. Σε περίπτωση που η προαιρετική μετάταξη πραγματοποιείται από την έναρξη του φορολογικού έτους, η δήλωση υποβάλλεται εντός της προθεσμίας που ορίζεται στον ΚΦΔ και δεν δύναται να ανακληθεί πριν από την πάροδο τριετίας. Σε περίπτωση που η προαιρετική μετάταξη πραγματοποιείται κατά τη διάρκεια του φορολογικού έτους ισχύει αποκλειστικά από την ημερομηνία υποβολής της ανωτέρω δήλωσης και δεν δύναται να ανακληθεί πριν από την πάροδο τριετίας, η οποία αρχίζει από την έναρξη του επόμενου από τη μετάταξη φορολογικού έτους.

10. Αν η ένταξη στο κανονικό καθεστώς πραγματοποιείται εντός του φορολογικού έτους, οι αγρότες έχουν δικαίωμα επιστροφής, σύμφωνα με τις παρ. 4 και 5, για πράξεις που πραγματοποιούνται από τον χρόνο ένταξής τους στο καθεστώς του παρόντος άρθρου και έως την ένταξή τους στο κανονικό καθεστώς.

11. Κατά τη μετάταξη από το ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου στο κανονικό καθεστώς οι μετατασσόμενοι έχουν:

α) Υποχρέωση να υποβάλλουν, μέσα σε δύο (2) μήνες από τη μετάταξη, δήλωση αποθεμάτων μετάταξης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περ. α) της παρ. 7.

β) Δικαίωμα έκπτωσης του φόρου:

βα) που αναλογεί στα αποθέματα των αγροτικών προϊόντων, τα οποία θεωρούνται ως αγορές του κανονικού καθεστώτος, κατά τον χρόνο της μετάταξης, με την εφαρμογή του κατ' αποκοπή συντελεστή,

ββ) που έχουν επιβαρυνθεί τα αποθέματα των πρώτων υλών της αγροτικής παραγωγής, καθώς και τα αγαθά επένδυσης κατά το μέρος του φόρου που αναλογεί στα υπόλοιπα έτη του διακανονισμού. Ο φόρος αυτός εκπίπτει με τη δήλωση ΦΠΑ που αφορά στη φορολογική περίοδο εντός της οποίας υποβάλλεται η δήλωση αποθεμάτων μετάταξης.

12. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να ορίζεται ότι:

α) η επιστροφή του φόρου ενεργείται από τον αγοραστή των αγροτικών προϊόντων ή τον λήπτη των αγροτικών υπηρεσιών, και

β) οι αγροτικοί συνεταιρισμοί συνιστούν φορείς που μεσολαβούν στην υποβολή των δηλώσεων - αιτήσεων επιστροφής και γενικά στη διαδικασία επιστροφής του φόρου.

13. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ορίζονται:

α) Ο τρόπος και ο χρόνος υποβολής της δήλωσης - αίτησης επιστροφής, ο τύπος και το περιεχόμενο αυτής, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, καθώς και κάθε σχετικό θέμα για την εκκαθάριση και την απόδοση του επιστρεπτέου φόρου.

β) Ο τύπος και το περιεχόμενο του ειδικού στοιχείου που προβλέπει η παρ. 5, καθώς και κάθε άλλο διαδικαστικό θέμα.

γ) Ο τύπος και το περιεχόμενο της δήλωσης αποθεμάτων που προβλέπει το παρόν άρθρο, καθώς επίσης τα συνυποβαλλόμενα με αυτές στοιχεία.

## Άρθρο 49. Αγρότες, αγροτικά προϊόντα, αγροτικές εκμεταλλεύσεις και υπηρεσίες

Για την εφαρμογή του άρθρου 48 θεωρούνται:

1. Ως αγρότες, αυτοί που ασκούν προσωπικά ή με τα μέλη της οικογένειάς τους ή με μισθωτούς ή εργάτες τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις και υπηρεσίες των παρ. 3 και 4.

2. Ως αγροτικά προϊόντα, τα αγαθά που παράγονται από τους αγρότες στο πλαίσιο των αγροτικών τους εκμεταλλεύσεων.

3. Ως αγροτικές εκμεταλλεύσεις:

α) η γεωργία γενικά και ιδίως η καλλιέργεια δημητριακών, κηπευτικών, καπνού, βαμβακιού, οπωροφόρων και καρποφόρων δέντρων, αρωματικών και διακοσμητικών φυτών, η αμπελουργία, η ανθοκομία, η παραγωγή μανιταριών, μπαχαρικών, σπόρων και φυτών,

β) η εκτροφή ζώων γενικά, στην οποία περιλαμβάνονται ιδίως η κτηνοτροφία, η πτηνοτροφία, η κονικλοτροφία, η μελισσοκομία, η σηροτροφία και η σαλιγκαροτροφία,

γ) η δασοκομία γενικά,

δ) η αλιεία σε γλυκά νερά, η ιχθυοτροφία, η βατραχοτροφία, η καλλιέργεια μυδιών, στρειδιών και η εκτροφή μαλακίων και μαλακοστράκων,

ε) οι μεταποιητικές δραστηριότητες του αγρότη, που πραγματοποιούνται με συνήθη μέσα, στο πλαίσιο των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, σε προϊόντα τα οποία προέρχονται κατά κύριο λόγο από την αγροτική του παραγωγή.

4. Ως αγροτικές υπηρεσίες, οι παρεχόμενες από τους αγρότες με χειρωνακτική εργασία ή με το συνήθη εξοπλισμό της εκμετάλλευσής τους, οι οποίες συμβάλλουν στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Στις υπηρεσίες αυτές περιλαμβάνονται κυρίως:

α) οι εργασίες σποράς και φύτευσης, καλλιέργειας, θερισμού, αλωνίσματος, δεματοποίησης, περισυλλογής και συγκομιδής,

β) οι εργασίες προπαρασκευής για την πώληση προϊόντων, όπως η διαλογή, η ξήρανση, ο καθαρισμός, η άλεση, η έκθλιψη, η απολύμανση, η συσκευασία και η αποθήκευση,

γ) η φύλαξη, η πάχυνση και η εκτροφή ζώων,

δ) η μίσθωση μηχανικών μέσων και εξοπλισμού γενικά, που χρησιμοποιούνται στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις,

ε) η τεχνική βοήθεια,

στ) η καταπολέμηση επιβλαβών φυτών και ζώων, καθώς και ο ψεκασμός φυτών και εδάφους,

ζ) η χρησιμοποίηση αρδευτικών, αποξηραντικών μέσων και εξοπλισμού,

η) η υλοτομία, η κοπή ξύλων, καθώς και άλλες δασοκομικές υπηρεσίες.

5. Σε κάθε περίπτωση ως αγροτικά προϊόντα και αγροτικές υπηρεσίες νοούνται τα αγαθά και οι υπηρεσίες του Παραρτήματος IV.

## Άρθρο 50. Ειδικό καθεστώς πρακτορείων ταξιδιών

1. Οι επιχειρήσεις πρακτορείων ταξιδιών, με τις οποίες εξομοιώνονται και οι οργανωτές τουριστικών περιηγήσεων που ενεργούν στο όνομά τους έναντι των ταξιδιωτών, υπάγονται στο ειδικό καθεστώς υπολογισμού του φόρου του παρόντος άρθρου, εφόσον και κατά το μέρος που για την πραγματοποίηση του ταξιδιού ή της περιήγησης χρησιμοποιούν προς άμεση εξυπηρέτηση των ταξιδιωτών παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών που παρέχονται από άλλους υποκείμενους στον φόρο.

2. Οι πράξεις που γίνονται για την πραγματοποίηση του ταξιδιού ή της περιήγησης θεωρούνται ως ενιαία παροχή υπηρεσίας του πρακτορείου προς τον ταξιδιώτη. Η παροχή αυτή φορολογείται στην Ελλάδα, εφόσον η έδρα της οικονομικής δραστηριότητας του πρακτορείου ή η μόνιμη εγκατάστασή του, από την οποία αυτό ενεργεί για την πραγματοποίηση του ταξιδιού, βρίσκονται στην Ελλάδα και μόνο κατά το μέρος που αναλογεί σε υπηρεσίες που το πρακτορείο αναθέτει σε άλλους

υποκείμενους στον φόρο και αυτές πραγματοποιούνται από τους τελευταίους στο εσωτερικό της χώρας ή εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αντίθετα, δεν υπάγεται στις διατάξεις του παρόντος άρθρου το μέρος των παρεχόμενων υπηρεσιών από το πρακτορείο ταξιδιών που αναλογεί στις πράξεις τις οποίες αυτό αναθέτει σε άλλους υποκείμενους στον φόρο και οι οποίες πραγματοποιούνται από τους τελευταίους εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τις υπηρεσίες αυτές, εφαρμόζεται η περ. στ) της παρ. 1 του άρθρου 29.

3. Ως φορολογητέα αξία λαμβάνεται η μικτή αμοιβή του πρακτορείου που προκύπτει μετά την αφαίρεση από το συνολικό ποσό που καταβάλλεται από τον πελάτη (χωρίς να συνυπολογίζεται ο φόρος) του κόστους με το οποίο επιβαρύνεται το πρακτορείο από την παράδοση αγαθών και παροχή υπηρεσιών (μαζί με τον φόρο) που γίνονται σε αυτό από άλλους υποκείμενους στον φόρο για άμεση εξυπηρέτηση του ταξιδιώτη. Στα τιμολόγια παροχής υπηρεσιών που αφορούν στις πράξεις για τις οποίες η φορολογητέα αξία προσδιορίζεται κατά το προηγούμενο εδάφιο, ο φόρος δύναται να ενσωματώνεται στην τιμή.

4. Τα ποσά του φόρου με τα οποία επιβαρύνεται το πρακτορείο από άλλους υποκείμενους στον φόρο για τις πράξεις των παρ. 2 και 3 δεν εκπίπτουν ούτε επιστρέφονται.

5. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις αμοιβές των πρακτορείων ταξιδιών, οι οποίες προέρχονται από υπηρεσίες που αυτά παρέχουν αποκλειστικά ως μεσολαβητές με προμήθεια, καθώς επίσης από υπηρεσίες μεταφοράς, οι οποίες παρέχονται με μεταφορικά μέσα που εκμεταλλεύεται το ίδιο το πρακτορείο.

6. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, μπορεί να ορίζεται άλλος τρόπος προσδιορισμού της φορολογητέας αξίας για την οποία προβλέπει η παρ. 3.

7. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων μπορεί να επιβάλλεται στα πρακτορεία η υποχρέωση να τηρούν ειδικά βιβλία, λογαριασμούς, ή στοιχεία για την παρακολούθηση των πράξεων που ενεργούν.

## Άρθρο 51. Ειδικό καθεστώς φορολογίας βιομηχανοποιημένων καπνών

1. Στις περιπτώσεις παράδοσης ενδοκοινοτικής απόκτησης ή εισαγωγής από τρίτες χώρες βιομηχανοποιημένων καπνών, ο φόρος υπολογίζεται στην τιμή λιανικής πώλησης, χωρίς ΦΠΑ. Ως βιομηχανοποιημένα καπνά θεωρούνται τα οριζόμενα στο άρθρο 94 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα (ν. 2960/2001, Α' 265).

2. Η φορολογική υποχρέωση γεννάται και ο φόρος γίνεται απαιτητός κατά τη θέση των προϊόντων σε ανάλωση ή κατά τη διαπίστωση των ελλειμμάτων, σύμφωνα με το άρθρο 56 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα, καθώς και στις ειδικές περιπτώσεις απαιτητού του φόρου, σύμφωνα με το άρθρο 57 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα. Ο φόρος καταβάλλεται μαζί με τον ειδικό φόρο κατανάλωσης των βιομηχανοποιημένων καπνών από τα υπόχρεα πρόσωπα του άρθρου 101 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα και σύμφωνα με τα άρθρα 104 και 111 του ίδιου Κώδικα.

3. Οι υπόχρεοι καταβολής του φόρου ασκούν το δικαίωμα έκπτωσης του άρθρου 35 κατά την εκκαθάριση των φόρων που γίνεται με την αίτηση φορολογίας βιομηχανοποιημένων καπνών, με βάση τα δικαιολογητικά του άρθρου 37 που κατέχουν αυτοί κατά τον χρόνο της εκκαθάρισης. Οι υπόχρεοι του προηγούμενου εδαφίου έχουν τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από τα άρθρα 41 και 43.

4. Στα τιμολόγια παράδοσης βιομηχανοποιημένων καπνών ο φόρος ενσωματώνεται στην τιμή και αναγράφεται σε αυτά η ένδειξη «Φόρος προστιθέμενης αξίας μη εκπιπτόμενος».

5. Σε περίπτωση φθοράς ή βλάβης βιομηχανοποιημένων καπνών, για τις οποίες προβλέπει το άρθρο 105 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα, παρέχεται στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δικαίωμα συμψηφισμού του φόρου του παρόντος Κώδικα. Ο φόρος επιστρέφεται μόνον εφόσον είναι αδύνατος ο συμψηφισμός του.

6. Οι πρατηριούχοι και οι λιανοπωλητές βιομηχανοποιημένων καπνών, για την παράδοση των προϊόντων αυτών, δεν έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν τις δηλώσεις του άρθρου 43, ούτε δικαίωμα έκπτωσης του φόρου του άρθρου 35. Για την εφαρμογή της παρ. 1 του άρθρου 36, το ποσό του ετήσιου κύκλου εργασιών των πιο πάνω προσώπων που προέρχεται από παραδόσεις βιομηχανοποιημένων καπνών προστίθεται στον παρονομαστή του κλάσματος που ορίζει η διάταξη αυτή.

7. Τα πρόσωπα της παρ. 6 υποχρεούνται να καταχωρίζουν τις αγορές βιομηχανοποιημένων καπνών διακριτά στα βιβλία τους, ή, εφόσον δεν τηρούν βιβλία, σε ιδιαίτερες καταστάσεις.

8. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 52. Ειδικό καθεστώς φορολογίας των υποκειμένων στον φόρο μεταπωλητών που παραδίδουν μεταχειρισμένα αγαθά και αντικείμενα καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας

1. Η παράδοση μεταχειρισμένων αγαθών, όπως αυτά ορίζονται στην περ. α) της παρ. 8 του άρθρου 53, καθώς και αντικειμένων καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας, υπάγεται σε ειδικό καθεστώς φορολόγησης του περιθωρίου κέρδους του υποκείμενου στον φόρο μεταπωλητή, σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

2. Για την εφαρμογή της παρ. 1, ως παράδοση αγαθών που εμπίπτει στο ειδικό καθεστώς θεωρείται η παράδοση των αγαθών αυτών, που πραγματοποιείται από υποκείμενο στον φόρο μεταπωλητή, κατά την έννοια της περ. β) της παρ. 8 του άρθρου 53, εφόσον τα αγαθά αυτά του παραδόθηκαν στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από:

- πρόσωπο μη υποκείμενο στον φόρο, ή

- πρόσωπο υποκείμενο στον φόρο, εφόσον πρόκειται για παράδοση η οποία απαλλάσσεται από τον φόρο, σύμφωνα με την περ. κη) της παρ. 1 του άρθρου 27 ή αντίστοιχη διάταξη άλλου κράτους μέλους, ή

- πρόσωπο υποκείμενο στον φόρο, το οποίο υπάγεται στο ειδικό καθεστώς μικρών επιχειρήσεων των άρθρων 44 έως 44ζ, εφόσον πρόκειται για αγαθά που αποτελούσαν γι' αυτόν αγαθά επένδυσης, κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 38, ή αντίστοιχης διάταξης άλλου κράτους μέλους, ή άλλον υποκείμενο στον φόρο μεταπωλητή, εφόσον η παράδοση του αγαθού από αυτόν έχει υπαχθεί στον φόρο, σύμφωνα με το ειδικό καθεστώς του περιθωρίου κέρδους του παρόντος άρθρου ή αντίστοιχη διάταξη άλλου κράτους μέλους. *[26]

3. Φορολογητέα αξία της παράδοσης αγαθών είναι το περιθώριο κέρδους που πραγματοποιεί ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής.

Ως περιθώριο κέρδους λαμβάνεται η θετική διαφορά μεταξύ της τιμής πώλησης του αγαθού από τον υποκείμενο στον φόρο μεταπωλητή και της τιμής αγοράς. Η βάση επιβολής του φόρου συνίσταται στο περιθώριο κέρδους μειωμένο με τον ΦΠΑ που αναλογεί στη θετική αυτή διαφορά και ο οποίος εξευρίσκεται με τους κανόνες της εσωτερικής υφαίρεσης.

Σε περίπτωση που η τιμή πώλησης του αγαθού είναι μικρότερη από την τιμή αγοράς του, η αρνητική αυτή διαφορά δεν μπορεί να συμψηφιστεί με τη θετική διαφορά που προκύπτει από άλλες παραδόσεις αγαθών του υποκείμενου στον φόρο μεταπωλητή.

Ως τιμή πώλησης λαμβάνεται το σύνολο του αντιτίμου που έλαβε ή πρόκειται να λάβει ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής από τον αγοραστή, όπως αυτό προσδιορίζεται στο άρθρο 24, περιλαμβανομένου του ΦΠΑ. Ως τιμή αγοράς λαμβάνεται το σύνολο του αντιτίμου που κατέβαλε ή θα καταβάλει ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής στον προμηθευτή του.

4. Ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής μπορεί να επιλέξει την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος του παρόντος άρθρου και στις παρακάτω παραδόσεις:

α) αντικειμένων καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας, τα οποία εισήγαγε ο ίδιος, σύμφωνα με το άρθρο 13,

β) αντικειμένων καλλιτεχνικής αξίας που του παραδόθηκαν από τον ίδιο τον δημιουργό τους ή τους διαδόχους του,

γ) αντικειμένων καλλιτεχνικής αξίας που του παραδόθηκαν από άλλο υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο, εκτός από τον υποκείμενο στον φόρο μεταπωλητή.

Τα ανωτέρω εφαρμόζονται υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχει εφαρμοστεί μειωμένος συντελεστής στα σχετικά αντικείμενα καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας που παραδίδονται σε υποκείμενο στον φόρο μεταπωλητή ή εισάγονται από υποκείμενο στον φόρο μεταπωλητή.

Η παραπάνω επιλογή γίνεται με υποβολή δήλωσης στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) εντός τριάντα (30) ημερών από την έναρξη του φορολογικού έτους για το οποίο υποβάλλεται.

Η δήλωση αυτή ισχύει τουλάχιστον για δύο (2) πλήρη φορολογικά έτη μετά την πάροδο των οποίων μπορεί να ανακληθεί. Η ανάκληση ισχύει από το επόμενο φορολογικό έτος.

Σε περίπτωση άσκησης της επιλογής της παρούσας παραγράφου, προκειμένου να υπολογιστεί το περιθώριο κέρδους, κατά την έννοια της παραγράφου 3, ως τιμή αγοράς λαμβάνεται η φορολογητέα αξία κατά την εισαγωγή, σύμφωνα με το άρθρο 25,

ή η φορολογητέα αξία της παράδοσης σύμφωνα με το άρθρο 24, κατά περίπτωση, προσαυξημένη με τον ΦΠΑ με τον οποίο επιβαρύνθηκαν οι πράξεις αυτές. *[27]

5. Απαλλάσσονται από τον φόρο οι παραδόσεις αγαθών της παρ. 1, που πραγματοποιούνται σύμφωνα με τα άρθρα 29 και 32, για τις οποίες η φορολογητέα αξία υπολογίζεται σύμφωνα με την παρ. 3.

6. Ο υποκείμενος στον φόρο, κατά την έννοια του άρθρου 3, δεν δικαιούται να εκπίπτει από τον φόρο τον οποίο οφείλει, τον φόρο με τον οποίο έχουν επιβαρυνθεί τα αγαθά της παρ. 1, εφόσον πρόκειται για αγαθά που παραδόθηκαν σε αυτόν από υποκείμενο στον φόρο μεταπωλητή, ο οποίος εφάρμοσε το ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου.

7. Ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής, που εφαρμόζει το ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου, δεν μπορεί να εκπίπτει από τον φόρο τον οποίο οφείλει για τις παραδόσεις αγαθών που πραγματοποιεί, σύμφωνα με το παρόν άρθρο, τον ΦΠΑ που κατέβαλε ή πρόκειται να καταβάλλει για απόκτηση αντικειμένων σύμφωνα με την παρ. 4.

8. Ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής, που εφαρμόζει το ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου, υποχρεούται:

α) να καταχωρίζει διακριτά στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) την ημερομηνία, το είδος του παραστατικού, το είδος, την ποσότητα και την αξία, κατά την απόκτηση και κατά την πώληση των αγαθών για παραδόσεις αγαθών που φορολογούνται σύμφωνα με την παρ. 3.

Σε περίπτωση συγκεντρωτικών αγορών ή πωλήσεων, υποχρεούται να επιμερίζει την αξία των αγαθών, στον βαθμό που κρίνεται απαραίτητο, για τον προσδιορισμό του περιθωρίου κέρδους εκάστης παράδοσης.

β) Στα παραστατικά πωλήσεων (φορολογικά στοιχεία) που εκδίδει, ενσωματώνει στην τιμή τον φόρο που αναλογεί στις παραδόσεις αγαθών, οι οποίες φορολογούνται, σύμφωνα με την παρ. 3.

9. Σε περίπτωση κατά την οποία ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής πραγματοποιεί παράλληλα πράξεις τόσο του παρόντος άρθρου όσο και του κανονικού καθεστώτος, υποχρεούται να καταχωρίζει διακριτά στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) τις πράξεις που υπάγονται σε καθένα από τα δύο αυτά καθεστώτα.

10. Κατά παρέκκλιση από την παρ. 3, στις περιπτώσεις που είναι δύσκολο να προσδιοριστεί το περιθώριο κέρδους για κάθε παράδοση χωριστά λόγω κυρίως συγκεντρωτικών αγορών ή πωλήσεων ή μικρής αξίας αγαθών, η φορολογητέα αξία προσδιορίζεται συνολικά ανά φορολογική περίοδο. Στην περίπτωση εφαρμογής του προηγούμενου εδαφίου, η φορολογητέα αξία για παραδόσεις αγαθών που υπάγονται στον ίδιο συντελεστή ΦΠΑ είναι το συνολικό περιθώριο κέρδους, που πραγματοποιεί ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής κατά τη συγκεκριμένη φορολογική περίοδο.

Το συνολικό περιθώριο κέρδους ισούται με τη διαφορά μεταξύ του συνολικού ποσού των τιμών πωλήσεων και του συνολικού ποσού των τιμών αγορών που πραγματοποιεί ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής κατά τη διάρκεια της φορολογικής περιόδου, για κάθε συντελεστή ΦΠΑ χωριστά, μειωμένο κατά το ποσό του ΦΠΑ που αναλογεί στο συνολικό αυτό περιθώριο κέρδους, το οποίο βρίσκεται με τους κανόνες της εσωτερικής υφαίρεσης.

Σε περίπτωση που η διαφορά μεταξύ των συνολικών ποσών τιμών πωλήσεων και τιμών αγορών, σε μία φορολογική περίοδο, είναι αρνητική, η διαφορά αυτή προσαυξάνει τις αγορές της επόμενης φορολογικής περιόδου και συμψηφίζεται με τυχόν θετική διαφορά επόμενης φορολογικής περιόδου, μέσα στο ίδιο φορολογικό έτος. Τυχόν προκύπτουσα αρνητική διαφορά στην τελευταία φορολογική περίοδο δεν μεταφέρεται για συμψηφισμό σε φορολογική περίοδο επόμενου φορολογικού έτους.

Όταν η φορολογητέα αξία υπολογίζεται με την παρούσα, ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής δεν δικαιούται επιστροφή του φόρου που προκύπτει από αρνητικό περιθώριο στη συγκεκριμένη φορολογική περίοδο ή στο συγκεκριμένο φορολογικό έτος.

Ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής που υπάγεται στο καθεστώς της παρούσας παραγράφου μπορεί να επιλέξει για ορισμένες παραδόσεις που πραγματοποιεί να υπαχθεί στις γενικές διατάξεις του φόρου.

Σε περίπτωση που κάνει χρήση της ευχέρειας του προηγούμενου εδαφίου, καθώς και σε κάθε περίπτωση πραγματοποίησης πράξεων που προβλέπονται από την παρ. 5, η αξία κτήσης των εν λόγω αγαθών που διατίθενται για την πραγματοποίηση των πράξεων αυτών αφαιρείται από τις συνολικές αγορές της συγκεκριμένης φορολογικής περιόδου, κατά την οποία πραγματοποιούνται οι παραπάνω πράξεις, προκειμένου να εξευρεθεί το συνολικό περιθώριο κέρδους της φορολογικής αυτής περιόδου.

Οι παραδόσεις κάθε είδους μεταχειρισμένων μεταφορικών μέσων δεν μπορούν να υπαχθούν στο απλοποιημένο καθεστώς της παρούσας παραγράφου.

11. Ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής μπορεί να εφαρμόζει το κανονικό καθεστώς φορολογίας για παραδόσεις αγαθών της παρ. 1, έστω και αν πληρούνται οι προϋποθέσεις των παρ. 2 και 4, για την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος του περιθωρίου κέρδους. Στην περίπτωση αυτή, ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής δύναται να εκπίπτει από τον φόρο που αναλογεί στις ενεργούμενες από αυτόν πράξεις, τον φόρο που επιβάρυνε τα αγαθά σύμφωνα με την παρ. 4. Το δικαίωμα έκπτωσης, κατά το προηγούμενο εδάφιο, γεννάται κατά τον χρόνο που ο φόρος καθίσταται απαιτητός, σύμφωνα με τα άρθρα 21 και 22.

12. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται προκειμένου για παραδόσεις καινούργιων μεταφορικών μέσων κατά την έννοια της περ. γ) της παρ. 4 του άρθρου 14, εφόσον πραγματοποιούνται κατά το άρθρο 33.

12Α. *[28] Ειδικότερα για τους μεταπωλητές μεταχειρισμένων μεταφορικών μέσων, συστήνεται στην Α.Α.Δ.Ε. ηλεκτρονικό μητρώο υποκείμενων στον φόρο μεταπωλητών μεταχειρισμένων μεταφορικών μέσων. Στο μητρώο αυτό καταχωρίζονται και τηρούνται τα στοιχεία των φυσικών ή νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων, τα οποία, στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας, αποκτούν, είτε από το εσωτερικό της χώρας, είτε από άλλα κράτη μέλη και παραδίδουν μεταχειρισμένα μεταφορικά μέσα με το ειδικό καθεστώς του παρόντος.

Τα προς καταχώριση στοιχεία είναι μόνο το ονοματεπώνυμο φυσικού προσώπου ή επωνυμία νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας και ο αριθμός φορολογικού μητρώου τους.

12Β. *[29] Για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας σύμφωνα με το ειδικό καθεστώς του παρόντος είναι υποχρεωτική η εγγραφή στο ηλεκτρονικό μητρώο της παρ. 12Α. Η εγγραφή και η επικαιροποίηση των ανωτέρω καταχωρισθέντων στοιχείων γίνονται με ευθύνη των προσώπων της παρ. 12Α. Στο μητρώο αυτό εγγράφονται

υποχρεωτικά και υποκείμενα και μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα που αποκτούν, είτε από το εσωτερικό της χώρας, είτε από άλλα κράτη μέλη, μεταφορικά μέσα με το ειδικό καθεστώς των μεταπωλητών μεταχειρισμένων αγαθών που ισχύει στο εκάστοτε κράτος μέλος, προκειμένου να εκδοθούν πιστοποιητικά ταξινόμησης στο όνομά τους από το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Τελωνείων «icisnet». Με την καταχώριση στο ηλεκτρονικό μητρώο αποδίδεται μοναδικός Αριθμός Εμπόρου Μεταχειρισμένων Μεταφορικών Μέσων του ειδικού καθεστώτος του παρόντος.

12Γ. ***30** Τα υπόχρεα προς εγγραφή στο ηλεκτρονικό μητρώο πρόσωπα ή οντότητες διαγράφονται από αυτό, με απόφαση της αρμόδιας υπηρεσίας της Α.Α.Δ.Ε., εφόσον διαπιστωθεί, κατόπιν ελέγχου, η κατά παράβαση του παρόντος άρθρου, εφαρμογή από τα πρόσωπα αυτά του ειδικού καθεστώτος φορολόγησης περιθωρίου κέρδους των μεταπωλητών μεταχειρισμένων αγαθών. Η διαγραφή από το ηλεκτρονικό μητρώο διενεργείται από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του προηγούμενου εδαφίου και ισχύει για τρία (3) έτη από την ημερομηνία διαγραφής. Φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες, τα οποία έχουν διαγραφεί από το ηλεκτρονικό μητρώο, δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν ως μέλη σε άλλα νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες που δραστηριοποιούνται, ή συναλλάσσονται, σύμφωνα με το ειδικό καθεστώς του παρόντος, για το χρονικό διάστημα της διαγραφής τους από το ανωτέρω μητρώο.

12Δ. ***31** Η Α.Α.Δ.Ε. είναι υπεύθυνη επεξεργασίας, κατά την έννοια της περ. 7 του άρθρου 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (L 119) (Γενικού Κανονισμού για την Προστασία Δεδομένων), των δεδομένων του ηλεκτρονικού μητρώου της παρ. 12Α, το οποίο τηρείται στη βάση δεδομένων της.

Η επεξεργασία των δεδομένων του ηλεκτρονικού μητρώου γίνεται αποκλειστικά για τον σκοπό της παρ. 12Α.

Η Α.Α.Δ.Ε. λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την ασφάλεια και προστασία των δεδομένων του ηλεκτρονικού μητρώου της παρ. 12Α από κάθε παραβίαση, από σκόπιμη ή τυχαία απειλή, από μη εγκεκριμένη πρόσβαση ή παράνομη επεξεργασία ή τυχαία απώλεια, φθορά ή καταστροφή.

13. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται ειδικότερα κριτήρια για την εφαρμογή της παρ. 10. Με όμοια απόφαση δύναται να καθορίζονται κατώτατα όρια περιθωρίου κέρδους, για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου, μετά από εξέταση των πραγματικών δεδομένων σε ορισμένους κλάδους δραστηριοτήτων και μετά από συνεννόηση με τις ενδιαφερόμενες παραγωγικές τάξεις.

13Α. ***32** Με απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. καθορίζονται ο χρόνος έναρξης λειτουργίας του μητρώου, οι αρμόδιες αρχές της παρ. 12Γ, καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή των παρ. 12Α, 12Β, 12Γ και 12Δ.

14. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ρυθμίζονται η διαδικασία και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 53. Ειδικό καθεστώς φορολογίας για τις πωλήσεις σε δημοπρασία

1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 52, στις περιπτώσεις παράδοσης μεταχειρισμένων αγαθών και αντικειμένων καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας από τον διοργανωτή δημοπρασίας, ο οποίος ενεργεί κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 5, η φορολογητέα αξία προσδιορίζεται σύμφωνα με την παρ. 2, εφόσον η παράδοση των αγαθών σε δημοπρασία ενεργείται για λογαριασμό των προσώπων, που αναφέρονται στην παρ. 2 του άρθρου 52.

2. Ως φορολογητέα αξία, για κάθε παράδοση αγαθών της παρ. 1 λαμβάνεται η αξία με την οποία ο διοργανωτής της δημοπρασίας χρεώνει τον αγοραστή, σύμφωνα με την παρ. 3, μειωμένη:

α) κατά το καθαρό ποσό που κατέβαλε ή θα καταβάλει ο διοργανωτής της δημοπρασίας στον εντολέα του, και

β) κατά το ποσό του φόρου που εμπεριέχεται στην προμήθεια την οποία εισπράττει ο διοργανωτής της δημοπρασίας από τον εντολέα του, βάσει της σύμβασης προμήθειας για πώληση.

Για την εφαρμογή της περ. α), ως καθαρό ποσό, που κατέβαλε ή πρόκειται να καταβάλει ο διοργανωτής της δημοπρασίας στον εντολέα του λαμβάνεται το ποσό της κατακύρωσης του αγαθού, μειωμένο κατά το ποσό της προμήθειας που εισπράττει ή πρόκειται να εισπράξει από τον εντολέα του ο διοργανωτής της δημοπρασίας, βάσει της σύμβασης προμήθειας για πώληση.

3. Ο διοργανωτής της δημοπρασίας υποχρεούται στο παραστατικό πωλήσεων (φορολογικό στοιχείο) που εκδίδει προς τον αγοραστή να αναγράφει χωριστά:

α) την τιμή κατακύρωσης του αγαθού περιλαμβανομένου και του ΦΠΑ,

β) τους τυχόν φόρους, τέλη, δικαιώματα, ή εισφορές υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων,

γ) τα παρεπόμενα έξοδα, όπως τα έξοδα προμήθειας, συσκευασίας, μεταφοράς και ασφάλισης, με τα οποία ο διοργανωτής επιβαρύνει τον αγοραστή του αγαθού.

4. Ο διοργανωτής της δημοπρασίας εκδίδει προς τον εντολέα του εκκαθάριση, σύμφωνα με τη νομοθεσία για τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα. Στην εν λόγω εκκαθάριση, η οποία επέχει θέση τιμολογίου για τον εντολέα υποκείμενο στον φόρο, αναγράφεται χωριστά η τιμή κατακύρωσης του αγαθού, μειωμένη κατά το ποσό της προμήθειας το οποίο εισπράττει, ή πρόκειται να εισπράξει ο διοργανωτής της δημοπρασίας από τον εντολέα του για κάθε συγκεκριμένη παράδοση αγαθού. Στην περίπτωση αυτή, στην προμήθεια που εισπράττει ο διοργανωτής της δημοπρασίας εμπεριέχεται και ο ΦΠΑ που αναλογεί σε αυτήν.

5. Ο διοργανωτής της δημοπρασίας, ο οποίος παραδίδει αγαθά με τις προϋποθέσεις της παρ. 1, οφείλει να καταχωρίζει σε προσωρινούς λογαριασμούς στα τηρούμενα από αυτόν λογιστικά αρχεία (βιβλία) σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 3 του ν. 4308/2014 (Α' 251) τα παρακάτω ποσά, τα οποία πρέπει να αιτιολογούνται:

α) τα ποσά που εισέπραξε ή θα εισπράξει από τον αγοραστή των αγαθών,

β) τα ποσά που αποδόθηκαν ή θα αποδοθούν στον πωλητή των αγαθών.

6. Ως χρόνος παράδοσης των αγαθών στον υποκείμενο στον φόρο διοργανωτή δημοπρασίας από τον εντολέα του θεωρείται ο χρόνος της πώλησης των αγαθών αυτών στη δημοπρασία.

7. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται για παραδόσεις καινούργιων μεταφορικών μέσων κατά την έννοια της περ. γ) της παρ. 4 του άρθρου 14, εφόσον πραγματοποιούνται κατά το άρθρο 33.

8. Για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου και του άρθρου 52 θεωρούνται ως:

α) «Μεταχειρισμένα αγαθά», τα κινητά ενσώματα αγαθά τα οποία δύνανται να επαναχρησιμοποιηθούν στην κατάσταση που βρίσκονται ή μετά από επισκευή και συντήρηση, εκτός των αντικειμένων καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας και εκτός των ευγενών μετάλλων ή πολύτιμων λίθων.

β) «Υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής», ο υποκείμενος στον φόρο κατά την έννοια του άρθρου 3, ο οποίος στο πλαίσιο άσκησης της οικονομικής του δραστηριότητας εισάγει, αγοράζει, ή διαθέτει για τις ανάγκες της επιχείρησής του, με σκοπό τη μεταπώλησή τους, μεταχειρισμένα αγαθά ή και αντικείμενα καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας, είτε ενεργεί για ίδιον λογαριασμό είτε για λογαριασμό τρίτου, κατά την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 5.

γ) «Διοργανωτής δημοπρασίας», ο υποκείμενος στον φόρο κατά την έννοια του άρθρου 3, ο οποίος στο πλαίσιο άσκησης της οικονομικής του δραστηριότητας, θέτει ένα αγαθό προς πώληση σε δημοπρασία με σκοπό την παράδοσή του στον πλειοδότη.

δ) «Εντολέας διοργανωτή δημοπρασίας», το πρόσωπο το οποίο μεταβιβάζει αγαθό σε διοργανωτή δημοπρασίας, με σκοπό την παράδοσή του, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 5.

9. Με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζονται η διαδικασία και κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 54. Ειδικό καθεστώς επενδυτικού χρυσού

1. Απαλλάσσονται από τον φόρο:

α) Η παράδοση, ενδοκοινοτική απόκτηση και εισαγωγή επενδυτικού χρυσού, συμπεριλαμβανομένου του επενδυτικού χρυσού για τον οποίο υπάρχουν πιστοποιητικά, κατ' είδος ή κατά γένος ή που αποτελεί αντικείμενο συναλλαγής μεταξύ λογαριασμών σε χρυσό, συμπεριλαμβανομένων, ιδίως, δανείων χρυσού και συμβάσεων ανταλλαγών (swaps), με δικαίωμα κυριότητας ή απαίτησης επενδυτικού χρυσού, καθώς και συναλλαγές επενδυτικού χρυσού με προθεσμιακές συμβάσεις (futures) και απλές προθεσμιακές συμβάσεις (forward contracts), οι οποίες προκαλούν αλλαγή κυριότητας ή απαίτησης σε ό,τι αφορά επενδυτικό χρυσό,

β) οι υπηρεσίες μεσιτών, οι οποίοι ενεργούν στο όνομα και για λογαριασμό άλλου, όταν παρεμβαίνουν στην παράδοση επενδυτικού χρυσού για τον εντολέα τους.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου ως «επενδυτικός χρυσός» νοούνται:

α) Ο χρυσός υπό μορφή ράβδου ή πλάκας, βάρους αποδεκτού από τις αγορές πολύτιμων μετάλλων, καθαρότητας τουλάχιστον εννιακοσίων ενενήντα πέντε (995)

χιλιοστών, αντιπροσωπευόμενος ή μη από τίτλους. Εξαιρούνται από το καθεστώς του παρόντος άρθρου οι ράβδοι και πλάκες βάρους έως και ενός (1) γραμμαρίου.

β) Τα χρυσά νομίσματα για τα οποία ισχύουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

- είναι καθαρότητας τουλάχιστον εννιακοσίων (900) χιλιοστών,

- έχουν κοπεί μετά το έτος 1800,

- αποτελούν ή έχουν αποτελέσει νόμιμο χρήμα στη χώρα προέλευσής τους, και

- πωλούνται υπό κανονικές συνθήκες σε τιμή η οποία δεν υπερβαίνει κατά ποσοστό άνω του ογδόντα τοις εκατό (80%) την αξία της ελεύθερης αγοράς του χρυσού, ο οποίος περιέχεται στα νομίσματα.

Τα νομίσματα που ανταποκρίνονται στις ανωτέρω προϋποθέσεις περιλαμβάνονται σε κατάλογο που δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τεύχος Γ', κάθε έτος. Ο κατάλογος αυτός δημοσιεύεται πριν από την έναρξη εκάστου ημερολογιακού έτους και ισχύει για το επόμενο ημερολογιακό έτος.

Τα νομίσματα αυτά δεν θεωρείται ότι πωλούνται για συλλεκτικούς σκοπούς.

3. Οι υποκείμενοι στον φόρο που παράγουν επενδυτικό χρυσό ή μεταποιούν κάθε είδους χρυσό σε επενδυτικό, όπως αυτός ορίζεται στην παρ. 2, μπορούν να επιλέγουν τη φορολόγηση της παράδοσης του επενδυτικού χρυσού σε άλλο πρόσωπο υποκείμενο στον φόρο. Στην περίπτωση αυτή, δικαίωμα επιλογής έχουν και τα πρόσωπα της περ. β) της παρ. 1, για τη φορολόγηση των πράξεων μεσολάβησής τους σε πράξεις παράδοσης επενδυτικού χρυσού, για τις οποίες ο προμηθευτής - εντολέας έχει επιλέξει τη φορολόγησή τους. Οι προϋποθέσεις άσκησης του δικαιώματος επιλογής φορολόγησης καθορίζονται με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

4. Οι υποκείμενοι στον φόρο που ενεργούν τις πράξεις της περ. α) της παρ. 1 δεν έχουν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου των εισροών τους, εκτός αυτού:

α) που οφείλεται ή καταβλήθηκε για την παράδοση επενδυτικού χρυσού, που έγινε προς αυτούς από πρόσωπα τα οποία έχουν ασκήσει το δικαίωμα επιλογής για υπαγωγή τους στον φόρο του παρόντος Κώδικα, σύμφωνα με την παρ. 3,

β) που οφείλεται ή καταβλήθηκε λόγω παράδοσης ή ενδοκοινοτικής απόκτησης ή εισαγωγής μη επενδυτικού χρυσού μετατραπέντος εν συνεχεία σε επενδυτικό χρυσό από τον ίδιον τον υποκείμενο ή από άλλο πρόσωπο για λογαριασμό του,

γ) που οφείλεται ή καταβλήθηκε για λήψη υπηρεσιών οι οποίες συνίστανται στη μεταβολή του σχήματος, του βάρους ή της καθαρότητας του χρυσού, συμπεριλαμβανομένου και του επενδυτικού χρυσού,

δ) ειδικά τα πρόσωπα που παράγουν επενδυτικό χρυσό ή μετατρέπουν κάθε είδους χρυσό σε επενδυτικό χρυσό έχουν δικαίωμα να εκπίπτουν τον οφειλόμενο ή καταβληθέντα από αυτά φόρο, λόγω παράδοσης ή ενδοκοινοτικής απόκτησης ή εισαγωγής αγαθών ή παροχής υπηρεσιών που συνδέονται με την παραγωγή ή μετατροπή του εν λόγω χρυσού, ως αν φορολογείτο πλήρως η εκ μέρους τους μεταγενέστερη παράδοση του χρυσού που τυγχάνει απαλλαγής με βάση το παρόν άρθρο.

5. Οι υποκείμενοι της παρ. 1, πέραν των υποχρεώσεών τους που προβλέπονται από άλλες διατάξεις, υποχρεούνται, επίσης, για τις πωλήσεις επενδυτικού χρυσού να εφαρμόζουν τις διατάξεις του ν. 4308/2014 (Α' 251) για την πώληση αγαθών.

Ειδικά στα προβλεπόμενα στοιχεία του άρθρου 12 του ν. 4308/2014, για τις πωλήσεις επενδυτικού χρυσού αναγράφονται, εκτός των άλλων, το ονοματεπώνυμο και η διεύθυνση του αγοραστή, η ποσότητα και το είδος του επενδυτικού χρυσού, ανεξαρτήτως της αξίας της συναλλαγής. Σε περίπτωση πωλήσεων χρυσών νομισμάτων, που πληρούν τα κριτήρια της περ. β) της παρ. 2 οι υποκείμενοι υποχρεούνται, επιπλέον, να υποβάλλουν στη Διεύθυνση Εφαρμογής Έμμεσης Φορολογίας της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) κατάλογο με τα νομίσματα που αποτέλεσαν αντικείμενο των συναλλαγών τους, αναφέροντας την τελευταία τιμή που επιτεύχθηκε πριν από την 1η Απριλίου εκάστου έτους.

6. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

## Άρθρο 55. Γενικός ορισμός για την εφαρμογή των ειδικών καθεστώτων σύμφωνα με τα άρθρα 56, 57 και 58

Για την εφαρμογή των άρθρων 56, 57 και 58 νοείται ως «δήλωση ΦΠΑ» η ενιαία δήλωση που περιλαμβάνει τις απαραίτητες πληροφορίες για τον προσδιορισμό του ποσού του ΦΠΑ που οφείλεται σε κάθε κράτος μέλος.

## Άρθρο 56. Ειδικό καθεστώς για υπηρεσίες που παρέχονται από υποκείμενους στον φόρο μη εγκατεστημένους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Για τους σκοπούς του παρόντος καθεστώτος νοούνται ως:

α) «μη εγκατεστημένος στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποκείμενος στον φόρο», ο υποκείμενος στον φόρο που δεν έχει την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του, ούτε διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

β) «κράτος μέλος εγγραφής», το κράτος μέλος το οποίο επιλέγει ο μη εγκατεστημένος υποκείμενος στον φόρο, για να δηλώσει την έναρξη της δραστηριότητάς του ως υποκείμενου στον φόρο στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος καθεστώτος,

γ) «κράτος μέλος κατανάλωσης», το κράτος μέλος στο οποίο θεωρείται ότι πραγματοποιείται η παροχή υπηρεσιών σύμφωνα με το άρθρο 18.

2. Επιτρέπεται σε κάθε μη εγκατεστημένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος παρέχει υπηρεσίες σε μη υποκείμενους στον φόρο που είναι εγκατεστημένοι ή έχουν τον τόπο της κατοικίας τους ή της συνήθους διαμονής τους στην Ελλάδα ή σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος, να χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς και να επιλέγει ως κράτος μέλος εγγραφής την Ελλάδα. Το ειδικό καθεστώς

ισχύει υποχρεωτικά για το σύνολο των ανωτέρω υπηρεσιών που πραγματοποιούνται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Ο υποκείμενος στον φόρο της παρ. 2 υποχρεούται να υποβάλει με ηλεκτρονικά μέσα δήλωση έναρξης και παύσης των δραστηριοτήτων του που υπάγονται στο ειδικό αυτό καθεστώς ή μεταβολής αυτών, κατά τρόπον ώστε να μην πληροί πλέον τις προϋποθέσεις για την υπαγωγή του στο παρόν ειδικό καθεστώς.

4. Οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχει ο υποκείμενος στον φόρο της παρ. 2, κατά την έναρξη της δραστηριότητάς του, περιλαμβάνουν τα ακόλουθα στοιχεία:

α) το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία του,

β) την ταχυδρομική διεύθυνσή του,

γ) τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις και ιστοσελίδες που διαθέτει στο διαδίκτυο,

δ) τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) που του χορηγήθηκε στη χώρα του, εφόσον από τη νομοθεσία της χώρας του προβλέπεται η έκδοση ΑΦΜ,

ε) δήλωση ότι δεν έχει την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του ούτε διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο εν λόγω υποκείμενος στον φόρο υποχρεούται να δηλώνει κάθε αλλαγή των ανωτέρω στοιχείων.

5. Μετά την υποβολή της δήλωσης έναρξης δραστηριότητας, χορηγείται στον υποκείμενο στον φόρο της παρ. 2 ατομικός Αριθμός Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΑΦΜ/ΦΠΑ) με το πρόθεμα «Ευ» για την εφαρμογή του παρόντος καθεστώτος, ο οποίος του γνωστοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα. Τα εν λόγω πρόσωπα καταχωρίζονται σε ειδικό μητρώο, που τηρείται για το παρόν καθεστώς, στο οποίο καταχωρίζονται και οι υποκείμενοι στον φόρο στους οποίους έχει χορηγηθεί ΑΦΜ/ΦΠΑ από τα άλλα κράτη μέλη, τα οποία έχουν επιλεγεί ως κράτη μέλη εγγραφής, εφόσον οφείλεται ΦΠΑ στην Ελλάδα. Οι εν λόγω υποκείμενοι στον φόρο δεν έχουν υποχρέωση ορισμού φορολογικού αντιπροσώπου.

6. Ο υποκείμενος στον φόρο της παρ. 2 που χρησιμοποιεί το παρόν καθεστώς διαγράφεται από το ειδικό μητρώο, αν:

α) γνωστοποιήσει ο ίδιος ότι δεν παρέχει πλέον υπηρεσίες που καλύπτονται από το καθεστώς,

β) μπορεί με άλλον τρόπο να συναχθεί ότι η φορολογητέα του δραστηριότητα έχει τερματισθεί,

γ) δεν πληροί πλέον τις απαραίτητες προϋποθέσεις που του επιτρέπουν να χρησιμοποιεί το ειδικό καθεστώς, και

δ) συστηματικά δεν συμμορφώνεται με τους κανόνες που διέπουν το καθεστώς αυτό.

7. Ο υποκείμενος στον φόρο της παρ. 2, που χρησιμοποιεί το παρόν καθεστώς, υποβάλλει με ηλεκτρονικά μέσα δήλωση ΦΠΑ για κάθε ημερολογιακό τρίμηνο είτε έχουν πραγματοποιηθεί παροχές υπηρεσιών που υπάγονται στο παρόν ειδικό καθεστώς, είτε όχι. Η δήλωση ΦΠΑ υποβάλλεται μέχρι το τέλος του μήνα που ακολουθεί τη λήξη της φορολογικής περιόδου την οποία καλύπτει η δήλωση.

Στη δήλωση αναγράφονται ο ΑΦΜ που του έχει χορηγηθεί για την εφαρμογή του παρόντος καθεστώτος, και, για κάθε κράτος μέλος κατανάλωσης στο οποίο οφείλεται ΦΠΑ, η συνολική αξία, χωρίς τον ΦΠΑ, των παροχών υπηρεσιών που καλύπτονται από το παρόν καθεστώς και πραγματοποιήθηκαν κατά τη φορολογική περίοδο, οι ισχύοντες συντελεστές ΦΠΑ, και το συνολικό, ανά συντελεστή, ποσό του αντίστοιχου φόρου. Επίσης, στη δήλωση αναγράφεται το συνολικό ποσό του ΦΠΑ που οφείλεται.

Μετά την υποβολή της δήλωσης ΦΠΑ, απαιτούμενες τροποποιήσεις των στοιχείων που έχουν δηλωθεί περιλαμβάνονται σε επόμενη δήλωση ΦΠΑ, εντός τριών (3) ετών από τη λήξη της προθεσμίας του πρώτου εδαφίου. Στην επόμενη δήλωση αναφέρονται το σχετικό κράτος μέλος κατανάλωσης, η φορολογική περίοδος και το ποσό του ΦΠΑ, που οι απαιτούμενες τροποποιήσεις αφορούν.

Η δήλωση ΦΠΑ συμπληρώνεται σε ευρώ. Αν η παροχή των υπηρεσιών έχει πραγματοποιηθεί σε άλλα νομίσματα, κατά τη συμπλήρωση της δήλωσης λαμβάνεται υπόψη η συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει την τελευταία ημέρα της φορολογικής περιόδου, σύμφωνα με τη σχετική δημοσίευση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ή, αν δεν υπήρξε δημοσίευση τη συγκεκριμένη ημέρα, η ισοτιμία την επόμενη ημέρα που υπάρχει δημοσίευση.

8. Ο φόρος καταβάλλεται συγχρόνως με την υποβολή της δήλωσης και το αργότερο κατά την εκπνοή της προθεσμίας υποβολής της. Η καταβολή γίνεται σε ευρώ, σε τραπεζικό λογαριασμό που ορίζεται ειδικά για τον σκοπό αυτόν και τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος, με αναφορά στη σχετική δήλωση ΦΠΑ.

9. Ο υποκείμενος στον φόρο της παρ. 2, που χρησιμοποιεί το παρόν καθεστώς, δεν έχει δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών που κατέβαλε στην Ελλάδα. Ο φόρος αυτός επιστρέφεται, σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 39, χωρίς να απαιτείται η πλήρωση του όρου περί αμοιβαιότητας που περιλαμβάνεται στην παράγραφο αυτή. Κατά παρέκκλιση των προηγούμενων εδαφίων, αν ο εν λόγω υποκείμενος απαιτείται να διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ στην Ελλάδα για δραστηριότητες μη υπαγόμενες στο παρόν καθεστώς, τότε παρέχεται σε αυτόν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών που κατέβαλε στην Ελλάδα και αφορά στις φορολογητέες δραστηριότητές του που υπάγονται στο παρόν καθεστώς. Το δικαίωμα έκπτωσης του προηγούμενου εδαφίου ασκείται με τη δήλωση ΦΠΑ, που υποβάλλεται σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 43.

10. Ο υποκείμενος στον φόρο της παρ. 2 υποχρεούται να καταχωρίζει με επαρκείς λεπτομέρειες στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) τις πληροφορίες για τις πραγματοποιούμενες συναλλαγές που καλύπτονται από το παρόν ειδικό καθεστώς, ώστε να μπορούν οι φορολογικές αρχές της Ελλάδος και των λοιπών κρατών μελών κατανάλωσης να επαληθεύουν την ακρίβεια της δήλωσης ΦΠΑ. Οι καταχωρίσεις διατίθενται ηλεκτρονικά, ύστερα από αίτηση, στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) και στο κράτος μέλος κατανάλωσης και διαφυλάσσονται για διάστημα δέκα (10) ετών, που αρχίζει από τις 31 Δεκεμβρίου του έτους, κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η πράξη.

11. Η αρμόδια για τη διαχείριση του καθεστώτος υπηρεσία της ΑΑΔΕ υποχρεούται για:

α) την ηλεκτρονική παραλαβή των δηλώσεων της παρ. 3,

β) την επαλήθευση της εγκυρότητας των στοιχείων του δηλούντος,

γ) τη χορήγηση και κοινοποίηση του ατομικού ΑΦΜ/ΦΠΑ,

δ) την ηλεκτρονική παραλαβή των δηλώσεων ΦΠΑ,

ε) την επιβεβαίωση καταβολής του οφειλόμενου φόρου,

στ) την κατανομή στα άλλα κράτη μέλη κατανάλωσης του φόρου που τους αναλογεί, με βάση τα στοιχεία των δηλώσεων και του λογαριασμού που προβλέπεται στην παρ. 8,

ζ) την παροχή στα άλλα κράτη μέλη πληροφοριών που αφορούν στην εγγραφή, διαγραφή ή εξαίρεση από το καθεστώς, την υποβολή δηλώσεων και την καταβολή του φόρου, για την επαλήθευση της κατάστασης των υποκείμενων στον φόρο και της ακρίβειας των συναλλαγών που καλύπτονται από το παρόν ειδικό καθεστώς,

η) τη διαχείριση των πληροφοριών και των δηλώσεων που διαβιβάζονται από τα άλλα κράτη μέλη τα οποία έχουν επιλέξει ως κράτος μέλος εγγραφής οι μη εγκατεστημένοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποκείμενοι στον φόρο, καθώς και τον συντονισμό των ενεργειών που απαιτούνται για την ορθή απόδοση του φόρου.

12. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ορίζονται τα αρμόδια όργανα, οι διαδικασίες εγγραφής και διαγραφής ή εξαίρεσης από το ειδικό καθεστώς, η διαδικασία υποβολής της δήλωσης ΦΠΑ, καταβολής του οφειλόμενου φόρου και απόδοσης αυτού στα άλλα κράτη μέλη κατανάλωσης, επιστροφής αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, οι πληροφορίες των τηρούμενων λογιστικών καταχωρίσεων, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα για τη λειτουργία του παρόντος ειδικού καθεστώτος.

## Άρθρο 57. Ειδικό καθεστώς για ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών, για παραδόσεις αγαθών εντός κράτους μέλους, που πραγματοποιούνται μέσω ηλεκτρονικών διεπαφών που διευκολύνουν τις παραδόσεις αυτές και για υπηρεσίες που παρέχονται από υποκείμενους στον φόρο εγκατεστημένους εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά μη εγκατεστημένους στο κράτος μέλος κατανάλωσης

1. Για τους σκοπούς του παρόντος καθεστώτος, νοούνται ως:

α) «Υποκείμενος στον φόρο μη εγκατεστημένος στο κράτος μέλος κατανάλωσης», ο υποκείμενος στον φόρο που έχει την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του ή μόνιμη εγκατάσταση εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά δεν έχει την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του ούτε μόνιμη εγκατάσταση στο έδαφος του κράτους μέλους κατανάλωσης.

β) «Κράτος μέλος εγγραφής», το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται η έδρα της οικονομικής δραστηριότητας του υποκείμενου στον φόρο ή, αν ο υποκείμενος στον φόρο δεν έχει την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κράτος μέλος στο οποίο έχει μόνιμη εγκατάσταση.

Όταν ο υποκείμενος στον φόρο δεν έχει την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά έχει περισσότερες από μία μόνιμες εγκαταστάσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κράτος μέλος εγγραφής είναι το κράτος μέλος με μόνιμη εγκατάσταση, στο οποίο ο υποκείμενος στον φόρο δηλώνει ότι θα κάνει χρήση

του ειδικού καθεστώτος. Ο υποκείμενος στον φόρο δεσμεύεται από την απόφασή του αυτή για το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος και για τα δύο (2) επόμενα ημερολογιακά έτη.

Όταν ο υποκείμενος στον φόρο δεν έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε μόνιμη εγκατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κράτος μέλος εγγραφής είναι το κράτος μέλος από το οποίο εκκινεί η αποστολή ή η μεταφορά των αγαθών. Όταν η αποστολή ή η μεταφορά των αγαθών εκκινεί από περισσότερα του ενός κράτη μέλη, ο υποκείμενος στον φόρο δηλώνει ποιο από αυτά τα κράτη μέλη είναι το κράτος μέλος εγγραφής. Ο υποκείμενος στον φόρο δεσμεύεται από την εν λόγω απόφαση για το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος και για τα δύο (2) επόμενα ημερολογιακά έτη.

γ) «Κράτος μέλος κατανάλωσης», ένα από τα ακόλουθα:

γα) στην περίπτωση παροχής υπηρεσιών, το κράτος μέλος στο οποίο θεωρείται ότι πραγματοποιείται η παροχή σύμφωνα με το άρθρο 18,

γβ) στην περίπτωση ενδοκοινοτικών εξ αποστάσεως πωλήσεων αγαθών, το κράτος μέλος άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς των αγαθών στον αποκτώντα,

γγ) στην περίπτωση παράδοσης αγαθών από υποκείμενο στον φόρο που διευκολύνει τις παραδόσεις αυτές, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 7, όταν η αποστολή ή η μεταφορά των παραδιδόμενων αγαθών αρχίζει και περατώνεται στο ίδιο κράτος μέλος, το συγκεκριμένο κράτος μέλος.

2. Οι ακόλουθοι υποκείμενοι στον φόρο, που έχουν την έδρα της οικονομικής τους δραστηριότητας στο εσωτερικό της χώρας, μπορούν να χρησιμοποιούν το παρόν ειδικό καθεστώς:

α) υποκείμενοι στον φόρο οι οποίοι πραγματοποιούν ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών,

β) υποκείμενοι στον φόρο οι οποίοι διευκολύνουν την παράδοση αγαθών, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 7, όταν ο τόπος αναχώρησης και άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς των παραδιδόμενων αγαθών είναι το ίδιο κράτος μέλος,

γ) υποκείμενοι στον φόρο μη εγκατεστημένοι στο κράτος μέλος κατανάλωσης, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες σε μη υποκείμενο στον φόρο.

Η ανωτέρω δυνατότητα παρέχεται και σε κάθε υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος δεν διαθέτει έδρα εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στο εσωτερικό της χώρας και σε περίπτωση που διαθέτει εγκαταστάσεις και σε άλλα κράτη μέλη, εφόσον επιλέξει για την εγγραφή του στο ειδικό καθεστώς την Ελλάδα. Ο υποκείμενος στον φόρο δεσμεύεται από την απόφασή του αυτή για το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος και για τα δύο (2) επόμενα ημερολογιακά έτη.

Η ανωτέρω δυνατότητα παρέχεται, επίσης, σε κάθε υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος δεν διαθέτει έδρα ούτε μόνιμη εγκατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εφόσον η αποστολή ή η μεταφορά των αγαθών εκκινεί από το εσωτερικό της χώρας και σε περίπτωση που η αποστολή ή η μεταφορά των αγαθών εκκινεί και από άλλα κράτη μέλη, εφόσον επιλέξει την Ελλάδα για την εγγραφή του στο ειδικό καθεστώς. Ο υποκείμενος στον φόρο δεσμεύεται από την απόφασή του αυτή για το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος και για τα δύο (2) επόμενα ημερολογιακά έτη. Στην περίπτωση των

δύο προηγούμενων εδαφίων οι υποκείμενοι στον φόρο δεν υποχρεούνται στον ορισμό φορολογικού αντιπροσώπου.

Το παρόν ειδικό καθεστώς εφαρμόζεται για όλα τα αγαθά που παραδίδονται ή τις υπηρεσίες που παρέχονται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον οικείο υποκείμενο στον φόρο εκτός των υπηρεσιών που πραγματοποιούνται εντός κράτους μέλους, στο οποίο ο υποκείμενος στον φόρο διατηρεί έδρα ή μόνιμη εγκατάσταση.

3. Ο υποκείμενος στον φόρο της παρ. 2 υποχρεούται να υποβάλει, με ηλεκτρονικά μέσα, δήλωση έναρξης και παύσης των δραστηριοτήτων του που υπάγονται στο ειδικό αυτό καθεστώς ή μεταβολής αυτών, κατά τρόπο ώστε να μην πληροί πλέον τις προϋποθέσεις για την υπαγωγή του στο παρόν ειδικό καθεστώς.

4. Ο εν λόγω υποκείμενος χρησιμοποιεί τον Αριθμό Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΑΦΜ/ΦΠΑ), που του έχει ήδη χορηγηθεί για την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του στο πλαίσιο του κανονικού καθεστώτος. Τα εν λόγω πρόσωπα καταχωρίζονται σε ειδικό μητρώο που τηρείται για το παρόν καθεστώς, στο οποίο καταχωρίζονται και οι υποκείμενοι στον φόρο στους οποίους έχει χορηγηθεί ΑΦΜ/ΦΠΑ από τα άλλα κράτη μέλη, τα οποία έχουν επιλεγεί ως κράτη μέλη εγγραφής, εφόσον οφείλεται ΦΠΑ στην Ελλάδα.

5. Ο υποκείμενος της παρ. 2 διαγράφεται από το ειδικό μητρώο, αν:

α) γνωστοποιήσει ότι δεν πραγματοποιεί πλέον παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών που υπάγονται στο παρόν ειδικό καθεστώς,

β) μπορεί με άλλον τρόπο να συναχθεί ότι οι φορολογητέες του δραστηριότητες που υπάγονται στο ειδικό αυτό καθεστώς έχουν τερματισθεί,

γ) δεν πληροί πλέον τις προϋποθέσεις για την υπαγωγή του στο παρόν ειδικό καθεστώς,

δ) συστηματικά δεν συμμορφώνεται με τους κανόνες που αφορούν στο ειδικό αυτό καθεστώς.

6. Ο υποκείμενος της παρ. 2, που χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς, υποβάλλει με ηλεκτρονικά μέσα, δήλωση ΦΠΑ για κάθε ημερολογιακό τρίμηνο είτε έχουν πραγματοποιηθεί παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών που υπάγονται στο παρόν ειδικό καθεστώς είτε όχι. Η δήλωση ΦΠΑ υποβάλλεται μέχρι το τέλος του μήνα που ακολουθεί τη λήξη της φορολογικής περιόδου την οποία καλύπτει η δήλωση.

7. Το περιεχόμενο της δήλωσης ΦΠΑ ορίζεται, κατά περίπτωση, ως εξής:

α) Στη δήλωση ΦΠΑ αναγράφεται ο ΑΦΜ/ΦΠΑ που αναφέρεται στην παρ. 4 και, για κάθε κράτος μέλος κατανάλωσης στο οποίο οφείλεται ΦΠΑ, η συνολική αξία, χωρίς ΦΠΑ, οι ισχύοντες συντελεστές ΦΠΑ, το συνολικό ποσό του αντίστοιχου ΦΠΑ ανά συντελεστή και το συνολικό ποσό του ΦΠΑ, που οφείλεται για τις ακόλουθες παραδόσεις αγαθών ή παροχές υπηρεσιών που υπάγονται στο παρόν ειδικό καθεστώς και πραγματοποιήθηκαν κατά τη φορολογική περίοδο:

αα) ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών,

αβ) παραδόσεις αγαθών, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 7, όταν η αποστολή ή η μεταφορά των αγαθών αυτών αρχίζει και περατώνεται στο ίδιο κράτος μέλος,

αγ) παροχές υπηρεσιών.

Η δήλωση ΦΠΑ περιλαμβάνει, επίσης, τυχόν τροποποιήσεις που αναφέρονται σε προηγούμενες φορολογικές περιόδους, όπως προβλέπεται στην περ. δ).

β) Όταν αποστέλλονται ή μεταφέρονται αγαθά από άλλα κράτη μέλη, η δήλωση ΦΠΑ περιλαμβάνει, επίσης, τη συνολική αξία χωρίς ΦΠΑ, τους ισχύοντες συντελεστές ΦΠΑ, το συνολικό ποσό του αντίστοιχου ΦΠΑ ανά συντελεστή και το συνολικό ποσό ΦΠΑ που οφείλεται για τις ακόλουθες παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών που υπάγονται στο παρόν ειδικό καθεστώς, για κάθε κράτος μέλος, από το οποίο αποστέλλονται ή μεταφέρονται τα εν λόγω αγαθά:

βα) ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών πλην αυτών που πραγματοποιούνται από υποκείμενο στον φόρο, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 7,

ββ) ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών και παραδόσεις αγαθών, όταν η αποστολή ή η μεταφορά των αγαθών αυτών αρχίζει και περατώνεται στο ίδιο κράτος μέλος, οι οποίες πραγματοποιούνται από υποκείμενο στον φόρο, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 7.

Σε ό,τι αφορά τις παραδόσεις που αναφέρονται στην υποπερ. βα), η δήλωση ΦΠΑ περιλαμβάνει, επίσης, τον ΑΦΜ/ΦΠΑ ή τον αριθμό φορολογικού μητρώου που έχει χορηγηθεί από κάθε κράτος μέλος, από το οποίο αποστέλλονται ή μεταφέρονται τα εν λόγω αγαθά.

Σε ό,τι αφορά στις παραδόσεις που αναφέρονται στην υποπερ. ββ), η δήλωση ΦΠΑ περιλαμβάνει, επίσης, τον ΑΦΜ/ΦΠΑ ή τον αριθμό φορολογικού μητρώου που έχει χορηγηθεί από κάθε κράτος μέλος, από το οποίο αποστέλλονται ή μεταφέρονται τα εν λόγω αγαθά, αν υπάρχει.

Η δήλωση ΦΠΑ περιλαμβάνει τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παρούσα κατά κράτος μέλος κατανάλωσης.

γ) Αν ο υποκείμενος στον φόρο που παρέχει υπηρεσίες καλυπτόμενες από το παρόν ειδικό καθεστώς έχει μία ή περισσότερες μόνιμες εγκαταστάσεις εκτός από εκείνη που έχει στο κράτος μέλος εγγραφής από τις οποίες παρέχονται οι υπηρεσίες, η δήλωση ΦΠΑ περιλαμβάνει, επίσης, τη συνολική αξία χωρίς ΦΠΑ, τους ισχύοντες συντελεστές ΦΠΑ, το συνολικό ποσό του αντίστοιχου ΦΠΑ ανά συντελεστή και το συνολικό οφειλόμενο ποσό ΦΠΑ αυτών των παροχών, για κάθε κράτος μέλος στο οποίο ο υποκείμενος στον φόρο έχει εγκατάσταση, μαζί με τον ατομικό ΑΦΜ/ΦΠΑ ή τον αριθμό φορολογικού μητρώου της εγκατάστασης αυτής και ανά κράτος μέλος κατανάλωσης.

δ) Όταν απαιτούνται τροποποιήσεις σε δήλωση ΦΠΑ μετά την υποβολή της, οι εν λόγω τροποποιήσεις περιλαμβάνονται σε επόμενη δήλωση εντός τριών (3) ετών από την ημερομηνία στην οποία έπρεπε να υποβληθεί η αρχική δήλωση, σύμφωνα με την παρ. 6. Αυτή η επόμενη δήλωση ΦΠΑ προσδιορίζει το σχετικό κράτος μέλος κατανάλωσης, την περίοδο επιβολής του φόρου και το ποσό ΦΠΑ για το οποίο απαιτούνται τροποποιήσεις.

8. Η δήλωση ΦΠΑ συμπληρώνεται σε ευρώ. Αν η παροχή των υπηρεσιών ή η παράδοση αγαθών έχουν πραγματοποιηθεί σε άλλα νομίσματα, κατά τη συμπλήρωση της δήλωσης λαμβάνεται υπόψη η συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει την τελευταία ημέρα της φορολογικής περιόδου, σύμφωνα με τη σχετική δημοσίευση της

Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ή, αν δεν υπήρξε δημοσίευση τη συγκεκριμένη ημέρα, η ισοτιμία της επόμενης ημέρας που υπάρχει δημοσίευση.

9. Ο φόρος καταβάλλεται συγχρόνως με την υποβολή της δήλωσης και το αργότερο κατά την εκπνοή της προθεσμίας υποβολής της. Η καταβολή γίνεται σε ευρώ, σε τραπεζικό λογαριασμό, που ορίζεται ειδικά για τον σκοπό αυτόν και τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος, με αναφορά στη σχετική δήλωση ΦΠΑ.

10. Ο υποκείμενος της παρ. 2 που χρησιμοποιεί το παρόν καθεστώς δεν έχει δικαίωμα έκπτωσης στην Ελλάδα του φόρου εισροών που κατέβαλε σε άλλο κράτος μέλος κατανάλωσης. Η επιστροφή ή η έκπτωση του φόρου του πρώτου εδαφίου πραγματοποιείται στο άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με το δεύτερο και το τρίτο εδάφιο του άρθρου 369ι της Οδηγίας 2006/112/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με το κοινό σύστημα φόρου προστιθέμενης αξίας (L 347), κατά περίπτωση.

11. Ο υποκείμενος της παρ. 2 υποχρεούται να καταχωρίζει με επαρκείς λεπτομέρειες στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) τις πληροφορίες για τις πραγματοποιούμενες συναλλαγές που καλύπτονται από το παρόν ειδικό καθεστώς, ώστε να μπορούν οι φορολογικές αρχές της Ελλάδας και των λοιπών κρατών μελών κατανάλωσης να επαληθεύουν την ακρίβεια της δήλωσης ΦΠΑ. Οι καταχωρίσεις διατίθενται ηλεκτρονικά, ύστερα από αίτηση, στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) και στο κράτος μέλος κατανάλωσης και διαφυλάσσονται για διάστημα δέκα (10) ετών, που αρχίζει από τις 31 Δεκεμβρίου του έτους, κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η παράδοση αγαθών ή η παροχή των υπηρεσιών.

12. Η αρμόδια για τη διαχείριση του καθεστώτος υπηρεσία της ΑΑΔΕ, υποχρεούται για:

α) την ηλεκτρονική παραλαβή των δηλώσεων της παρ. 3,

β) την ηλεκτρονική παραλαβή των δηλώσεων ΦΠΑ,

γ) την επιβεβαίωση καταβολής του οφειλόμενου φόρου,

δ) την κατανομή στα άλλα κράτη μέλη κατανάλωσης του φόρου που τους αναλογεί, με βάση τα στοιχεία των δηλώσεων και του λογαριασμού που προβλέπεται στην παρ. 9,

ε) την παροχή στα άλλα κράτη μέλη πληροφοριών που αφορούν στην εγγραφή, διαγραφή ή εξαίρεση από το καθεστώς, την υποβολή δηλώσεων και την καταβολή του φόρου, για την επαλήθευση της κατάστασης των υποκείμενων στον φόρο και της ακρίβειας των συναλλαγών που καλύπτονται από το παρόν ειδικό καθεστώς,

στ) τη διαχείριση των πληροφοριών και των δηλώσεων που διαβιβάζονται από τα άλλα κράτη μέλη για υποκείμενους στον φόρο που έχουν εγγράφει στο αντίστοιχο ειδικό καθεστώς, καθώς και τον συντονισμό των ενεργειών που απαιτούνται για την ορθή απόδοση του φόρου.

13. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ορίζονται τα αρμόδια όργανα, οι διαδικασίες εγγραφής και διαγραφής ή εξαίρεσης από το ειδικό καθεστώς, η διαδικασία υποβολής της δήλωσης ΦΠΑ, καταβολής του οφειλόμενου φόρου, και της απόδοσης αυτού στα άλλα κράτη μέλη κατανάλωσης, επιστροφής αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, οι πληροφορίες των τηρούμενων λογιστικών καταχωρίσεων, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα για τη λειτουργία του παρόντος ειδικού καθεστώτος.

## Άρθρο 58. Ειδικό καθεστώς για εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτες χώρες ή τρίτα εδάφη

1. Για τους σκοπούς του παρόντος ειδικού καθεστώτος, οι εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών, που εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες, καλύπτουν αγαθά, εξαιρουμένων των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, σε δέματα εσωτερικής αξίας που δεν υπερβαίνει τα εκατόν πενήντα (150) ευρώ.

«Εσωτερική αξία» νοείται η τιμή των αγαθών καθαυτά όταν πωλούνται προς εξαγωγή στο τελωνειακό έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις κατ' εξουσιοδότηση διατάξεις του Ενωσιακού Τελωνειακού Κώδικα (Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Οκτωβρίου 2013, L 269).

Για εμπορεύματα που υπόκεινται σε απαγορεύσεις και περιορισμούς κατά την εισαγωγή εφαρμογής τυγχάνουν οι διατάξεις της ενωσιακής τελωνειακής νομοθεσίας.

2. Για τον σκοπό του παρόντος ειδικού καθεστώτος νοούνται ως:

α) «μη εγκατεστημένος στην Ευρωπαϊκή Ένωση υποκείμενος στον φόρο»: υποκείμενος στον φόρο που δεν διατηρεί την έδρα της οικονομικής δραστηριότητάς του ούτε μόνιμη εγκατάσταση στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

β) «μεσάζων»: πρόσωπο εγκατεστημένο εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο ορίζεται από τον υποκείμενο στον φόρο, που πραγματοποιεί εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες ως υπόχρεο για την καταβολή του ΦΠΑ και για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο παρόν ειδικό καθεστώς εξ ονόματος και για λογαριασμό του υποκείμενου στον φόρο,

γ) «κράτος μέλος εγγραφής» νοείται:

γα) όταν ο υποκείμενος στον φόρο δεν είναι εγκατεστημένος εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κράτος μέλος στο μητρώο του οποίου επιλέγει να εγγραφεί,

γβ) όταν ο υποκείμενος στον φόρο έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά έχει μία ή περισσότερες μόνιμες εγκαταστάσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κράτος μέλος με μόνιμη εγκατάσταση στο οποίο ο υποκείμενος στον φόρο δηλώνει ότι θα κάνει χρήση του παρόντος ειδικού καθεστώτος,

γγ) όταν ο υποκείμενος στον φόρο έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας σε κράτος μέλος, το εν λόγω κράτος μέλος,

γδ) όταν ο μεσάζων έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας σε κράτος μέλος, το εν λόγω κράτος μέλος,

γε) όταν ο μεσάζων έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά έχει μία ή περισσότερες μόνιμες εγκαταστάσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κράτος μέλος με μόνιμη εγκατάσταση στο οποίο ο μεσάζων δηλώνει ότι θα κάνει χρήση του παρόντος ειδικού καθεστώτος.

Για τους σκοπούς των υποπερ. γβ) και γε), όταν ο υποκείμενος στον φόρο ή ο μεσάζων έχει περισσότερες από μία μόνιμες εγκαταστάσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεσμεύεται από την απόφαση να δηλώσει το κράτος μέλος εγκατάστασης όπου θα κάνει χρήση του ειδικού καθεστώτος για το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος και για τα δύο (2) επόμενα ημερολογιακά έτη,

δ) «κράτος μέλος κατανάλωσης»: το κράτος μέλος άφιξης της αποστολής ή της μεταφοράς των αγαθών στον αποκτώντα πελάτη.

3. Οι κάτωθι υποκείμενοι στον φόρο που πραγματοποιούν εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτες χώρες ή τρίτα εδάφη δύνανται να χρησιμοποιούν το παρόν ειδικό καθεστώς:

α) Κάθε υποκείμενος στον φόρο που έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας στο εσωτερικό της χώρας ή κάθε υποκείμενος στον φόρο που έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στο εσωτερικό της χώρας.

Σε περίπτωση που ο υποκείμενος στον φόρο διαθέτει μόνιμες εγκαταστάσεις και σε άλλα κράτη μέλη, εφόσον επιλέξει για την εγγραφή του στο παρόν ειδικό καθεστώς την Ελλάδα, δεσμεύεται από την απόφαση αυτή για το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος και για τα δύο (2) επόμενα ημερολογιακά έτη.

β) Κάθε υποκείμενος στον φόρο είτε της περ. α) είτε εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, που εκπροσωπείται από μεσάζοντα ο οποίος έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας στο εσωτερικό της χώρας ή έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στο εσωτερικό της χώρας.

Σε περίπτωση που ο μεσάζων διαθέτει μόνιμες εγκαταστάσεις και σε άλλα κράτη μέλη, εφόσον επιλέξει την Ελλάδα για την εγγραφή του υποκείμενου στον φόρο που εκπροσωπεί στο παρόν ειδικό καθεστώς, δεσμεύεται από την απόφαση αυτή για το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος και για τα δύο (2) επόμενα ημερολογιακά έτη.

γ) Κάθε υποκείμενος στον φόρο που έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στο εσωτερικό της χώρας ή σε άλλο κράτος μέλος, ο οποίος επιλέγει για την εγγραφή του στο παρόν ειδικό καθεστώς την Ελλάδα και εκπροσωπείται από μεσάζοντα. Ο μεσάζων έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας στη χώρα ή έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στη χώρα.

Σε περίπτωση που ο μεσάζων διαθέτει μόνιμες εγκαταστάσεις και σε άλλα κράτη μέλη, εφόσον επιλέξει την Ελλάδα για την εγγραφή του υποκείμενου στον φόρο που εκπροσωπεί στο παρόν ειδικό καθεστώς, δεσμεύεται από την απόφαση αυτή για το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος και για τα δύο (2) επόμενα ημερολογιακά έτη.

Ο υποκείμενος στον φόρο που είναι εγκατεστημένος σε χώρα εκτός Ε.Ε., με την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνάψει συμφωνία περί αμοιβαίας συνδρομής ανάλογης έκτασης με εκείνη που προβλέπεται από την Οδηγία 2010/24/ΕΕ του Συμβουλίου της 16ης Μαρτίου 2010 (L 84), όπως έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο με τον ν. 4072/2012 (Α’ 86), και από τον Κανονισμό (ΕΕ) 904/2010 του Συμβουλίου της 7ης Οκτωβρίου 2010 (L 268) και ο οποίος πραγματοποιεί εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών από την εν λόγω τρίτη χώρα, δεν υποχρεούται σε εκπροσώπηση από μεσάζοντα.

Οι ανωτέρω υποκείμενοι στον φόρο εφαρμόζουν το ειδικό καθεστώς του παρόντος σε όλες τις εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών της παρ. 1 που εισάγονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τρίτες χώρες ή τρίτα εδάφη.

Για τους σκοπούς της παρούσας, ουδείς υποκείμενος στον φόρο μπορεί να ορίσει συγχρόνως περισσότερους του ενός μεσάζοντες.

Δεν επιτρέπεται η εγγραφή στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου είτε απευθείας είτε διαμέσου μεσάζοντα υποκείμενων στον φόρο που είναι ενταγμένοι στο ειδικό καθεστώς μικρών επιχειρήσεων των άρθρων 44 έως 44ζ. *[33]

4. Ο υποκείμενος στον φόρο, που χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς, ή ο μεσάζων, που ενεργεί για λογαριασμό του, υποχρεούται να γνωστοποιεί με ηλεκτρονικά μέσα την έναρξη ή την παύση της δραστηριότητάς του, δυνάμει του παρόντος ειδικού καθεστώτος, ή τη μεταβολή αυτής όταν δεν πληρούνται πλέον οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την υπαγωγή του στο παρόν ειδικό καθεστώς.

5. Για την εγγραφή στο μητρώο του παρόντος ειδικού καθεστώτος, που είναι προσβάσιμο μέσω του «gov.gr»:

α) Οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχει ο υποκείμενος στον φόρο που δεν χρησιμοποιεί μεσάζοντα, προτού αρχίσει να χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς, περιλαμβάνουν τα ακόλουθα στοιχεία:

αα) ονοματεπώνυμο ή επωνυμία,

αβ) ταχυδρομική διεύθυνση,

αγ) ηλεκτρονική διεύθυνση και ιστοσελίδες του διαδικτύου,

αδ) Αριθμό Φορολογικού Μητρώου Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΑΦΜ/ΦΠΑ) ή εθνικό αριθμό φορολογικού μητρώου στην περίπτωση υποκείμενου στον φόρο εγκατεστημένου σε χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την οποία η Ένωση έχει συνάψει συμφωνία περί αμοιβαίας συνδρομής.

β) Οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχει ο μεσάζων, προτού χρησιμοποιήσει το παρόν ειδικό καθεστώς για λογαριασμό ενός υποκείμενου στον φόρο, περιέχουν τα ακόλουθα στοιχεία:

βα) ονοματεπώνυμο ή επωνυμία,

ββ) ταχυδρομική διεύθυνση,

βγ) ηλεκτρονική διεύθυνση,

βδ) ΑΦΜ/ΦΠΑ.

γ) Οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχει ο μεσάζων για κάθε υποκείμενο στον φόρο τον οποίο εκπροσωπεί, προτού ο εν λόγω υποκείμενος στον φόρο αρχίσει να χρησιμοποιεί το εν λόγω ειδικό καθεστώς, περιέχουν τα ακόλουθα στοιχεία:

γα) ονοματεπώνυμο ή επωνυμία,

γβ) ταχυδρομική διεύθυνση,

γγ) ηλεκτρονική διεύθυνση και ιστοσελίδες του διαδικτύου,

γδ) ΑΦΜ/ΦΠΑ ή εθνικό αριθμό φορολογικού μητρώου,

γε) τον ατομικό αριθμό φορολογικού μητρώου που έχει χορηγηθεί σύμφωνα με την περ. β) της παρ. 6.

Κάθε υποκείμενος στον φόρο που χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς ή, κατά περίπτωση, ο μεσάζων αυτού γνωστοποιεί οποιεσδήποτε μεταβολές στις ανωτέρω παρασχεθείσες πληροφορίες.

6. α) Στον υποκείμενο στον φόρο που χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς χορηγείται μοναδικός ατομικός ΑΦΜ/ΦΠΑ για την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος με το πρόθεμα ΙΜ, ο οποίος του κοινοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα.

β) Στον μεσάζοντα χορηγείται μοναδικός ατομικός αριθμός φορολογικού μητρώου με το πρόθεμα «ΙΝ», ο οποίος του κοινοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα.

γ) Στον μεσάζοντα χορηγείται μοναδικός ατομικός ΑΦΜ/ΦΠΑ με το πρόθεμα «ΙΜ» για την εφαρμογή του παρόντος ειδικού καθεστώτος για κάθε υποκείμενο στον φόρο για τον οποίο έχει οριστεί.

Ο ΑΦΜ/ΦΠΑ ή αριθμός φορολογικού μητρώου που χορηγείται δυνάμει των περ. α), β) και γ) χρησιμοποιείται αποκλειστικά για τους σκοπούς του παρόντος ειδικού καθεστώτος.

7. α) Ο υποκείμενος στον φόρο που δεν χρησιμοποιεί μεσάζοντα διαγράφεται από το μητρώο του παρόντος ειδικού καθεστώτος στις ακόλουθες περιπτώσεις:

αα) αν το εν λόγω πρόσωπο γνωστοποιήσει ότι δεν πραγματοποιεί πλέον εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών τα οποία εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες,

αβ) αν μπορεί με άλλον τρόπο να συναχθεί ότι έχουν παύσει οι φορολογητέες δραστηριότητες των εξ αποστάσεως πωλήσεων αγαθών που εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες,

αγ) αν ο υποκείμενος στον φόρο δεν πληροί πλέον τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για την υπαγωγή του στο παρόν ειδικό καθεστώς,

αδ) αν συστηματικά δεν συμμορφώνεται προς τους κανόνες που αφορούν στο παρόν ειδικό καθεστώς.

β) Ο μεσάζων διαγράφεται από το μητρώο του παρόντος ειδικού καθεστώτος στις ακόλουθες περιπτώσεις:

βα) αν για χρονικό διάστημα δύο (2) συνεχόμενων ημερολογιακών τριμήνων δεν έχει ενεργήσει ως μεσάζων για λογαριασμό του υποκείμενου στον φόρο που χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς,

ββ) αν δεν εκπληρώνει πλέον τις λοιπές προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες ώστε να ενεργεί ως μεσάζων,

βγ) αν συστηματικά δεν συμμορφώνεται προς τους κανόνες που αφορούν στο παρόν ειδικό καθεστώς.

γ) Ο υποκείμενος στον φόρο, που εκπροσωπείται από μεσάζοντα, διαγράφεται από το μητρώο του παρόντος ειδικού καθεστώτος στις ακόλουθες περιπτώσεις:

γα) αν ο μεσάζων γνωστοποιήσει ότι ο εν λόγω υποκείμενος στον φόρο δεν πραγματοποιεί πλέον εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών τα οποία εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες,

γβ) αν μπορεί με άλλον τρόπο να συναχθεί ότι έχουν παύσει οι φορολογητέες δραστηριότητες του εν λόγω υποκείμενου στον φόρο σχετικά με τις εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτα εδάφη ή τρίτες χώρες,

γγ) αν ο εν λόγω υποκείμενος στον φόρο δεν πληροί πλέον τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για την υπαγωγή του στο παρόν ειδικό καθεστώς,

γδ) αν ο εν λόγω υποκείμενος στον φόρο συστηματικά δεν συμμορφώνεται προς τους κανόνες που αφορούν στο παρόν ειδικό καθεστώς,

γε) αν ο μεσάζων γνωστοποιήσει ότι δεν εκπροσωπεί πλέον τον εν λόγω υποκείμενο στον φόρο.

8. Για εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτες χώρες ή τρίτα εδάφη, δυνάμει του παρόντος ειδικού καθεστώτος, η γενεσιουργός αιτία επέρχεται και ο φόρος καθίσταται απαιτητός κατά τον χρόνο πραγματοποίησης της παράδοσης. Τα αγαθά θεωρείται ότι έχουν παραδοθεί κατά τον χρόνο αποδοχής της πληρωμής.

Για την εφαρμογή του προηγούμενου εδαφίου, ως χρόνος αποδοχής της πληρωμής νοείται ο χρόνος κατά τον οποίο η επιβεβαίωση πληρωμής, το μήνυμα για έγκριση πληρωμής, ή η ανάληψη υποχρέωσης πληρωμής από τον λήπτη λαμβάνεται από τον υποκείμενο στον φόρο που χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς, ή για λογαριασμό αυτού, ανεξαρτήτως του χρόνου που πραγματοποιήθηκε η πραγματική καταβολή των χρημάτων, ανάλογα με το ποιο είναι προγενέστερο.

9. Ο υποκείμενος στον φόρο που κάνει χρήση του παρόντος ειδικού καθεστώτος ή ο μεσάζων που ενεργεί για λογαριασμό του, υποβάλλει με ηλεκτρονικά μέσα δήλωση ΦΠΑ για κάθε μήνα είτε έχουν πραγματοποιηθεί εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτες χώρες ή τρίτα εδάφη, είτε όχι. Η δήλωση υποβάλλεται μέχρι το τέλος του μήνα που ακολουθεί τη λήξη της φορολογικής περιόδου την οποία καλύπτει η δήλωση.

Στη δήλωση ΦΠΑ αναγράφεται ο ΑΦΜ/ΦΠΑ της παρ. 6 και, για κάθε κράτος μέλος κατανάλωσης στο οποίο οφείλεται ΦΠΑ, η συνολική αξία, χωρίς ΦΠΑ, των εξ αποστάσεως πωλήσεων αγαθών που εισάγονται από τρίτες χώρες ή τρίτα εδάφη για τις οποίες ο ΦΠΑ έχει καταστεί απαιτητός κατά τη φορολογική περίοδο και το συνολικό για κάθε συντελεστή ποσό του αντίστοιχου φόρου. Στη δήλωση αναφέρονται, επίσης, οι ισχύοντες συντελεστές ΦΠΑ και το συνολικό ποσό του ΦΠΑ που οφείλεται.

Όταν απαιτούνται τροποποιήσεις σε δήλωση ΦΠΑ μετά την υποβολή της, οι εν λόγω τροποποιήσεις περιλαμβάνονται σε επόμενη δήλωση εντός τριών (3) ετών από την ημερομηνία στην οποία έπρεπε να υποβληθεί η αρχική δήλωση, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο. Η επόμενη αυτή δήλωση προσδιορίζει το σχετικό κράτος μέλος κατανάλωσης, την περίοδο επιβολής του φόρου και το ποσό ΦΠΑ για το οποίο απαιτούνται ενδεχόμενες τροποποιήσεις της δήλωσης.

10. Η δήλωση ΦΠΑ συμπληρώνεται σε ευρώ. Αν οι παραδόσεις έχουν πραγματοποιηθεί σε άλλα νομίσματα, κατά τη συμπλήρωση της δήλωσης ΦΠΑ λαμβάνεται υπόψη η συναλλαγματική ισοτιμία που ισχύει την τελευταία ημέρα της φορολογικής περιόδου, σύμφωνα με τη σχετική δημοσίευση της Ευρωπαϊκής

Κεντρικής Τράπεζας, ή, αν δεν υπήρξε δημοσίευση τη συγκεκριμένη ημέρα, η ισοτιμία την επόμενη ημέρα που υπάρχει δημοσίευση.

11. Ο υποκείμενος στον φόρο που χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς ή ο μεσάζων του καταβάλλει τον ΦΠΑ, με αναφορά στη σχετική δήλωση ΦΠΑ, το αργότερο κατά την εκπνοή της προθεσμίας υποβολής της δήλωσης. Η καταβολή γίνεται σε τραπεζικό λογαριασμό σε ευρώ, που ορίζεται για τον σκοπό αυτόν και τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος.

12. Ο υποκείμενος στον φόρο που δεν είναι εγκατεστημένος στο εσωτερικό της χώρας και χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς δεν μπορεί να ασκήσει δικαίωμα έκπτωσης ποσού ΦΠΑ που κατέβαλε στην Ελλάδα στο πλαίσιο φορολογητέων δραστηριοτήτων του, που υπάγονται στο παρόν ειδικό καθεστώς. Ο φόρος αυτός επιστρέφεται, κατά περίπτωση, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 39 και χωρίς την πλήρωση των προϋποθέσεων που ορίζονται στην παράγραφο αυτή, καθώς και σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 39, και χωρίς την πλήρωση των προϋποθέσεων που ορίζονται στην παράγραφο αυτή.

Αν ο υποκείμενος στον φόρο που χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς διαθέτει ΑΦΜ/ΦΠΑ στη χώρα μας για δραστηριότητες μη υπαγόμενες στο παρόν ειδικό καθεστώς, τότε εκπίπτει ο ΦΠΑ, ο οποίος του έχει επιβληθεί στη χώρα μας και αφορά στις φορολογητέες δραστηριότητές του που υπάγονται στο παρόν ειδικό καθεστώς, με τη δήλωση ΦΠΑ, την οποία υποβάλλει σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 43.

13. Ο υποκείμενος στον φόρο που χρησιμοποιεί το παρόν ειδικό καθεστώς υποχρεούται σε καταχώριση στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) των πράξεων που υπάγονται στο παρόν ειδικό καθεστώς. Ο μεσάζων υποχρεούται σε καταχώριση στοιχείων για καθένα εκ των υποκείμενων στον φόρο που εκπροσωπεί. Οι καταχωρίσεις αυτές είναι αρκετά λεπτομερείς, σύμφωνα με το άρθρο 63γ του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 282/2011, ώστε να επιτρέπουν στις αρμόδιες αρχές της Ελλάδας και των λοιπών κρατών μελών κατανάλωσης να επαληθεύουν την ακρίβεια της δήλωσης ΦΠΑ. Οι καταχωρίσεις διατίθενται ηλεκτρονικά, ύστερα από αίτηση, στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) και στο κράτος μέλος κατανάλωσης και διαφυλάσσονται για διάστημα δέκα (10) ετών, το οποίο αρχίζει από τις 31 Δεκεμβρίου του έτους κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε η πράξη.

14. Η αρμόδια για τη διαχείριση των σχετικών με το ανωτέρω ειδικό καθεστώς διαδικασιών υπηρεσία της ΑΑΔΕ, υποχρεούται για:

α) την ηλεκτρονική παραλαβή των δηλώσεων της παρ. 4,

β) την επαλήθευση της εγκυρότητας των στοιχείων του δηλούντος,

γ) τη χορήγηση και κοινοποίηση του ατομικού ΑΦΜ/ΦΠΑ που αφορά σε υποκείμενο στον φόρο και του αριθμού φορολογικού μητρώου στον μεσάζοντα,

δ) την ηλεκτρονική παραλαβή των δηλώσεων ΦΠΑ,

ε) την επιβεβαίωση καταβολής του οφειλόμενου φόρου,

στ) την κατανομή στα άλλα κράτη μέλη κατανάλωσης του φόρου που τους αναλογεί, με βάση τα στοιχεία των δηλώσεων και του λογαριασμού που προβλέπεται στην παρ. 10,

ζ) την παροχή στα άλλα κράτη μέλη πληροφοριών που αφορούν στην εγγραφή και διαγραφή/εξαίρεση από το παρόν ειδικό καθεστώς, την υποβολή δηλώσεων και την καταβολή του φόρου, για την επαλήθευση της κατάστασης των υποκείμενων στον φόρο και της ακρίβειας των συναλλαγών που καλύπτονται από το παρόν ειδικό καθεστώς,

η) τη διαχείριση των πληροφοριών και των δηλώσεων που διαβιβάζονται από τα άλλα κράτη μέλη για υποκείμενους στον φόρο και μεσάζοντες που έχουν εγγραφεί στο ειδικό καθεστώς, καθώς και τον συντονισμό των ενεργειών που απαιτούνται για την ορθή απόδοση του φόρου.

15. Με απόφαση του Διοικητή της ΑΑΔΕ ορίζονται τα αρμόδια όργανα, οι διαδικασίες εγγραφής και διαγραφής ή εξαίρεσης από το παρόν ειδικό καθεστώς, η διαδικασία υποβολής της δήλωσης ΦΠΑ, καταβολής του οφειλόμενου φόρου και της απόδοσης αυτού στα άλλα κράτη μέλη κατανάλωσης, επιστροφής αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, οι πληροφορίες των τηρούμενων λογιστικών καταχωρίσεων, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα για τη λειτουργία του παρόντος ειδικού καθεστώτος.

## Άρθρο 59. Ειδικές ρυθμίσεις για τη δήλωση και την πληρωμή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας κατά την εισαγωγή

1. Όταν, για την εισαγωγή αγαθών, εξαιρουμένων προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, σε δέματα εσωτερικής αξίας που δεν υπερβαίνει τα εκατόν πενήντα (150) ευρώ, δεν χρησιμοποιείται το ειδικό καθεστώς εισαγωγής του άρθρου 58 ή αντίστοιχο ειδικό καθεστώς άλλου κράτους μέλους, το πρόσωπο που προσκομίζει τα εμπορεύματα στο τελωνείο για λογαριασμό του προσώπου για το οποίο προορίζονται τα αγαθά δύναται να κάνει χρήση ειδικών ρυθμίσεων για τη δήλωση και την καταβολή ΦΠΑ στην αρμόδια τελωνειακή αρχή υπό την προϋπόθεση ότι η αποστολή ή η άφιξη των αγαθών ολοκληρώνεται στη χώρα μας.

Ως «εσωτερική αξία» νοείται η τιμή των αγαθών καθαυτά όταν πωλούνται προς εξαγωγή στο τελωνειακό έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στον Ενωσιακό Τελωνειακό Κώδικα (Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Οκτωβρίου 2013, L 269).

Για εμπορεύματα που υπόκεινται σε απαγορεύσεις και περιορισμούς κατά την εισαγωγή, τυγχάνει εφαρμογής η ενωσιακή τελωνειακή νομοθεσία.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος, ισχύουν τα εξής:

α) το πρόσωπο για το οποίο προορίζονται τα αγαθά είναι υπόχρεο για την καταβολή του ΦΠΑ,

β) το πρόσωπο που προσκομίζει τα αγαθά στην αρμόδια τελωνειακή αρχή εισπράττει τον ΦΠΑ από το πρόσωπο για το οποίο προορίζονται τα αγαθά και καταβάλλει τον ΦΠΑ στην αρμόδια τελωνειακή αρχή.

Το πρόσωπο που προσκομίζει τα αγαθά στην αρμόδια τελωνειακή αρχή λαμβάνει κατάλληλα μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι το πρόσωπο για το οποίο προορίζονται τα αγαθά καταβάλλει τον αναλογούντα φόρο.

3. Η είσπραξη του φόρου στο πλαίσιο του παρόντος πραγματοποιείται στην αρμόδια τελωνειακή αρχή με ηλεκτρονικά μέσα σε μηνιαία βάση. Ο φόρος καταβάλλεται εντός της προθεσμίας καταβολής που εφαρμόζεται για την καταβολή των εισαγωγικών δασμών.

4. Τα πρόσωπα που χρησιμοποιούν το παρόν τηρούν αρχείο των εισαγωγών που υπάγονται σε αυτό για χρονικό διάστημα δέκα (10) ετών. Η τήρηση του αρχείου εισαγωγών είναι λεπτομερής, ώστε να επιτρέπει στις τελωνειακές αρχές να επαληθεύουν την ακρίβεια του δηλωθέντος ποσού ΦΠΑ. Το αρχείο εισαγωγών είναι διαθέσιμο σε ηλεκτρονική μορφή κατόπιν αιτήματος των τελωνειακών αρχών.

5. Οποιαδήποτε παράβαση του παρόντος θεωρείται, με την επιφύλαξη της περί λαθρεμπορίας νομοθεσίας, ως απλή τελωνειακή παράβαση, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 142 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα (ν. 2960/2001, Α' 265) και τιμωρείται σύμφωνα με τον ανωτέρω Κώδικα.

### Άρθρο 60. Ειδικές ρυθμίσεις για τις εξ αποστάσεως πωλήσεις ορισμένων αγαθών που υπάγονται σε Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης και Φόρο Κατανάλωσης

1. Στις εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών εφαρμόζονται οι απαγορεύσεις των πωλήσεων προϊόντων καπνού, ηλεκτρονικών τσιγάρων και περιεκτών αναπλήρωσης που προβλέπονται στην παρ. 7 του άρθρου 60 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα (ν. 2960/2001, Α' 265) και το άρθρο 16 του ν. 4419/2016 (Α' 174).

2. Για τις ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών και τις εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών που εισάγονται από τρίτες χώρες ή τρίτα εδάφη, τα οποία υπόκεινται σε φόρο κατανάλωσης, όταν η άφιξη της αποστολής ή μεταφοράς στον αποκτώντα πελάτη είναι το εσωτερικό της χώρας, με την επιφύλαξη της παρ. 1, εφαρμόζεται το άρθρο 53Α του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα, για τη βεβαίωση και είσπραξη του φόρου κατανάλωσης και του ΦΠΑ.

3. Για τις ενδοκοινοτικές εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών, τα οποία υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης, όταν η άφιξη της αποστολής ή μεταφοράς στον αποκτώντα πελάτη είναι το εσωτερικό της χώρας, με την επιφύλαξη της παρ. 1, εφαρμόζονται το άρθρο 60 και η παρ. 5 του άρθρου 109 του Εθνικού Τελωνειακού Κώδικα, για τη βεβαίωση και είσπραξη των ειδικών φόρων κατανάλωσης και του ΦΠΑ.

# ΤΜΗΜΑ ΙΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΕΡΙ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α’ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΕΠΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΔΗΛΩΣΗΣ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

## Άρθρο 61. Έλεγχος, πράξη προσδιορισμού φόρου επί ειδικής δήλωσης Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ακινήτων και κοινοποίηση αυτής

1. Κατά την υποβολή της ειδικής δήλωσης ΦΠΑ της περ. γ) της παρ. 3 του άρθρου 41 (εφεξής «ειδική δήλωση ΦΠΑ ακινήτων») και εφόσον το δηλούμενο από τον υποκείμενο στον φόρο τίμημα υπολείπεται της αγοραίας αξίας, ο Διοικητής της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) ελέγχει άμεσα την ακρίβεια της υποβαλλόμενης δήλωσης, λαμβάνοντας υπόψη του τις αξίες όπως αυτές ισχύουν στη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων, καθώς και το συνολικό κόστος του παραδιδόμενου ακινήτου σε συνδυασμό με τα τεχνικά, ποσοτικά και οικονομικά δεδομένα που αφορούν στην άδεια ανέγερσης του ακινήτου. Με αποφάσεις του Διοικητή της ΑΑΔΕ ρυθμίζονται ο τρόπος, η διαδικασία και κάθε αναγκαίο στοιχείο ή λεπτομέρεια που αφορά στον έλεγχο αυτόν.

2. Με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου της ειδικής δήλωσης ΦΠΑ ακινήτων σύμφωνα με την παρ. 1, ο Διοικητής της ΑΑΔΕ εκδίδει πράξη προσδιορισμού του φόρου. Συμπληρωματική πράξη προσδιορισμού φόρου επί της ίδιας ειδικής δήλωσης ΦΠΑ ακινήτων εκδίδεται, όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της υποπερ. γδ) της περ. γ) της παρ. 3 του άρθρου 41.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών ορίζονται ο τύπος και το περιεχόμενο της πράξης προσδιορισμού του φόρου, καθώς και ο τρόπος της τήρησης του βιβλίου καταχώρισης των πράξεων αυτών.

4. Η πράξη προσδιορισμού φόρου επί ειδικής δήλωσης ΦΠΑ ακινήτων, που εκδίδεται σύμφωνα με την παρ. 2, κοινοποιείται σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, Α' 97) ή τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α'58).

## Άρθρο 62. Αποδοχή της βάσει ελέγχου διαφοράς επί ειδικής δήλωσης Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ακινήτων

Αν ο υπόχρεος αποδέχεται την αξία του ακινήτου που έχει προσδιοριστεί από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), συντάσσεται και υπογράφεται από το όργανο της ΑΑΔΕ που εξέδωσε την πράξη και τον υπόχρεο σχετικό πρακτικό αποδοχής. Αν ο υπόχρεος δεν αποδέχεται τη βάσει ελέγχου αξία του μεταβιβαζόμενου ακινήτου, ο προσδιορισμός της αξίας του ακινήτου υπόκειται στη δεσμευτική κρίση πιστοποιημένου εκτιμητή του ν. 4152/2013 (Α' 107). Σε περίπτωση που ο υπόχρεος δεν συμφωνεί με την πράξη της ΑΑΔΕ που εκδίδεται βάσει της εκτίμησης του πιστοποιημένου εκτιμητή του ν. 4152/2013, εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58).

## Άρθρο 63. Ακύρωση ή τροποποίηση πράξης προσδιορισμού φόρου επί ειδικής δήλωσης Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ακινήτων

Πράξη προσδιορισμού του φόρου που εκδόθηκε σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 61 δύναται να ακυρωθεί ή να τροποποιηθεί για έναν από τους παρακάτω λόγους:

α) σε περίπτωση ματαίωσης συμβολαίου, και

β) σε περίπτωση διόρθωσης στοιχείων εκ παραδρομής δηλωθέντων λανθασμένα στην ειδική δήλωση, πλην του φόρου των εισροών, πριν από την υπογραφή του συμβολαίου.

Για την ακύρωση ή την τροποποίηση αποφασίζει ο Διοικητής της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, ύστερα από αίτηση του υποκειμένου, εφόσον προσκομίζεται το πρωτότυπο της ειδικής δήλωσης και βεβαιώνεται από τον συμβολαιογράφο επί του σώματος αυτής ότι δεν έγινε η μεταβίβαση.

# ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β’ ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

## Άρθρο 64. Χρόνος καταβολής του φόρου

Η προθεσμία καταβολής του φόρου ταυτίζεται με την προθεσμία υποβολής της δήλωσης, με την επιφύλαξη του τρίτου και του τέταρτου εδαφίου της παρ. 6 του άρθρου 43.

## Άρθρο 65. Ευθύνη εις ολόκληρον καταβολής του φόρου

Για την καταβολή του οφειλόμενου φόρου ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρο με τον υπόχρεο, πέραν των προσώπων που αναφέρονται ως αλληλεγγύως ευθυνόμενα στον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58), και οι εξής:

α) οι αναφερόμενοι στην παρ. 10 του άρθρου 41,

β) το πρόσωπο που μεταβιβάζει, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 5, για τον φόρο που οφείλεται μέχρι τον χρόνο της μεταβίβασης, και

γ) το μη υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο, στην περίπτωση λήψης αγαθών ή υπηρεσιών, για τις οποίες υπόχρεος στον φόρο ορίζεται ο εγκατεστημένος εκτός της χώρας υποκείμενος στον φόρο ή ο φορολογικός του αντιπρόσωπος, σύμφωνα με το άρθρο 40.

## Άρθρο 66. Εξουσιοδοτικές διατάξεις

Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών μπορεί να ρυθμίζεται κάθε διαδικαστικό θέμα και λεπτομέρεια για την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα, με την επιφύλαξη των θεμάτων που ρυθμίζονται με τον Κώδικα Φορολογικής

Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58). Με όμοια απόφαση ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή των Παραρτημάτων του παρόντος Κώδικα.

## Άρθρο 67. Βεβαίωση και είσπραξη του φόρου κατά την εισαγωγή

1. Κατά την εισαγωγή αγαθών, ο φόρος του παρόντος Κώδικα βεβαιώνεται και εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις της τελωνειακής, δασμολογικής και συναφούς νομοθεσίας για τη βεβαίωση και είσπραξη των εισαγωγικών δασμών και λοιπών φόρων. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται και για τη διοικητική επίλυση των διαφορών, που προκύπτουν κατά την εισαγωγή αγαθών.

2. Κάθε παράβαση των ρυθμίσεων του παρόντος άρθρου χαρακτηρίζεται ως τελωνειακή παράβαση και διώκεται σύμφωνα με τον Εθνικό Τελωνειακό Κώδικα (ν. 2960/2001, Α' 265).

## Άρθρο 68. Διαδικασία για συναλλαγές με τα εδάφη του Παραρτήματος ΙΙ

1. Για αγαθά που εισέρχονται στο εσωτερικό της χώρας από ένα από τα αναφερόμενα στην περ. β) της παρ. 2 του Παραρτήματος ΙΙ εδάφη, εφαρμόζονται:

α) οι διατυπώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 952/2013 (Ενωσιακός Τελωνειακός Κώδικας) για την εισαγωγή των αγαθών στο εσωτερικό της χώρας,

β) η διαδικασία της εσωτερικής ενωσιακής διαμετακόμισης, εφόσον από τη στιγμή της εισόδου των αγαθών στο εσωτερικό της χώρας τα αγαθά αυτά:

βα) προορίζονται για άλλο κράτος μέλος,

ββ) προορίζονται να επανεξαχθούν μετά από προηγούμενη παραγωγή, κατασκευή, συναρμολόγηση, επεξεργασία, διασκευή ή μετασκευή στο εσωτερικό της χώρας,

βγ) τίθενται υπό καθεστώς προσωρινής εισαγωγής, κατά την έννοια του Ενωσιακού Τελωνειακού Κώδικα.

2. Για αγαθά που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αποστέλλονται ή μεταφέρονται προς ένα από τα ειδικά φορολογικά εδάφη που αναφέρονται στην περ. β) της παρ. 2 του Παραρτήματος ΙΙ, εφαρμόζονται:

α) οι διατυπώσεις που προβλέπονται από τον Ενωσιακό Τελωνειακό Κώδικα, για την εξαγωγή των αγαθών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β) η διαδικασία της εσωτερικής ενωσιακής διαμετακόμισης, εφόσον η παράδοση των αγαθών αυτών προς εξαγωγή έχει γίνει σε άλλο κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της εξόδου των αγαθών από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

## Άρθρο 69. Λοιπές ρυθμίσεις

1. Στις πράξεις του άρθρου 2 του παρόντος Κώδικα και στα παρεπόμενα αυτών σύμφωνα δεν επιβάλλεται τέλος χαρτοσήμου. Δεν θίγεται από την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα η, κατά τις κείμενες διατάξεις, επιβολή τελών χαρτοσήμου:

α) στα μισθώματα ακινήτων,

β) στις αποδείξεις πληρωμής ασφαλίστρων για την παροχή οδικής βοήθειας,

γ) στα χορηγούμενα από ασφαλιστικές εταιρείες δάνεια επί ασφαλιστηρίων ζωής,

δ) στα έντοκα δάνεια και λοιπές χρηματοδοτήσεις, και

ε) στους συμβατικούς τόκους που απορρέουν από έντοκα δάνεια και λοιπές χρηματοδοτήσεις της περ. δ) που καταρτίζονται έως την ημερομηνία έναρξης ισχύος του Ψηφιακού Τέλους Συναλλαγής του ν. 5135/2024 (Α' 147).

2. Απαλλαγές από τέλη χαρτοσήμου που προβλέπονται από άλλες διατάξεις για τις πράξεις της περ. δ) και τους τόκους της περ. ε) της παρ. 1 εξακολουθούν να ισχύουν.

3. Δεν θίγεται από την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα η επιβολή σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του φόρου ασφαλίστρων.

4. Οι δηλώσεις και τα πιστοποιητικά της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων και κάθε άλλης αρχής, καθώς και κάθε άλλο έγγραφο που εκδίδεται για την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα δεν υπόκεινται σε τέλος χαρτοσήμου ή άλλη επιβάρυνση.

5. Η αμοιβή, που καταβάλλεται στους φορείς που είναι αρμόδιοι για την εκκαθάριση και την απόδοση του επιστρεπτέου φόρου στους αγρότες του ειδικού καθεστώτος του άρθρου 48, δεν υπόκειται σε φόρο προστιθέμενης αξίας και χαρτόσημο.

6. Για τη σχέση του παρόντος Κώδικα με το Ψηφιακό Τέλος Συναλλαγής του ν. 5135/2024, από την έναρξη επιβολής του σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 32, ισχύουν τα αναφερόμενα στον νόμο αυτό.

## Άρθρο 70. Μεταβατικές διατάξεις

1. Με αίτηση του υποκειμένου στον φόρο κατασκευαστή οικοδομών προς πώληση, αναστέλλεται υποχρεωτικά έως την 31η.12.2026, η εφαρμογή του Φ.Π.Α. στα ακίνητα της παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8 και επιβάλλεται φόρος μεταβίβασης ακινήτων. Η αναστολή αφορά στο σύνολο των αδιάθετων παραπάνω ακινήτων του υποκειμένου. Μαζί με την αίτηση ο υποκείμενος υποβάλλει κατάσταση με τα αδιάθετα ακίνητα και το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί στο κάθε ακίνητο προς διακανονισμό. Σε περίπτωση αντιπαροχής, η εργολαβία του υποκειμένου στον φόρο κατασκευαστή οικοδομών προς πώληση προς τον οικοπεδούχο, δεν υπάγεται στον φόρο, όταν ο υποκείμενος κατασκευαστής έχει υπαχθεί σε καθεστώς αναστολής του φόρου κατά τα προηγούμενα εδάφια. *[34]

2. Αναστολές εφαρμογής του Φ.Π.Α. στα ακίνητα της παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8, που είχαν χορηγηθεί και ίσχυαν έως την 31η.12.2025, παρατείνονται έως την 31η.12.2026. * [35]

3. Για τα ακίνητα που έχουν υπαχθεί σε καθεστώς αναστολής, το δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών, που προσδιορίζεται σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 36, αναστέλλεται καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου της αναστολής και ο φόρος που έχει εκπεστεί πριν από την έναρξη της αναστολής διακανονίζεται κατά τον χρόνο της παράδοσης του κάθε ακινήτου.

4. Ο υποκείμενος στον φόρο κατασκευαστής οικοδομών προς πώληση, που παραδίδει ακίνητο που έχει υπαχθεί σε καθεστώς αναστολής, υποχρεούται να καταβάλλει με έκτακτη δήλωση τον φόρο που πρέπει να διακανονιστεί κατά τον χρόνο της παράδοσης του ακινήτου, σύμφωνα με την παρ. 3 και σε κάθε περίπτωση πριν από την υποβολή της δήλωσης φόρου μεταβίβασης, γονικής παροχής ή δωρεάς.

5. Επίσης, ο υποκείμενος στον φόρο κατασκευαστής οικοδομών προς πώληση, που παραδίδει ακίνητο που έχει υπαχθεί σε καθεστώς αναστολής, υποχρεούται να καταχωρίζει στα λογιστικά του αρχεία (βιβλία) αναλυτικά το κόστος ανά οικοδομή που υπάγεται στο άρθρο 8, όπως ορίζεται στην υποπερ. αβ) της περ. α) της παρ. 3 του άρθρου 41.

6. Η φορολογητέα αξία, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Κώδικα, μειώνεται σε περίπτωση ολικής ή μερικής μη πληρωμής του τιμήματος, εφόσον μετά την πραγματοποίηση των φορολογητέων πράξεων διαπιστώνεται ότι η απαίτηση κατέστη οριστικά ανεπίδεκτη είσπραξης, λόγω θέσης επιχείρησης σε ειδική εκκαθάριση, σύμφωνα με τα άρθρα 46 και 46α του ν. 1892/1990 (Α' 101), όπως αυτός τροποποιήθηκε με το άρθρο 14 του ν. 2000/1991 (Α' 206). Η μείωση της φορολογητέας βάσης ενεργείται μετά την έκδοση της απόφασης του Εφετείου της έδρας της επιχείρησης, που προβλέπεται από την παρ. 1 του πιο πάνω αναφερόμενου άρθρου 46. Για την έγκριση της μείωσης απαιτείται απόφαση του αρμόδιου Προϊσταμένου της Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας (ΔΟΥ), η οποία εκδίδεται μετά από αίτηση της ενδιαφερόμενης επιχείρησης και την προσκόμιση των απαραίτητων στοιχείων, από τα οποία προκύπτει το σύνολο της ανείσπρακτης απαίτησης, που έχουν υποβληθεί μέσα σε προθεσμία έξι (6) μηνών μετά την έκδοση της απόφασης του Εφετείου. Στην περίπτωση κατά την οποία ο ΦΠΑ που αναλογεί στην κατά τα ανωτέρω μείωση της φορολογητέας βάσης έχει καταβληθεί από τον υπόχρεο, συμψηφίζεται κατά τη φορολογική περίοδο, κατά την οποία εκδόθηκε η απόφαση του προϊσταμένου της ΔΟΥ. Στην περίπτωση, κατά την οποία ο ΦΠΑ που αναλογεί στην κατά τα ανωτέρω μείωση της φορολογητέας αξίας δεν έχει καταβληθεί από τον υπόχρεο, δεν καταβάλλεται, ως μη οφειλόμενος στη συγκεκριμένη φορολογική περίοδο, κατά την οποία οφειλόταν. Πράξεις επιβολής φόρου ή προστίμων που έχουν εκδοθεί μέχρι την έκδοση της απόφασης του προϊσταμένου της ΔΟΥ ακυρώνονται.

7. Με αποφάσεις του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, μετά από εισήγηση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, δύναται να ορίζονται:

α) κάθε διαδικαστικό θέμα και λεπτομέρεια για την παρακολούθηση της εφαρμογής του καθεστώτος της αναστολής ΦΠΑ στα ακίνητα,

β) η διαδικασία, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια εφαρμογής του διακανονισμού του φόρου της παρ. 3,

γ) η διαδικασία και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή της παρ. 4.

### Άρθρο 71. Τελικές διατάξεις

1. Όπου σε κείμενες διατάξεις γίνεται παραπομπή ή αναφορά σε διάταξη του ν. 2859/2000 (Α' 248) ή του ν. 1642/1986 (Α' 125) ή στον Κώδικα Φόρου Προστιθέμενης Αξίας ή στα Παραρτήματά του, εφεξής νοείται η αντίστοιχη διάταξη του παρόντος Κώδικα ή ο παρών Κώδικας και τα Παραρτήματα αυτού.

2. Κανονιστικές αποφάσεις ή άλλες διοικητικές πράξεις που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση διατάξεων του ν. 2859/2000 ή του ν. 1642/1986 ή του Κώδικα ΦΠΑ, όπως ισχύει μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος Κώδικα, εξακολουθούν να ισχύουν.

3. Κανονιστικές αποφάσεις ή άλλες διοικητικές πράξεις που μετά τη δημοσίευση του παρόντος Κώδικα τροποποιούν ή αντικαθιστούν αποφάσεις ή πράξεις που έχουν εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση του ν. 2859/2000 ή του ν. 1642/1986, εκδίδονται εφεξής κατ' εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Κώδικα.

4. Διαδικαστικές πράξεις που διενεργούνται ή πράξεις που εκδίδονται ή ενέργειες που λαμβάνουν χώρα μετά την ισχύ του παρόντος Κώδικα διέπονται από τον παρόντα Κώδικα.

5. Οι κωδικοποιούμενες διατάξεις του ν. 2859/2000 και τα Παραρτήματα αυτού, όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν, καταργούνται.

# ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΕΔΑΦΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΡ. 2 ΤΟΥ ΆΡΘΡΟΥ 3

1. Τηλεπικοινωνίες.

2. Παράδοση αερίου, ηλεκτρισμού και θερμικής ενέργειας.

3. Μεταφορά αγαθών.

4. Παροχή λιμενικών και αερολιμενικών υπηρεσιών.

5. Μεταφορά προσώπων.

6. Παράδοση καινούργιων αγαθών που κατασκευάσθηκαν για πώληση.

7. Εργασίες γεωργικών μεσολαβητικών οργανισμών για αγροτικά προϊόντα, οι οποίες πραγματοποιούνται σύμφωνα με τους κανονισμούς που καθορίζουν την κοινή οργάνωση της αγοράς των προϊόντων αυτών.

8. Εκμετάλλευση πανηγυριών (τοπικών εορτών) και εκθέσεων εμπορικού χαρακτήρα.

9. Εναποθήκευση.

10. Δραστηριότητες εμπορικών διαφημιστικών γραφείων.

11. Δραστηριότητες πρακτορείων ταξιδιών.

12. Εργασίες λεσχών και κυλικείων επιχειρήσεων, πρατηρίων και παρόμοιων καταστημάτων.

13. Δραστηριότητες οργανισμών ραδιοφώνου και τηλεόρασης εμπορικού χαρακτήρα.

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ ΠΕΔΙΟ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

1. «Ευρωπαϊκή Ένωση» και «έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης» είναι το σύνολο των κρατών-μελών της Ένωσης στο οποίο εφαρμόζεται η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με το άρθρο 52 αυτής και η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τα άρθρα 349 και 355 αυτής, εκτός από τα εδάφη που αναφέρονται στην παρ. 2 του παρόντος Παραρτήματος.

2. Από το πεδίο εδαφικής εφαρμογής του παρόντος Κώδικα εξαιρούνται:

α) Τα ακόλουθα εθνικά εδάφη, τα οποία δεν αποτελούν τμήμα του τελωνειακού εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- Νήσος Ελιγολάνδη και περιοχή Μπύζιγκεν (Busingen) της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

- Θέουτα και Μελίλλια του Βασιλείου της Ισπανίας.

- Λιβίνιο της Ιταλικής Δημοκρατίας.

β) Τα ακόλουθα εθνικά εδάφη, τα οποία αποτελούν τμήμα του τελωνειακού εδάφους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ειδικά φορολογικά εδάφη):

- Άγιο Όρος της Ελληνικής Δημοκρατίας.

- Κανάριες νήσοι του Βασιλείου της Ισπανίας (Lanzarote, Fuerteventura, Gran Canaria, Tenerife, La Gomera, El Hierro και La Palma).

- Νήσοι Άαλαντ (Aland) της Φινλανδικής Δημοκρατίας.

- Γαλλικά εδάφη που αναφέρονται στο άρθρο 349 και στην παρ. 1 του άρθρου 355 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γαλλική Γουϊάνα, Γουαδελούπη, Μαρτινίκα, Ρεϋνιόν και Μαγιότ).

- Καμπιόνε ντ' Ιτάλια, καθώς και τα ύδατα της λίμνης Λουγκάνο της Ιταλικής Δημοκρατίας. 3. Πράξεις που διενεργούνται μεταξύ της Ελλάδος και του Πριγκιπάτου του Μονακό, θεωρούνται ως πράξεις διενεργούμενες από ή προς τη Γαλλική Δημοκρατία. Πράξεις που διενεργούνται μεταξύ της Ελλάδος και της νήσου Μαν, θεωρούνται ως πράξεις διενεργούμενες από ή προς το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας.

Πράξεις που διενεργούνται από ή προς τις περιοχές των ζωνών κυριαρχίας του Ηνωμένου Βασιλείου στο Ακρωτήρι και τη Δεκέλεια αντιμετωπίζονται ως πράξεις

διενεργούμενες από ή προς την Κύπρο.4. «Τρίτα εδάφη» νοούνται τα εδάφη τα οποία απαριθμούνται στην παρ. 2 του παρόντος Παραρτήματος.

«Τρίτες χώρες» νοούνται τα κράτη ή εδάφη στα οποία δεν εφαρμόζονται η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και η Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

# ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III ΑΓΑΘΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΥΠΑΓΟΝΤΑΙ ΣΕ ΜΕΙΩΜΕΝΟ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗ (παρ. 1 του άρθρου 26)

## Α. ΑΓΑΘΑ

Οι δασμολογικές κλάσεις του Παραρτήματος αυτού τέθηκαν, όπως αυτές αναφέρονται στη Συνδυασμένη Ονοματολογία που καθορίστηκε με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 2658/1987 του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 1987 (ΕΕ L 256), όπως έχει τροποποιηθεί με τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/1821 της Επιτροπής της 6ης Οκτωβρίου 2016 (ΕΕ L 294/2016) και ισχύει. Όπου πριν από μια δασμολογική κλάση του παρόντος Παραρτήματος υπάρχει η ένδειξη ΕΧ, στον εφαρμοστέο συντελεστή Φ.Π.Α. υπάγονται μόνο τα προϊόντα που κατονομάζονται ρητά στη συγκεκριμένη παράγραφο του Παραρτήματος και όχι το σύνολο των προϊόντων που έχουν καταταγεί στην εν λόγω δασμολογική κλάση, ενώ, όταν μια δασμολογική κλάση αναγράφεται χωρίς το πρόθεμα ΕΧ, ο συντελεστής Φ.Π.Α. αφορά στο σύνολο των προϊόντων που έχουν καταταγεί σε αυτή.

1. Άλογα, γαϊδούρια και μουλάρια κάθε είδους, βοοειδή, χοιροειδή, προβατοειδή και αιγοειδή, ζωντανά. Εξαιρούνται τα άλογα ιπποδρομιών (Δ.Κ. ΕΧ 0101, 0102, 0103, 0104).

2. Πετεινοί, κότες, πάπιες, χήνες, γάλοι, γαλοπούλες και φραγκόκοτες, ζωντανά (Δ.Κ. 0105).

3. Κουνέλια, περιστέρια, ορτύκια, φασιανοί, πέρδικες, λαγοί και λοιπά ζώα και πτηνά, ζωντανά, που προορίζονται για την ανθρώπινη διατροφή. Ζώα που εκτρέφονται για τη γουνοποιία. Μέλισσες. Ακάρεα (έντομα που χρησιμοποιούνται στις καλλιέργειες αντί εντομοκτόνων) (Δ.Κ. ΕΧ 0106).

4. Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγείων, βρώσιμα (Δ.Κ. 0201, 0202, 0203, 0204, 0205, 0206, 0207, 0208, 0209, 0210).

5. Ψάρια και ασπόνδυλα υδρόβια ζωντανά νωπά διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα. Εξαιρούνται τα ζωντανά ψάρια για διακόσμηση (Δ.Κ. ΕΧ 0301, 0302, 0303, 0304, 0305, 0306, 0307, 0308).

6. Γάλα και προϊόντα γαλακτοκομίας. Αυγά πτηνών. Μέλι φυσικό. Προϊόντα βρώσιμα ζωικής προέλευσης που δεν κατονομάζονται αλλού (Δ.Κ. 0401, 0402, 0403, 0404, 0405, 0406, 0407, 0408, 0409, 0410).

7. Έντερα, κύστες και στομάχια ζώων ολόκληρα ή σε τεμάχια, άλλα από εκείνα των ψαριών, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αλατισμένα ή σε άλμη, αποξηραμένα ή καπνιστά (Δ.Κ. 0504).

8. Βολβοί, κρεμμύδια, κόνδυλοι, ρίζες βολβοειδείς και ριζώματα γενικά, σε φυτική νάρκη, σε βλάστηση ή σε άνθηση. Φυτά φυτωρίου, άλλα φυτά και ρίζες κιχωρίου, άλλες από τις ρίζες της Δ.Κ. 1212. Άλλα φυτά ζωντανά (στα οποία περιλαμβάνονται και οι ρίζες τους), μοσχεύματα και μπόλια. Λευκό (φύτρα) μανιταριών (Δ.Κ. 0601, 0602).

9. Άνθη και μπουμπούκια ανθέων, κομμένα, για ανθοδέσμες ή διακοσμήσεις, νωπά. Φυλλώματα, φύλλα, κλαδιά και άλλα μέρη φυτών, χωρίς άνθη ούτε μπουμπούκια ανθέων, και πρασινάδες, βρύα και λειχήνες, για ανθοδέσμες ή διακοσμήσεις, νωπά (Δ.Κ. ΕΧ 0603, ΕΧ 0604).

10. Λαχανικά, φυτά, ρίζες και κόνδυλοι, βρώσιμα (Δ.Κ. 0701, 0702, 0703, 0704, 0705, 0706, 0707, 0708, 0709, 0710, 0711, 0712, 0713, 0714).

11. Καρποί και φρούτα βρώσιμα, φλούδες εσπεριδοειδών, πεπονιών και καρπουζιών (Δ.Κ. 0801, 0802, 0803, 0804, 0805, 0806, 0807, 0808, 0809, 0810, 0811, 0812, 0813, 0814).

12. Καφές, τσάι, ματέ και μπαχαρικά (Δ.Κ. 0901, 0902, 0903, 0904, 0905, 0906, 0907, 0908, 0909, 0910).

13. Δημητριακά (Δ.Κ. 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008).

14. Προϊόντα αλευροποιίας. Άμυλα κάθε είδους (Δ.Κ. 1101, 1102, 1103,1104, 1105, 1106, ΕΧ 1108).

15. Σπέρματα και καρποί ελαιώδεις. Σπέρματα, σπόροι και διάφοροι καρποί (Δ.Κ. 1201, 1202, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209).

16. Αρτεμισία, βασιλικός, χαμομήλι, μαντζουράνα η κοινή, μολόχα, δενδρομολόχα, μέντα (δυόσμος) όλων των ποικιλιών, ρίγανη, δενδρολίβανο, φασκόμηλο, τσάι του βουνού, δίκταμο, γριάδα η ιαματική και λουίζα, νωπά ή ξερά, έστω και κομμένα, σπασμένα ή σε σκόνη (Δ.Κ. ΕΧ 1211).

17. Χαρούπια, ζαχαρότευτλα, ζαχαροκάλαμα, διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα ή αποξηραμένα, έστω και σε σκόνη. Κουκούτσια και αμύγδαλα καρπών και άλλα φυτικά προϊόντα (στα οποία περιλαμβάνονται και ρίζες κιχωρίου, μη φρυγμένες, της ποικιλίας CICHORIUM INTYBUS SATIVUM), που χρησιμεύουν κυρίως για διατροφή του ανθρώπου και που δεν κατονομάζονται ούτε περιλαμβάνονται αλλού (Δ.Κ. ΕΧ 1212).

18. Άχυρα και φλοιοί ακατέργαστων δημητριακών, έστω και τεμαχισμένα, αλεσμένα, συμπιεσμένα ή συσσωματωμένα με μορφή σβόλων. Γογγύλια Σουηδίας (γογγυλοκράμβες), τεύτλα κτηνοτροφικά, ρίζες κτηνοτροφικές, χορτονομές (FOIN, LUZERNE), τριφύλλια, κτηνοτροφικά λάχανα, χορτονομές λούπινου, βίκου και παρόμοια κτηνοτροφικά προϊόντα, έστω και συσσωματωμένα με μορφή σβόλων (Δ.Κ. 1213, 1214). Καλαμπόκι, ΕΧ 1005, ΕΧ 1103, ΕΧ 1104.

Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά της παρούσας ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

19. Μαστίχα (λευκή ή μη), ακατέργαστη (Δ.Κ. ΕΧ 1301).

20. Ελαιόλαδο και τα κλάσματά του, έστω και εξευγενισμένα, αλλά όχι χημικώς μετασχηματισμένα. Άλλα λάδια και τα κλάσματά τους, που παίρνονται αποκλειστικά από ελιές, έστω και εξευγενισμένα, αλλά όχι χημικώς μετασχηματισμένα και μείγματα

από αυτά τα λάδια ή τα κλάσματα με λάδια ή κλάσματα της Δ.Κ. 1509 (Δ.Κ. 1509, 1510).

21. Σογιέλαιο, αραχιδέλαιο, λάδι ηλιοτρόπιου (ηλιανθέλαιο), λάδι βαμβακιού (βαμβακέλαιο), καλαμποκέλαιο, σησαμέλαιο και τα κλάσματά τους, έστω και εξευγενισμένα αλλά όχι χημικώς μετασχηματισμένα (Δ.Κ. 1507, 1508, ΕΧ 1512, ΕΧ 1515).

22. Λίπη και λάδια ζωικά ή φυτικά και τα κλάσματά τους, μερικώς ή ολικώς υδρογονωμένα, έστω και εξευγενισμένα αλλά όχι αλλιώς παρασκευασμένα. Μαργαρίνη. Μείγματα ή παρασκευάσματα βρώσιμα από λίπη ή λάδια ζωικά ή φυτικά ή από τα κλάσματα διαφόρων λιπών ή λαδιών του Κεφαλαίου 15 (Δ.Κ. ΕΧ 1516, 1517).

23. Παρασκευάσματα κρεάτων, ψαριών ή μαλακοστράκων, μαλακίων ή άλλων ασπόνδυλων υδρόβιων. Εξαιρείται το χαβιάρι (Δ.Κ. 1601, 1602, 1603, ΕΧ 1604, 1605).

24. Ζάχαρα και ζαχαρώδη παρασκευάσματα (Δ.Κ. 1701, 1702, 1703, 1704).

25. Κακάο και παρασκευάσματα αυτού Δ.Κ. 1801, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806). 26. Παρασκευάσματα με βάση τα δημητριακά, τα αλεύρια, τα άμυλα κάθε είδους ή το γάλα, περιλαμβανομένων των παρασκευασμάτων για τη διατροφή των βρεφών και παιδιών, συσκευασμένων για τη λιανική πώληση. Είδη ζαχαροπλαστικής (Δ.Κ. 1901, 1902, 1903, 1904, 1905).

27. Παρασκευάσματα λαχανικών, καρπών και φρούτων ή άλλων μερών φυτών, καθώς και οι χυμοί φρούτων και λαχανικών (Δ.Κ. 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, ΕΧ 2009).

28. Εκχυλίσματα, αποστάγματα και συμπυκνώματα καφέ, τσαγιού, ή ματέ και παρασκευάσματα με βάση τα προϊόντα αυτά ή με βάση τον καφέ, το τσάι ή το ματέ. Κιχώριο φρυγμένο και άλλα φρυγμένα υποκατάστατα του καφέ και τα εκχυλίσματα, αποστάγματα και συμπυκνώματα αυτών. Ζύμες (ενεργές ή αδρανείς). Άλλοι αδρανείς μονοκύτταροι οργανισμοί (με εξαίρεση τα εμβόλια της ΔΚ 3002). Σκόνες για το φούσκωμα της ζύμης, παρασκευασμένες. Παρασκευάσματα για σάλτσες και σάλτσες παρασκευασμένες. Μουστάρδα παρασκευασμένη. Παρασκευάσματα για σούπες και ζωμούς, σούπες και ζωμοί παρασκευασμένα. Παγωτά έστω και αν περιέχουν κακάο. Παρασκευάσματα διατροφής που δεν κατονομάζονται ούτε περιλαμβάνονται αλλού, με εξαίρεση τα συμπληρώματα διατροφής σε οποιαδήποτε μορφή παρουσιάζονται και τα σύνθετα αλκοολούχα παρασκευάσματα, άλλα από εκείνα που γίνονται με βάση ευώδεις ουσίες, των τύπων που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή ποτών. (Δ.Κ. 2101, 2102, ΕΧ 2103, ΕΧ 2104, 2105, ΕΧ 2106.).

29. Νερά, στα οποία περιλαμβάνονται και τα φυσικά ή τεχνητά μεταλλικά νερά, χωρίς προσθήκη ζάχαρης ή άλλων γλυκαντικών, ούτε αρωματισμένα, μη αεριούχα, πάγος και χιόνι (Δ.Κ. ΕΧ 2201).

30. Ξύδια και υποκατάστατα αυτών βρώσιμα που λαμβάνονται από οξικό οξύ (Δ.Κ. 2209).

31. Υπολείμματα και απορρίμματα των βιομηχανιών ειδών διατροφής. Τροφές παρασκευασμένες για ζώα, εξαιρουμένων των τροφών για σκύλους ή γάτες (Δ.Κ. 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, ΕΧ 2309). Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά της παρούσας ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

32. Αλάτι (στο οποίο περιλαμβάνονται και το επιτραπέζιο και μετουσιωμένο αλάτι), έστω και σε υδατικό διάλυμα ή με προσθήκη αντισυσσωματικών ουσιών ή ουσιών που εξασφαλίζουν την καλή ρευστότητα. Θαλασσινό νερό (Δ.Κ. 2501).

33. Η παράδοση νερού.

34. Η θέρμανση μέσω δικτύου (τηλεθέρμανση). Ο συντελεστής του φόρου για το αγαθό της παρούσας περίπτωσης ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

35. Η ηλεκτρική ενέργεια (Δ.Κ. 2716) και το φυσικό αέριο (Δ.Κ. ΕΧ 2711). Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά της παρούσας περίπτωσης ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

36. Φαρμακευτικά προϊόντα (Δ.Κ. 3001, 3002, 3003, 3004, 3005, 3006).

37. Φάρμακα για την ιατρική του ανθρώπου των δασμολογικών κλάσεων 3003 και 3004 (ΔΚ ΕΧ 3003 και ΕΧ 3004). Εμβόλια και ανοσολογικά προϊόντα για την ιατρική του ανθρώπου της δασμολογικής κλάσης 3002 (ΔΚ ΕΧ 3002). Ραδιενεργά παρασκευάσματα για την ιατρική του ανθρώπου, για διαγνωστικούς ή θεραπευτικούς σκοπούς (ΔΚ ΕΧ 2844). Σκιατικά παρασκευάσματα για διαγνωστικούς σκοπούς ή για την ιατρική του ανθρώπου (ΕΧ3006). Άλλα διαγνωστικά παρασκευάσματα ή αντιδραστήρια για την ιατρική του ανθρώπου (ΕΧ 3002, ΕΧ 3006, ΕΧ 3822, ΕΧ 3824). Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά της παρούσας περίπτωσης ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

38. Λιπάσματα (Δ.Κ. 3101, 3102, 3103, 3104, 3105). Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά της παρούσας ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

39. Εντομοκτόνα, ποντικοφάρμακα, μυκητοκτόνα, ζιζανιοκτόνα, ανασχετικά της βλάστησης και ρυθμιστικά της ανάπτυξης των φυτών, απολυμαντικά και παρόμοια προϊόντα που παρουσιάζονται σε μορφές ή συσκευασίες για τη λιανική πώληση ή ως παρασκευάσματα, άλλα από εκείνα που προορίζονται για ανθρώπινη χρήση. Εξαιρούνται τα εντομοαπωθητικά, τα απολυμαντικά για οικιακές χρήσεις, τα εντομοκτόνα και κατσαριδοκτόνα που παρουσιάζονται σε φιάλες με προωθητικό αέριο ή σε σκόνη για οικιακές χρήσεις (Δ.Κ. ΕΧ 3808).

40. Βιβλία και βιβλία για παιδιά (Δ.Κ. ΕΧ 4901, ΕΧ 4903), εκδόσεις αυτών, οπτικές ή ακουστικές, εγγεγραμμένες σε υλικό υπόθεμα των Δ.Κ. ΕΧ 8523 και Δ.Κ. ΕΧ 8543 και σε συσκευές της Δ.Κ. ΕΧ 8519. Εφημερίδες και περιοδικές εκδόσεις τυπωμένες, έστω και εικονογραφημένες ή με διαφημίσεις (Δ.Κ. 4902). Μουσική χειρόγραφη ή τυπωμένη, εικονογραφημένη ή μη έστω και δεμένη (Δ.Κ. 4904). Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά της παρούσας ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

41. Ειδικές ανυψωτικές συσκευές (σκάλες, ανελκυστήρες, μηχανήματα ανεβοκατεβάσματος αναπήρων και παρόμοια), που χρησιμοποιούνται για την εξυπηρέτηση αναπήρων (Δ.Κ. ΕΧ 8428).

42. Αμαξάκια τύπου πολυθρόνας και άλλα οχήματα για αναπήρους, έστω και με κινητήρα ή άλλον μηχανισμό προώθησης, ανταλλακτικά αναπηρικού αμαξιδίου και ερεισίνωτο (Δ.Κ. 8713, 9403, ΕΧ 8714).

43. Αντισυλληπτικές συσκευές που ονομάζονται «ενδομήτρια αντισυλληπτικά», καθετήρες για την ιατρική χρήση των ανθρώπων, σύριγγες σίτισης, πιεσόμετρα ομιλούντα, βελόνες (για τις πένες ινσουλίνης), βελόνες τεχνητού νεφρού, συσκευές έγχυσης ινσουλίνης (Δ.Κ. ΕΧ 9018).

44. Είδη και συσκευές ορθοπεδικής, στα οποία περιλαμβάνονται και οι ιατροχειρουργικές ζώνες, οι επίδεσμοι και οι πατερίτσες. Νάρθηκες, υποστηρίγματα και άλλα είδη και συσκευές για κατάγματα. Είδη και συσκευές προθέσεως. Συσκευές για τη διευκόλυνση της ακοής στους κωφούς και άλλες συσκευές που κρατιούνται με το χέρι, φέρονται από τα πρόσωπα ή εισάγονται στον ανθρώπινο οργανισμό, με σκοπό την αναπλήρωση μιας έλλειψης ή τη θεραπεία μιας αναπηρίας. Εξαιρούνται τα μέρη και εξαρτήματα των παραπάνω αγαθών (Δ.Κ. ΕΧ 9021).

45. Ανυψωτικό τουαλέτας (Δ.Κ. ΕΧ 3922), μπανιέρες για ανάπηρους (Δ.Κ. ΕΧ 3922, 6910, 7324), στηθόδεσμος μαστεκτομής μαγιώ μαστεκτομής (Δ.Κ. ΕΧ 6212, ΕΧ 6112, ΕΧ 6211), τα οποία προορίζονται για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία.

46. Μπαστούνια λευκά (Δ.Κ. ΕΧ 6602), γραφομηχανές με χαρακτήρες Braille (Δ.Κ. ΕΧ 8472), προγράμματα για ηλεκτρονικούς υπολογιστές (jaws, supernova, hall, φωναισθησίας, fine reader) (Δ.Κ. ΕΧ 8523), εκτυπωτές Braille (Δ.Κ. ΕΧ 8443), ρολόγια χειρός (Braille) (Δ.Κ. ΕΧ 9102), πινακίδες γραφής (Braille), μέτρα (Braille) (Δ.Κ. ΕΧ 9017), μπαστούνια ηλεκτρονικά (Δ.Κ. ΕΧ 6602), κασετόφωνα με 4 tracks (Braille) (Δ.Κ. ΕΧ 8519), Braille display (Δ.Κ. ΕΧ 8528), scanner (Δ.Κ. ΕΧ 8471), Braille note taker (Δ.Κ. ΕΧ 8472), προγράμματα κινητών τηλεφώνων σε ελληνική και ξένη έκδοση (mobile speak, speaking phone) (Δ.Κ. ΕΧ 8523), πλαίσια γραφής για άτομα με μειωμένη όραση (Braille) (Δ.Κ. ΕΧ 3926, 7326), τα οποία προορίζονται για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία όρασης.

Ταινίες μέτρησης σακχάρου (Δ.Κ. ΕΧ 3822), σύστημα φωτεινής ειδοποίησης (Δ.Κ. ΕΧ 8531), δέκτης φωτεινών σημάτων (Δ.Κ. ΕΧ 8517) τα οποία προορίζονται για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία.

Ο συντελεστής φόρου για τα αγαθά της παρούσας περίπτωσης ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

47. Καθίσματα μπάνιου (Δ.Κ. ΕΧ 3922, ΕΧ 9401), αντλία αποσιδήρωσης για μεσογειακή αναιμία (Δ.Κ. ΕΧ 9018), σύστημα τραχειοστομίας - τραχειοσωλήνες - φίλτρα (Δ.Κ. ΕΧ 9018), περπατούρα (Δ.Κ. ΕΧ 6602, ΕΧ 9021), τρίποδο (Δ.Κ. ΕΧ 6602, ΕΧ 9021), κάλτσες Α.Γ. ή Κ.Γ. (Δ.Κ. ΕΧ 6115, ΕΧ 6217), κάλτσες κολοβώματος (Δ.Κ. ΕΧ 6307), φίλτρα αιμοκάθαρσης, αιμοδιήθησης, αιμοδιαδιήθησης και πλασμαφαίρεσης (Δ.Κ.ΕΧ 9018), γραμμές αιμοκάθαρσης, αιμοδιήθησης, αιμοδιαδιήθησης και πλασμαφαίρεσης (Δ.Κ. ΕΧ 9018), σάκοι περισυλλογής υγρού προετοιμασίας φίλτρων (Δ.Κ. ΕΧ 3926), Yconnectors, σετ φλεβοκέντησης κατά την αιμοκάθαρση (Δ.Κ. ΕΧ 9018), φύσιγγες διττανθρακικών (Δ.Κ. ΕΧ 2836), συνδετικό από τιτάνιο (Δ.Κ. ΕΧ 9018, ΕΧ 8108), γραμμή σύνδεσης και αποχέτευσης, σάκοι αποχέτευσης (Δ.Κ. ΕΧ 3926), κασέτες σύνδεσης, Clamp (λαβίδες) (Δ.Κ. ΕΧ 9018), βαλίτσα περιτοναϊκής κάθαρσης (SMART PD CASE) (Δ.Κ. ΕΧ 9018, ΕΧ 4202), αναλώσιμο υλικό για κολοστομίες (Δ.Κ. ΕΧ 3006), τα οποία προορίζονται για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία. Ειδικά για τα φίλτρα και τις γραμμές αιμοκάθαρσης, αιμοδιήθησης, αιμοδιαδιήθησης και πλασμαφαίρεσης (Δ.Κ. ΕΧ 9018), ο συντελεστής φόρου ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

48. Καλύμματα κεφαλής ασφαλείας δικυκλιστών (κράνη δικυκλιστών) (Δ.Κ. Ε.Χ. 6506).

49. Είδη για τη βρεφική ασφάλεια και προστασία, ήτοι απορροφητικές πάνες για βρέφη, από κάθε ύλη (Δ.Κ. Ε.Χ. 9619) και καθίσματα αυτοκινήτου παιδικά και τα μέρη αυτών (Δ.Κ. Ε.Χ. 9401).

50. Μάσκες προστασίας και γάντια για την ιατρική (για την προστασία από ιούς και την αποφυγή μετάδοσης ασθενειών - νοσοκομειακή και ιδιωτική χρήση) (ΔΚ ΕΧ 3926, ΕΧ 4015, ΕΧ 4818 ΕΧ, ΕΧ 6307).

Σαπούνι και άλλα παρασκευάσματα για την ατομική υγιεινή (ΔΚ ΕΧ 3401 και ΕΧ 3402). Αντισηπτικά διαλύματα, αντισηπτικά μαντιλάκια και άλλα αντισηπτικά παρασκευάσματα (ΕΧ ΔΚ 3307, ΔΚ ΕΧ 3401, ΔΚ ΕΧ 2828, ΔΚ ΕΧ 3402, ΔΚ ΕΧ 3808 και ΕΧ 3824).

Αιθυλική αλκοόλη μετουσιωμένη (ΔΚ ΕΧ 2207), η οποία προορίζεται ως πρώτη ύλη για την παραγωγή αντισηπτικών.

Καθαρή αιθυλική αλκοόλη μη μετουσιωμένη γεωργικής προέλευσης με αλκοολικό τίτλο 95%, η οποία διατίθεται εμφιαλωμένη στη λιανική πώληση, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 8 του ν. 2969/2001 (Α' 281) (ΔΚ ΕΧ 2207).

Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά των εν λόγω δασμολογικών κλάσεων ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

51. Μη αλκοολούχα ποτά, χωρίς προσθήκη αλκοόλης σε οποιαδήποτε αναλογία (ΔΚ ΕΧ 2202). Αεριούχα νερά της Δ.Κ. 2201 (ΔΚ ΕΧ 2201).

52. Η εισαγωγή αντικειμένων τέχνης, συλλογών ή αρχαιοτήτων (ΔΚ 9701, 9702, 9703, 9704, 9705 και 9706). Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά της παρούσας ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%). *[36]

53. Η παράδοση αντικειμένων καλλιτεχνικής αξίας των παρ. 1, 2 και 3 του Κεφαλαίου Α' του Παραρτήματος V του παρόντος Κώδικα, εφόσον πραγματοποιείται από τον ίδιο τον δημιουργό τους ή τους διαδόχους του. Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά της παρούσας ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%). *[37]

54. Απινιδωτές (Δ.Κ. ΕΧ 9018). Ο συντελεστής του φόρου για τα αγαθά της παρούσας ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

55. Γεωργικοί ελκυστήρες και ελκυστήρες δασών (ΔΚ ΕΧ 8701), γεωργικές μηχανές, συσκευές και εργαλεία (ΔΚ ΕΧ 8201, ΕΧ 8413, ΕΧ 8419, ΕΧ 8424, ΕΧ 8432, ΕΧ 8433, ΕΧ 8434, ΕΧ 8435, ΕΧ 8436, ΕΧ 8437), αντλίες για υγρά (ΔΚ ΕΧ 8413), αεραντλίες και αεροσυμπιεστές για δεξαμενές ψαριών (ΔΚ ΕΧ 8414), κινητά σιλό (ΔΚ ΕΧ 8716), θερμοκήπια (ΔΚ ΕΧ 9406), δεξαμενές για ιχθυοκαλλιέργειες από γυαλί (ΔΚ ΕΧ 7020), κελύφη συσσωρευτών (ΔΚ ΕΧ 8479), πλωτές κατασκευές εκτροφής ψαριών (ΔΚ ΕΧ 8907), τα οποία από τη φύση τους και τα χαρακτηριστικά τους προορίζονται κυρίως ή αποκλειστικά για τη γεωργία, την κτηνοτροφία ή τη δασοκομία. Στην κτηνοτροφία περιλαμβάνεται κάθε δραστηριότητα εκτροφής ζώων, πτηνών, εντόμων ή ψαριών. Δεξαμενές αποθήκευσης νερού που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην αποθήκευση νερού για την άρδευση ή τη στράγγιση ή την πυρόσβεση ή στις ιχθυοκαλλιέργειες (ΔΚ ΕΧ 3925, ΕΧ 3926, ΕΧ 6810, ΕΧ 6811, ΕΧ 7309, ΕΧ 7310, ΕΧ 7611, ΕΧ 7612). Από την παρούσα εξαιρούνται τα μέρη και τα εξαρτήματα των παραπάνω αγαθών.

**Β. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**

1. Εισιτήρια θεατρικών παραστάσεων και συναυλιών για τα οποία ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

2. Η μεταφορά προσώπων και των αποσκευών τους.

3. Εισιτήρια (δικαίωμα εισόδου) για ζωολογικούς κήπους.

4. Εισιτήρια κινηματογράφων για τα οποία ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

5. Η διαμονή σε ξενοδοχεία και παρόμοιους χώρους, συμπεριλαμβανομένης και της παροχής καταλύματος διακοπών και της μίσθωσης χώρου σε κατασκήνωση ή κάμπινγκ για τροχόσπιτα, καθώς και της βραχυχρόνιας διαμονής, αν ο εκμισθωτής είναι νομικό πρόσωπο ή φυσικό πρόσωπο που διαθέτει τουλάχιστον τρία (3) ακίνητα για βραχυχρόνια διαμονή. 6. Η παροχή υπηρεσιών κατ' οίκον φροντίδας, παιδιών, ηλικιωμένων, ασθενών και ατόμων με ειδικές ανάγκες γενικά.

7. Η παροχή υπηρεσιών για τη γεωργική παραγωγή.

8. Η παροχή υπηρεσιών από οίκους ευγηρίας, οικοτροφεία, δομές για άτομα με ειδικές ανάγκες και δομές που παρέχουν κατάλυμα σε άτομα με νοητική υστέρηση, ψυχικές διαταραχές και χρήση ουσιών, που ενεργείται στο πλαίσιο κοινωνικής πρόνοιας, εφόσον δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της περ. θ) της παρ. 1 του άρθρου 27.

9. Η εκμετάλλευση καφενείων, καφετεριών, ζαχαροπλαστείων, εστιατορίων, ψητοπωλείων, οινομαγειρείων και λοιπών συναφών προς αυτές επιχειρήσεων, πλην των κέντρων διασκέδασης, με εξαίρεση τη διάθεση αλκοολούχων και μη αλκοολούχων ποτών, χυμών και ροφημάτων.

10. Η διενέργεια ακτινοθεραπευτικών πράξεων που περιλαμβάνονται στην υπό στοιχεία Υ4α/48545 (Β' 2408/31.8.2012) κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών - Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας - Υγείας, εφόσον αυτές δεν απαλλάσσονται με το άρθρο 27, για τις οποίες ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

11. Οι ηλεκτρονικά παρεχόμενες δημοσιεύσεις οπτικών και ακουστικών βιβλίων, εκτός από τις δημοσιεύσεις που προορίζονται εξ ολοκλήρου ή κατά κύριο λόγο για διαφημιστικούς σκοπούς και τις δημοσιεύσεις που συνίστανται εξ ολοκλήρου ή κατά κύριο λόγο σε περιεχόμενο βίντεο ή ακουστικό μουσικό περιεχόμενο. Ο συντελεστής του φόρου για την παροχή υπηρεσιών της παρούσας ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%).

12. Η παροχή υπηρεσιών από γυμναστήρια.

13. Η παροχή υπηρεσιών από σχολές εκμάθησης χορού, εφόσον δεν απαλλάσσονται με το άρθρο 27.

14. Η παροχή υπηρεσιών βάσει συμβάσεων για εργασίες που προορίζονται αποκλειστικά για την υπέρβαση ή απομάκρυνση αρχιτεκτονικών εμποδίων που περιορίζουν την κινητικότητα ατόμων με αναπηρία σε κτίρια δημόσια ή ιδιωτικά ή κτίρια που εξυπηρετούν δημόσιο συμφέρον. Ο συντελεστής του φόρου για τις υπηρεσίες της παρούσας ορίζεται σε τέσσερα τοις εκατό (4%).

**Γ. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**

Αγαθά και υπηρεσίες που δεν εντάσσονται στο Παράρτημα αυτό ή για τα οποία υπάρχει οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς την ένταξή τους στον πίνακα αυτόν, συνεπεία του είδους, του προορισμού, της σύνθεσης ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο, υπάγονται στον κανονικό συντελεστή Φ.Π.Α..

# ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΦΑΡΜΟΖΟΝΤΑΙ ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΦΟΡΟΥ

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΔΑΣΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

1. Καυσόξυλα σε κυλίνδρους, κούτσουρα, μικρά κλαδιά ή δεμάτια. Απορρίμματα ξύλων, στα οποία περιλαμβάνονται και τα πριονίδια (Δ.Κ. 4401).

2. Ξυλεία ακατέργαστη έστω και ξεφλουδισμένη ή απλά χονδροπελεκημένη ή στρογγυλεμένη. Εξαιρείται η ξυλεία που έχει υποστεί οποιαδήποτε άλλη επεξεργασία (Δ.Κ. 4403, ΕΧ 4409).

3. Αγροτικές υπηρεσίες, γενικά.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β': ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

1. Ψάρια νωπά (ζωντανά ή μη) διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα, αποξεραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη, καπνιστά, έστω και ψημένα πριν ή κατά τη διάρκεια του καπνίσματος, που προέρχονται από αλιεία σε γλυκά νερά και από ιχθυοτροφεία (ΔΚ ΕΧ 0301, ΕΧ 0302).

2. Μαλακόστρακα και μαλάκια, στα οποία περιλαμβάνονται και τα οστρακοφόρα (έστω και χωρισμένα από το όστρακο ή το κοχύλι τους), νωπά (ζωντανά ή μη), διατηρημένα με απλή ψύξη, κατεψυγμένα, αποξεραμένα, αλατισμένα ή σε άρμη. Μαλακόστρακα με τα όστρακά τους, απλώς βρασμένα σε νερό, εφόσον όλα προέρχονται από αλιεία σε γλυκά νερά και από ιχθυοτροφεία (Δ.Κ. ΕΧ 0303).

3. Κατάλοιπα ψαριών γλυκών νερών (Δ.Κ. ΕΧ 0511).

4. Βολβοί, κρεμμύδια, κόνδυλοι, ρίζες βολβοειδείς και ριζώματα γενικά, σε φυτική νάρκη, σε βλάστηση ή σε άνθηση. Άλλα φυτά και ζωντανές ρίζες, στα οποία περιλαμβάνονται και τα μοσχεύματα και τα μπόλια (Δ.Κ. 0601, 0602).

5. Άνθη και μπουμπούκια ανθέων, κομμένα, για ανθοδέσμες ή διακοσμήσεις, νωπά ή αποξεραμένα, φυλλώματα, κλαδιά και άλλα μέρη φυτών, πρασινάδες, βρύα και λειχήνες, για ανθοδέσμες ή διακοσμήσεις, νωπά (Δ.Κ. ΕΧ 0603, ΕΧ 0604).

6. Λαχανικά και φυτά βρώσιμα, νωπά ή διατηρημένα με απλή ψύξη, βρασμένα ή μη, διατηρημένα σε κατάψυξη, σε άρμη, σε νερό θειωμένο ή σε νερό στο οποίο έχουν προστεθεί άλλες ουσίες που χρησιμεύουν για να εξασφαλιστεί προσωρινά η διατήρησή τους, αλλά που δεν είναι ειδικά παρασκευασμένα για άμεση κατανάλωση (Δ.Κ. 0701, 0702, 0703).

7. Λαχανικά και φυτά βρώσιμα, αποξεραμένα, αφυδατωμένα ή που έχουν υποστεί εξάτμιση, έστω και κομμένα σε τεμάχια ή σε φέτες ή και τριμμένα ή σε σκόνη, αλλά όχι απλώς παρασκευασμένα (Δ.Κ. 0704).

8. Όσπρια ξερά, χωρίς λοβό, έστω και αποφλοιωμένα ή σπασμένα (Δ.Κ. 0705).

9. Καρποί και φρούτα βρώσιμα, νωπά ή ξερά ή προσωρινά διατηρημένα (Δ.Κ. 0801 μέχρι και 0809, 0811, 0812).

10. Φλούδες εσπεριδοειδών και πεπονιών νωπές, προσωρινά διατηρημένες σε άρμη, σε θειωμένο νερό ή σε νερό, στο οποίο έχουν προστεθεί άλλες ουσίες που χρησιμεύουν για να εξασφαλιστεί προσωρινά η διατήρηση τους (Δ.Κ. ΕΧ 0813).

11. Μπαχαρικά (Δ.Κ. 0904 μέχρι και 0910).

12. Δημητριακά. Εξαιρείται το αποφλοιωμένο, καθαρισμένο, λευκασμένο ή σπασμένο ρύζι (Δ.Κ. 1001 μέχρι και 1007).

13. Σπέρματα, σπόροι και καρποί ελαιώδεις, εκτός από αυτούς που είναι σπασμένοι (Δ.Κ. ΕΧ 1201, 1203).

14. Ζαχαρότευτλα (έστω και τεμαχισμένα), νωπά ή ξερά (Δ.Κ.ΕΧ1204).

15. Κώνοι λυκίσκου (Δ.Κ.ΕΧ 1206).

16. Φυτά, μέρη φυτών, σπόροι και καρποί των ειδών που χρησιμοποιούνται κυρίως στην αρωματοποιία, την ιατρική ή που προορίζονται για εντομοκτόνα, παρασιτοκτόνα και παρόμοια, νωπά ή ξερά, έστω και κομμένα, σπασμένα ή σε σκόνη (Δ.Κ. 1207).

17. Ρίζες κιχωρίου (ραδικιού), νωπές ή αποξεραμένες, έστω και κομμένες, μη καβουρντισμένες. Χαρούπια νωπά ή ξερά. Κουκούτσια καρπών και φυτικά προϊόντα που χρησιμεύουν κυρίως για τη διατροφή του ανθρώπου, που δεν κατονομάζονται ή δεν περιλαμβάνονται σε άλλες δασμολογικές κλάσεις του παραρτήματος αυτού (Δ.Κ. ΕΧ 1208).

18. Άχυρα και περιβλήματα σπόρων δημητριακών ακατέργαστα, έστω και τεμαχισμένα (Δ.Κ. 1209).

19. Τεύτλα κτηνοτροφικά, γογγύλια Σουηδίας, ρίζες κτηνοτροφικές, χορτονομές, τριφύλλια, κτηνοτροφικά λάχανα, χορτονομές λούπινου, βίκου και άλλες παρόμοιες κτηνοτροφές (Δ.Κ. 1210).

20. Ρετσίνια κωνοφόρων (Δ.Κ. ΕΧ 1302).

21. Φυτικές ύλες που χρησιμοποιούνται κυρίως στην καλαθοποιία ή στη σπαρτοπλεκτική (λυγαριές, καλάμια, μπαμπού, βούρλα ακατέργαστα μη καθαρισμένα ούτε σχισμένα, ούτε κατ' άλλον τρόπο επεξεργασμένα, στελέχη δημητριακών και άλλα παρόμοια) (Δ.Κ. ΕΧ 1401, ΕΧ 1403).

22. Βελανίδια (Δ.Κ.ΕΧ 1405).

23. Ελαιόλαδο, μούργες και κατάλοιπα ελαιολάδου (Δ.Κ. ΕΧ 1507, ΕΧ 1517).

24. Μούστος σταφυλιών που έχει υποστεί μερική ζύμωση, έστω και αν η ζύμωση έχει ανασταλεί με άλλο τρόπο, εκτός από αυτόν της προσθήκης αλκοόλης. Μούστος από νωπά σταφύλια του οποίου η ζύμωση έχει ανασταλεί με την προσθήκη αλκοόλης (Δ.Κ. 2204 και ΕΧ 2205).

25. Κρασιά από νωπά σταφύλια χύμα, (έστω και αν έχουν αλκοολωθεί ή ενισχυθεί με γλεύκος συμπυκνωμένο ή μη) (Δ.Κ. ΕΧ 2205).

26. Ξύδι από κρασί (Δ.Κ. ΕΧ 2210).

27. Πίτες, ελαιοπυρήνες και άλλα υπολείμματα της εξαγωγής του ελαιολάδου (Δ.Κ. ΕΧ 2304).

28. Οινολάσπες, τρυγιά ακάθαρτη (Δ.Κ. 2305).

29. Προϊόντα φυτικής προέλευσης, του είδους εκείνων που χρησιμοποιούνται για τη διατροφή των ζώων, που δεν κατονομάζονται ή δεν περιλαμβάνονται σε άλλες δασμολογικές κλάσεις του παραρτήματος αυτού (Δ.Κ. 2306).

30. Καπνά ακατέργαστα ή που δεν έχουν βιομηχανοποιηθεί. Απορρίμματα καπνού (Δ.Κ. 2401).

31. Φυσικά λιπάσματα φυτικής και ζωικής προέλευσης, που δεν έχουν επεξεργαστεί χημικά (Δ.Κ. ΕΧ 3101).

32. Λινάρι ακατέργαστο, μουσκεμένο, σπασμένο, ξεφλουδισμένο και απορρίμματα από λινάρι (Δ.Κ. ΕΧ 5401).

33. Ραμί ακατέργαστο (Δ.Κ. ΕΧ 5402).

34. Βαμβάκι σε μάζες, απορρίμματα από βαμβάκι, μη χτενισμένα ούτε λαναρισμένα (Δ.Κ. 5501 μέχρι ΕΧ 5503).

35. Καννάβι ακατέργαστο, μουσκεμένο, ξεφλουδισμένο και απορρίμματα από κάνναβη (Δ.Κ. ΕΧ 5701).

36. Φυτικές υφαντικές ίνες ακατέργαστες. Απορρίμματα από αυτές τις ίνες (Δ.Κ. ΕΧ 5704).

37. Λοιπά προϊόντα φυτικής παραγωγής ακατέργαστα, που δεν αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους.

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ': ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΪΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.**

1. Άλογα, γαϊδούρια και μουλάρια κάθε είδους, ζωντανά (Δ.Κ. 0101).

2. Βοοειδή ζωντανά, στα οποία περιλαμβάνονται και τα βουβαλοειδή (Δ.Κ. 0102).

3. Χοιροειδή ζωντανά (Δ.Κ. 0103).

4. Προβατοειδή και αιγοειδή, ζωντανά (Δ.Κ. 0104).

5. Πουλερικά ορνιθώνα, ζωντανά (Δ.Κ. 0105).

6. Κουνέλια κατοικίδια, περιστέρια, λαγοί, πέρδικες, φασιανοί, βατράχια εκτροφείου και άλλα ζώα ζωντανά που προορίζονται για τη διατροφή του ανθρώπου, μέλισσες και μεταξοσκώληκες (Δ.Κ. ΕΧ 0106).

7. Κρέατα και παραπροϊόντα σφαγίων (στα οποία περιλαμβάνονται και τα συκώτια), βρώσιμα, των ζώων που αναφέρονται στις παρ. 1 έως και 6 του παρόντος Κεφαλαίου, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη ή κατεψυγμένα, αλατισμένα ή σε άρμη, αποξεραμένα ή καπνιστά (Δ.Κ. ΕΧ 0201, ΕΧ 0202, ΕΧ 0203, ΕΧ 0204 και ΕΧ 0206).

8. Λίπος χοιρινό (ξίγκι) και λίπος πουλερικών που δεν παίρνονται με πίεση ή λιώσιμο, νωπά, διατηρημένα με απλή ψύξη, αλατισμένα ή σε άρμη, αποξεραμένα ή καπνιστά (Δ.Κ. ΕΧ 0205).

9. Γάλα νωπό, που δεν είναι συμπυκνωμένο ούτε περιέχει ζάχαρη, που προορίζεται για τροφή, συσκευασμένο για λιανική πώληση, που έχει υποστεί παστερίωση ή άλλες επεξεργασίες, οι οποίες προβλέπονται από τις υγειονομικές διατάξεις (Δ.Κ. ΕΧ 0401, ΕΧ 0402).

10. Γάλα νωπό, που δεν είναι συμπυκνωμένο ούτε περιέχει ζάχαρη, μη παρασκευασμένο για λιανική πώληση, πηγμένο, αποβουτυρωμένο, τυρόγαλο και άλλοι τύποι γάλακτος ζυμωτού ή ξυνού (Δ.Κ. ΕΧ 0401, ΕΧ 0402, ΕΧ 0404).

11. Βούτυρο, τυριά και πηγμένο γάλα για τυρί (Δ.Κ. 0403, 0404).

12. Αυγά πουλερικών ορνιθώνα με το τσόφλι τους, νωπά ή διατηρημένα (Δ.Κ. ΕΧ 0405).

13. Μέλι φυσικό (Δ.Κ. 0406).

14. Τρίχες ζώων έστω και απλώς επεξεργασμένες (Δ.Κ. ΕΧ 0502, ΕΧ 0503).

15. Έντερα, κύστες και στομάχια ζώων, ολόκληρα ή σε τεμάχια (Δ.Κ. ΕΧ 0504).

16. Κερί μελισσών ακατέργαστο (Δ.Κ. ΕΧ 1515).

17. Δέρματα βοοειδών, αιγοειδών, προβατοειδών, χοιροειδών και άλλων μικρών ζώων, ακατέργαστα, νωπά, αλατισμένα, αποξεραμένα, διατηρημένα με ασβέστη ή με άλλα διατηρητικά διαλύματα (Δ.Κ. ΕΧ 4101 και ΕΧ 4301).

18. Κουκούλια από μεταξοσκώληκες κατάλληλα για ξετύλιγμα των ινών τους (Δ.Κ. 5001).

19. Μαλλιά σε μάζες, ακάθαρτα ή απλώς πλυμένα, απορρίμματα μαλλιών και τριχών (Δ.Κ. ΕΧ 5301, ΕΧ 5303).

20. Τρίχες εκλεκτής ποιότητας ή χονδροειδείς, σε μάζες ακατέργαστες (Δ.Κ. ΕΧ 5302).

21. Λοιπά προϊόντα ζωικής παραγωγής ακατέργαστα, που δεν αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους.

# ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ, ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΗΣ Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ

Για την εφαρμογή των άρθρων 52 και 53 θεωρούνται:

**Α. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ:**

1) Ζωγραφικοί πίνακες και σχέδια, που έχουν γίνει εξ ολοκλήρου με το χέρι, με εξαίρεση τα σχέδια της κλάσης 4906 και τα βιομηχανικά είδη που έχουν διακοσμηθεί με το χέρι. Έργα από συγκόλληση (κολάζ) και παρόμοιοι μικροί πίνακες (Δ.Κ. 9701).

2) Εικόνες χαρακτικής, χαλκογραφίας και λιθογραφίας, πρωτότυπες (Δ.Κ. 9702).

3) Έργα αγαλματοποιίας ή γλυπτικής, πρωτότυπα, από κάθε ύλη. Εκμαγεία γλυπτών, οκτώ (8) το πολύ αντιτύπων, τα οποία γίνονται υπό την εποπτεία του ίδιου του καλλιτέχνη ή των διαδόχων του (Δ.Κ. 9703).

4) Είδη επίστρωσης υφασμένα με το χέρι (τύπου Γκομπλέν, Φλάνδρας, Ομπισόν, Μποβέ και παρόμοια) και είδη επίστρωσης κεντημένα με βελόνα (π.χ. ανεβατό, σταυροβελονιά), έστω και έτοιμα, από πρωτότυπα σχέδια καλλιτεχνών, υπό τον όρο ότι δεν υπάρχουν άνω των οκτώ (8) αντιτύπων από κάθε είδος (Δ.Κ. 5805).

5) Άλλα χειροποίητα είδη επίπλωσης από υφαντικές ύλες, τοίχου, από πρωτότυπα σχέδια καλλιτεχνών, υπό τον όρο ότι δεν υπάρχουν άνω των οκτώ (8) αντιτύπων από κάθε είδος (Δ.Κ. ΕΧ 6304).

6) Μοναδικά έργα κεραμικής, κατασκευασμένα εξ ολοκλήρου δια χειρός του καλλιτέχνη και υπογεγραμμένα από τον ίδιο.

7) Τεχνουργήματα σμάλτου πάνω σε χαλκό, εξ ολοκλήρου χειροποίητα, μέχρι οκτώ (8) το πολύ αριθμημένα αντίτυπα που φέρουν την υπογραφή του καλλιτέχνη ή του καλλιτεχνικού εργαστηρίου, εξαιρουμένων των ειδών κοσμηματοποιίας, αργυροχοΐας ή χρυσοχοΐας.

8) Φωτογραφίες που ελήφθησαν από τον καλλιτέχνη, οι οποίες εκτυπώθηκαν από τον ίδιο ή υπό τον έλεγχό του, υπογεγραμμένες και αριθμημένες, μέχρι τριάντα (30) το πολύ αντίτυπα, ανεξαρτήτως μεγέθους και υλικού υποστρώματος.

**Β. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΣΥΛΛΕΚΤΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ:**

1) Γραμματόσημα, χαρτόσημα, επιστολές με ταχυδρομικές σφραγίδες αλλά χωρίς γραμματόσημο, φάκελοι πρώτης ημέρας κυκλοφορίας, διάφορα ταχυδρομικά είδη με έντυπο ταχυδρομικό σήμα και ανάλογο, που έχουν ακυρωθεί ή δεν έχουν ακυρωθεί αλλά δεν κυκλοφορούν ούτε προορίζονται να μπουν σε κυκλοφορία στη χώρα προορισμού (Δ.Κ. 9704).

2) Συλλογές και αντικείμενα συλλογών ζωολογίας, βοτανικής, ορυκτολογίας, ανατομίας ή που παρουσιάζουν ιστορικό, αρχαιολογικό, παλαιοντολογικό, εθνογραφικό ή νομισματικό ενδιαφέρον (Δ.Κ. 9705).

**Γ. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΞΙΑΣ:**

Τα αρχαιολογικά αντικείμενα, με ηλικία ανώτερη των 100 ετών (Δ.Κ. 9706).

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI ΑΓΑΘΑ ΠΟΥ ΥΠΑΓΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΆΡΘΡΟΥ 31

1. Πατάτες νωπές ή διατηρημένες με απλή ψύξη (ΔΚ 0701).

2. Ελιές (Δ.Κ. ΕΧ 0711).

3. Καρύδια κοκοφοινίκων, καρύδια Βραζιλίας και καρύδια ανακαρδιοειδών, νωπά ή ξερά, έστω και χωρίς το κέλυφος ή τη φλούδα τους. Άλλοι καρποί με κέλυφος, νωποί ή ξεροί, έστω και χωρίς το κέλυφος ή τη φλούδα τους (Δ.Κ. 0801 και 0802).

4. Καφές μη καβουρντισμένος, με ή χωρίς καφεΐνη (Δ.Κ. ΕΧ 0901).

5. Τσάι, έστω και αρωματισμένο (Δ.Κ. 0902).

6. Σιτάρι και σμιγάδι, σίκαλη, κριθάρι, βρώμη, καλαμπόκι. Ρύζι με τον φλοιό του (ρύζι paddy). Σόργο σε κόκκους. Φαγόπυρο το εδώδιμο (μαύρο σιτάρι), κεχρί και κεχρί το μακρό και δημητριακά (Δ.Κ. 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, ΕΧ 1006, 1007 και 1008).

7. Κουκιά σόγιας, σπέρματα λιναριού, σπέρματα αγριογογγύλης ή αγριοκράμβης, σπέρματα ηλιοτροπίου και άλλα σπέρματα και ελαιώδεις καρποί, όλα τα παραπάνω έστω και σπασμένα. Αράπικα φυστίκια όχι ψημένα αλλά ούτε αλλιώς παρασκευασμένα έστω και χωρίς κέλυφος ή σπασμένα. Κοπρά (Δ.Κ. 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206 και 1207).

8. Σογιέλαιο, ελαιόλαδο, φοινικέλαιο, λάδια ηλιοτροπίου, λάδια κνήκου ή βαμβακιού, λάδια κοκοφοίνικα (λάδι κοπρά), λαχανοφοίνικα (φοινικοπυρηνέλαιο) ή babasu, λάδια αγριογογγύλης, αγριοκράμβης ή σιναπιού και τα κλάσματά τους, άλλα λάδια και τα κλάσματά τους που παίρνονται αποκλειστικά από ελιές και μείγματα από αυτά τα λάδια ή τα κλάσματα με λάδια ή κλάσματα της κλάσης 1509, όλα τα παραπάνω έστω και εξευγενισμένα, αλλά όχι χημικώς μετασχηματισμένα (Δ.Κ. 1507, 1508,1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514 και 1515).

9. Ζάχαρη από ζαχαροκάλαμο ή από τεύτλα, σε στερεή κατάσταση, ακατέργαστη, χωρίς προσθήκη αρωματικών ή χρωστικών ουσιών (Δ.Κ. ΕΧ 1701).

10. Κακάο σε σπόρους και θραύσματα σπόρων, ακατέργαστα ή φρυγμένα (Δ.Κ. 1801).

11. Χυμοί πορτοκαλιού (Δ.Κ. ΕΧ 2009).

12. Μάρμαρα ακατέργαστα ή χοντρικά κατεργασμένα, απλά κομμένα με πριόνι ή άλλο τρόπο, σε όγκους ή πλάκες σχήματος τετραγώνου ή ορθογωνίου (Δ.Κ. ΕΧ 2515).

13. Λάδια ακατέργαστα από πετρέλαιο ή ασφαλτούχα ορυκτά (ακατέργαστο πετρέλαιο). Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά, άλλα από τα ακατέργαστα λάδια. Παρασκευάσματα που δεν κατονομάζονται ούτε περιλαμβάνονται αλλού, που περιέχουν κατά βάρος εβδομήντα τοις εκατό (70%) ή περισσότερο λάδια από πετρέλαιο ή ασφαλτούχα ορυκτά και στα οποία τα λάδια αυτά αποτελούν το βασικό συστατικό. Προπάνιο και βουτάνια, που έχουν υγροποιηθεί (Δ.Κ. 2709, 2710 και ΕΧ 2711).

14. Ανόργανα χημικά προϊόντα και ενώσεις ανόργανες ή οργανικές των πολύτιμων μετάλλων, των ραδιενεργών στοιχείων, των μετάλλων των σπανίων γαιών ή των ισοτόπων (Δ.Κ. 2801 έως και 2851).

15. Οργανικά χημικά προϊόντα (Δ.Κ. 2901 έως και 2942).

16. Καουτσούκ φυσικό, συνθετικό και τεχνητό που προέρχεται από λάδια, μπαλάτα, γουταπέρκα, guayule, chicle και ανάλογες φυσικές γόμες, μείγματα των προϊόντων της

κλάσης 4001 με προϊόντα της κλάσης 4002, σε αρχικές μορφές ή σε πλάκες φύλλα ή ταινίες (Δ.Κ. 4001, 4002).

17. Ξυλεία ακατέργαστη έστω και ξεφλουδισμένη, που της έχει αφαιρεθεί ο σομφός ή ορθογωνισμένη (Δ.Κ. ΕΧ 4403).

18. Μαλλιά μη λαναρισμένα ή χτενισμένα (Δ.Κ. 5101).

19. Βαμβάκι μη λαναρισμένο ή χτενισμένο (Δ.Κ. 5201).

20. Άργυρος (στον οποίο περιλαμβάνεται και ο επιχρυσωμένος και επιπλατινωμένος άργυρος), σε μορφές ακατέργαστες ή ημικατεργασμένες ή σε σκόνη. Πλατίνα, παλλάδιο ή ράδιο, σε μορφές ακατέργαστες ή σε σκόνη (Δ.Κ. 7106 και ΕΧ 7110).

21. Χαλκός μη καθαρισμένος. Άνοδοι από χαλκό για τον ηλεκτρολυτικό καθαρισμό. Χαλκός καθαρισμένος και κράματα χαλκού σε ακατέργαστη μορφή. Κράματα μητρικά χαλκού. Σύρματα από χαλκό (Δ.Κ. 7402, 7403, 7405και 7408).

22. Νικέλιο σε ακατέργαστη μορφή (Δ.Κ. 7502).

23. Αργίλιο σε ακατέργαστη μορφή (αλουμίνιο) (Δ.Κ. 7601).

24. Μόλυβδος σε ακατέργαστη μορφή (Δ.Κ. 7801).

25. Ψευδάργυρος σε ακατέργαστη μορφή (Δ.Κ. 7901).

26. Κασσίτερος σε ακατέργαστη μορφή (Δ.Κ. 8001)

27. Ίνδιο σε ακατέργαστη μορφή, απορρίμματα, θραύσματα, σκόνες και άλλες μορφές (Δ.Κ. ΕΧ 8112).

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΠΑΡΕΧΟΜΕΝΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡ. 14 ΤΟΥ ΆΡΘΡΟΥ 18

1. Η δημιουργία και η φιλοξενία ιστοσελίδων, η εξ αποστάσεως συντήρηση προγραμμάτων και εξοπλισμού.

2. Η παροχή λογισμικού και η ενημέρωσή του.

3. Η παροχή εικόνων, κειμένων και πληροφοριών και η διάθεση βάσεων δεδομένων.

4. Η παροχή μουσικής, κινηματογραφικών ταινιών και παιχνιδιών, περιλαμβανομένων των κάθε είδους τυχερών παιχνιδιών.

5. Η παροχή διδασκαλίας εξ αποστάσεως.

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

| **ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ** | | |
|---|---|---|
| **ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ** | | **ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΔΙΑΤΑΞΗ** |
| Άρθρο Πρώτο | | |
| Άρθρο 1 | | Άρθρο 1 του ν. 2859/2000 |
| | | Άρθρο 2 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005 |
| Άρθρο 2 | Παρ. 1 | Άρθρο 2 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 |
| Άρθρο 2 | Παρ. 2 | Άρθρο 2 του ν. 2859/2000 Παρ. 2 |
| Άρθρο 3 | | Άρθρο 3 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3610/2007 και την παρ. 2 του άρθρου 25 του ν.4778/2021 |
| Άρθρο 3 | Παρ. 1 (το δεύτερο εδάφιο της περ. γ) κωδικοποιείται μετά την περ. δ) | Άρθρο 3 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 |
| Άρθρο 3 | Παρ. 2 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 3 του ν. 2859/2000 Παρ. 2 πρώτο εδάφιο και παρ. 3 |
| Άρθρο 3 | Παρ. 2 εδάφια δεύτερο και τρίτο | Άρθρο 3 του ν. 2859/2000 Παρ. 2 εδάφια δεύτερο και τρίτο |
| Άρθρο 4 | | Άρθρο 4 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 22 του ν. 3697/2008 |
| Άρθρο 5 | | Άρθρο 5 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011 |
| Άρθρο 6 | | Άρθρο 5α του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4818/2021 |
| Άρθρο 6 | | Άρθρο 5α του ν. 2859/2000, παρ. 1 |
| Άρθρο 7 | | Άρθρο 5β του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4818/2021 |
| Άρθρο 8 | | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 2954/2001, την περ. α) της παρ. 5 του άρθρου 25 του ν. 3091/2002, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3296/2004, τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 1 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, την παρ. 1 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011, την παρ. 21 του άρθρου τρίτου του ν. 4092/2012, το άρθρο 58 του ν. 4223/2013, την παρ. 1 του άρθρου 92 του ν. 4316/2014, τις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019, την παρ. 1 του άρθρου 49 του ν. 4701/2020, το άρθρο 79 του ν. 4821/2021, το άρθρο 28 του ν. 4965/2022 και την παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 5000/2022 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 8 | Παρ. 1 | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 8 | Παρ. 2 | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 πρώτο εδάφιο (περ.) α και β)) |
| Άρθρο 70 | Παρ. 1 τέταρτο εδάφιο | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 δεύτερο (τελευταίο) εδάφιο |
| Άρθρο 8 | Παρ. 3 | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 8 | Παρ. 4 | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 8 | Παρ. 5 (μερικώς) | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 9 | | Άρθρο 7 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, την παρ. 5 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, την παρ. 2 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 4141/2013, την παρ. 1 του άρθρου 46 τον ν. 4238/2014, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 73 του ν. 4375/2016, την παρ. 1 του άρθρου 7 του ν. 4474/2017, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 9 της από 26.7.2018 ΠΝΠ, (η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 3 του ν. 4576/2018) και την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν.4819/2021 | |
| Άρθρο 9 | Παρ. 1 | Άρθρο 7 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 9 | Παρ. 2 | Άρθρο 7 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 πλην τελευταίου εδαφίου |
| Άρθρο 9 | Παρ. 3 | Άρθρο 7 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 τελευταίο εδάφιο |
| Άρθρο 9 | Παρ. 4 | Άρθρο 7 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 9 | Παρ. 5 | Άρθρο 7 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 10 | | Άρθρο 7α του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με την περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 4714/2020 | |
| Άρθρο 11 | | Άρθρο 8 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 24 του ν. 3522/2006, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 17 του ν. 4110/2013, την παρ. 3 του ενδέκατου άρθρου του ν. 4211/2013 και την παρ. 1 του άρθρου 29 του ν. 5073/2023 | |
| Άρθρο 12 | | Άρθρο 9 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 73 του ν. 4375/2016 | |
| Άρθρο 13 | | Άρθρο 10 του ν. 2859/2000 | |
| Άρθρο 14 | | Άρθρο 11 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 16 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | του ν. 2948/2001, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3763/2009, την παρ. 3 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011 και το άρθρο 15 του ν. 4818/2021 | |
| Άρθρο 15 | | Άρθρο 12 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του ν. 5000/2022 | |
| Άρθρο 16 | | Άρθρο 12α του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 4607/2019 | |
| Άρθρο 16 | Παρ. 1, 2, 3 | Άρθρο 12α του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, 2, 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 17 | | Άρθρο 13 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, την παρ. 4 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, την παρ. 4 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, την παρ. 3 του άρθρου 20 του ν. 4141/2013, την περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 4714/2020 και το άρθρο 3 του ν. 4818/2021 | |
| Άρθρο 17 | Παρ. 1, 2, 3 | Άρθρο 13 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, 2, 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 17 | Παρ. 4 | Άρθρο 13 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 17 | Παρ. 5 | Άρθρο 13 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 |
| Άρθρο 17 | Παρ. 6 | Άρθρο 13 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6α |
| Άρθρο 17 | Παρ. 7 | Άρθρο 13 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6β |
| Άρθρο 17 | Παρ. 8 | Άρθρο 13 του ν. 2859/2000 | Παρ. 7 |
| Άρθρο 17 | Παρ. 9 | Άρθρο 13 του ν. 2859/2000 | Παρ. 8 |
| Άρθρο 18 | | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 60 του ν. 3842/2010, την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, την παρ. 1 του άρθρου 20 του ν. 4141/2013, τις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014, το άρθρο 49 του ν. 4607/2019, την παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4591/2019 και την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4818/2021 | |
| Άρθρο 18 | Παρ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, αντίστοιχα |
| Άρθρο 18 | Παρ. 9 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 8α |
| Άρθρο 18 | Παρ. 10 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 9 |
| Άρθρο 18 | Παρ. 11 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 10 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 18 | Παρ. 12 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 11 |
| Άρθρο 18 | Παρ. 13 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 12 |
| Άρθρο 18 | Παρ. 14 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 13 περ. α) (οι περ. β), γ), δ) έχουν καταργηθεί με την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4818/2021) |
| Άρθρο 18 | Παρ. 15 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 14 (πλην των περ. θ) και ι), που έχουν καταργηθεί με το άρθρο 104 του ν. 4316/2014) |
| Άρθρο 18 | Παρ. 16 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 15 |
| Άρθρο 18 | Παρ. 17 | Άρθρο 14 του ν. 2859/2000 | Παρ. 16 |
| Άρθρο 19 | | Άρθρο 14α του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4818/2021 | |
| Άρθρο 20 | | Άρθρο 15 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002 και τις περ. 1), 2) και 3) του άρθρου 62 του ν. 4714/2020 | |
| Άρθρο 21 | | Άρθρο 16 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 3 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, την παρ. 1 του άρθρου 59 του ν. 3842/2010, την παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4818/2021 και την παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 4141/2013 | |
| Άρθρο 21 | Παρ. 1 | Άρθρο 16 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 21 | Παρ. 1 τέταρτο (τελευταίο) εδάφιο | Άρθρο 16 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 περ. ε) |
| Άρθρο 21 | Παρ. 2 περ. α) | Άρθρο 16 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 περ. α) |
| Άρθρο 21 | Παρ. 2 περ. β) | Άρθρο 16 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 περ. γ) |
| Άρθρο 21 | Παρ. 2 περ. γ) | Άρθρο 16 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 περ. δ) |
| Άρθρο 21 | Παρ. 3 | Άρθρο 16 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 21 | Παρ. 4 | Άρθρο 16 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3α |
| Άρθρο 21 | Παρ. 5 | Άρθρο 16 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 22 | | Άρθρο 17 του ν. 2859/2000 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 22 | Παρ. 1, 2 | Άρθρο 17 του ν. 2859/2000, όπως έχει τροποποιηθεί, με την παρ. 5 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001 | Παρ. 1, 2, αντίστοιχα |
| Άρθρο | Παρ. 3 | Άρθρο 17 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 23 | | Άρθρο 18 του ν. 2859/2000 | |
| Άρθρο 24 | | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, την παρ. 3 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, το άρθρο 1 του ν. 3427/2005, το άρθρο 20 και την παρ. 1 του άρθρου 25 του ν. 3522/2006, την παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 3763/2009, την παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 3842/2010, την παρ. 1 του άρθρου 111 του ν. 4549/2018, την περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 9 και την παρ. 1 του άρθρου 10 του ν. 4607/2019, την περ. 4 του άρθρου 62 του ν. 4714/2020 και το άρθρο 31 του ν. 5024/2023 | |
| Άρθρο 24 | Παρ. 1, πρώτο εδάφιο | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 24 | Παρ. 1, δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1α |
| Άρθρο 24 | Παρ. 2, 3 | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2, 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 24 | Παρ. 4 | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 πρώτο εδάφιο (περ. α) και β)) |
| Άρθρο 24 | Παρ. 6 εδάφια δεύτερο έως τέταρτο | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 εδάφια δεύτερο έως τέταρτο |
| Άρθρο 24 | Παρ. 5 | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 πρώτο εδάφιο<br>Παρ. 5 δεύτερο (τελευταίο) εδάφιο: δεν κωδικοποιείται |
| Άρθρο 70 | Παρ. 6 | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5α |
| Άρθρο 24 | Παρ. 6 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 |
| Άρθρο 24 | Παρ. 7, 8, 9, 10 | Άρθρο 19 του ν. 2859/2000 | Παρ. 7, 8, 9, 10, αντίστοιχα |
| Άρθρο 25 | | Άρθρο 20 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001 | |
| Άρθρο 25 | Παρ. 1 (τα δύο τελευταία εδάφια της περ. γ) κωδικοποιούνται ως τελευταία εδάφια της παρ. 1 του κωδικοποιητικού | Άρθρο 20 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | άρθρου 25 μετά και την περ. δ) | | |
| Άρθρο 25 | Παρ. 2, 3, 4 | Άρθρο 20 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2, 3, 4, αντίστοιχα |
| Άρθρο 26 | | Άρθρο 21 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 3336/2005, την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, το άρθρο 12 του ν. 3833/2010, την παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010, το άρθρο 4 του ν. 3845/2010, την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 3899/2010, την περ. δ) της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4334/2015, την περ. 3 της υποπαρ. Δ.2 της παρ. Δ του άρθρου 2 του ν. 4336/2015, την παρ. 1 του άρθρου τρίτου της από 18.7.2015 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 4 του ν. 4350/2015, την παρ. 3 του άρθρου 52 του ν. 4389/2016, την παρ. 2 του άρθρου 118 του ν. 4446/2016, την παρ. 1 του άρθρου 74 του ν. 4509/2017, το άρθρο πρώτο της από 29.6.2018 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4576/2018, το άρθρο δεύτερο της από 31.12.2018 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4592/2019, την παρ. 1 του άρθρου 73 του ν. 4764/2020, τις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 65 του ν. 4811/2021, την παρ. 3 του άρθρου 46 του ν. 4818/2021, το άρθρο 124 του ν. 5034/2023, την παρ. 1 του άρθρου 31 του ν. 5057/2023 και την παρ. 1 του άρθρου 53 του ν. 5073/2023 | |
| Άρθρο 26 | Παρ. 1 | Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 26 | Παρ. 1 πέμπτο εδάφιο | Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1Α |
| Άρθρο 26 | Παρ. 2, 3, 4 | Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2, 3, 4, αντίστοιχα |
| Άρθρο 26 | Παρ. 5, 6 | Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5, 6, αντίστοιχα |
| Άρθρο 26 | Παρ. 7 | Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 8 |
| Άρθρο 27 | | Άρθρο 22 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 24 του ν. 2873/2000, την παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 2954/2001, την παρ. 4 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, το άρθρο 39 του ν. 3220/2004, την παρ. 9 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 3492/2006, την παρ. 5 του άρθρου 20 και την παρ. 3 του άρθρου 24 του ν. 3522/2006, την περ. β) της παρ. 3 του άρθρου 18 και την παρ. 14 του άρθρου 54 του ν. 4002/2011, την υποπερ. β) της περ. ε) της παρ. 1 του άρθρου 12, την παρ. 3 του άρθρου 61 και τις παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 62 του ν. | |

| | | |
|---|---|---|
| | | 3842/2010, την περ. β) της παρ. 6 του άρθρου 103 του ν. 4099/2012, την περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4334/2015, την παρ. 1 της υποπαρ. Δ.2 της παρ. Δ του άρθρου 2 του ν. 4336/2015, την παρ. 1 του άρθρου 63 του ν. 4342/2015, την παρ. 1 του άρθρου 19 του ν. 4346/2015, την παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 4818/2021, το άρθρο 22 του ν. 4873/2021, την παρ. 2 του άρθρου 75 του ν. 5036/2023 και το άρθρο 67 του ν. 5045/2023 |
| Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. α) έως ι) | Άρθρο 22 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. α) έως ι), αντίστοιχα |
| Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. ια) έως κθ) | Άρθρο 22 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. ιβ) έως λ), αντίστοιχα |
| Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. λ) | Άρθρο 22 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. λα), περ. α) |
| Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. λα) | Άρθρο 22 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. λα), περ. β) |
| Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. λβ) έως λδ) | Άρθρο 22 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. λγ) έως λε), αντίστοιχα |
| Άρθρο 27 | Παρ. 2 | Άρθρο 22 του ν. 2859/2000 Παρ. 2 |
| Άρθρο 28 | | Άρθρο 23 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011 και την παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4818/2021 |
| Άρθρο 29 | | Άρθρο 24 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001 και την περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011 |
| Άρθρο 30 | | Άρθρο 25 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 3220/2004 |
| Άρθρο 30 | Παρ. 1 περ. α) | Άρθρο 25 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. α) |
| Άρθρο 30 | Παρ. 1. περ. β) υποπερ. βα) έως βγ) | Άρθρο 25 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. β) υποπερ. αα) |
| Άρθρο 30 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. βδ) | Άρθρο 25 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. β) υποπερ. ββ) |
| Άρθρο 30 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. βε) | Άρθρο 25 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. β) υποπερ. γγ) |
| Άρθρο 30 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. βστ) | Άρθρο 25 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. β) υποπερ. δδ) |
| Άρθρο 30 | Παρ. 2 | Άρθρο 25 του ν. 2859/2000 Παρ. 2 |
| Άρθρο 31 | | Άρθρο 26 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 24 του ν. 2873/2000 και τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 39 του ν. 3220/2004 |

| | | |
|---|---|---|
| Άρθρου 32 | | Άρθρο 27 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 5 και 6 του άρθ. 19 του ν. 3091/2002, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 8 του ν. 3763/2009, την παρ. 8 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, της περ. 5 της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου τρίτου του ν. 4254/2014, την παρ. 4 του άρθρου 73 του ν. 4375/2016, την παρ. 1 του άρθρου 50 του ν. 4410/2016, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 111 του ν. 4514/2018, την παρ. 3 του άρθρου 9 της από 26.7.2018 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4576/2018, του άρθρο 22 του ν. 4664/2020, την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4681/2020, το άρθρο 79 του ν. 4790/2021, το άρθρο 37 του ν. 4916/2022, το άρθρο 176 του ν. 4972/2022, το άρθρο 4 του ν. 5000/2022, το άρθρο 79 του ν. 5043/2023 και την παρ. 1 του άρθρου 34 του ν. 5135/2024. |
| Άρθρο 32 | Παρ. 1 περ. α) έως ι), αντίστοιχα | Άρθρο 27 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. α) έως ι) |
| Άρθρο 32 | Παρ. 1 περ. ια), ιβ), ιγ), ιδ), ιε) | Άρθρο 27 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. ιβ), ιγ), ιδ), ιε), ιστ), αντίστοιχα |
| Άρθρο 32 | Παρ. 1 περ. ιστ) έως ιθ) | Άρθρο 27 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. ιθ) έως κβ), αντίστοιχα |
| Άρθρο 32 | Παρ. 2 | Άρθρο 27 του ν. 2859/2000 Παρ. 2 |
| Άρθρο 33 | | Άρθρο 28 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τελικώς αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 34 του ν. 5135/2024. |
| Άρθρο 34 | | Άρθρο 29 του ν. 2859/2000 |
| Άρθρο 35 | | Άρθρο 30 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 10 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, τις παρ. 7 και 8 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, την περ. β) της παρ. 1 και την παρ. 3 του άρθρου 25 του ν. 3522/2006, την παρ. 9 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, την παρ. 5 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014, την παρ. 4 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019 και τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 6 του ν. 4818/2021 |
| Άρθρο 35 | Παρ. 1 εδάφια πρώτο και δεύτερο | Άρθρο 30 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 εδάφια πρώτο και δεύτερο, αντίστοιχα |
| Άρθρο 35 | Παρ. 5 | Άρθρο 30 του ν. 2859/2000 Παρ. 1α |
| Άρθρο 35 | Παρ. 2, 3 | Άρθρο 30 του ν. 2859/2000 Παρ. 2, 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 35 | Παρ. 4, περ. α) έως ε) | Άρθρο 30 του ν. 2859/2000 Παρ. 4 περ. α) έως ε), αντίστοιχα |
| Άρθρο 36 | | Άρθρο 31 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 11 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 9 |

| | | |
|---|---|---|
| | | του ν. 2954/2001 και την παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005 |
| Άρθρο 37 | | Άρθρο 32 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 9 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, την παρ. 6 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006 και την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014 |
| Άρθρο 37 | Παρ. 1 | Άρθρο 32 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 |
| Άρθρο 37 | Παρ. 1 περ. δ) | Άρθρο 32 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 περ. δ) και παρ. 2 |
| Άρθρο 37 | Παρ. 2 | Άρθρο 32 του ν. 2859/2000 Παρ. 3 |
| Άρθρο 38 | | Άρθρο 33 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 12 και 13 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, την παρ. 8 του άρθρου 39 του ν. 3220/2004, την παρ. 4 του άρθρου 24 του ν. 3522/2006, τις παρ. 14 και 15 του άρθρου 12 του ν. 3851/2010, την παρ. 3 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011, την παρ. 3 του άρθρου 17 του ν. 4110/2013, τις παρ. 2, 3, 4, 5 και 6 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014, την παρ. 1 του άρθρου 22 του ν. 4321/2015, την παρ. 4 της υποπαρ. Δ.2 της παρ. Δ του άρθρου 2 του ν. 4336/2015, την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019, το άρθρο 32 του ν. 5024/2023 και τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 34 του ν.5135/2024 |
| Άρθρο 38 | Παρ. 1 | Άρθρο 33 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 πλην των δύο τελευταίων εδαφίων |
| Άρθρο 38 | Παρ. 2 έως 5 | Άρθρο 33 του ν. 2859/2000 Παρ. 2 έως 5, αντίστοιχα |
| Άρθρο 39 | | Άρθρο 34 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 11 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, την παρ. 3 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, την παρ. 5 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010 και τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014 |
| Άρθρο 39 | Παρ. 1 | Άρθρο 34 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 39 | Παρ. 11 | Άρθρο 34 του ν. 2859/2000 Παρ. 1 εδάφια δεύτερο και τρίτο |
| Άρθρο 39 | Παρ. 2 έως 10 | Άρθρο 34 του ν. 2859/2000 Παρ. 2 έως 10, αντίστοιχα |
| Άρθρο 40 | | Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 18 του ν. 2992/2002, τις παρ. 7 και 8 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3522/2006, την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 3453/2006, την παρ. 4 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, την παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 4132/2013, την παρ. 4 του |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | άρθρου ενδέκατου του ν. 4211/2013, την παρ. 1 της υποπαρ. Β.1 της παρ. Β του άρθρου 3 του ν. 4254/2014, το άρθρο 2 του ν. 4330/2015, την παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 4474/2017, το άρθρο 66 του ν. 4484/2017 και το άρθρο 14 του ν. 4818/2021 | |
| Άρθρο 40 | Παρ. 1 περ. α) έως ι), αντίστοιχα<br>Παρ. 1 περ. ια), ιβ) αντίστοιχα (αποκατάσταση εσφαλμένης αρίθμησης) | Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 περ. α) έως ι)<br>Παρ. 1 περ. κ), κα) |
| Άρθρο 40 | Παρ. 2 | Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1α |
| Άρθρο | Παρ. 3 | Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 40 | Παρ. 4 | Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 40 | Παρ. 5 | Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 41 | | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 18 του ν. 2992/2002, τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 11 του ν. 3052/2002, την παρ. 12 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, το άρθρο 7 του ν. 3193/2003, την παρ. 9 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, την παρ. 11 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, τις περ. γ) και δ) της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 3453/2006, την παρ. 7 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, την παρ. 3 του άρθρου 8 και την παρ. 7 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010, το άρθρο 356 του ν. 4512/2018, την παρ. 6 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019, τις περ. ε), στ, ζ και η της παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 4714/2020 και το άρθρο 7 του ν. 4818/2021 | |
| Άρθρο 41 | Παρ. 1, 2 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, 2, αντίστοιχα |
| Άρθρο 41 | Παρ. 3 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 41 | Παρ. 4 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 41 | Παρ. 5 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5α |
| Άρθρο 41 | Παρ. 6 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5β |
| Άρθρο 41 | Παρ. 7 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5γ πρώτο εδάφιο |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 41 | Παρ. 4 εδάφια δεύτερο και τρίτο | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5γ εδάφια δεύτερο και τρίτο |
| Άρθρο 41 | Παρ. 8 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5δ |
| Άρθρο 41 | Παρ. 9 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 |
| Άρθρο 41 | Παρ. 10 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 7 |
| Άρθρο 41 | Παρ. 11 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 8 |
| Άρθρο 41 | Παρ. 12 περ. α), β), γ) | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 9 περ. β), περ. γ) (μερικώς) και ε, αντίστοιχα |
| Άρθρο 41 | Παρ. 13 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 10 |
| Άρθρο 41 | Παρ. 14 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 11 |
| Άρθρο 42 | | Άρθρο 37 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 14 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, τις παρ. 8 και 9 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, τις παρ. 4 και 5 του άρθρου 8 του ν. 3763/2009, την παρ. 4 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011 και την περ. 1 της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου τρίτου του ν. 4254/2014 | |
| Άρθρο 42 | Παρ. 1 | Άρθρο 37 ν. 2859/2000 | Παρ. 3 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 42 | Παρ. 2 | Άρθρο 37 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 42 | Παρ. 3 | Άρθρο 37 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 (μερικώς) |
| Άρθρο 43 | | Άρθρο 38 του ν. 2859/2000, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014 και κατόπιν τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 4321/2015 και την παρ. 7 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019 | |
| Άρθρο 43 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 38 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 43 | Παρ. 1 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 38 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 43 | Παρ. 2 | Άρθρο 38 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 α |
| Άρθρο 43 | Παρ. 3 έως 11 | Άρθρο 38 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 έως 11, αντίστοιχα |
| Άρθρο 43 | Παρ. 12 | Άρθρο 38 του ν. 2859/2000 | Παρ. 12 |
| Άρθρο 44 | | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000, όπως αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 111 του ν. 4549/2018 και την παρ. 5 του άρθρου 34 του ν. 5135/2024 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 44 | Παρ. 1 εδάφια πρώτο έως τρίτο | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 44 | Παρ. 1 τέταρτο εδάφιο | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 44 | Παρ. 2, 3 | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2, 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 44 | Παρ. 4 | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 44 | Παρ. 5 | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 |
| Άρθρο 44 | Παρ. 6 | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 7 |
| Άρθρο 44 | Παρ. 7 | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 8 |
| Άρθρο 44 | Παρ. 8 | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 9 |
| Άρθρο 44 | Παρ. 9 | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 10 |
| Άρθρο 44 | Παρ. 11 | Άρθρο 39 του ν. 2859/2000 | Παρ. 10 |
| Άρθρο 45 | | Άρθρο 39α του ν. 2859/2000, όπως προστέθηκε με την παρ. 16 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002 και τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 3522/2006, τις παρ. 10 και 11 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011, την παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014, το άρθρο 20 του ν. 4339/2015, το άρθρο 29 του ν. 4351/2015 και το άρθρο 67 του ν. 4484/2017 | |
| Άρθρο 45 | Παρ. 1 έως 3 | Άρθρο 39α του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 έως 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 45 | Παρ. 4 | Άρθρο 39α του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 εδάφια πρώτο έως τρίτο |
| Άρθρο 45 | Παρ. 5, 6 | Άρθρο 39α του ν. 2859/2000 | Παρ. 5, 6, αντίστοιχα |
| Άρθρο 46 | | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 185 του ν. 4261/2014 και τροποποιήθηκε με το άρθρο 101 του ν.4446/2016 | |
| Άρθρο 46 | Παρ. 1, 2 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, 2, αντίστοιχα |
| Άρθρο 46 | Παρ. 3 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 2α |
| Άρθρο 46 | Παρ. 4 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 46 | Παρ. 5 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 46 | Παρ. 6 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 46 | Παρ. 7 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 46 | Παρ. 8 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 7 |
| Άρθρο 46 | Παρ. 9 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 8 |
| Άρθρο 46 | Παρ. 10 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 9 |
| Άρθρο 46 | Παρ. 11 | Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Παρ. 10 |
| Άρθρο 47 | | Άρθρο 40 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 11 του ν. 3052/2002 | |
| Άρθρο 48 | | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 47 ν. 4410/2016 και τροποποιήθηκε με τις περ. α) και γ) της παρ. 3 του άρθρου 16 του ν. 4467/2017 | |
| Άρθρο 48 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 1 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 τρίτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 1 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 τέταρτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 1 τέταρτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 τρίτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 2 | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 3 | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 4 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 πρώτο εδάφιο (μερικώς) |
| Άρθρο 48 | Παρ. 4 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 5 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 5 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 41 2859/2000 | Παρ. 3 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 6 εδάφια πρώτο και έκτο | Κωδικοποιείται (μερικώς) η απόφαση Διοικητή ΑΑΔΕ Α.1007/2024) | |
| Άρθρο 48 | Παρ. 6 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 όγδοο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 6 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 12 τρίτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 6 εδάφια τέταρτο και πέμπτο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 12 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 7 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 7 πρώτο εδάφιο και παρ. 11 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 7 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 7 δ εύτερο εδάφιο και παρ. 8 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 48 | Παρ. 7 τρίτο εδάφιο (περ. β)) | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 8 και 10 |
| Άρθρο 48 | Παρ. 7 τέταρτο εδάφιο (περ. γ)) | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 11 τρίτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 8 | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 4 |
| Άρθρο 48 | Παρ. 9 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 5 τρίτο εδάφιο και παρ. 12 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 9 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 5 τρίτο εδάφιο και παρ. 6 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 9 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 6 τέταρτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 9 τέταρτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 5 δ εύτερο εδάφιο και παρ. 6 τρίτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 9 εδάφια πέμπτο έως έβδομο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 6 δ εύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 10 | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 5 τέταρτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 11 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 7 πρώτο εδάφιο και παρ. 11 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 11 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 8, 9 |
| Άρθρο 48 | Παρ. 11 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 11 δ εύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 48 | Παρ. 12 περ. α) | Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 13 |
| Άρθρο 48 | Παρ. 12 περ. β) | Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 15 |
| Άρθρο 48 | Παρ. 13 | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 14 |
| Άρθρο 49 | | Άρθρο 41 παρ. 2 και Άρθρο 42 του ν. 2859/2000 | |
| Άρθρο 49 | Παρ. 1 έως 4 | Άρθρο 42 του ν. 2859/2000 | |
| Άρθρο 49 | Παρ. 5 | Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 2 πρώτο εδάφιο (μερικώς) |
| Άρθρο 50 | | Άρθρο 43 του ν. 2859/2000 | |
| Άρθρο 51 | | Άρθρο 44 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 14 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002 και τις παρ. 9, 10 και 11 του άρθρου 39 του ν.3220/2004 | |
| Άρθρο 52 | | Άρθρο 45 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 10 του άρθρου 11 του ν. 3052/2002 | |
| Άρθρο 53 | | Άρθρο 46 του ν. 2859/2000 | |
| Άρθρο 54 | | Άρθρο 47 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 9 του ν. 2954/2001 και την παρ. 15 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002 | |

| | | |
|---|---|---|
| Άρθρο 55 | | Άρθρο 47α του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014 και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 του ν. 4818/2021 |
| Άρθρο 56 | | Άρθρο 47β του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014, τροποποιήθηκε με τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 15 του ν. 4591/2019 και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 του ν. 4818/2021 |
| Άρθρο 57 | | Άρθρο 47γ του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014, αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 του ν. 4818/2021<br>και τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 34 του ν. 5135/2024 |
| Άρθρο 58 | | Άρθρο 47δ του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 11 του ν. 4818/2021 |
| Άρθρο 59 | | Άρθρο 47ε του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 12 του ν. 4818/2021 |
| Άρθρο 60 | | Άρθρο 47στ του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 4818/2021 |
| Άρθρο 61 | | α) Άρθρο 48 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 3259/2004 και την παρ. 12 του άρθρου 1 του ν.3427/2005<br>β) Άρθρο 49 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 17 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, την παρ. 7 του άρθρου 22 του ν. 3220/2004, την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 3259/2004, την παρ. 5 του άρθρου 21 του ν. 3610/2007, την παρ. 7 του άρθρου 8 του ν. 3763/2009, την περ. 4 της υποπαρ. Α.6 της παρ. Α του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013, το άρθρο 18 του ν. 4321/2015 και την περ. 3 της υποπαρ. Δ.12 της παρ. Δ του άρθρου 2 του ν.4336/2015 γ) Άρθρο 51 του ν. 2859/2000 (μερικώς) |
| Άρθρο 61 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 48 του ν. 2859/2000 Παρ. 2 δ εύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 61 | Παρ. 1 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 του ν.2859/2000 Παρ. 2 τέταρτο εδάφιο |
| Άρθρο 61 | Παρ. 2 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 49 του ν.2859/2000 Παρ. 1 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 61 | Παρ. 2 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 49 του ν.2859/2000 Παρ. 2 περ. β) δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 61 | Παρ. 3 | Άρθρο 49 του ν. 2859/2000 Παρ. 5 ( μερικώς) |
| Άρθρο 61 | Παρ. 4 | Άρθρο 51 του ν. 2859/2000 (μερικώς) |
| Άρθρο 62 | | α) Άρθρο 48 του ν. 2859/2000 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | β) Άρθρο 52 του v.3763/2009 | ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 9 του άρθρου 8 του |
| Άρθρο 62 | Πρώτο εδάφιο | Άρθρο 52 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 και πρώτο εδάφιο της παρ. 4 (μερικώς) και η παρ. 4 του άρθρου 1 της ΑΥΟ 1054/2006 (μερικώς) |
| Άρθρο 62 | Δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 2 τρίτο εδάφιο |
| Άρθρο 62 | Τρίτο εδάφιο | α) άρθρα 2 και 72 ΚΦΔ<br>β) παρ. 6 του άρθρου 1 της ΑΥΟ 1054/2006 | |
| Άρθρο 63 | | Άρθρο 56 παρ. 2 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με του ν. 3522/2006 | το άρθρο την παρ. 11 του άρθρου 20 |
| Άρθρο 64 | | Άρθρο 54 του ν. 2859/2000, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 92 του ν.4316/2014 | |
| Άρθρο 65 | | Άρθρο 55 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 2992/2002 | |
| Άρθρο 65 | Περ. α) , β), γ) | Άρθρο 55 του ν. 2859/2000 | Περ. α), γ), δ), αντίστοιχα |
| Άρθρο 66 | | α) Άρθρο 59 παρ. 2 του ν. 2859/2000<br>β) Παράρτημα IV του ν. 2859/2000, τελευταίο εδάφιο | |
| Άρθρο 66 | Πρώτο εδάφιο | Άρθρο 59 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 2 |
| Άρθρο 66 | Δεύτερο εδάφιο | Παράρτημα IV του ν. 2859/2000 | Τελευταίο εδάφιο |
| Άρθρο 67 | | Άρθρο 60 του ν. 2859/2000 | |
| Άρθρο 68 | | Άρθρο 61 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με τις παρ. 13 και 14 του άρθρου 39 του ν. 3220/2004 και την παρ. 2 του άρθρου 9 του ν.4378/2016 | |
| Άρθρο 69 | | α) Άρθρο 63 του ν. 2859/2000, παρ. 1 (μερικώς), όπως το άρθρο αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 172 του ν. 4972/2022 και την παρ. 7 του άρθρου 34 σε συνδυασμό με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 56 του ν. 5135/2024<br>β) Άρθρο 64 του ν. 2859/2000, παρ. 1 | |
| Άρθρο 69 | Παρ. 1 περ. α) έως γ) | Άρθρο 63 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 πρώτο και δεύτερο υπό περ. β) εδάφια (μερικώς) |
| Άρθρο 69 | Παρ. 1 περ. δ) και ε) | Άρθρο 63 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 1 τρίτο εδάφιο υπό περ. β) |
| Άρθρο 69 | Παρ. 2 | Άρθρο 63 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 τέταρτο (τελευταίο) υπό περ. β) εδάφιο |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 69 | Παρ. 3 | Άρθρο 63 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 περ. α) |
| Άρθρο 69 | Παρ. 4 | Άρθρο 64 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 69 | Παρ. 5 | Άρθρο 64 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 70 | Παρ. 1, εδάφια πρώτο έως τρίτο | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4α |
| Άρθρο 70 | Παρ. 1 τέταρτο εδάφιο | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 δ εύτερο (τελευταίο) εδάφιο |
| Άρθρο 70 | Παρ. 2 | Άρθρο 9 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 70 | Παρ. 3 | α) Άρθρο 30 του ν. 2859/2000, παρ. 1 τρίτο εδάφιο<br>β) Άρθρο 33 του ν. 2859/2000, παρ. 1 προτελευταίο εδάφιο | |
| Άρθρο 70 | Παρ. 4 | Άρθρο 38 του ν. 2859/2000 | Παρ. 11α πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 70 | Παρ. 5 | Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 περ. α) δεύτερο εδάφιο (μερικώς) |
| Άρθρο 70 | Παρ. 7 περ. α) | Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 ( μερικώς) |
| Άρθρο 70 | Παρ. 7 περ. β) | Άρθρο 33 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 τελευταίο εδάφιο |
| Άρθρο 70 | Παρ. 7 περ. γ) | Άρθρο 38 του ν. 2859/2000 | Παρ. 11α δεύτερο εδάφιο |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ | | | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι του ν. 2859/2000 | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ του ν. 2859/2000, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 του ν. 4378/2016 και τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 65 του ν. 4714/2020 | (πλην των αγγλονορμανδικών νήσων της περ. β) της παρ. 2, οι οποίες δεν κωδικοποιούνται) |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ του ν. 2859/2000, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 121 του ν. 4611/2019 και τροποποιήθηκε εν συνεχεία με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 40 και το άρθρο 79 του ν. 4646/2019, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 10 του ν. 4664/2020, την παρ. 1 του άρθρου πρώτου της από 20.3.2020 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4683/2020, τις περ. α), β), γ) και δ) της παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 4690/2020, τα άρθρα 11 και 12 του ν. 4714/2020, την παρ. 1 του άρθρου 299 του ν. 4738/2020, το άρθρο 64 του ν. 4758/2020, το άρθρο 75 του ν. 4764/2020, το άρθρο 36 του ν. 4772/2021, το άρθρο 27 του ν. | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | | 4797/2021, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 46 του ν. 4818/2021, τα άρθρα 80 και 81 του ν. 4821/2021, τις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου πεντηκοστού πέμπτου του ν. 4839/2021, την παρ. 1 του άρθρου 46 του ν. 4876/2021, το άρθρο 51 του ν. 4916/2022, την παρ. 3 του άρθρου 39 του ν. 4949/2022, τις παρ. 2, 3, 7, 8, 9 και 10 του άρθρου 10 του ν. 5000/2022, τις παρ. 2, 3, 6, 7 και 8 του άρθρου 27 του ν. 5036/2023, τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 31 του ν. 5057/2023, την παρ. 2 του άρθρου 29 και τις παρ. 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10 και 11 του άρθρου 53 του ν. 5073/2023, την παρ. 1 του άρθρου 102 του ν. 5079/2023 και την παρ. 1 του άρθρου 61 του ν. 5116/2024 | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III | Α. ΑΓΑΘΑ | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III του ν.2859/2000 | Α. ΑΓΑΘΑ |
| | Β. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ | | Β. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ |
| | Παρ. 1 | | Παρ. 1 |
| | Παρ. 2 | | Παρ. 1α |
| | Παρ. 3 | | Παρ. 1γ |
| | Παρ. 4 | | Παρ. 1δ |
| | Παρ. 5 | | Παρ. 2 |
| | Παρ. 6 | | Παρ. 3 |
| | Παρ. 7 | | Παρ. 4 |
| | Παρ. 8 | | Παρ. 5 |
| | Παρ. 9 | | Παρ. 6 |
| | Παρ. 10 | | Παρ. 7 |
| | Παρ. 11 | | Παρ. 8 |
| | Παρ. 12 | | Παρ. 9 |
| | Παρ. 13 | | Παρ. 10 |
| | Παρ. 14 | | Παρ. 11 |
| | Γ. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ | | Γ. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την περ. γ) της παρ. 1 του άρθρου6 του ν. 3554/2007 και τις παρ. 18 και 19 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010 | (πλην του τελευταίου εδαφίου το οποίο κωδικοποιείται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 66) |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V του ν.2859/2000 | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI του ν.2859/2000 | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με την | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | παρ. 8 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009 | | |
| ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ | | | |
| ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΔΙΑΤΑΞΗ | | ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΔΙΑΤΑΞΗ | |
| | | Άρθρο Πρώτο | |
| Άρθρο 1 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 1 | |
| Άρθρο 2 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005 | | Άρθρο 2 | |
| Άρθρο 2 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 | Άρθρο 2 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 2 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 | Άρθρο 2 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 3 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3610/2007 και την παρ. 2 του άρθρου 25 του ν. 4778/2021 | | Άρθρο 3 | |
| Άρθρο 3 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 | Άρθρο 3 | Παρ. 1 (το δεύτερο εδάφιο της περ. γ) κωδικοποιείται μετά την περ. δ) |
| Άρθρο 3 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 | Άρθρο 3 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 3 του ν.2859/2000 | Παρ. 3 | Άρθρο 3 | Παρ. 2 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 4 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 22 του ν. 3697/2008 | | Άρθρο 4 | |
| Άρθρο 5 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011 | | Άρθρο 5 | |
| Άρθρο 5α του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 6 | |
| Άρθρο 5α του ν.2859/2000 | Παρ. 1 | Άρθρο 6 | |
| Άρθρο 5β του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 2 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 7 | |
| Άρθρο 6 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 2954/2001, την περ. α) της παρ. 5 του άρθρου 25 του ν. 3091/2002, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3296/2004, τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 1 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, την παρ. 1 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011, την παρ. 21 του άρθρου τρίτου του ν. 4092/2012, το άρθρο 58 του ν. 4223/2013, την παρ. 1 του άρθρου 92 | | Άρθρο 8 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| του ν. 4316/2014, τις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019, την παρ. 1 του άρθρου 49 του ν. 4701/2020, το άρθρο 79 του ν. 4821/2021, το άρθρο 28 του ν. 4965/2022 και την παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 5000/2022 | | | |
| Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 | Άρθρο 8 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 πρώτο εδάφιο (περ. α) και β)) | Άρθρο 8 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 δεύτερο (τελευταίο) εδάφιο | Άρθρο 70 | Παρ. 1 τέταρτο εδάφιο |
| Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 | Άρθρο 8 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 | Άρθρο 8 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4α | Άρθρο 70 | Παρ. 1, εδάφια πρώτο έως τρίτο |
| Άρθρο 6 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 | α) Άρθρο 8 | Παρ. 5 (μερικώς) |
| | | β) Άρθρο 70 | Παρ. 7 περ. α) (μερικώς) |
| Άρθρο 7 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, την παρ. 5 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, την παρ. 2 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 4141/2013, την παρ. 1 του άρθρου 46 τον ν. 4238/2014, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 73 του ν. 4375/2016, την παρ. 1 του άρθρου 7 του ν. 4474/2017, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 9 της από 26.7.2018 ΠΝΠ, (η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 3 του ν. 4576/2018) και την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 4819/2021 | | Άρθρο 9 | |
| Άρθρο 7 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 9 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 7 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 πλην τελευταίου εδαφίου | Άρθρο 9 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 7 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 τελευταίο εδάφιο | Άρθρο 9 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 7 του ν.2859/2000 | Παρ. 3 | Άρθρο 9 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 7 του ν.2859/2000 | Παρ. 4 | Άρθρο 9 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 7α του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με την περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 4714/2020 | | Άρθρο 10 | |
| Άρθρο 8 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 24 του ν. 3522/2006, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 17 | | Άρθρο 11 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| του ν. 4110/2013, την παρ. 3 του ενδέκατου άρθρου του ν. 4211/2013 και την παρ. 1 του άρθρου 29 του ν.5073/2023 | | | |
| Άρθρο 9 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 73 του ν. 4375/2016 | | Άρθρο 12 | |
| Άρθρο 10 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 13 | |
| Άρθρο 11 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3763/2009, την παρ. 3 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011 και το άρθρο 15 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 14 | |
| Άρθρο 12 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του ν.5000/2022 | | Άρθρο 15 | |
| Άρθρο 12α του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 4607/2019 | | Άρθρο 16 | |
| Άρθρο 12α του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, 2, 3 | Άρθρο 16 | Παρ. 1, 2, 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 12α του ν. 2859/2000 | Παρ. 4: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 13 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, την παρ. 4 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, την παρ. 4 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, την παρ. 3 του άρθρου 20 του ν. 4141/2013, την περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 4714/2020 και το άρθρο 3 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 17 | |
| Άρθρο 13 του ν.2859/2000 | Παρ. 1, 2, 3 | Άρθρο 17 | Παρ. 1,2,3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 13 του ν.2859/2000 | Παρ. 4: δεν κωδικοποιήθηκε (καταργήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 4141/2013) | | |
| Άρθρο 13 του ν.2859/2000 | Παρ. 5 | Άρθρο 17 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 13 του ν.2859/2000 | Παρ. 6 | Άρθρο 17 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 13 του ν.2859/2000 | Παρ. 6α | Άρθρο 17 | Παρ. 6 |
| Άρθρο 13 του ν.2859/2000 | Παρ. 6β | Άρθρο 17 | Παρ. 7 |
| Άρθρο 13 του ν.2859/2000 | Παρ. 7 | Άρθρο 17 | Παρ. 8 |
| Άρθρο 13 του ν.2859/2000 | Παρ. 8 | Άρθρο 17 | Παρ. 9 |
| Άρθρο 14 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 60 του ν. 3842/2010, την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, την παρ. 1 του άρθρου 20 του ν. 4141/2013, τις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 104 του | | Άρθρο 18 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| ν. 4316/2014, το άρθρο 49 του ν. 4607/2019, την παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4591/2019 και την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4818/2021 | | | |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 | Άρθρο 18 | Παρ. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, αντίστοιχα |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 8α | Άρθρο 18 | Παρ. 9 |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 9 | Άρθρο 18 | Παρ. 10 |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 10 | Άρθρο 18 | Παρ. 11 |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 11 | Άρθρο 18 | Παρ. 12 |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 12 | Άρθρο 18 | Παρ. 13 |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 13 περ. α) (οι περ. β), γ), δ) έχουν καταργηθεί με την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4818/2021) | Άρθρο 18 | Παρ. 14 |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 14 (πλην των περ. θ) και ι, που έχουν καταργηθεί με το άρθρο 104 του ν. 4316/2014) | Άρθρο 18 | Παρ. 15 |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 15 | Άρθρο 18 | Παρ. 16 |
| Άρθρο 14 του ν.2859/2000 | Παρ. 16 | Άρθρο 18 | Παρ. 17 |
| Άρθρο 14α του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν.4818/2021 | | Άρθρο 19 | |
| Άρθρο 15 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002 και τις περ. 1, 2 και 3 του άρθρου 62 του ν. 4714/2020 | | Άρθρο 20 | |
| Άρθρο 16 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 3 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, την παρ. 1 του άρθρου 59 του ν. 3842/2010, την παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 4818/2021 και την παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 4141/2013 | | Άρθρο 21 | |
| Άρθρο 16 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 | Άρθρο 21 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 16 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 περ. α) | Άρθρο 21 | Παρ. 2 περ. α) |
| Άρθρο 16 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 περ. β): δεν κωδικοποιείται | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 16 του v.2859/2000 | Παρ. 2 περ. γ) | Άρθρο 21 | Παρ. 2 περ. β) |
| Άρθρο 16 του v.2859/2000 | Παρ. 2 περ. δ) | Άρθρο 21 | Παρ. 2 περ. γ) |
| Άρθρο 16 του v.2859/2000 | Παρ. 2 περ. ε) | Άρθρο 21 | Παρ. 1 τέταρτο (τελευταίο) εδάφιο |
| Άρθρο 16 του v.2859/2000 | Παρ. 3 | Άρθρο 21 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 16 του v.2859/2000 | Παρ. 3α | Άρθρο 21 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 16 του v. 2859/2000 | Πα ρ. 4 | Άρθρο 21 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 17 του v. 2859/2000, όπως έχει τροποποιηθεί, με την παρ. 5 του άρθρου 16 του v. 2948/2001 | | Άρθρο 22 | |
| Άρθρο 17 του v. 2859/2000 | Πα ρ. 1, 2 | Άρθρο 22 | Παρ. 1, 2, αντίστοιχα |
| Άρθρο 17 του v. 2859/2000 | Πα ρ. 3: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 17 του v. 2859/2000 | Πα ρ. 4 | Άρθρο 22 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 18 του v. 2859/2000 | Άρθρο 23 | | |
| Άρθρο 19 του v. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 16 του v. 2948/2001, με την παρ. 3 του άρθρου 19 του v. 3091/2002, το άρθρο 1 του v. 3427/2005, το άρθρο 20 και την παρ. 1 του άρθρου 25 του v. 3522/2006, την παρ. 2 του άρθρου 21 του v. 3763/2009, την παρ. 2 του άρθρου 61 του v. 3842/2010, την παρ. 1 του άρθρου 111 του v. 4549/2018, την περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 9 και την παρ. 1 του άρθρου 10 του v. 4607/2019, την περ. 4 του άρθρου 62 του v. 4714/2020 και το άρθρο 31 του v. 5024/2023 | | Άρθρο 24 | |
| Άρθρο 19 του v. 2859/2000 | Παρ. 1 | Άρθρο 24 | Παρ. 1, πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 19 του v. 2859/2000 | Παρ. 1α | Άρθρο 24 | Παρ. 1, δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 19 του v. 2859/2000 | Παρ. 2, 3 | Άρθρο 24 | Παρ. 2, 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 19 του v. 2859/2000 | Παρ. 4 πρώτο εδάφιο (περ. α) και β)) | Άρθρο 24 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 19 του v. 2859/2000 | Παρ. 4 εδάφια δεύτερο έως τέταρτο<br>Παρ. 5 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 24 | Παρ. 6 εδάφια δεύτερο έως τέταρτο |
| Άρθρο 19 του v. 2859/2000 | Παρ. 5 δεύτερο (τελευταίο) εδάφιο: δεν κωδικοποιείται | Άρθρο 24 | Παρ. 5 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 19 του ν.2859/2000 | Παρ. 5α | Άρθρο 70 | Παρ. 6 |
| Άρθρο 19 του ν.2859/2000 | Παρ. 6 | Άρθρο 24 | Παρ. 6 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 19 του ν.2859/2000 | Παρ. 7, 8, 9, 10 | Άρθρο 24 | Παρ. 7, 8, 9, 10, αντίστοιχα |
| Άρθρο 20 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001 | | Άρθρο 20 | |
| Άρθρο 20 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 (τα δύο τελευταία εδάφια της περ. γ) κωδικοποιούνται ως τελευταία εδάφια της παρ. 1 του κωδικοποιητικού άρθρου 25 μετά και την περ. δ)) | Άρθρο 25 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 20 του ν.2859/2000 | Παρ. 2, 3, 4 | Άρθρο 25 | Παρ. 2, 3, 4, αντίστοιχα |
| Άρθρο 21 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του Άρθρου 12 του ν 3336/2005, την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, το άρθρο 12 του ν. 3833/2010, την παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010, το άρθρο 4 του ν. 3845/2010, την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 3899/2010, την περ. δ) της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4334/2015, την παρ. 1 του άρθρου τρίτου της από 18.7.2015 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 4 του ν. 4350/2015, την περ. 3 της υποπαρ. Δ.2 της παρ. Δ του άρθρου 2 του ν. 4336/2015, την παρ. 3 του άρθρου 52 του ν. 4389/2016, την παρ. 2 του άρθρου 118 του ν. 4446/2016, την παρ. 1 του άρθρου 74 του ν. 4509/2017, το άρθρο πρώτο της από 29.6.2018 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4576/2018, το άρθρο δεύτερο της από 31.12.2018 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4592/2019, την παρ. 1 του άρθρου 73 του ν. 4764/2020, τις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 65 του ν. 4811/2021, την παρ. 3 του άρθρου 46 του ν. 4818/2021, το άρθρο 124 του ν. 5034/2023, την παρ. 1 του άρθρου 31 του ν. 5057/2023 και την παρ. 1 του άρθρου 53 του ν. 5073/2023 | | Άρθρο 26 | |
| Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 | Άρθρο 26 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1Α | Άρθρο 26 | Παρ. 1 πέμπτο εδάφιο |
| Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2, 3, 4 | Άρθρο 26 | Παρ. 2, 3, 4, αντίστοιχα |
| Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4α: δεν κωδικοποιείται (έχει καταργηθεί από τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 65 του ν. 4811/2021) | | |
| Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5, 6 | Άρθρο 26 | Παρ. 5, 6, αντίστοιχα |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6α: δεν κωδικοποιείται (έχει καταργηθεί από την παρ. 2 του άρθρου 118 του ν. 4446/2016) | | |
| Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 7: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 21 του ν. 2859/2000 | Παρ. 8 | Άρθρο 26 | Παρ. 7 |
| Άρθρο 22 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 24 του ν. 2873/2000, την παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 2954/2001, την παρ. 4 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, το άρθρο 39 του ν. 3220/2004, την παρ. 9 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 3492/2006, την παρ. 5 του άρθρου 20 και την παρ. 3 του άρθρου 24 του ν. 3522/2006, την περ. β) της παρ. 3 του άρθρου 18 και την παρ. 14 του άρθρου 54 του ν. 4002/2011, την υποπερ. β) της περ. ε) της παρ. 1 του άρθρου 12, την παρ. 3 του άρθρου 61 και τις παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010, την περ. β) της παρ. 6 του άρθρου 103 του ν. 4099/2012, την περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4334/2015, την παρ. 1 της υποπαρ. Δ.2 της παρ. Δ του άρθρου 2 του ν. 4336/2015, την παρ. 1 του άρθρου 63 του ν. 4342/2015, την παρ. 1 του άρθρου 19 του ν. 4346/2015, την παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 4818/2021, το άρθρο 22 του ν. 4873/2021, την παρ. 2 του άρθρου 75 του ν. 5036/2023 και το άρθρο 67 του ν.5045/2023 | | Άρθρο 27 | |
| Άρθρο 22 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 περ. α) έως ι | Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. α) έως ι), αντίστοιχα |
| Άρθρο 22 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 περ. ια): δεν κωδικοποιείται (έχει καταργηθεί από την παρ. 4 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010) | | |
| Άρθρο 22 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 περ. ιβ) έως λ | Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. ια) έως κθ), αντίστοιχα |
| Άρθρο 22 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. λα) περ. α) | Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. λ) |
| Άρθρο 22 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. λα) περ. β) | Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. λα) |
| Άρθρο 22 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. λβ): δεν κωδικοποιείται (έχει καταργηθεί με την παρ. 3 του άρθρου 61 του ν. 3842/2010) | | |
| Άρθρο 22 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. λγ) έως λε) | Άρθρο 27 | Παρ. 1 περ. λβ) έως λδ), αντίστοιχα |
| Άρθρο 22 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 | Άρθρο 27 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 23 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011 και την παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 28 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 24 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001 και την περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011 | | Άρθρο 29 | |
| Άρθρο 25 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 3220/2004 | | Άρθρο 30 | |
| Άρθρο 25 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. α) | Άρθρο 30 | Παρ. 1 περ. α |
| Άρθρο 25 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. αα) | Άρθρο 30 | Παρ. 1. περ. β) υποπερ. βα) έως βγ) |
| Άρθρο 25 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. ββ) | Άρθρο 30 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. βδ) |
| Άρθρο 25 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. γγ) | Άρθρο 30 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. βε) |
| Άρθρο 25 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. δδ) | Άρθρο 30 | Παρ. 1 περ. β) υποπερ. βστ) |
| Άρθρο 25 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 | Άρθρο 30 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 26 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 24 του ν. 2873/2000 και τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 39 του ν. 3220/2004 | | Άρθρο 31 | |
| Άρθρου 27 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 5 και 6 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 8 του ν. 3763/2009, την παρ. 8 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, την υποπάρ. Β.3. περ. 5 του άρθρου τρίτου του ν. 4254/2014, την παρ. 4 του άρθρου 73 του ν. 4375/2016, την παρ. 1 του άρθρου 50 του ν. 4410/2016, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 111 του ν. 4514/2018, την παρ. 3 του άρθρου 9 της από 26.7.2018 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4576/2018, του άρθρο 22 του ν. 4664/2020, την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 4681/2020, το άρθρο 79 του ν. 4790/2021, το άρθρο 37 του ν. 4916/2022, το άρθρο 176 του ν. 4972/2022, το άρθρο 4 του ν. 5000/2022, το άρθρο 79 του ν. 5043/2023 και την παρ. 1 του άρθρου 34 του ν. 5135/2024 | | Άρθρο 32 | |
| Άρθρο 27 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. α) έως ι) | Άρθρο 32 | Παρ. 1 περ. α) έως ι), αντίστοιχα |
| Άρθρο 27 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. ια): δεν κωδικοποιείται (έχει καταργηθεί από την παρ. 2 του άρθρου 111 του ν. 4514/2018) | | |
| Άρθρο 27 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. ιβ), ιγ), ιδ), ιε), ιστ) | Άρθρο 32 | Παρ. 1 περ. ια), ιβ), ιγ), ιδ), ιε) αντίστοιχα |
| Άρθρο 27 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 περ. ιζ) και ιη): δεν κωδικοποιούνται (απώλεσαν ισχύ) | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 27 του v.2859/2000 | Παρ. 1 περ. ιθ) έως κβ) | Άρθρο 32 | Παρ. 1 περ. ιστ) έως ιθ), αντίστοιχα |
| Άρθρο 27 του v.2859/2000 | Παρ. 2 | Άρθρο 32 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 28 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τελικώς αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 34 του ν. 5135/2024 | | Άρθρο 33 | |
| Άρθρο 29 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 34 | |
| Άρθρο 30 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 10 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, τις παρ. 7 και 8 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, την περ. β) της παρ. 1 και την παρ. 3 του άρθρου 25 του ν. 3522/2006, την παρ. 9 του άρθρου 39 του ν. 3943/2011, την παρ. 5 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014, την παρ. 4 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019 και τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 6 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 35 | |
| Άρθρο 30 του v.2859/2000 | Παρ. 1 εδάφια πρώτο και δεύτερο | Άρθρο 35 | Παρ. 1 εδάφια πρώτο και δεύτερο, αντίστοιχα |
| Άρθρο 30 του v.2859/2000 | Παρ. 1 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 70 | Παρ. 3 (μερικώς) |
| Άρθρο 30 του v.2859/2000 | Παρ. 1α | Άρθρο 35 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 30 του v.2859/2000 | Παρ. 2, 3 | Άρθρο 35 | Παρ. 2, 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 30 του v.2859/2000 | Παρ. 4, περ. α) έως ε) Παρ. 4 περ. στ): δεν κωδικοποιείται (έχει καταργηθεί από την περ. β της παρ. 1 του άρθρου 25 του ν. 3522/2006) | Άρθρο 35 | Παρ. 4 περ. α) έως ε), αντίστοιχα |
| Άρθρο 31 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 11 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 9 του ν. 2954/2001 και την παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005 | | Άρθρο 36 | |
| Άρθρο 32 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 9 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, την παρ. 6 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006 και την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014 | | Άρθρο 37 | |
| Άρθρο 32 του v.2859/2000 | 1 | Άρθρο 37 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 32 του v.2859/2000 | 2 | Άρθρο 37 | Παρ. 1 περ. δ) |
| Άρθρο 32 του v.2859/2000 | 3 | Άρθρο 37 | Παρ. 2 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 33 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 12 και 13 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, την παρ. 8 του άρθρου 39 του ν. 3220/2004, την παρ. 4 του άρθρου 24 του ν. 3522/2006, τις παρ. 14 και 15 του άρθρου 12 του ν. 3851/2010, την παρ. 3 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011, την παρ. 3 του άρθρου 17 του ν. 4110/2013, τις παρ. 2, 3, 4, 5 και 6 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014, την παρ. 1 του άρθρου 22 του ν. 4321/2015, την παρ. 4 της υποπαρ. Δ.2 της παρ. Δ του άρθρου 2 του ν. 4336/2015, την παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019, το άρθρο 32 του ν. 5024/2023 και τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 34 του ν. 5135/2024 | | Άρθρο 38 | |
| Άρθρο 33 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 1 πλην των δύο τελευταίων εδαφίων | Άρθρο 38 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 33 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 1 προτελευταίο εδάφιο | Άρθρο 70 | Παρ. 3 (μερικώς) |
| Άρθρο 33 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 1 τελευταίο εδάφιο | Άρθρο 70 | Παρ. 7 περ. β) |
| Άρθρο 33 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 2 έως 5 | Άρθρο 38 | Παρ. 2 έως 5, αντίστοιχα |
| Άρθρο 34 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 11 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, την παρ. 3 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, την παρ. 5 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010 και τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014 | | Άρθρο 39 | |
| Άρθρο 34 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 39 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 34 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 εδάφια δεύτερο και τρίτο | Άρθρο 39 | Παρ. 11 |
| Άρθρο 34 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 2 έως 10 | Άρθρο 39 | Παρ. 2 έως 10, αντίστοιχα |
| Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 18 του ν. 2992/2002, τις παρ. 7 και 8 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, την παρ. 1 του άρθρου 21 του ν. 3522/2006, την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 3453/2006, την παρ. 4 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, την παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 4132/2013, την παρ. 4 του άρθρου ενδέκατου του ν. 4211/2013, την παρ. 1 της υποπαρ. Β.1 της παρ. Β του άρθρου 3 του ν. 4254/2014, το άρθρο 2 του ν. 4330/2015, την παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 4474/2017, το άρθρο 66 του ν. 4484/2017 και το άρθρο 14 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 40 | |
| Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 περ. α) έως ι) | Άρθρο 40 | Παρ. 1 περ. α) έως ι), αντίστοιχα |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | Παρ. 1 περ. κ), κα) | | Παρ. 1 περ. ια), ιβ) αντίστοιχα (αποκατάσταση εσφαλμένης αρίθμησης) |
| Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1α | Άρθρο 40 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 | Άρθρο 40 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 | Άρθρο 40 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 35 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 | Άρθρο 40 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 35α του ν. 2859/2000: δεν κωδικοποιείται (έχει καταργηθεί με την παρ. 4 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014) | | | |
| Άρθρο 36 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 18 του ν. 2992/2002, τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 11 του ν. 3052/2002, την παρ. 12 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002, το άρθρο 7 του ν. 3193/2003, την παρ. 9 του άρθρου 18 του ν. 3312/2005, την παρ. 11 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, τις περ. γ) και δ) της παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 3453/2006, την παρ. 7 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, την παρ. 3 του άρθρου 8 και την παρ. 7 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009, τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010, το άρθρο 356 του ν. 4512/2018, την παρ. 6 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019, τις περ. ε), στ), ζ) και η) της παρ. 2 του άρθρου 61 του ν. 4714/2020 και το άρθρο 7 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 41 | |
| Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, 2 | Άρθρο 41 | Παρ. 1, 2, αντίστοιχα |
| Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3: δεν κωδικοποιείται (έχει καταργηθεί με την παρ. 3 του άρθρου 356 του ν. 4512/2018) | | |
| Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 | Άρθρο 41, παρ. 3 Άρθρο 70, παρ. 5 | |
| Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 | Άρθρο 41 | Παρ. 4 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 36 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5α | Άρθρο 41 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 36 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 5β | Άρθρο 41 | Παρ. 6 |
| Άρθρο 36 του ν.2859/2000 | Παρ. 5γ πρώτο εδάφιο | Άρθρο 41 | Παρ. 7 |
| Άρθρο 36 του ν.2859/2000 | Παρ. 5γ εδάφια δεύτερο και τρίτο | Άρθρο 41 | Παρ. 4 εδάφια δεύτερο και τρίτο |
| Άρθρο 36 του ν.2859/2000 | Παρ. 5δ | Άρθρο 41 | Παρ. 8 |
| Άρθρο 36 του ν.2859/2000 | Παρ. 6 | Άρθρο 41 | Παρ. 9 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 36 του v.2859/2000 | Παρ. 7 | Άρθρο 41 | Παρ. 10 |
| Άρθρο 36 του v.2859/2000 | Παρ. 8 | Άρθρο 41 | Παρ. 11 |
| Άρθρο 36 του v.2859/2000 | Παρ. 9 περ. β), περ. γ) (μερικώς), ε). Παρ. 9 περ. α), δ), στ), ζ): δεν κωδικοποιούνται | Άρθρο 41 | Παρ. 12 περ. α), β), γ), αντίστοιχα |
| Άρθρο 36 του v.2859/2000 | Πα ρ. 10 | Άρθρο 41 | Παρ. 13 |
| Άρθρο 36 του v.2859/2000 | Πα ρ. 11 | Άρθρο 41 | Παρ. 14 |
| Άρθρο 37 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 14 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, τις παρ. 8 και 9 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006, τις παρ. 4 και 5 του άρθρου 8 του ν. 3763/2009, την παρ. 4 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011 και την περ. 1 της υποπαρ. Β.3 της παρ. Β του άρθρου τρίτου του ν. 4254/2014 | | Άρθρο 42 | |
| Άρθρο 37 του v.2859/2000 | Παρ. 1: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 37 του v.2859/2000 | Παρ. 2: δεν κωδικοποιείται | | |
| | Παρ. 3 πρώτο εδάφιο | | |
| Άρθρο 37 του v.2859/2000 | Παρ. 3 δεύτερο (τελευταίο) εδάφιο: δεν κωδικοποιείται | Άρθρο 42 | Παρ. 1 |
| Άρθρο 37 του v.2859/2000 | Παρ. 4 | Άρθρο 42 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 37 του v.2859/2000 | Παρ. 5: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 37 του v.2859/2000 | Παρ. 6 ( μερικώς) | Άρθρο 42 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 38 του ν. 2859/2000, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014 και κατόπιν τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 4321/2015 και την παρ. 7 του άρθρου 39 του ν. 4646/2019 | | Άρθρο 43 | |
| Άρθρο 38 του v.2859/2000 | Παρ. 1 | Άρθρο 43 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 38 του v.2859/2000 | Παρ. 2 | Άρθρο 43 | Παρ. 1 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 38 του v.2859/2000 | Παρ. 2 α | Άρθρο 43 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 38 του v.2859/2000 | Παρ. 3 έως 11 | Άρθρο 43 | Παρ. 3 έως 11, αντίστοιχα |
| Άρθρο 38 του v.2859/2000 | Παρ. 11α πρώτο εδάφιο | Άρθρο 70 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 38 του v.2859/2000 | Παρ. 11α δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 70 | Παρ. 7 περ. γ) |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 38 του ν.2859/2000 | Παρ. 12 | Άρθρο 43 | Παρ. 12 |
| Άρθρο 39 του ν. 2859/2000, όπως αντικαταστάθηκε από την παρ. 2 του άρθρου 111 του ν. 4549/2018 και την παρ. 5 του άρθρου 34 του ν. 5135/2024 | | Άρθρο 44 | |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 | Άρθρο 44 | Παρ. 1 εδάφια πρώτο έως τρίτο |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 2, 3 | Άρθρο 44 | Παρ. 2, 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 4 | Άρθρο 44 | Παρ. 1 τέταρτο εδάφιο |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 5 | Άρθρο 44 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 6 | Άρθρο 44 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 7 | Άρθρο 44 | Παρ. 6 |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 8 | Άρθρο 44 | Παρ. 7 |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 9 | Άρθρο 44 | Παρ. 8 |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 10 | Άρθρο 44 | Παρ. 9 |
| Άρθρο 39 του ν.2859/2000 | Παρ. 11 | Άρθρο 44 | Παρ. 10 |
| Άρθρο 39α του ν. 2859/2000, όπως προστέθηκε με την παρ. 16 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002 και τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 3522/2006, τις παρ. 10 και 11 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011, την παρ. 10 του άρθρου 1 του ν. 4281/2014, το άρθρο 20 του ν. 4339/2015, το άρθρο 29 του ν. 4351/2015 και το άρθρο 67 του ν. 4484/2017 | | Άρθρο 45 | |
| Άρθρο 39α του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 1 έως 3 | Άρθρο 45 | Παρ. 1 έως 3, αντίστοιχα |
| Άρθρο 39α του ν. 2859/2000 | Παρ. 4 εδάφια πρώτο έως τρίτο<br>Παρ. 4 εδάφια τέταρτο έως έκτο (τρία τελευταία): δεν κωδικοποιούνται | Άρθρο 45 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 39α του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 5, 6 | Άρθρο 45 | Παρ. 5, 6, αντίστοιχα |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000, όπως αυτό προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 185 του ν. 4261/2014 και τροποποιήθηκε με το άρθρο 101 του ν. 4446/2016 | | Άρθρο 46 | |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 1, 2 | Άρθρο 46 | Παρ. 1, 2, αντίστοιχα |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 2 α | Άρθρο 46 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 3 | Άρθρο 46 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 4 | Άρθρο 46 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 5 | Άρθρο 46 | Παρ. 6 |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 6 | Άρθρο 46 | Παρ. 7 |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 7 | Άρθρο 46 | Παρ. 8 |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 8 | Άρθρο 46 | Παρ. 9 |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 9 | Άρθρο 46 | Παρ. 10 |
| Άρθρο 39β του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 10 | Άρθρο 46 | Παρ. 11 |
| Άρθρο 40 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 11 του ν. 3052/2002 | | Άρθρο 47 | |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 47 ν. 4410/2016 και τροποποιήθηκε με τις περ. α) και γ) της παρ. 3 του άρθρου 16 του ν.4467/2017 | | Άρθρο 48 | |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 τρίτο εδάφιο: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 πρώτο εδάφιο (μερικώς) | Άρθρο 48 | Παρ. 4 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 πρώτο εδάφιο (μερικώς) | Άρθρο 49 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 4 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 1 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 2 τέταρτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 1 τρίτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 3 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 5 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 3 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 5 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 3 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 1 τέταρτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 4 | Άρθρο 48 | Παρ. 8 |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 5 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 9 τέταρτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 9 εδάφια πρώτο και δεύτερο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 τέταρτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 10 |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 9 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 9 εδάφια πέμπτο έως έβδομο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 6 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 9 τέταρτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 6 τέταρτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 9 τρίτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 ν. 2859/2000 | Πα ρ. 6 εδάφια πέμπτο έως έβδομο: δεν κωδικοποιούνται | | |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 6 όγδοο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 6 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 41 ν. 2859/2000 | Πα ρ. 6 ένατο εδάφιο: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 7 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 7 πρώτο εδάφιο 1 και παρ. 11 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 ν. 2859/2000 | Παρ. 7 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 7 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 8 | Άρθρο 48 | Παρ. 7 εδάφια δεύτερο και τρίτο και παρ. 11 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 9 | Άρθρο 48 | Παρ. 11 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 10 | Άρθρο 48 | Παρ. 7 τρίτο εδάφιο (περ. β)) |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 11 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 7 πρώτο εδάφιο και παρ. 11 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 11 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 11 τρίτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 11 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 7 τέταρτο εδάφιο (περ. γ)) |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 12 πρώτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 9 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 12 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 6 εδάφια τέταρτο και πέμπτο |
| Άρθρο 41 του ν. 2859/2000 | Παρ. 12 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 48 | Παρ. 6 τρίτο εδάφιο |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 12 εδάφια τέταρτο και πέμπτο: δεν κωδικοποιούνται | | |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 13 | Άρθρο 48 | Παρ. 12 περ. α) |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 14 | Άρθρο 48 | Παρ. 13 |
| Άρθρο 41 του ν.2859/2000 | Παρ. 15 | Άρθρο 48 | Παρ. 12 περ. β) |
| Άρθρο 42 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 49 παρ. 1 έως 4 | |
| Άρθρο 43 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 50 | |
| Άρθρο 44 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 14 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002 και τις παρ. 9, 10 και 11 του άρθρου 39 του ν. 3220/2004 | | Άρθρο 51 | |
| Άρθρο 45 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 10 του άρθρου 11 του ν. 3052/2002 | | Άρθρο 52 | |
| Άρθρο 46 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 53 | |
| Άρθρο 47 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 9 του ν. 2954/2001 και την παρ. 15 του άρθρου 19 του ν. 3091/2002 | | Άρθρο 54 | |
| Άρθρο 47α του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014 και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 8 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 55 | |
| Άρθρο 47β του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014, τροποποιήθηκε με τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 15 του ν. 4591/2019 και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 του ν. 4818/2021 | | Άρθρο 56 | |
| Άρθρο 47γ του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 104 του ν. 4316/2014, αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 του ν. 4818/2021 και τροποποιήθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 34 του ν. 5135/2024 | | Άρθρο 57 | |
| Άρθρο 47δ του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 11 του ν.4818/2021 | | Άρθρο 58 | |
| Άρθρο 47ε του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 12 του ν.4818/2021 | | Άρθρο 59 | |
| Άρθρο 47στ του ν. 2859/2000, το οποίο του προστέθηκε με το άρθρο 13 του ν. 4818/2021 | | | Άρθρο 60 |
| Άρθρο 48 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 3259/2004 και την παρ. 12 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005 | | | Άρθρο 61 |
| Άρθρο 48 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 48 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 61 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 48 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 τρίτο εδάφιο | Άρθρο 62 | Δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 48 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 τέταρτο εδάφιο | Άρθρο 61 | Παρ. 1 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 48 του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 έως 8: κωδικοποιούνται | | |
| Άρθρο 48 του ν. 2859/2000 | Παρ. 9: δεν κωδικοποιείται (έχει καταργηθεί από την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 3259/2004) | | |
| Άρθρο 48Α του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 3 του άρθρου 8 του ν. 3943/2011: δεν κωδικοποιείται | | | |
| Άρθρο 49 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 17 του άρθρου 16 του ν. 2948/2001, την παρ. 7 του άρθρου 22 του ν. 3220/2004, την παρ. 2 του άρθρου 22 του ν. 3259/2004, την παρ. 5 του άρθρου 21 του ν. 3610/2007, την παρ. 7 του άρθρου 8 του ν. 3763/2009, την περ. 4 της υποπαρ. Α.6 της παρ. Α του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013, το άρθρο 18 του ν. 4321/2015 και την περ. 3 της υποπαρ. Δ.12 της παρ. Δ του άρθρου 2 του ν. 4336/2015 | | Άρθρο 61 | |
| Άρθρο 49 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 πρώτο εδάφιο (μερικώς) Κατά τα λοιπά: η παρ. 1 δεν κωδικοποιείται. | Άρθρο 61 | Παρ. 2 πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 49 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2 περ. β) εδάφιο δεύτερο<br>Κατά τα λοιπά: η παρ. 2 δεν κωδικοποιείται | Άρθρο 61 | Παρ. 2 δεύτερο εδάφιο |
| Άρθρο 49 του του ν. 2859/2000 | Παρ. 3 έως 4α: δεν κωδικοποιούνται | | |
| Άρθρο 49 του του ν. 2859/2000 | Παρ. 5 ( μερικώς) | Άρθρο 61 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 50 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 13 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005, την παρ. 8 του άρθρου 8 του ν. 3763/2009, την παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 3943/2011, την περ. 5 της υποπαρ. Α.6 της παρ. Α του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013, το άρθρο 18 του ν. 4321/2015 και την περ. 3 της υποπαρ. Δ.12 της παρ. Δ του άρθρου 2 του ν. 4336/2015: δεν κωδικοποιείται | | | |
| Άρθρο 51 του ν. 2859/2000 (μερικώς) | | Άρθρο 61 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 52 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 9 του άρθρου 8 του ν. 3763/2009 | | Άρθρο 62 | |
| Άρθρο 52 του του ν. 2859/2000 | Παρ. 1 και πρώτο εδάφιο παρ. 4 (μερικώς) | Άρθρο 62 | Πρώτο εδάφιο |
| Άρθρο 52 του του ν. 2859/2000 | Παρ. 2, 3, 4 εδάφια δεύτερο και τρίτο, 5 έως 7: δεν κωδικοποιούνται | | |
| Άρθρο 53 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την περ. β της παρ. 2 του άρθρου 81 του ν. 3842/2010, τις παρ. 13 και 14 του άρθρου 27 του ν. 3943/2011 και τις περ. 6, 7 και 9 της υποπαρ. Α.6 της παρ. Α του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013: δεν κωδικοποιείται | | | |
| Άρθρο 54 του ν. 2859/2000, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 92 του ν. 4316/2014 | | Άρθρο 64 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 55 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 2992/2002 | | Άρθρο 65 | |
| Άρθρο 55 του του ν. 2859/2000 | Περ. α) | Άρθρο 65 | Περ. α) |
| | Περ. β): δεν κωδικοποιείται | | |
| | Περ. γ) | | Περ. β) |
| | Περ. δ) | | Περ. γ) |
| Άρθρο 56 του ν. 2859/2000, όπως αυτό τροποποιήθηκε με την παρ. 11 του άρθρου 20 του ν. 3522/2006 | | | |
| Άρθρο 56 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 1: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 56 του ν. 2859/2000 | Πα ρ. 2 | Άρθρο 63 | |
| Άρθρο 57 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 14 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010: δεν κωδικοποιείται | | | |
| Άρθρο 58 του ν. 2859/2000: δεν κωδικοποιείται | | | |
| Άρθρο 59 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 66 | |
| Άρθρο 59 του του ν. 2859/2000 | Παρ. 1: δεν κωδικοποιείται | Άρθρο 66 | Πρώτο εδάφιο |
| | Παρ. 2 | | |
| Άρθρο 60 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 67 | |
| Άρθρο 61 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με τις παρ. 13 και 14 του άρθρου 39 του ν. 3220/2004 και την παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 4378/2016 | | Άρθρο 68 | |
| Άρθρο 62 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 9 του ν. 2954/2001, την περ. β της παρ. 5 του άρθρου 25 του ν. 3091/2002, την παρ. 2 του άρθρου 21 του ν. 3296/2004 και την παρ. 14 του άρθρου 1 του ν. 3427/2005: δεν κωδικοποιείται | | | |
| Άρθρο 63 του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 172 του ν. 4972/2022 και την παρ. 7 του άρθρου 34 σε συνδυασμό με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 56 του ν. 5135/2024 | | Άρθρο 69, Παρ. 1 έως 3 | |
| Άρθρο 63 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 1 περ. α) | Άρθρο 69 | Παρ. 3 |
| Άρθρο 63 του ν.2859/2000 | Παρ. 1 πρώτο και δεύτερο εδάφια υπό περ. β) (μερικώς) | Άρθρο 69 | Παρ. 1 περ. α) έως γ) |
| Άρθρο 63 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 1 τρίτο εδάφιο υπό περ. β) | Άρθρο 69 | Παρ. 1 περ. δ) και ε) |
| Άρθρο 63 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 1 τέταρτο (τελευταίο) εδάφιο υπό περ. β) | Άρθρο 69 | Παρ. 2 |
| Άρθρο 63 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 1 περ. γ) έως το τέλος της παρ.: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 63 του ν.2859/2000 | Πα ρ. 2: δεν κωδικοποιείται | | |
| Άρθρο 64 του ν. 2859/2000 | | Άρθρο 69, παρ. 4 και 5 | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| Άρθρο 64 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, πρώτο εδάφιο | Άρθρο 69 | Παρ. 4 |
| Άρθρο 64 του ν. 2859/2000 | Παρ. 1, δεύτερο εδάφιο | Άρθρο 69 | Παρ. 5 |
| Άρθρο 64 του ν. 2859/2000 | Παρ. 2, 3: δεν κωδικοποιούνται | | |
| Άρθρο 65 του ν. 2859/2000 | | Δεν κωδικοποιείται | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ του ν. 2859/2000 | | | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι του ν.2859/2000 | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ του ν. 2859/2000, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 9 του ν. 4378/2016 και τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 65 του ν. 4714/2020 | (πλην των αγγλονορμανδικών νήσων της περ. β) της παρ. 2, οι οποίες δεν κωδικοποιούνται) | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ του ν. 2859/2000, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 121 του ν. 4611/2019 και τροποποιήθηκε εν συνεχεία με τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 40 και το άρθρο 79 του ν. 4646/2019, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 10 του ν. 4664/2020, την παρ. 1 του άρθρου πρώτου της από 20.3.2020 ΠΝΠ, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 1 του ν. 4683/2020, τις περ. α), β), γ) και δ) της παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 4690/2020, τα άρθρα 11 και 12 του ν. 4714/2020, την παρ. 1 του άρθρου 299 του ν. 4738/2020, το άρθρο 64 του ν. 4758/2020, το άρθρο 75 του ν. 4764/2020, το άρθρο 36 του ν. 4772/2021, το άρθρο 27 του ν. 4797/2021, τις παρ. 1 και 2 του άρθρου 46 του ν. 4818/2021, τα άρθρα 80 και 81 του ν. 4821/2021, τις παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου πεντηκοστού πέμπτου του ν. 4839/2021, την παρ. 1 του άρθρου 46 του ν. 4876/2021, το άρθρο 51 του ν. 4916/2022, την παρ. 3 του άρθρου 39 του ν. 4949/2022, τις παρ. 2, 3, 7, 8, 9, και 10 του άρθρου 10 του ν. 5000/2022, τις παρ. 2, 3, 6, 7 και 8 του άρθρου 27 του ν. 5036/2023, τις παρ. 2 και 3 του άρθρου 31 του ν. 5057/2023, την παρ. 2 του άρθρου 29 και τις παρ. 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10 και 11 του άρθρου 53 του ν. 5073/2023, την παρ. 1 του άρθρου 102 του ν. 5079/2023 και την παρ. 1 του άρθρου 61 του ν.5116/2024 | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ του ν.2859/2000 | Α. ΑΓΑΘΑ | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ | Α. ΑΓΑΘΑ |
| | Β. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ | | Β. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ |
| | Παρ. 1 | | Παρ. 1 |
| | Παρ. 1α | | Παρ. 2 |
| | Παρ. 1β: δεν κωδικοποιείται (απώλεσε ισχύ) | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| | Παρ. 1γ | | Παρ. 3 |
| | Παρ. 1δ | | Παρ. 4 |
| | Παρ. 2 | | Παρ. 5 |
| | Παρ. 3 | | Παρ. 6 |
| | Παρ. 4 | | Παρ. 7 |
| | Παρ. 5 | | Παρ. 8 |
| | Παρ. 6 | | Παρ. 9 |
| | Παρ. 7 | | Παρ. 10 |
| | Παρ. 8 | | Παρ. 11 |
| | Παρ. 9 | | Παρ. 12 |
| | Παρ. 10 | | Παρ. 13 |
| | Παρ. 11 | | Παρ. 14 |
| | Γ. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ | | Γ. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV του ν. 2859/2000, όπως τροποποιήθηκε με την περ. γ) της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 3554/2007 και τις παρ. 18 και 19 του άρθρου 62 του ν. 3842/2010 | πλην τελευταίου εδαφίου | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV | Τελευταίο εδάφιο | Άρθρο 66 | Δεύτερο εδάφιο |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V του ν.2859/2000 | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI του ν.2859/2000 | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI | |
| ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII του ν. 2859/2000, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 8 του άρθρου 22 του ν. 3763/2009 | | ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VII | |

# Άρθρο δεύτερο  Έναρξη ισχύος

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλομε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 11 Οκτωβρίου 2024

Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Οι Υπουργοί

Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ

Αναπληρωτής Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ

Εξωτερικών
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ

Εθνικής Άμυνας
ΝΙΚΟΛΑΟΣ - ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΝΔΙΑΣ

Εσωτερικών
ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΛΙΒΑΝΙΟΣ

Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

Αναπληρωτής Υπουργός Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΡΟΥΤΣΗΣ

Υγείας
ΣΠΥΡΙΔΩΝ - ΑΔΩΝΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
Προστασίας του Πολίτη
ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

Υποδομών και Μεταφορών
ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΑΪΚΟΥΡΑΣ

Περιβάλλοντος και Ενέργειας

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΣΚΥΛΑΚΑΚΗΣ

Ανάπτυξης
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΙΚΑΚΟΣ

Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης
ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

Δικαιοσύνης
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΛΩΡΙΔΗΣ

Πολιτισμού
ΣΤΥΛΙΑΝΗ ΜΕΝΔΩΝΗ

Μετανάστευσης και Ασύλου
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας
ΣΟΦΙΑ ΖΑΧΑΡΑΚΗ

Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΑΡΑΣ

Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής
ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ

Τουρισμού
ΟΛΓΑ ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

Ψηφιακής Διακυβέρνησης
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ

Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΙΚΙΛΙΑΣ

Επικρατείας

ΧΡΗΣΤΟΣ - ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΚΕΡΤΣΟΣ

Υφυπουργός στον Πρωθυπουργό

ΠΑΥΛΟΣ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 11 Οκτωβρίου 2024

Ο επί της Δικαιοσύνης Υπουργός

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΛΩΡΙΔΗΣ

# ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Με την παράγραφο 1 του άρθρου 64 του ν. 5301/2026 (ΦΕΚ Α' 74/15-05-2026) προστέθηκε η παράγραφος 4Α του άρθρου 9 και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 15.05.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 127 του ιδίου νόμου και καταλαμβάνει όλα τα εκκρεμή φορολογικά έτη, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου και νόμου.

[2] Με την παράγραφο 1 του άρθρου 220 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025), στο τέλος της παρ. 8 του άρθρου 18, περί τόπου παροχής υπηρεσιών, προστέθηκε νέο εδάφιο και η παρ. 8 διαμορφώθηκε ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παραγράφου 8 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:

*«8. Δικαίωμα πρόσβασης σε πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές, επιστημονικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές και παρόμοιες εκδηλώσεις προς υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα*
*Ο τόπος παροχής υπηρεσιών που αφορούν στο δικαίωμα πρόσβασης σε πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές, επιστημονικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές ή παρόμοιες εκδηλώσεις, όπως οι εμπορικές και άλλες εκθέσεις, καθώς και παρεπόμενων υπηρεσιών σχετικά με την πρόσβαση, που παρέχονται σε υποκείμενους στον φόρο:*
*α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας,*
*β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται εκτός του εσωτερικού της χώρας.»*

**3** Με την παράγραφο 2 του άρθρου 220 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025), στο τέλος της παρ. 9 του άρθρου 18 του Κώδικα Φ.Π.Α. προστέθηκε νέο εδάφιο και η παρ. 9 διαμορφώθηκε ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παρ. 9 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«9. Παροχή πολιτιστικών, καλλιτεχνικών, αθλητικών, επιστημονικών, εκπαιδευτικών, ψυχαγωγικών και παρόμοιων υπηρεσιών προς μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα*
*Ο τόπος παροχής υπηρεσιών οι οποίες αφορούν σε πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές, επιστημονικές, εκπαιδευτικές, ψυχαγωγικές ή παρόμοιες δραστηριότητες, όπως εμπορικές και άλλες εκθέσεις, περιλαμβανομένων των υπηρεσιών των διοργανωτών τέτοιων δραστηριοτήτων, καθώς και της παροχής παρεπόμενων προς τις υπηρεσίες αυτές υπηρεσιών που παρέχονται σε μη υποκείμενα στον φόρο πρόσωπα:*
*α) είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται στο εσωτερικό της χώρας,*
*β) δεν είναι το εσωτερικό της χώρας, εφόσον οι εκδηλώσεις αυτές πραγματοποιούνται εκτός του εσωτερικού της χώρας.»*

**4** Με την παράγραφο 1 του άρθρου 221 του ν. 5222/2025 (ΦΕΚ Α 134 - 28.07.2025) τροποποιήθηκε η παρ. 1 του άρθρου 26 και οι τροποποιήσεις ισχύουν από 01.01.2025, σύμφωνα με την παρ. 11 του άρθρου 275 του ίδιου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παρ. 1 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«1. Ο συντελεστής του ΦΠΑ ορίζεται σε είκοσι τέσσερα τοις εκατό (24%) στη φορολογητέα αξία. Για τα αγαθά και τις υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙΙΙ του παρόντος Κώδικα, ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε δεκατρία τοις εκατό (13%).*
*Για τα αγαθά και τις υπηρεσίες για τα οποία υπάρχει ειδική πρόβλεψη στο Παράρτημα ΙΙΙ του παρόντος Κώδικα, ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε έξι τοις εκατό (6%) και σε τέσσερα τοις εκατό (4%) κατά περίπτωση.*
*Ο συντελεστής ΦΠΑ που ορίζεται για τα αγαθά και τις υπηρεσίες του Παραρτήματος ΙΙΙ δεν εφαρμόζεται στις ηλεκτρονικά παρεχόμενες υπηρεσίες, με την εξαίρεση εκείνων που εμπίπτουν στην παρ. 8 του Κεφαλαίου Β. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ του Παραρτήματος ΙΙΙ.»*
*Κατ' εξαίρεση, για τα εμβόλια της ΔΚ ΕΧ 3002 κατά του κορωνοϊού COVID-19, που έχουν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ή από τα κράτη μέλη, ο συντελεστής του φόρου ορίζεται σε μηδέν τοις εκατό (0%).»*

**5** Με την παράγραφο 2 του άρθρου 221 του ν. 5222/2025 (ΦΕΚ Α 134 - 28.07.2025) τροποποιήθηκε η παρ. 3 του άρθρου 26 και οι τροποποιήσεις ισχύουν από την 01.01.2025, σύμφωνα με την παρ. 11 του άρθρου 275 του ίδιου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παρ. 3 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«3. Για τα εισαγόμενα αγαθά εφαρμόζονται οι συντελεστές που ισχύουν κατά τον χρόνο που ο φόρος γίνεται απαιτητός, σύμφωνα με το άρθρο 22.»*

**6** Με το άρθρο 11 του ν. 5246/2025 (ΦΕΚ Α' 198/11.11.2025) τροποποιήθηκε η παράγραφος 4 του άρθρου 26, ως άνω και ισχύει από 01.01.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 47 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παρ. 4 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:

*«4. Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, είναι δυνατή η μείωση κατά τριάντα τοις εκατό (30%) των συντελεστών του ΦΠΑ για τα νησιά Λέρο, Λέσβο, Κω, Σάμο και Χίο, εφόσον:*
*α) έχουν συσταθεί και λειτουργούν εντός της περιφέρειάς τους κέντρα και δομές της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 4375/2016 (Α' 51), όπως αυτό προκύπτει από σχετική βεβαίωση, που εκδίδεται από την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου, και*
*β) πρόκειται για αγαθά τα οποία, κατά τον χρόνο που ο φόρος γίνεται απαιτητός:*
*βα) βρίσκονται στα νησιά αυτά και παραδίδονται από υποκείμενο στον φόρο που είναι εγκατεστημένος στα νησιά αυτά,*
*ββ) πωλούνται με προορισμό τα νησιά αυτά από υποκείμενο στον φόρο, εγκατεστημένο σε οποιοδήποτε μέρος του εσωτερικού της χώρας, προς αγοραστή υποκείμενο ή προς μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο, εγκατεστημένο στα νησιά αυτά,*
*βγ) αποστέλλονται ή μεταφέρονται προς υποκείμενο στον φόρο ή προς μη υποκείμενο στον φόρο νομικό πρόσωπο που είναι εγκατεστημένο στα νησιά αυτά, στο πλαίσιο της ενδοκοινοτικής απόκτησης αγαθών,*
*βδ) εισάγονται στα νησιά αυτά.*
*Η απόφαση του πρώτου εδαφίου ανακαλείται αυτοδικαίως εντός τριών (3) μηνών από την παύση λειτουργίας κέντρου ή δομής της περ. α).*
*Η μείωση των συντελεστών δεν ισχύει για τα καπνοβιομηχανικά προϊόντα και τα μεταφορικά μέσα.»*

**7** Με το άρθρο 11 του ν. 5246/2025 (ΦΕΚ Α' 198/11.11.2025) προστέθηκαν οι παράγραφοι 4Α και 4Β του άρθρου 26, ως άνω και ισχύουν από 01.01.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 47 του ιδίου νόμου.

**8** Με το άρθρο 11 του ν. 5246/2025 (ΦΕΚ Α' 198/11.11.2025 τροποποιήθηκε η παράγραφος 5 του άρθρου 26, ως άνω και ισχύει από 01.01.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 47 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παρ. 5 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«5. Η μείωση της παρ. 4 ισχύει και για τις υπηρεσίες που εκτελούνται υλικά στην περιοχή αυτήν από υποκείμενο στον φόρο, ο οποίος κατά τον χρόνο που ο φόρος γίνεται απαιτητός είναι εγκαταστημένος στην περιοχή αυτή.».*

**9** Με το άρθρο 11 του ν. 5246/2025 (ΦΕΚ Α' 198/11.11.2025) τροποποιήθηκε η παράγραφος 6 του άρθρου 26, ως άνω και ισχύει από 01.01.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 47 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παρ. 6 του άρθρου 26, με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«6. Οι συντελεστές που προκύπτουν από τη μείωση των παρ. 4 και 5 στρογγυλοποιούνται στην πλησιέστερη ακέραιη μονάδα. Το μηδέν κόμμα πέντε (0,5) της μονάδας στρογγυλοποιείται στην ανώτερη ακέραια μονάδα.»*

**10** Με την παράγραφο 1 του άρθρου 231 του ν. 5193/2025 (ΦΕΚ Α' 56/11.04.2025), προστέθηκε τελευταίο εδάφιο στην περίπτωση ε) της παραγράφου 1 του άρθρου 29 και ισχύει για βοηθητικές υπηρεσίες που χρεώνουν διαμεταφορείς από 01.01.2015, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου 231.
Η αρχική διατύπωση της περίπτωση ε) της παρ.1 του άρθρου 29, με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«ε) η παροχή υπηρεσιών, στις οποίες περιλαμβάνονται οι μεταφορές και ο βοηθητικές εργασίες τους, εφόσον οι υπηρεσίες αυτές συνδέονται άμεσα με εξαγωγές αγαθών, καθώς και με αγαθά που υπάγονται στην παρ. 3 του άρθρου 13 και την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 30.»*

**11** Με το άρθρο 222 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025), η περίπτωση γ) της παραγράφου 1 του άρθρου 32 του Κώδικα Φ.Π.Α. διαμορφώθηκε ως άνω και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 28.07.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της περίπτωσης γ) της παρ. 1 του άρθρου 32 με το ν. 5144/2024, είχε ως εξής:

*«γ) Η παράδοση και η εισαγωγή καυσίμων, λιπαντικών, τροφοεφοδίων και λοιπών αγαθών που προορίζονται για τον εφοδιασμό των πλοίων, πλωτών μέσων και αεροσκαφών, τα οποία απαλλάσσονται σύμφωνα με τις περ. α) και β). Προκειμένου για πλοία και πλωτά μέσα της εμπορικής ναυσιπλοΐας εσωτερικού ή άλλης εκμετάλλευσης εσωτερικού, καθώς και για αλιευτικά σκάφη που αλιεύουν στα ελληνικά χωρικά ύδατα, η απαλλαγή περιορίζεται στα καύσιμα και λιπαντικά.»*

**12** Με το άρθρο 113 του ν. 5259/2025 (ΦΕΚ Α' 228/12.12.2025) τροποποιήθηκε η περίπτωση ιε) του άρθρου 32 διαμορφώθηκε ως άνω και ισχύει από 01.01.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 268 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της περίπτωσης ιε) του άρθρου 32 με το ν. 5144/2024, είχε ως εξής:
*«ιε) Η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών από υποκείμενο στον φόρο προμηθευτή προς δωρητή, ο οποίος τα χρησιμοποιεί στο πλαίσιο σύμβασης δωρεάς που συνάπτει με φορέα του δημοσίου τομέα, όπως αυτός ορίζεται στην περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4270/2014 (Α '143), ή με νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που έχουν συσταθεί με ειδικό νόμο για το δημόσιο συμφέρον ή με άλλες οντότητες που εποπτεύονται από τους παραπάνω φορείς, εφόσον:*
*ιεα) η σύμβαση δωρεάς κυρώνεται με νόμο ή εγκρίνεται από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και τον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό με βάση την κείμενη νομοθεσία, και*
*ιεβ) το συνολικό ποσό της παράδοσης αγαθών και της παροχής υπηρεσιών ανέρχεται έως του ποσού της δωρεάς. Ο υποκείμενος στον φόρο προμηθευτής έχει δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ εισροών σχετικά με τις εν λόγω πράξεις, δεν χρεώνει φόρο στα εκδιδόμενα φορολογικά στοιχεία και υποχρεούται να αναγράφει σε αυτά τη σχετική απαλλακτική διάταξη, την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης δωρεάς και τα συμβαλλόμενα μέρη, καθώς και την ημερομηνία έγκρισής της.*
*Η παρούσα περίπτωση εφαρμόζεται και σε παράδοση αγαθών και παροχή υπηρεσιών από υποκείμενο σε φόρο προμηθευτή προς δωρητή, ο οποίος τα χρησιμοποιεί στο πλαίσιο σύμβασης δωρεάς που συνάπτει με τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Εκκλησία της Ελλάδος», «Εκκλησία της Κρήτης», «Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών», «Ιερά Αρχιεπισκοπή Κρήτης», «Πατριαρχική Εξαρχία Πάτμου», με τις Ιερές Μητροπόλεις της Εκκλησίας της Ελλάδος, τις Ιερές Μητροπόλεις της Εκκλησίας της Κρήτης, τις Ιερές Μητροπόλεις Δωδεκανήσου, τις Ιερές Ενορίες και τις Ιερές Μονές τους, τις Ισραηλιτικές Κοινότητες του άρθρου 1 του ν. 2456/1920 (Α' 173), το Ν.Π.Δ.Δ. με την επωνυμία «Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο» του άρθρου 1 του ν.δ. 301/1969 (Α' 195) και τις Ισραηλιτικές Κοινότητες Δωδεκανήσου του άρθρου 5 του ν.δ. 301/1969, για τον σκοπό της ανέγερσης, κατασκευής, επισκευής, επέκτασης χώρων λατρείας ή θρησκευτικών μνημείων ή χώρων που ανήκουν κατά κυριότητα στα νομικά αυτά πρόσωπα και εντός των οποίων στεγάζονται και λειτουργούν υπό τον έλεγχό τους ιδρύματα που επιτελούν είτε φιλανθρωπικό σκοπό είτε σκοπό παροχής των αναγκαίων θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων σχετικών με την αγιογραφία είτε σκοπό διδασκαλίας της βυζαντινής μουσικής και ψαλτικής τέχνης. Στις περιπτώσεις αυτές, η σύμβαση δωρεάς εγκρίνεται από τον Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.»*

**13** Με το άρθρο 223 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025), η παράγραφος 3 του άρθρου 33 του Κώδικα Φ.Π.Α., τροποποιήθηκε και διαμορφώθηκε ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«3. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται στις παραδόσεις αγαθών που πραγματοποιούνται από υποκείμενους στον φόρο, σύμφωνα με τα άρθρα 44, 52 και 53.»*

**14** Με το άρθρο 224 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025), η περ. α) της παραγράφου 2 του άρθρου 35 του Κώδικα Φ.Π.Α., τροποποιήθηκε και διαμορφώθηκε ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της περ. α) της παρ.2 του άρθρου 35 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«α) για την πραγματοποίηση στο εξωτερικό των δραστηριοτήτων του άρθρου 4, εφόσον αυτές θα παρείχαν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου, αν είχαν πραγματοποιηθεί στο εσωτερικό της χώρας,»*

**15** Με το άρθρο 225 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) η υποπερ. αγ) της περίπτωσης α) της παραγράφου 4 του άρθρου 39 του Κώδικα Φ.Π.Α., τροποποιήθηκε και διαμορφώθηκε ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της υποπερ. αγ) της περ. α) της παρ. 4 του άρθρου 39 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«αγ) υπάγεται στο αντίστοιχο του άρθρου 44 καθεστώς απαλλαγής για μικρές επιχειρήσεις,»*

**16** Με το άρθρο 226 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) το άρθρο 44 του Κώδικα Φ.Π.Α. περί ειδικού καθεστώτος μικρών επιχειρήσεων, αντικαταστάθηκε ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση του άρθρου 44 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«Άρθρο 44 Ειδικό καθεστώς μικρών επιχειρήσεων*
*1. Δύνανται να απαλλάσσονται από την υποχρέωση υποβολής δήλωσης και καταβολής του φόρου υποκείμενοι, οι οποίοι, κατά το προηγούμενο φορολογικό έτος, πραγματοποίησαν παραδόσεις αγαθών και παροχές υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 2, χωρίς τον ΦΠΑ, αξίας μέχρι δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ.*
*Δεν λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό της αξίας του πρώτου εδαφίου οι μεταβιβάσεις ενσώματων ή άυλων αγαθών επένδυσης, καθώς και οι απαλλασσόμενες πράξεις χωρίς δικαίωμα έκπτωσης. Επίσης, δύνανται να απαλλάσσονται από την υποχρέωση υποβολής δήλωσης και καταβολής του φόρου υποκείμενοι κατά τον χρόνο έναρξης των εργασιών τους.*
*Αν ο υποκείμενος στον φόρο ασκεί τη δραστηριότητά του για χρονικό διάστημα μικρότερο του έτους, γίνεται αναγωγή της αξίας των παραδόσεων αγαθών ή των παροχών υπηρεσιών που πραγματοποιεί σε ετήσια βάση.*
*2. Η παρ. 1 δεν εφαρμόζεται:*
*α) στους αγρότες του ειδικού καθεστώτος του άρθρου 48,*
*β) στους υποκείμενους στον φόρο που δεν είναι εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της χώρας,*
*γ) στην παράδοση καινούργιου μεταφορικού μέσου, σύμφωνα με την υποπερ. αα) της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 33.*
*3. Οι υποκείμενοι που δεν υπερβαίνουν το όριο του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 και επιθυμούν να ενταχθούν στο καθεστώς του παρόντος, υποβάλλουν δήλωση μεταβολών σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024, Α' 58), εντός τριάντα (30) ημερών από την έναρξη του φορολογικού έτους με ημερομηνία μεταβολής την έναρξη του φορολογικού έτους.*
*Η ανωτέρω προθεσμία για την ένταξη στο καθεστώς του παρόντος άρθρου είναι ανατρεπτική.*
*4. Σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου του πρώτου εδαφίου της παρ. 1, ο υποκείμενος στον φόρο εφαρμόζει υποχρεωτικά το κανονικό καθεστώς, αρχής γενομένης από την πράξη παράδοσης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών με την οποία πραγματοποιείται η υπέρβαση του ορίου και για το σύνολο της αξίας της πράξης αυτής, ανεξάρτητα από τον χρόνο υποβολής της δήλωσης μεταβολών.*
*5. Οι υποκείμενοι που απαλλάσσονται μπορούν να μεταταχθούν στο κανονικό καθεστώς απόδοσης του φόρου εντός τριάντα (30) ημερών από την έναρξη του επόμενου φορολογικού έτους.*
*Η ανωτέρω προθεσμία για την ένταξη στο κανονικό καθεστώς είναι ανατρεπτική.*
*6. Αν υποκείμενος μετατάσσεται, υποχρεωτικά ή προαιρετικά, από το ένα καθεστώς στο άλλο, τα αποθέματα των εμπορεύσιμων αγαθών, τα οποία υπάρχουν κατά την τελευταία ημέρα πριν από τη μετάταξη, απογράφονται υποχρεωτικά ανά ισχύοντα συντελεστή φόρου, αποτιμώνται, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και υπάρχει υποχρέωση απόδοσης του φόρου που έχει εκπέσει για τα αποθέματα, όταν ο υποκείμενος μετατάσσεται από το κανονικό καθεστώς στο απαλλασσόμενο και δικαίωμα έκπτωσης, αντίστοιχα, όταν μετατάσσεται από το απαλλασσόμενο στο κανονικό καθεστώς.*
*7. Σε κάθε περίπτωση μετάταξης, ο υποκείμενος υποχρεούται να συντάσσει απογραφή των αγαθών επένδυσης, για τα οποία δεν έχει παρέλθει ο χρόνος διακανονισμού, σύμφωνα με το άρθρο 38.*
*Τα εν λόγω αγαθά αποτιμώνται στην αξία κτήσης τους, η οποία προσαυξάνεται με τις δαπάνες βελτίωσης και επέκτασης, εκτός από τις δαπάνες επισκευής και συντήρησης. Οι μετατασσόμενοι υποκείμενοι, για τον εναπομένοντα χρόνο του διακανονισμού, έχουν δικαίωμα έκπτωσης του φόρου ή, κατά περίπτωση, υποχρέωση διακανονισμού και καταβολής του φόρου, ανάλογα με το αν πρόκειται για μετάταξη από το απαλλασσόμενο στο κανονικό καθεστώς ή αντίστροφα.*

*8. Για τα απογραφόμενα αγαθά των παρ. 6 και 7 υποβάλλεται, μέσα σε δύο (2) μήνες από τη μετάταξη, δήλωση που περιλαμβάνει την αξία των αποθεμάτων κατά συντελεστή φόρου και τον φόρο που αναλογεί.*
*Για τους υποκείμενους που μετατάσσονται στο κανονικό καθεστώς ο φόρος αυτός εκπίπτει με την προβλεπόμενη από το άρθρο 43 δήλωση ΦΠΑ της φορολογικής περιόδου κατά την οποία υποβάλλεται η δήλωση αποθεμάτων.*
*Για τους υποκείμενους που μετατάσσονται στο απαλλασσόμενο καθεστώς, η δήλωση για την απόδοση του φόρου υποβάλλεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη για τις δημόσιες υπηρεσίες ημέρα του επόμενου μήνα από την υποβολή της δήλωσης αποθεμάτων μετάταξης του πρώτου εδαφίου.*
*9. Οι υποκείμενοι της παρ. 1, στις περιπτώσεις που έχουν υποχρέωση έκδοσης παραστατικών πωλήσεων (φορολογικών στοιχείων), αναγράφουν σε αυτά την ένδειξη «χωρίς φόρο προστιθέμενης αξίας - απαλλαγή μικρών επιχειρήσεων» και δεν δικαιούνται να εκπέσουν τον φόρο των εισροών τους.*
*10. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ρυθμίζεται κάθε αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου.»*

**17** Με το άρθρο 227 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) προστέθηκε το άρθρο 44α στον Κώδικα Φ.Π.Α., ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.

**18** Με το άρθρο 228 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) προστέθηκε το άρθρο 44β στον Κώδικα Φ.Π.Α., ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.

**19** Με το άρθρο 229 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025), προστέθηκε το άρθρο 44γ στον Κώδικα Φ.Π.Α., ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.

**20** Με το άρθρο 230 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025), προστέθηκε το άρθρο 44δ στον Κώδικα Φ.Π.Α., ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.

**21** Με το άρθρο 231 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025), προστέθηκε το άρθρο 44ε στον Κώδικα Φ.Π.Α., ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.

**22** Με του άρθρο 232 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) προστέθηκε το άρθρο 44στ στον Κώδικα Φ.Π.Α., ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.

**23** Με το άρθρο 233 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) προστέθηκε το άρθρο 44ζ στον Κώδικα Φ.Π.Α., ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.

**24** Με την παράγραφο 1 του άρθρου 65 του ν. 5301/2026 (ΦΕΚ Α' 74/15-05-2026) τροποποιήθηκε η παράγραφος 4 του άρθρου 45 και καταλαμβάνει έργα των οποίων η διαδικασία ανάθεσης ξεκινάει μετά τη δημοσίευση του ν. 5301/2026, ήτοι από 15.05.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου και νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παραγράφου 4 του άρθρου 45 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«4. Στις περιπτώσεις εκτέλεσης εργασιών σε ακίνητα σύμφωνα με την περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 8, προς αναθέτουσες αρχές κατά την έννοια του ν. 4412/2016 (Α' 147), ο φόρος καταβάλλεται από τον λήπτη, υπό την προϋπόθεση ότι οι ως άνω αρχές είναι κύριοι των έργων και υποκείμενοι στον φόρο με δικαίωμα έκπτωσης. Ο υποκείμενος που εκτελεί τις εργασίες του πρώτου εδαφίου έχει δικαίωμα έκπτωσης του φόρου εισροών που αντιστοιχεί στις εν λόγω πράξεις, δεν χρεώνει φόρο στα εκδιδόμενα παραστατικά πωλήσεων (φορολογικά στοιχεία) και*

*υποχρεούται να αναγράφει σε αυτά «Άρθρο 45, υπόχρεος για την καταβολή του φόρου είναι ο λήπτης».*
*Η παρούσα δεν εφαρμόζεται για τα μεγάλα συγχρηματοδοτούμενα έργα του άρθρου 100 του Κανονισμού (ΕΕ) 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013, καθώς και για τα μεγάλα έργα του άρθρου 39 του Κανονισμού 1083/2006 του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2006.»*

**25** Με το άρθρο 98 του ν. 5313/2026 (ΦΕΚ Α' 102/25-06-2026) τροποποιήθηκε η παράγραφος 1 του άρθρου 46 και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 25.06.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 137 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παραγράφου 1 του άρθρου 46 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«1. Κατά παρέκκλιση των γενικών διατάξεων του παρόντος Κώδικα, οι υποκείμενοι των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών δεν υπερβαίνει τα δύο εκατομμύρια (2.000.000) ευρώ, μπορούν να επιλέξουν την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος του παρόντος άρθρου. Για τους υποκείμενους που δεν έχουν λειτουργήσει επί ένα πλήρες φορολογικό έτος, ο ετήσιος κύκλος εργασιών υπολογίζεται με αναγωγή του ήδη πραγματοποιηθέντος κύκλου εργασιών σε ετήσια βάση.»*

**26** Με την παράγραφο 1 του άρθρου 234 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) τροποποιήθηκε η παράγραφος 2 του άρθρου 52 του Κώδικα Φ.Π.Α., ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παραγράφου 2 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«2. Για την εφαρμογή της παρ. 1, ως παράδοση αγαθών που εμπίπτει στο ειδικό καθεστώς θεωρείται η παράδοση των αγαθών αυτών, που πραγματοποιείται από υποκείμενο στον φόρο μεταπωλητή, κατά την έννοια της περ. β) της παρ. 8 του άρθρου 53, εφόσον τα αγαθά αυτά του παραδόθηκαν στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από:*
*- πρόσωπο μη υποκείμενο στον φόρο, ή*
*- πρόσωπο υποκείμενο στον φόρο, εφόσον πρόκειται για παράδοση η οποία απαλλάσσεται από τον φόρο, σύμφωνα με την περ. κη) της παρ. 1 του άρθρου 27 ή αντίστοιχη διάταξη άλλου κράτους μέλους, ή*
*- πρόσωπο υποκείμενο στον φόρο, το οποίο υπάγεται στο ειδικό καθεστώς μικρών επιχειρήσεων του άρθρου 44, εφόσον πρόκειται για αγαθά που αποτελούσαν γι' αυτόν αγαθά επένδυσης, κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 38, ή αντίστοιχης διάταξης άλλου κράτους μέλους, ή*
*- άλλον υποκείμενο στον φόρο μεταπωλητή, εφόσον η παράδοση του αγαθού από αυτόν έχει υπαχθεί στον φόρο, σύμφωνα με το ειδικό καθεστώς του περιθωρίου κέρδους του παρόντος άρθρου ή αντίστοιχη διάταξη άλλου κράτους μέλους.»*

**27** Με την παράγραφο 2 του άρθρου 234 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) τροποποιήθηκε η παράγραφος 4 του άρθρου 52 του Κώδικα Φ.Π.Α., ως άνω και ισχύει από 01.01.2025, σύμφωνα με της παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παρ. 4 του άρθρου 52 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«4. Ο υποκείμενος στον φόρο μεταπωλητής μπορεί να επιλέξει την εφαρμογή του ειδικού καθεστώτος του παρόντος άρθρου και στις παρακάτω παραδόσεις:*
*α) αντικειμένων καλλιτεχνικής, συλλεκτικής ή αρχαιολογικής αξίας, τα οποία εισήγαγε ο ίδιος, σύμφωνα με το άρθρο 13,*
*β) αντικειμένων καλλιτεχνικής αξίας που του παραδόθηκαν από τον ίδιο τον δημιουργό τους ή τους διαδόχους του,*
*γ) αντικειμένων καλλιτεχνικής αξίας που του παραδόθηκαν από άλλο υποκείμενο στον φόρο πρόσωπο, εκτός του υποκείμενου στον φόρο μεταπωλητή, εφόσον η παράδοση από το άλλο αυτό πρόσωπο φορολογήθηκε με τον μειωμένο συντελεστή που προβλέπεται για τα αγαθά αυτά ή παρασχέθηκε στον υποκείμενο πλήρες δικαίωμα έκπτωσης του φόρου.*
*Η επιλογή γίνεται με υποβολή δήλωσης στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) εντός τριάντα (30) ημερών από την έναρξη του φορολογικού έτους για το οποίο υποβάλλεται.*
*Η δήλωση αυτή ισχύει τουλάχιστον για δύο (2) πλήρη φορολογικά έτη μετά την πάροδο των οποίων μπορεί να ανακληθεί. Η ανάκληση ισχύει από το επόμενο φορολογικό έτος.*
*Σε περίπτωση άσκησης της επιλογής της παρούσας παραγράφου, προκειμένου να υπολογιστεί το περιθώριο κέρδους, κατά την έννοια της παρ. 3, ως τιμή αγοράς λαμβάνεται η φορολογητέα αξία κατά την εισαγωγή σύμφωνα με το άρθρο 25, ή η φορολογητέα αξία της παράδοσης*

*σύμφωνα με το άρθρο 24, κατά περίπτωση, προσαυξημένη με τον ΦΠΑ με τον οποίο επιβαρύνθηκαν οι πράξεις αυτές.»*

**28** Με την παράγραφο 1 του άρθρου 180 του ν. 5259/2025 (ΦΕΚ Α' 228/12.12.2025) προστέθηκε η παράγραφος 12Α, ως άνω και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 12.12.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 268 του ιδίου νόμου.

**29** Με την παράγραφο 1 του άρθρου 180 του ν. 5259/2025 (ΦΕΚ Α' 228/12.12.2025) προστέθηκε η παράγραφος 12Β, ως άνω και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 12.12.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 268 του ιδίου νόμου.

**30** Με την παράγραφο 1 του άρθρου 180 του ν. 5259/2025 (ΦΕΚ Α' 228/12.12.2025) προστέθηκε η παράγραφος 12Γ, ως άνω και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 12.12.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 268 του ιδίου νόμου.

**31** Με την παράγραφο 1 του άρθρου 180 του ν. 5259/2025 (ΦΕΚ Α' 228/12.12.2025) προστέθηκε η παράγραφος 12Δ, ως άνω και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 12.12.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 268 του ιδίου νόμου.

**32** Με την παράγραφο 2 του άρθρου 180 του ν. 5259/2025 (ΦΕΚ Α' 228/12-12-2025) προστέθηκε η παράγραφος 13Α, ως άνω και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 12.12.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 268 του ιδίου νόμου.

**33** Με του άρθρο 235 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) τροποποιήθηκε η περ. γ) της παραγράφου 3 του άρθρου 58, ως άνω και οι τροποποιήσεις ισχύουν από 01.01.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της περ. γ) της παρ. 3 του άρθρου 58 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«γ) Κάθε υποκείμενος στον φόρο που έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στο εσωτερικό της χώρας ή σε άλλο κράτος μέλος, ο οποίος επιλέγει για την εγγραφή του στο παρόν ειδικό καθεστώς την Ελλάδα και εκπροσωπείται από μεσάζοντα. Ο μεσάζων έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας στη χώρα ή έχει την έδρα της οικονομικής του δραστηριότητας εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά διαθέτει μόνιμη εγκατάσταση στη χώρα.*
*Σε περίπτωση που ο μεσάζων διαθέτει μόνιμες εγκαταστάσεις και σε άλλα κράτη μέλη, εφόσον επιλέξει την Ελλάδα για την εγγραφή του υποκείμενου στον φόρο που εκπροσωπεί στο παρόν ειδικό καθεστώς, δεσμεύεται από την απόφαση αυτή για το συγκεκριμένο ημερολογιακό έτος και για τα δύο (2) επόμενα ημερολογιακά έτη.*
*Ο υποκείμενος στον φόρο που είναι εγκατεστημένος σε χώρα εκτός Ε.Ε., με την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνάψει συμφωνία περί αμοιβαίας συνδρομής ανάλογης έκτασης με εκείνη που προβλέπεται από την Οδηγία 2010/24/ΕΕ του Συμβουλίου της 16ης Μαρτίου 2010 (L 84), όπως έχει ενσωματωθεί στο εθνικό δίκαιο με τον ν. 4072/2012 (Α' 86), και από τον Κανονισμό (ΕΕ) 904/2010 του Συμβουλίου της 7ης Οκτωβρίου 2010 (L 268) και ο οποίος πραγματοποιεί εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών από την εν λόγω τρίτη χώρα, δεν υποχρεούται σε εκπροσώπηση από μεσάζοντα.*
*Οι ανωτέρω υποκείμενοι στον φόρο εφαρμόζουν το ειδικό καθεστώς του παρόντος σε όλες τις εξ αποστάσεως πωλήσεις αγαθών της παρ. 1 που εισάγονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση από τρίτες χώρες ή τρίτα εδάφη.*
*Για τους σκοπούς της παρούσας, ουδείς υποκείμενος στον φόρο μπορεί να ορίσει συγχρόνως περισσότερους του ενός μεσάζοντες.*
*Δεν επιτρέπεται η εγγραφή στο ειδικό καθεστώς του παρόντος άρθρου είτε απευθείας είτε διαμέσου μεσάζοντα υποκείμενων στον φόρο που είναι ενταγμένοι στο ειδικό καθεστώς μικρών επιχειρήσεων του άρθρου 44.»*

**34** Με το άρθρο 12 του ν. 5246/2025 (ΦΕΚ Α' 198/11.11.2025) τροποποιήθηκε η παράγραφος 1 του άρθρου 70, ως άνω και οι τροποποιήσεις ισχύουν από 01.01.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 47 του ιδίου νόμου.
Προγενέστερα:
*Με το άρθρο 89 του ν. 5162/2024 (ΦΕΚ Α' 198/05.12.2024) είχε αντικατασταθεί η ημερομηνία «31.12.2024» με την ημερομηνία «31.12.2025» στην παράγραφο 1 του άρθρου 70, με ισχύ από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 05.12.2024, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 136 του ιδίου νόμου.*
Η προηγούμενη διατύπωση της παρ. 1 του άρθρου 70 με *το ν. 5162/2024* είχε ως εξής:
*«1. Με αίτηση του υποκειμένου στον φόρο κατασκευαστή οικοδομών προς πώληση, αναστέλλεται υποχρεωτικά μέχρι τις 31.12.2025, η εφαρμογή του Φ.Π.Α. στα ακίνητα της παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8 και επιβάλλεται φόρος μεταβίβασης ακινήτων. Η αναστολή αφορά στο σύνολο των αδιάθετων παραπάνω ακινήτων του υποκειμένου. Μαζί με την αίτηση ο υποκείμενος υποβάλλει κατάσταση με τα αδιάθετα ακίνητα και το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί στο κάθε ακίνητο προς διακανονισμό. Σε περίπτωση αντιπαροχής, η εργολαβία του υποκειμένου στον φόρο κατασκευαστή οικοδομών προς πώληση προς τον οικοπεδούχο, δεν υπάγεται στον φόρο, όταν ο υποκείμενος κατασκευαστής έχει υπαχθεί σε καθεστώς αναστολής του φόρου κατά τα προηγούμενα εδάφια.»*
- Η αρχική διατύπωση της παρ. 1 του άρθρου 70 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«1. Με αίτηση του υποκειμένου στον φόρο κατασκευαστή οικοδομών προς πώληση, αναστέλλεται υποχρεωτικά μέχρι τις 31.12.2024, η εφαρμογή του ΦΠΑ στα ακίνητα της παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8 και επιβάλλεται φόρος μεταβίβασης ακινήτων. Η αναστολή αφορά στο σύνολο των αδιάθετων παραπάνω ακινήτων του υποκειμένου. Μαζί με την αίτηση ο υποκείμενος υποβάλλει κατάσταση με τα αδιάθετα ακίνητα και το ποσό του φόρου που αντιστοιχεί στο κάθε ακίνητο προς διακανονισμό. Σε περίπτωση αντιπαροχής, η εργολαβία του υποκειμένου στον φόρο κατασκευαστή οικοδομών προς πώληση προς τον οικοπεδούχο, δεν υπάγεται στον φόρο, όταν ο υποκείμενος κατασκευαστής έχει υπαχθεί σε καθεστώς αναστολής του φόρου κατά τα προηγούμενα εδάφια.»*

**35** Με το άρθρο 12 του ν. 5246/2025 (ΦΕΚ Α' 198/11.11.2025) τροποποιήθηκε η παράγραφος 2 του άρθρου 70, ως άνω και οι τροποποιήσεις ισχύουν από την 01.01.2026, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 47 του ιδίου νόμου.
Προγενέστερα:
*Με το άρθρο 89 του ν. 5162/2024 (ΦΕΚ Α' 198/05.12.2024)* είχαν *αντικατασταθεί η ημερομηνία «31.12.2022» με την ημερομηνία «31.12.2024» και η ημερομηνία «31.12.2024» με την ημερομηνία «31.12.2025» στην παράγραφο 2 του άρθρου 70, με ισχύ από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 05.12.2024, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 136 του ιδίου νόμου.*
Η προηγούμενη διατύπωση της παρ. 2 με *το ν. 5162/2024* είχε ως εξής:
*«2. Αναστολές εφαρμογής του Φ.Π.Α. στα ακίνητα της παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8, που είχαν χορηγηθεί και ίσχυαν έως τις 31.12.2024, παρατείνονται έως τις 31.12.2025.»*
- Η αρχική διατύπωση της παρ.2 του άρθρου 70 με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«2. Αναστολές εφαρμογής του ΦΠΑ στα ακίνητα της παρ. 1 και της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 8, που είχαν χορηγηθεί και ίσχυαν έως τις 31.12.2022, παρατείνονται έως τις 31.12.2024.»*

**36** Με του άρθρο 236 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) η παράγραφος 52 του Τμήματος Α, περί αγαθών, του Παραρτήματος ΙΙΙ του Κώδικα Φ.Π.Α., διαμορφώθηκε ως άνω και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 28.07.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παρ. 52 του Τμήματος Α του Παραρτήματος ΙΙΙ με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«52. Η εισαγωγή αντικειμένων τέχνης, συλλογών ή αρχαιοτήτων (ΔΚ 9701, 9702, 9703, 9704, 9705 και 9706).»*

**37** Με του άρθρο 236 του ν.5222/2025 (ΦΕΚ Α' 134/28.07.2025) η παράγραφος 53 του Τμήματος Α, περί αγαθών, του Παραρτήματος ΙΙΙ του Κώδικα Φ.Π.Α., διαμορφώθηκε ως άνω

και ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ήτοι από 28.07.2025, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 275 του ιδίου νόμου.
Η αρχική διατύπωση της παρ. 53 του Τμήματος Α του Παραρτήματος ΙΙΙ με το ν. 5144/2024 είχε ως εξής:
*«53. Η παράδοση αντικειμένων καλλιτεχνικής αξίας των παρ. 1, 2 και 3 του Κεφαλαίου Α' του Παραρτήματος V του παρόντος Κώδικα, εφόσον πραγματοποιείται από τον ίδιο τον δημιουργό τους ή τους διαδόχους του.»*